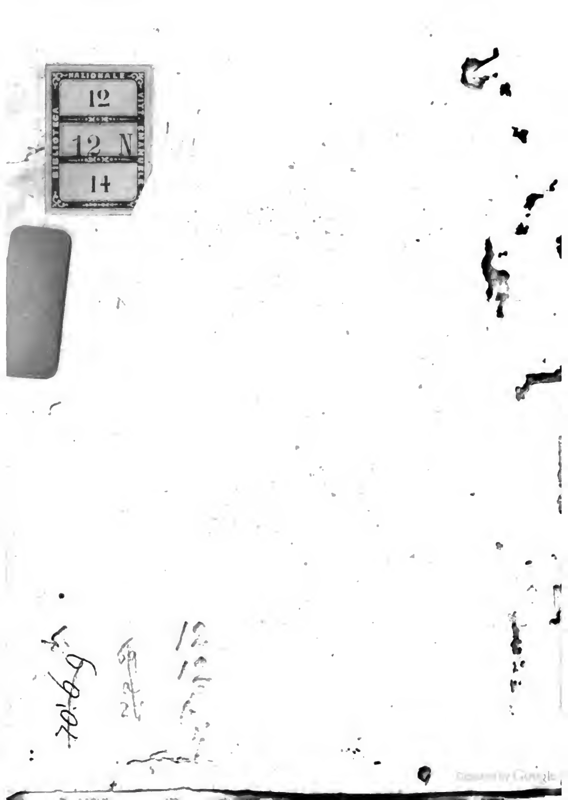

MARCI ANTONII VLMI PATAVINI

PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS.

VTERVS MVLIEBRIS

HOC EST

DE INDICIIS COGNOSCENDI

Temperamenta Vteri, vel Partium Genitalium ipsius Mulieris.

LIBER VNVS.

Opus hoc Nouum Aphoristico scriptum est Caractère, atquè summè Necessarium ad Medicinam faciundam in Corporibus Muliebribus, earum scilicet Morbos Cognoscendos, Prædicendos, atquè Curandos.

In quo etiam Libro continentur Græcorum, Arabum, & Latinorum testimonia ad hanc Doctrinam pertinentia.

Ad Illustriss. & Opt. Principem

CAMILLVM GONZAGAM

Comit. Nouellariæ, Bagnoli, &c.

BONONIAE,

Apud Ioannem Baptistam Bellagambam. M.DCI.

Superiorum Permissu.

In Effigiem Illustris, Clariss. & Excellentiss. Viri
D. D. M. Antonij Vlmi Patauini
Philosophiæ & Medicinæ D. sua ætate facilè
Principis.

Frons, Oculi, Nares, toto cum deniq; Vultu,
Principis Augustam, Maiestatemq; Verendam,
Vndiq; ceu spirant multo splendore corusci;
Sic alto poteras solio ardua sceptra tenere:
Quæ quoniam intereà ubi sors inimica negauit,
VLME tui Generis Decus, Inclyta Gloria MARCE;
Doctrinæ saltem Throno moderaris habenas,
Imperiumq; tuum Musis super æthera profers.

Eusebij Andreæ Prætori Augustani.
P. A. D. E. M.

APPLAVSVS
HEROICVS

Ad Illustrem, Clarissimum, & Excellentissimum D. D. Marcum Antonium Vlmum Patauinum,

Philosophiæ, ac Medicinæ Doctorem, nulli facilè sua ætate secundum, super Vterum, quem scripsit, Muliebrem Opus, Re, Inuentione, & tractandi Ratione prorsus Nouum, Eusebij Andreæ Prætori Augustani. P. A. D. E. M.

IMPIA, Vana, nimisq; Superstitiosa Vetustas
Mille locat Cælo, Diuinosq; addit honores
Mortales, leuiumq; refert sacra Numina rerum
Auctores, Tribus hinc Herbis fit Numen Apollo.
Hinc Cous ille senex æris celebratur Athenis;
Postera Pergamea nola sic tempora plaudunt.
Quin potius Magno veteres transmittitis VLMO,
ANTONIO, & Deli Clarissima numina MARCO
Annuitis? Viles haud hic produxerit herbas,
Nonq; rudes artes, ambagum, aut mille reflexus.
Sed Sophiæ monumenta Noua Noua Dogmata pandet,
Quæ nec Aristoteles, non cætera turba Sophorum
Extudit, hæc valuere tenus licet arte Magistri.
Res miras, faciles, summa vtilitate paratas;
Vi Medica, quaque Hyppolitos Acheronte reducunt.

† 2 Non

Non quoq; Diuina taceat secreta Parentis,
Muneraq; abstrusis Mundi latitantia rebus.
Dignior hoc ille est (refero non vana Vetustas)
Dignior ille inquam longè qui lampade lustret
Sidera, qui Lauros foueat, Rupesquè sacratas;
Cui chorus Aonidum assurgat, cunctaque Sorores;
Quemq; colat, genijs Naturæ operata iuuentus;
Quæq; Machaonicos tenet inclyta concio campos:
Secretisque adytis referat responsa per auras.
Nec modo Graiugenis, magnisvè colatur Athenis;
Sed Latium Delubra locet, ter maxima Roma
Augustos addat titulos, Libamina, Cœlum.
Quid Cous ille senex, quid magnum promouet Arte?
Ambages quid Pergameæ tamque vtile voluunt?
Hactenus ancipiti dum cuncta medela fit vsu?
Non ita, non deinceps fuerit fortuna medendi.
Nam nouus æthereo Phœbus consurgit Olympo,
Qui clara obscuras collustret lampade terras;
Qui vegetet splendore solum, penitusq; latentes
Res retegat, miseros mortales munere donans
Non prius aspecto, mortales nam sibi curæ
Naturas quorum lustrat, mandatq; perenni
Codice contexto vita, Moresq; recenset.
Temperies addit lata, Notasq; disertas;
Vel quibus inuitus Sexum cognoris vtrunque:
Quæ valeant virtute Mares, quæ Fœmina fœtet;
Fœcundi quinam veniant, Sterilesque fatiscant.
Quàm varius humanus Ager, Natura locorum
Quælibet vt variet, varient in Coniuge Rura.
Quæ nimiò exareat sicco, superetque calore;
Humida plus iusto, quæ sitque algentior, aut quæ
Temperie quàuis alia mutetur in omni
Quæ fiant alia Taura, fœtaque parentes,

Non alias cunctis tanta est variatio terris,
Coniugij quàm multiiugum se temperat Aruum.
Pingue solum quibus ostendit, commissa retentet,
Semina quod melius, facturum prole parentem.
Fœminei sexus alijs, ceu pignora surgant,
Mollescantq; magis, segetem nunquàmq; virilem
Visuræ, Tauri inualidi, quia crure subacta:
Quàlibet aut aliâ tententur labe misella:
Queis marium surgat numerus, robustaquè semper
Corpora, quaq; vices variatas semine mutent.
Omnia, quæ latè memorat sacrato Cynthius ore.
Cynthius ore tonat nouus, inclytus Aris
Ausonidum magnis, longè celebrandus in oris.
Plurima prætereà multo superaddit honore,
Conscribitq; Nouæ Sophia monumenta retecta:
Mille libros, Artes totidem, totidemq; labores.
Ah quantum vereor non grati sæcula Mundi
Inuideant nobis Sacras quas condidit Artes;
Artes Thitoni prima haud ab origine visas;
Testatum nam sæpè Iouem meminiq; querentem:
En Mecænati quantum sua tempora debent.
Ast toto ollius dum didita Gloria Mundo,
Inuidet hunc Cœli iamdudum Curia Terris.
Multa olli statuenda prius mortalibus ægris,
Quàm Diuûm supero reddatur lucidus Orbi.
Ergo Deæ, Nymphæquè Rosas, date Lilia plenis
Fœminei cœtûs omnes huc tendite Calthis:
Sertaquè odoriferos fragrantis Veris honores.
Vester Honos agitur, labor improbus hic quoq; totus
Vester erit, Vestri hic fundatur cura Medendi:
Hoc vester solio magnus considit Apella.
Attulit hûc tandem vobis optantibus ætas
Auxilium miseris Deus, infirmisque leuamen.

Non

Non metus est posthac tanta sub peste futuras
Certa notata via est, certissimus ordo repertus
Morbos noscendi vestros, medicamina dandi:
Empyrices non sors vos luserit, Arsvè, Dolusvè;
Iamq; noui incipient melius procedere menses:
Hoc vobis meliora magis Duce tempora surgunt.
Parturiens mulier quauis, tum casta puella,
Senserit haud deinceps Discrimina tanta malorum.
Nec super his finem faciet, dum commoda fessis
Maiori Vobis molitur, ferre labore
Nam cupit incolumem cunctam cum pignore matrem,
Vt Genus humanum viduatas suppleat Aulas
Ergo diu maneat nostris, vt is incola Terris,
Vnanimes in vota Iouem, precibusq; vocate:
Laudibus Exortusq; suos, Sedesq; beatas
Quas coluit, præsensq; colit super astra ferentes.
Exortus Patauum, Veteremq; Antenoris Vrbem
Namq; refert claros Antiqua ab Origine . . . . .
Vrbem Felsineamq; colit, inclyta Mœnia Mundi
Credita, seq; eadem tanto maiora Colono.

Perillustris Heroinæ Matronæ T. M. M.
Distichon ad Auctorem.

VT Vitis suffulta Vlmo se tollit in altum.
Sic Sophia Ingenio tollitur V L M E tuo.

Responsio ad Heroinam. E. A.

SYdereo quantum Tarquinia surgit Olympo
Vertice, tantundem tolleris V L M E solo.
Non aliter Celsum rapuit Iouis Ales Alumnum:
Aeneamuè tulit desuper Astra Venus.
Ergo tibi statuam mansuras iugiter aras
O Dea sublimem quem vehis alma polo.

AVCTORIS

AVCTORIS VOLVNTAS DE ALIIS SVIS OPERIBVS.

Eiuſdem. E. A.

FIXA manet noſtra, Certum eſt, Sententia Menti
Vlmus ait, penituſquè animis ſemperquè manebit:
Haudquaquam mea Scripta leges, Operumq. Labores
Poſteritas, MECOENATI nam ſacra volebam
Infælix quo dum careo, mihi VESTA cremarit
Singula, Vulcano iuuet his litaſſe furenti:
Alteruter fueris nobis ſic Sorte Patrone.
Quorum quis uigeat noſtro pluri Tempore, magno
Percipient noſtri luctu, Damnoq. Minores,
Res anguſta Domi obſtat, iniquaq. furta Malorum
Hac ſeciùs fieri, potui florere, peribo.

Apoſtrophe ad Sœculum Euſebij Andreæ Prætori Auguſtani. P. A. D. E. M.

HEV miſeros, iam priſca manent vbi Secula nāq;
Impenſis, quæ tot releuarint ſemper Alumnos
Muſarum? Tanti, Tales, tot, numnè Labores
Nequicquam pereant, inimicus & hauſerit Ignis?
Quæ dedit vt Iuuenis, quæ non paritura Senectus?
Proh Superi prohibete nefas, nam veſter Alumnus
Haud vllis hominum minis captovè mouetur. effuſis
FELSINEÆ, PATAVVMQ; Vrbes Incendia
Tollite Fluminibus, tantis intendite rebus.
Annè etiam vos ob ſolum quæ ſuſpicit Orbis
Perdere tanta Virum Study Monumenta feratis

Eiuſdem.

Eiuſdem.

Apoſtrophe ad Auctorem.

TE quoq; noſtra rogat conuerſa Camœna Vicisſim,
Te decus Vlme ſuum, nequicquam deniq; quamuis
Moliri ſe fortè ſciat conſtantis conſcia mentis:
Pro paucis liceat ſaltem exorare libellis.
Vt pereant alij (quia ſic licuitquè, placetquè)
Docta NOSOTRICOSIS; quam tali nomine dictas
Prodeat hac tantum: Morbus qui labe Capillos,
Heù miſera, miſeros certatim corpore toto
Implicat, hos reperis qua tandem parte ſubortos.
Res noua, tetra lues, Borealibus orta ſub aſtris.
Mortales artus torquet, perimitq; frequentes.
Cætera cenquè ſoles, miro Quam ex ordine Pandis
Prodeat, ingratoquè licet, tua munera mundo.
Inuideas ne tanta, magis miſerate Bonorum.
Hæc teneat te cura prior; natalibus Author
Ipſe ſuis reuocas docto qui Vertice pilos;
Inuentáque noua Sophiæ ratione probaris,
Corporis eſſe ſui partes, Phyſicoſque latentes
Affectus horum Varios monſtraueris orbi.
Præ reliquis te noſſe ſcio diſcrimina labis
Præſentis, furtim memini me cernere ſcripta.
Fine ſub Humana Barba prædicis & ipſam
Quam redamo pro gente precor da cernere Diam
Hoc opus hanc lucem toto precioſius auro.
Et teneas ſecreta licet medicamina, donec
Longa dies Veniens truncent tibi ſtamina Parcæ:
Poſteritas quoq; tunc cernes arcana Medelæ:
Naturam intereà Morbi legiſſe iuuabit.
Vos quoq; quos clades pesſundat dira malorum
Conſuluisſi Virum decuit, moneoquè fidelis

Ceuquè

Ceuq; adytis Tripodum Deli retulisse probata
Cortinâq; solent, auidè responsa referre.
Natura Magia curaris spondeo Morbum;
Vngue tenus nam possidet artem, credite cunctam;
Inuentumq; suum, quoquam nec tradita seclo.
Illum etiam libeat liquidas proferre sub auras
Longorum caussas memorans, notasq; patentes
Morborum, quem cum reliquis tua Scrinia seruant.
Impetro quos citra tua si dispendia libros
Mille carebo tuis aliis patientius, artis
Hi quamuis Medicæ secreta ingentia pangant.

Eiusdem ad Eundem Alia Exastichon.

Corporis Humani cunctas si tradere Partes
Contendes, Vterum quo facis V L M E modo:
Si Medicas omnes referas hoc ordine Leges
Succinctis tradens singula quaque libris:
Hippocratem iam Christicolam te M A R C E probabo
Detester deinceps Pergameamq; picam.

EPIGRAMMA

Ad Perilluſtrem Virum Philoſophum,
Medicum Excellentiſsimum,

Et Patauini Gymnaſij Profeſſorem publicum,

ALEXANDRVM VIGONZAM.

Iulij V. C. & Iureconſulti Celeberrimi Filium
Patauinum Patritium, & Amicum
Integerrimum.

GRandis Alexander VIGONZAE gloria Gentis
Vlmus quæ profert munera parua cape.
Munera parua quidē, ſed amico pectore miſſa
Marcus at Antonius quæ dat & Vlmus habe.
Hoc fuerit noſtri Monumentum & Pignus Amoris
A teneris mutuus qui Viget Vnguiculis.
His tua Nobilitas fateor maiora meretur,
Antiquumq́; Genus Magnificumq́; Solum.
Quid quod te maneant Muſarum Magne Patronum
Artis Apollineæ, Pieridumq́; parens?
Relligionis honos, Patauì decus, Inclyte fama,
Virtute omnigenâ qui Velut aſtra nites?
Mens tua ſed facilis defectum ſuppleat omnem
Par ſit vt haudq; datum ſpero ſit vt par amor.
At Vice conuerſa rogitaſſe licebit amice
Obſequium praſtes quod peto care Velim.
Virgine de Patauâ quæ mira Hyſtoria fertur
A te ſcripta, ſcio, nunc mihi miſſa foret.
Niſus & Eurialus; ſic Pollux Caſtor amore
Officijſquè pares Perpetuòque Vigent.

Euſebij Andreæ Prætori Auguſt. P. A. D. E. M.

INDEX
VIRORVM CLARISSIMORVM,
Qui hoc in Opere citantur.

†† a Plinius

INDEX CAPITVM
Huiusce Operis, & Sectionis Primæ.

SECTIONIS ALTERIVS Capita.

CATALO-

Catalogus Operum Marci Antonij Vlmi Patauini, quæ ab eodem citantur in hoc Libro.

PHysiologia Barbę Humanę, hoc est de Fine Physico. & Medico Barbæ Humanæ. Huiusmodi Opus hoc anno inuulgabitur, excussæ nanque sunt Sectiones Duæ ipsius, Tertiæq; imminet Calcographus.

Quæ sequentur in Musæo latent meo, nec prodierint huiusmodi Opera, nisi Mecœnate fauente, alioqui cogitamus, quod Augustus olim de suo Aiace: Resipiscendū tandē, iamdiù nāq; littus tenui versamus aratro.

1 Historia, & Symbolum Barbæ Humanæ.
2 Physiologia Pilorum Humanorum.
3 Phallus Virilis, hoc est De Indicijs cognoscendi Temperiem Partium Genitalium Humanarum.
4 De Caussis Indiciorum Sexus vtriusq, Humani.
5 De Caractere Indice Ingeniorum.
6 Physiologia Menstruorum Humanorum.
7 De Indicijs Temperamentorum reliquarum Partium, Principum, atq; Corporis vniuersi Humani.
8 De Interitu Librorum Galeni.
9 Collectanea Rerum Anatomicarum, in quo Opere plurium Dissectorū à me, & ab alijs Cadauerum Humanorum, qui ex morbis periere homines, Historiæ mihi obseruatæ recitantur, Hic autem propterea Liber non prodierit, nisi à morte mea.
10 Philosophia Corporis Humani, quam dicunt homines Anatomen.
11 Philosophia Accidentium Vltimorum.
12 Genealogia Hippocratis, in hoc autem Opere recensentur Qui, & Quot fuerint Medici nomine Hippocratis nuncupati. Ex Veterum Testimonijs.
13 Physiologia Primi Gradus Facultatis Generatricis Humanæ, in quo Libro iugulatur Opinio T. Lucretij Cari de Venere Auersa.

INDEX

Index Sententiarum Memorabilium, quæ in hoc Opere continentur.

Caput

Alit

Nulla

INDEX PRÆCIPVARVM rerum Memorabilium toto Opere contentarum.

B

Coto

C

 Digno-

Fatics

Inguen

Mor-

Ne-

Papillæ

Q

R

S

Secula

FINIS.

ERRATA. CORRIGE.

1 Facultatem cui..s	Facultatem cuiuis
5 eum cecinerit	cùm cecinerit
aurem	autem
8 lin.10.hadeat	habeat
8 lin.13.potritæ	protritæ
9 lin.2.Stentoria	ſtentorea
12 lin.pen.cnncta	cuncta
16 lin.10.alet	alit
17 Cognito	cogito
18 l.p.vt ſi	ut ſit
18 Mulcem	Mulces
18 Paſſum	Paſſura
19 l.2.Naſcitur	Paſcitur
19 l.11.Donſilia	Conſilia
19 l.12.auditis	aud's
19 l.19.Intentio	Inuentio
20 An ſit in Priſcorum	An ſit in Vitio,Priſcorum
20 Quæ cæteri	Quæ Alij
21 l.31.Interpoles	Interpolis
22 ſtomachum	ſtomichum
23 deſplicet	diſplicet
24 Nugaris Puer ſolea	Nugaris Solea Puer
25 prouicaciter	pertiicaciter
26 l.antep.Doctor	Doctos
26 l.vlt.noſtrum	noſtram
28 apud noſtros vero Moſes ille Dei Symmiſtis	Ex Moſe illo Dei Symmiſtæ ipſus Noe,atque Filij
29 deſceſſit	diſceſſit
29 retipiſcant	reſipiſcant
29 l.vlt.reddere	credere
30 creſcentem	creſcentem
36 l.2.Balotranum	Balatronum
36 à damnatis natalibus	ab eiuſmodi animalibus
37 l.p.ſymptomatæ	ſymptomata
37 l.3 confirmatione	conformatione
37 l.4.àt	aùt
37 Medicus	Medicos
43 l.5.docto	doceo
42 l.6.ſcrtpturæ	ſcripturæ
42 l.7.interſerunt	interferuntur
45 Heredoto	Herodoto
45 huius	cuius

56 l.4.villimus

	ERRATA.	CORRIGE.
56	l.4.vllimus	uelimus
56	Confecto	confictò

61 Abundat linea sexta vniuersa, & lineæ quintæ verba illa videtur ob, & lineæ septimæ vox illa Maiestatem.

61	lin.penult. Qui	Quæ
62	lin.2.ût	&
62	lin.3.fint	funt
65	cognoscitis	cognoscetis
78	audito	auditu
84	tecte	teste
84	frequentes	frequenter
85	Vico	Viro
85	l vlt. videantur	uideatur
87	Arabie	Arabis
89	l.5.Cirosa	Crassa
89	Versalius	Vessalius
	lecuerit	licuerit
	fategerem	fategerim
90	hæc	hic
91	pleniq;	plenèq;
93	Obstitrix	Obstetrix
	decipi	decepi
97	Argumento	Argumenti
99	Vrinam	Vrina
102	Analphabetum	Analph. ugtum
103	extrent	exirent
106	Caractetistica	Caracteristica
109	ne	næ
112	ab ingenuis hominibus	ab ingenuis Matronis
125	subsit corporis	subeat corporis
126	Difficulter, q; Rarò	difficulter & Rarò
137	Sensim Pus obuij	Sensibus obuij.
140	Pecten	Pectinem
143	grata	gratæ
145	Mentium	Mensium

154 l.8.Textus deficit, & legere oportet, hanc tu prudens timeto.

In Applausu: maiori semper, semper abundat.

Ad exastichon, Alia, abundat.

Voti

Voti est potius, quàm rei, prodire Librum ex Typographorum taberna syncerum, nullis erroribus maculatũ: quapropter soleo ego nũcupare Typographicum Prælũ, Prælium: Experti nouere hos esse labores Sisiphæos. Aberam ego ab hac Vrbe Bononia peregrinans, dum hoc Opus excudebatur, & opportunò redij sub principium Sectionis alterius. Si quis hæret in erroribus condonandis, is erret, vel nimium sibi tribuens propter fortasse Inexperientiam, Spei Nouercam, Non Matrem. Non adnotauimus Errata Leuiora, Doctorum iuditio illa reliaquentes, quemadmodum & Interpunctionum, Abundantium, Deficientium, Permutatarum, quę omnia, veluti reliqua ęquanimitati, Doctrinæ legentium corrigenda relinquimus. Valete.

ILLV-

ILLVSTRISSIMO
ATQ. OPTIMO PRINCIPI
CAMILLO GONZAGAE
COMITI NOVELLARIAE,
BAGNOLI, &c.
Alę Cataphractorum Regis Hispaniarum,
Duci Egregio, Domino D. meo
Colendissimo.

MARCVS ANTONIVS VLMVS
PATAVINVS. S. P. D.

FOELICITER iam prodeat sub tui Amplissimi Nominis præsidio Comes, & Heros Illustrissime, Opus hoc meũ, VTERVS MVLIEBRIS, & NOVVM, & in Medica Facultate maximè NECESSARIVM, Huius verò pertinet Argumentum ad Cognoscendam Temperiem Genitalium Partium, vel Vteri, Fœminarum: Quod est Alterum Principium Specificum (ego sicuti dicere soleo) Naturâ ipsi Mari Compar Generis nostri conseruandi. Materiam hanc Græci Priores, inter quos Galenum quoq; adnumero, nihil prorsus (quod ego nouerim) Posteriores autem vix attigêre: Arabes verò aliquousq; progressi sunt: Latini cæterum, qui fuere subse-

quanti, nihil porrò philosophantes, tantum in vestigijs Arabum perstitère. Hinc factum est, ùt ego, qui PHILOSOPHIAE, & MEDICINAE AMPLIFICANDAE Animum sempèr addixi meum hoc Argumentum mihi scribendum assumpserim, quod confitebuntur Mortales pereq; omnes (modo si quicquam sentiant) esse in MEDICINA FACIVNDA summè Necessarium proptèr Morbos Mulierum Cognoscendos, Prædicendos, atq; Curandos. Quapropter valde admirarer Physicos, & Medicos superiores, Viros Doctissimos hanc Prouinciam non sibi delegisse, ac subysse, nisi illud mordicus tenerem, quod alias & scripsi, & edidi.

Nulla foret in Posteris agitatio Mentis Propria nisi Seruilis, quotiescunq; cuncta Scibilia Priores agnouissent. Dispensauit Natura vnicuiq; Aetati Hominum Certam quādam Cognitionis Portionem sui ipsius Hinc vàrijs temporibus Certa etiā quædam Scientiarum ADDITAMENTA, sed & Artium; prætereà, & INVENTA prodijsse, prodire animaduertimus, ùt veluti singularium Specierum existit Flos, Folium, Fructus singularis, à pari etiam cuiuscunq; Aetatis vel Conatus, vel Opus, vel Industria sit peculiaris.

Concessumnè mihi fuerit pro rei Dignitate hoc Argumentum tractare, nec satis scio, nec si sciam dicere ausim, narrabo tantum, & nequicquam mentiens alioqui sospes non viuam, defuncturus Diris arripiar, mihi nec opinanti, quinimmo Physiologiam Facultatis Generatricis Humanæ scribenti hoc istud Argumentum quasi Fulgetrum Oculis meis oblatum, tunc temporis Menti meæ occurrisse. Monitum statim arripui, & Genio (quod aiunt) indulsi meo. Notis Compendiarijs, & mihi familiaribus

bus quicquid est delineaui, mox reliqua spatio Hebdomadæ, nimirum Quatriduo exaraui.

Scripsi autem Charactere APHORISTICO scilicet presso, breui, CONCLVSIONES enim dixi, CAVSSAS non attigi. Vnde ipsis Medicinæ Candidatis Arduum interea temporis fuerit, atque Obscurum Opus hoc meum, non secùs atq; APHORISTICVM illud HIPPOCRATIS, in quo & ipse NARRAT, nòn DOCET, siquidem hoc fiat per CAVSSAS.

Atq; tantum est COMES ILLVSTRISSIME, quod præfari ad te volui, de hisce Vigilijs, mihi iam peractis: Nunc autem subiungam Rationes, quibus ipse permotus hoc Mentis meæ qualecunq; Monumentum dicauerim Amplitudini suæ? Fuerunt autèm illæ præcipue: Quià Princeps, Quia Doctus existis. Quia me in tuam Clientelam perhumanitèr adeo recipere dignatus fuisti. Offerenda esse Opera Intellectus Contemplantis Principibus ipsis, aut Viris Doctis, nemo homo profectò ignorat, modò si quicquam sentiat ille mortalium.

Primum illud indigitauit Diogenes Laërtius in Philosophorum Vitis, quas edidit, siquidem loquens de Chrysippo Apollonij Filio Solensis hæc nobis reliquit.

Videtur autèm Chrysippus Aspernator immodicè fuisse, quòd cùm tàm Multa scripserit, nulli vnquam Regi quidquam adscripserit.

Sunt enim Principes Deo proximi, speciem quandam, & vicem ipsius gerunt in hoc Mundo Sensibili, Intelligibilis illius Archetypi Simulachro. Principes vel Salutem, vèl Honores, vel Fortunas omnes Subditorum suorum curare debent, præterea & sponte ijsdem Addictorum: Hac autèm impensè magis præstare tenentur in Studiosis Viris fouendis, erigendis, sed & quouis Gratiæ

Offitij

Officij genere extollendis, corroborandis, præter cætera vero Vna LIBERALITATE, *Nam quicunque Mortalium Contemplationi nauiter incumbunt, omnes ferè & Corpus, & Rem ipsam, Fortunasq; suas Minuunt, Attenuant. Addatur & illud huiusce Census Viros minus propterea indulgere posse, qua Populari Auræ captandæ, qua Circeæ, vel Artifici Aulæ tractandæ, quæ ambo sunt Personæ demerendi Gratiam cuiuscunq; Mortaliū: Adeo nobismetipsis pueriliter abblādimur. Quamobrem Vates Hispanus Officia Principum respiciens canebat:*

,, Sint Mecœnates, non deerint Flacce Marones.

Cur autem Doctis dicanda sint Opera Intellectus Contemplantis, nullus non cognoscere promptissimè potest. Nam secundum Principes communi rectè sentientium Testimonio Sapientes ipsi censentur Primores esse Mortalium Deo etiam Optimo, Maximo Grati, quemadmodū Plato, & eius Discipulus Aristoteles censuere. Mox ij, quibus, & quot laboribus, Vigilijs, Difficultatibus, Noxis Disciplinæ acquirantur, satis intelligunt. Quæ ut Animo præcipuè omnium Necessariæ, sic Corpori Inimicæ sentiuntur, existunt. Suadet præterea Sensus quasi Communis: Nam Hercules Picturam quis tribuat Cæco, nisi Desipiat ille? vel Surdo Tibicines nec audienti Fides, cæterorumq; Musices Organorum supellectilem dederit? Ne propius Fælicem Prudentiam ille Auctor videtur attingere, qui Regibus, aut Regulis Doctis, mox qui duntaxat Sapientibus Viris suas dedit Lucubrationes. Quas ob res Opus hoc meum (Illustrissime Comes), vel Dignitate, vel Vtilitate, vel Nouitate cunctis futuris ætatibus pergratum (nisi labor turpissimè) quod erit; minuente sese in dies tum Inuidia, tum ipsa Malitia, dicare volui Amplitudini tuæ, Princeps enim tu, atq; Doctus pariter

tcr

ter existis. Veruntamen vt hæc ambo consient apertius, restentq; ipsi consignata Posteritati, obnixè rogo, patiaris pro tua Regia humanitate, quæ hactenus tantum verbo indicata fuere, interea temporis me breuibus, & summatim delibare.

Principio ex ea GENTE Comes Illustrissime nasceris, quæ plurium Aetatum nobilissima memoria locum tenet consensu omnium in hac nostra ITALIA, quam EVROPAE, totius COR soleo nuncupare, prorsus Eminentissimum. Non viuit homo ille, aut omninò Despit, qui GONZAGAM Familiam, eiusq; Augustissima merita, Splendores, Honores ignorat. Ipsi Maiores Parentum tuorum, quotcunq; illi extitere, Ditiones, easq; vni tantum CAESARI addictas, & easdem peramplas obtinuere, quemadmodum testantur Annalia. DYNASTIA equidem tua intereà temporis cẽseatur Finium non longissimè promotorum ratione quasi Angusta, sed eadem tamen floret, viget AVGVSTA. Tu Regio prorsus imperas Iure. CAESARI obstrictus, quia Voluntate addictus. Veruntamen quod fuit vnquam Seculum Vicissitudine Rerum exemptum, in quo non apparuerit certissime quemadmodum GENTIVM, VRBIVMQVE, ita IMPERIORVM nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire? Sed quo diuersus abij? Maiores tui Princeps Illustrissime Regibus Exteris, & Galliarum, & Hispaniarum Imperatores magnorum Exercituum strenuè, fideliter militauêre. Nullus ferè Angulus Europæ, datur, in quo ijdem non érexerint nobilissima Trophæa Germani, Belgæ, Sarmatæ cognouerunt. Coniunxere autem Bellicæ Laudi Religiosissimæ Pietatis, Officia, & Monumenta. Supersedeo interim consultò ipsis, eorumq; facinoribus egregijs commemorandis,

morandis; ne volumen explere videar inopportunè, atq; breuibus attingã huiusce Aetatis qui Heroes fuere, vel integerrimo testimonio Principum Contemporaneorum.

Frãcifcus, Camillus Fratres Amplissimi Comites, & Patrui ambo PEDITATVS HISPANOS rexère, atq, ut de CAMILLO peculiariter dicam (ego cui Medicus inseruiui) nonne militauit diù sub CAROLO Quinto HISPANIARVM REGE, ac CAESARE AVGVSTO fortiter, ac fœliciter Egregius DVX? Quapropter eidem Intimus, & PHILIPPO Filio Regi admodum charus extitit, quod apertissimè declarauère turbulentissima tempora. Heros hic amplissima Singularis Documenta Religionis Viuens dedit, Moriens confirmauit. In Oppido nanq; Tuo NOVELLARIAE Templum Nomini Seruatoris IESV Sacrum à Fundamentis prorsus extruxit, cui & Magnificentissimas Aedes Artificibus Numerosissimisq; Conclauibus distinctas, Viridario ampliori, Syluula, Piscinis Piscatorijs ornatas, totius Generis etiam suppellectilibus instructas cum Oeconomia Sacræ, tum Politica adiunxit, Liberaliq; admodùm Patrimonio ditauit cuiusmodi Aedes Christiana Religionis nostra, & OCVLI, & MANVS Viri IESVITAE Comitiorum suorum Decretis dixere DOMVM PROBATIONIS. Aluntur hic semper vltrà Sexagenarium etiam Numerum Christiani Optimates hoc sub Vexillo Nominis IESV Sacrosancti militantes, eidemq; DEVOTI Illud vnum IESVITARVM Societatis Templum, Aedes, Latifundiorum redditus longe multò & Mausoleis, & Pyramidibus, cæterisq; id generis Monumentis venit præferendum. SOCIETAS namq; IESVITICA est Bonorũ omnium ad Cælestem illam Patriã dirigentium, si paullò

acrius

acrius eandem introſpicias, inexplebilis, ſed & Amica Satietas; Hæc SPECVLVM exiſtit Catholicum; Religionis noſtræ GAZOPHYLATIVM, & Orthodoxæ Chriſtianæ Fidei munitiſſimum ARMAMENTARIVM Hæc eſt ARENA vnde Olympionici Athletæ IESVITAE prodeunt verè Confeſſores, & Martyres, quæ Mores docet non ſolum Præceptis, Voce, ſed OPERE, atq; Exemplis; Artium omnium Liberalium quaſi EMPORIVM, Linguarum ARX; Scientiarum ARCHITECTONICES, breuiter SEMINARIVM virtutum omnium, & Politicarum, & Chriſtianarum; Euangelij COLVMEN, ſed & COLVMNA illa Moſaica, Hæreticorum IGNIS, INCVS, & MALLEVS. Quæ ex Familia PHOENIX ille Doctrina exijt, Morib. COLVMBA, ROBERTVS BELARMINVS, verè ſcientiarum ANCHORA, vt cum Democrito loquar. Qui Salutari Exemplo; ſed & Monitu à CLEMENTE Octauo D. Proued. Chriſti Vicario, inter Patres Purpuratos, & Conſcriptos Senatores Pontificios ineffabili Bonorum, & Doctorum omnium virorum lætitia renuntiatus eſt.

Sed ALPHONSVS Parens tuus Heros omni etiam ampliſſima Laude ſuperior, nonne Pietatis ergò in eodem NOVELLARIAE Oppido ſuo D. Stephani Templum omnino erexit à primo vſq; Lapide, conſummauit? quod & largioribus Redditibus ditauit. Hoc vnum eſt ornamentum præcipuum huiuſce oppidi, COLLEGIATAE nanq; Titulo inſignitum perplures habet Canonicos Præſidente Archipresbitero, his autem inſeruiunt aliquot Clerici, præterea & Sacerdotes, cuiq; pro ratione redditibus certis conſtitutis. Heros hic maximi

Animi, summi Consilij, singularis Constantiæ diù aduersa valetudine conflictatus, & negotiorũ immensa ferè destrictius mole coluit ipsas Musas, fouit benignè Studiosos Principibus, & Pontificibus propter perpetuum vitæ cursum fortiter acta, Morumq; Candorem, Integritatem & intimus, & omnibus quibus innotuit summe charus.

Mater tibi Comes Illustrissime VICTORIA CAPVA, quæ GENS Princeps est inter Subsellia Primaria Neapolitanorum, Opibus, Ditionibus, Clientelis abunde pollens. VICTORIA Parens cum omnium virtutum suprema etiam Exempla fuerit supergressa, integerrimis operum Testimonijs docuit abundè Sexum Fæmineum nec momento (vbi acriter, sincerèquè dyudicent Mortales) virili esse inferiorem. Hæc Facundia Consilio, Diligentia, Viuacissimi dexteritate ingenij liberaliter instructa, longinqui, difficillimi itineris, Bruma rigente, superatis ipsis iniquitatibus apud Pontifices Summos, sæpius apud Rodulphum Cæsarem Augustum, aliosq; Principes ITALIAE nostræ, dum periculosissimis difficultatibus fere Gens Gonzaga Nouellariensis obrueretur, Animo præsenti ornatè, sapienter, atq; prudenter caussã suam dixit, sanxit; vt hæc vna Heroina, & verè VICTORIA Ditionem ipsam fere nutantem, atq; labantem non solum rexerit, sed & confirmauerit. Quapropter eandem COLVMNAM Alteram, nisi, & Singularem Gentis tuæ nũcupare soleo, quia & ex COLVMNENSIVM Familia nascitur, & Victoria palmam fælicissimè retulit. De te vere VICTORIA Heroina; de te inquam vere illud pronuntiari potest, quod vates cecinit de Scottorum MARIA olim Regina. Quid ni vos Pietatis, Religionis, cæterarumq; Virtutum Lumina,

quæ

quæ & credo futura etiam Dei Benignitate Numina inuicem comparem? Sexus Muliebris non huiusce nostræ tempestatis, at cæterarum, quæ fuere, quæ fuerint ornamenta præcipua? De te inquam verè cani potest VICTORIA CAPVA GONZAGA, SOL, & PHOENIX.

,, Quæ Sortem anteuenis Meritis, Virtutibus, Annos,
,, Sexum Animis, Morum Nobilitate Genus.

Sed hactenùs Familiæ tuæ Comes Illustrissime Supremam Nobilitatem nulli inferiorem volui leuiter etiam attigisse, spero enim si Diuina fauerint, Volumine peculiari Vniuersum Ordinem Maiorum tuorum aliquando per otium mihi descriptum iri.

Altera fuit caussa Illustrissime Comes, qua monitus hoc Operis tibi dicare constitui: Es enim DOCTVS, qui Humanioribus diù Studijs, & Liberalibus Artibus nauiter à Pueritia incubuisti in istud vsq; Quartum Aetatis tuæ Lustrum, quibus etiam delectaris non mediocriter Ingenio pollès Acri, Subtili, atq; non solum Diligenti, sed & Deligenti. Indolis tuæ Præclarissimæ Argumentum sit illud, te ex ephebis iàm exeuntem Seuerissimo Iuditio, & Consummato PHILIPPI olim REGIS HISPANIARVM Ducem declaratum fuisse Alæ Cataphractorum, qui Ducatui Mediolanensi adsistunt. Cognouit Rex ille Fidei nostræ GLADIVS Acutus, & SCVTVM Adamantinum, satis nunquam Laudatus, Laudandusuè Te non solum Conseruandæ Maiorum Tuorum Eminentissimæ gloriæ, sed etiam Amplificandæ Cælitus donatum.

Superest Veteris Clientelæ ratio præcipua, in eā nanq; iam abhinc multos Annos Maiores tui perhumaniter me, atq; benignè susceperunt, dum illis Tibiq; Puero, vnà & Alphonso Fratri Iuniori Medicus assisterem. Quod

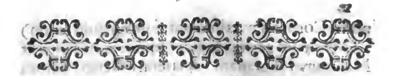
honorificentissimi officij genus mihi semper iucundissima recordatione gratum contigerit. Mox natu grandior Comes Illustrissime Tu non minori benignitate, gratijs, beneficijs me Clientem tuum fouisti, ornasti. Quin & discessurus cum Parente VICTORIA Iobalei caussa Romam ipsam, exinde vbi Annum Vndesexcentesimum supra Mille ferè vixi totum humanissimis litteris me euocastis, vt in Arce vestra Nouellariæ Magnificentissima adsistens Medicus Alphonso Fratri, quem alterum FABIVM, vel SCIPIONEM futurum arbitror, viuerem. Hic Musis incumbens à Mense Decimo iam elapso, non solum Opus istud, sed & eius Commentaria, in quibus CAVSSAE declarantur, præterea Physiologiam ferè vniuersam Pilorum Humanorum, & eam, quæ pertinet ad Facultatem Generatricem Humanam elucubraui. Quapropter Opus præsens tibi iure tuo debitum Princeps Optime nemo non intelligit.

Restet itaq; huic Sæculo, & Posteritati Monumentum istud consignatum Obseruantiæ meæ, qua Te, Parentemq; VICTORIAM Suspicio, Reuereor, atq; Colo. Vos autem Religionis, Humanitatis, Prudentiæ Sincerissima Exempla Valete diu, ac Fœliciter, & VLMVM Patauinum quouis loco numerate modo semper inter vestros.

Datum ex Arce vestra Oppidi NOVELLARIAE, atq; Conclauibus honorificentissimis ad Subsidium positis, Mensis Iulij, Die vigesimanona, & mihi Natalitia. Anno post Mundum Redemptum M. DC.

Amplitudini Tuæ Illustrissimæ

Seruus Addictissimus
Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

MARCI ANTONII VLMI PATAVINI
VTERVS MVLIEBRIS.
Hoc est
De Indicijs Cognoſcendi Temperiem Partium Genitalium Fœminarum.

Liber vnus.

PROOEMIVM.

ROPOSITVM nobis eſt interea temporis, Inueſtigare conari, atque pro modulo noſtri Ingenioli TEMPERAMENTA VTERI MVLIEBRIS, quæ Vna eſt Pars Alterius Principij Specifici, vnde Genus ducitur Humanum. Ambo verò Principia ſunt Vir, ac Mulier. Natura etiam & Facultatem cuius dat, & Inſtrumentum. Non enim quauis Parte Mas, & Fœmina eſt, quemadmodum nèc Viuens, nèc Audiens. Itaq; alteri Vterus, alteri Coles datus eſt, ac Natura Vteri talis eſt, qua Parte Fœmina differt à Mare. Cæterum nouiſſe illa, vndè ſumantur Argumenta interſtinguendi Temperamenta Partium

nostri Corporis, maximè omnium (si quid sentio) ad Medicum pertinere videtur, modò eius intersit Naturam Humanam (quatenùs Generi datum est) conseruare, labentem curare, & quantum licet illam ab ingruentibus Malis præseruare. Cuiusmodi Officia eatenus præstare valuerit, quatenus artificiosa coniectura idem cognouerit ipsam Temperiem Partium, atq; Totius. Hic est singularis ille Cardo Medicinæ Rationalis, veluti nemo non dixerit, ipsa Cognitio Temperiei Totius, ac Partium Corporis nostri. Vnde illud protritum, Medicus si sufficit ad Cognoscendum, sufficit etiã ad Sanandum in ijs, quę fieri possunt, Quod etiam Physicè intelligendum est, non autem Simplicitèr, nisi Semper, at Sæpè, quæ secundum Naturam censentur, fieri contingit. Galen. Pręceptor huic Dogmati fauens dicebat:

Galenus primo de Arte Curatiua ad Glauconem.

Quantùm Vnumquodq; à Naturali Statu recedit, ad Tantam Morbus magnitudinem peruenit. Quantum verò recedit solus ille scire potest, qui Naturalem Statum exquisitè Cognouerit.

Vnde sumatur autem huiusmodi Cognitio audite eundem, atque ibidem,

Si quis primùm distinxerit eam, quæ secundum Aetates, Differentiam: deinceps autem eam, quæ secundum Temperaturas, atq; Potentias, cæteraq; omnia, quæ hominibus insunt, Colores dico, atq; Calores, Habitudinesq;, Pulsuum Motiones, Exercitia, Assuetudines, atq; Ani-

mi

mi Mores : his quoq; adiunxerit eam, quæ Maris à Fœmina differentiam : & quæcunq; ad Regiones, & Anni Tempora, perinde aliasq́; eius, qui nobis circumfunditur Aeris Constitutiones recto modo distinxerit: hic ad Propriam Laborantis Naturam agnoscendam proximè accedit.

Huiusmodi verò Cognitionem possimus habere Exquisitam necnè? & Quomodo, & Quatenus liceat? Alia Quęstio est. Constat saneillam esse Medico propositam si Rationalem vult Medicinam exercere: Quaprópter illùc eidem omnem Satagentiam suam esse dirigendam nouisse debet ipsam, vt adipiscatur prò virili Cognitionem Temperamentorum, quando is Artis Opera, nempe Morborum Naturam, Prędictionem, Curationē eorundem iuxta Rationis Normam tractare concupiscat. His autem ita constitutis, fueritnè homo adeo Cęcus, & Excors, vt non intelligat Commentationem De Inditijs Temperamentorum Vteri Muliebris esse maxime omnium Necessariā, neq; solum Vnius ergo Sanitatis, Veruntamen & Speciei scilicet Propagandę, Facultatis nempe Generatricis caussa, Cuius Actioni Vterus Muliebris pręcipuè inseruit. Pars GENITALIS, non autem INDIVIDVALIS, quatenùs Indiuiduum est Indiuiduum, Sed SPECIFICA, quatenùs Indiuiduum est Indiuiduum SPECIFICVM. Hippocr. loquens De Morbis Mulierum, nonnè indicauit Necessitatem, hac vtens Oratione?

Hip-

Hippocr.lib.de locis in Homine. Tex. 9.

Vteri Omnium Morborum Caussæ sunt.

Quam orationem cum Præceptor Stagyrites legisset dixit in hanc sententiam.

Arist. lib. 4. De Gen. Anim. cap. 7.

Mulier vna omnium Animalium Affectionibus vterò obnoxia est.

Sanè quantum ego hactenus, vel Mente, vel Artis vsu promoui animaduertisse visus fui Mulieres Rarò, & Perraras ægrotare, in quibus Vterus non existat, aut Focus præcipuus, aut Fomes aliquis ipsius Morbi: Quapropter dicere consueui familiarитèr Vterus Fœminarum nisi Radix, saltem Ramus, vel Stipes Morborum; seu Morbi illarum. Hominibus itaq; Medicis nulla non Cura, & Ingenio adnitendum est, quo cognoscant earũ Vteri Partiumq; Genitaliũ Muliebrium Temperamenta, si Muliebrium Morborum Caracterem verum, atq; germanum subodorari, præterea eorundem Curationem Rationalem satagunt instituere.

Cœterum & Generatricis Facultatis Animæ nostræ Caussa oportet Medicos Physicos plurimum elaborare circà Physiologiam Indiuiduorũ Temperamentorum Vteri Muliebris, vel Indiuidua isthæc Mas, & Fœmina Speciei Principia vt iuxta Physicam Normam inuicem iungantur propter Facultatis Generatricis Operam, & Opus: Vel si extra ipsam Amussim eadẽ Principia fuerint coniugata,

iugata, saltem vt Arte (quatenùs licet) occurramus Oppugnaturi, & Expugnaturi eas difficultates quapropter tollitur effectus facultatis eiusdem Generatricis. Hoc autem fieri posse Q. Serenus Sammonicus Medicus innuebat hisce carminibus lepidissime eum cecinerit.

Irrita Coniugij sterilis si Munera languent
Nec Sobolis spes multos tàm vana per Annos,
Fæmineo fiat vitio res., necnè silebo
Hoc poterit Magni Quartus monstrare Lucreti.
Sed Natura tamèn Medicamine victa Potenti
Sæpè dedit Fætus studio curante paratos.

Cuius beneficij occasione Ars Medica fortassis aptissime Nomen mereatur Diuinum, & eatenùs, quatenus operi Diuino famulatur, quæ est Generis Propagatio. Hæc vero Doctrina existit cùm Senioris, tùm Iunioris Præceptoris vtriusq;, hos autem legite, audite ex eorundem Interpretibus.

Plato.

Et cùm primum ad certam Aetatem peruenerimus, Parerè nostra Natura cupit: Parere verò in Turpi nequit in Pulcro potest: Viri sanè Mulierisq; congressu Fætus, Partusq; prouenit. Est autem opus hoc DIVINVM, & in Animali ipso Mortali Immortale hoc est, Conceptio scilicet, ac Generatio.

Atq; paulò inferius ait.

Ex hoc enim similitèr, vt ex superioribus Natura Mortalis sempèr, & Immortalis esse pro viribus nititur: Hoc autèm Generatione duntaxat assequitur, quoniam semper

alterum Iuuenem veteris loco substituit.

Non desunt quoq; alia Platonis loca, vnde pos sit quilibet idem accipere quemadmodum fecit Aristoteles, is enim hanc Doctrinam insequutus dixit ex Interprete.

Aristotiles. lib. 2. de Anima. Tex. 34.

Nutritiua Anima & cæteris inest, & Prima est, & maximè cõmunis Animæ Vis, atq; Potentia, qua cuncta viuentia viuunt, cuius sunt Operationes, Offitiauè, Generare, Nutrimentoq; vti. Hæc enim operatio maximè omnium Operationum Viuentibus est Naturalis, Viuentibus inquam hisce, quæ sunt Perfecta, non Membris capta, quæ non sinè semine oriuntur. Vnũquodq; inquam aliud sibi simile procreare, Animal quidem Animal, Plantam autèm Planta, vt sint semper hoc pacto, conditionẽq; subeant, quoad possunt Diuinam. Id enim ipsum appetunt vniuersa, gratiaq; ipsius omnia agunt, quæcunq; secundum naturam agunt. Duplex est autem id, cuius gratia omnia fiunt, atq; vnum est quo alterum cui. Cum igitur semper esse, conditionemq; Diuinam subire continuatione nequeunt Animantia, quia fieri nequit, vt caducorum, atq; mortalium quicquam idem, vnumq; numero semper permaneat, vt vnumquodq; potest, sic Aeternitatis, conditionisq; Diuinæ particeps est, Aliud quidem magis, Aliud autem Minus, Permanetq; non ipsum, sed Tale, quale est ipsum, Numero quidem non Vnum, spetie autem Vnum.

Porro huiusmodi Materiam, seù Physiologiam Inditiorum Temperamenti ipsius Vteri Muliebris Medicinæ faciundæ Muliebri adeo pernecessariã, Digni-

Dignitate adhuc nemini secundam (quod ego nõ uerim) nullus vel Antiquorum, vel Recentiorum tractare aggressus est, quamuis teneat multos, nisi & omnes fere insanabile illud scribẽdi Cacoëthe. Attigere quidem nonnulli Antiquorum, & Neotericorũ nonnulla Capite Proprio, De Vtero; Sed qui separato Volumine hanc materiam scripserit, veluti nos intereà commentamur Arti longę, Vitæ breui consulentes, nemo hactenus fuit. Sed illud est maximæ admirationis occasio, Galenum Præceptorem, Virum & Prudentiæ, & Doctrinæ propemodùm singularis in libro illo suo Artis Medicæ, vbi satagit inquirere, vestigare Tẽperamenta Totius, atq; Partium Corporis nostri, ne verbum quidèm vllum fecisse De Notis, vnde conijciatur Vteri Temperies; Quæ nihilominus est Pars Princeps Specifica Facultati Generatrici deseruiens. Facerent næ intelligendo, vt nihil intelligerent, si qui ad Asinorum illud Asylum confugientes dicerent. Vterus quia pendet à Temperie Totius, vel Partium reliquarum Principum, eius quoq; Vteri variam Temperiem à cognitione Temperiei Totius, cæterarumq; Partium Principum desumptam iri. Vt propterea supersedere huiusmodi Physiologiæ narrandæ fuerit potius Prudentia, quemadmodum illi minutatim recensendæ ingenium conuertere fuisset inconsulta loquentia. Phy, Cedo cati recitent mihi homines istiusmodi, nisi personæ, Atticissantes Rationem, quapropter Vterus vnus, quò spectat ad Temperamentum pendeat à Partibus reliquis Principibus, non autem Ventri-

 culus,

culus, & Pulmones (ommitto alia nonnulla) vel hi à Corde, ille ab Hepate saltem? Quarum tamen Partium vestigandæ Temperiei Notas nihilominus tradidit Præceptor Galenus. Adhuc fierine potest (quæso Rationem consulant) ipse vt Vterus nulla obtinuerit inditia propria, ꝓpinqua; ex quibus liceat, nisi penitus, aliquousque saltē eius Temperiem vestigare? Cuiusmodi tamen signa nulla est fere pars nostri corporis, quę sibi non hadeat adiuncta? Modo hæc si adsint aliqua, veluti (nemo, nisi sensus expers cōmunis) negauerit adesse, cur non fuere nomine tantum indicata ab eodem Galeno Preceptore? Postremone de Lęthargicis Phreneticas faciamus id generis Pecudes, Cathenata Maiorum Seruitia quæro vnum hoc de istis. Temperamentum inæquale nonne datur? Quis adeo potritæ aut nullius Frontis Homuncio audeat inficiari? Hoc posito, quod sensu constat. Quanam ratione cognouerimus Vteri Temperiem à Temperie cæterarum Partium Principum dissidentem? Natura nimirum illa Architectatrix cuius summam Sapientiam, atq; Iustitiam in Corpore conformando Humano Rationalis Animæ Organo, Intellectu non dixerim (hoc enim fieri nequit) sed Admiratione satis consequi non possumus; Natura illa, quæ Testimonio Phylonis Iudæi est Ars Diuina, fingens Vterum, Humanæ Speciei propagandæ Officinam vsqueadeò supinè, ac negligenter se gessit, omnino sui ipsius oblita, vt nullum peculiare inditium tradiderit intimum eidem parti, ex quo valeamus nos conijcere ipsius

Tem-

Temperiem? An mihi licuerit minus interea temporis aptè illud Satyricum Stentoria voce inclamare? curandorum huiusmodi ingeniorum causa?

Currite iam Medici, Medianam pertundite Venam.

Heheu, Eloquar, an Sileam? Dixero tamen, vt impetant me Canes non defore suspicer. Nam fere vbiq; & apud omnes veritas est odiosa. Vna facultas Medica, quæ sine dubitatione, proxima, & quasi consanguinea est ipsi naturæ tam discentibus indiget fortasse, quàm Magistris. Hoc autem non simpliciter, ex Toto, sed magna ex parte intelligi volumus. Næ quadrat huic Tempestati Deploratio illa Præceptoris Iunioris Medici. Audite, Legite.

Galenus lib. 2. Meth. Med. cap. 5.

Itaq; ob hæc ipse quoq; sæpius destuli Commentarios de Medendi Methodo scribere, pro comperto planè habens, paucissimos huius Tempestatis ab ijs adiutum iri. Etenim nisi magna quæpiam, miraquè καὶ δίμονια. Rerum mutatio humanarum fiat; actum de bonis studijs est, vtpotè confusis, & corruptis: Nemine veritatem ipsam, sed tantum Scientiæ famam quærente. Optimè enim profectò scis, ne quemquam quidem vsquam inuenisse nos, qui esse potius, quàm videri Docti cuperent. Atqui nisi quis sapientiam propter seipsam expetat, ne tempus quidem vllum inueniet, quo se in Logica Methodo exerceat, imo & Diuitijs, & Potentia Ciuili, & Fama inhians in horum ambitu vitam omnem consumet.

A pari nostris quoq; Temporibus nil vlterius Miseri satagunt quàm Laurea scientiarum donari,

ri, quod aiunt vulgò, DOCTORES fieri, vt ipsa Toga, quasi Hedera vendibiles, Popello caudam specioso Titulo iactare possint, Mox Assentatione Duce, nullo non Fuco, & Lenocinio vtentes, immiscent sese Potentiorum Domibus, abutentes credulitate, & ignorantia eorundem. Nam cuicunq; Medicum se professo statim creditur, cum sit periculum in nullo mendacio maius. Aiunt, pecunia est Princeps in omni negotio, hæc Imperium obtinet, hæc parat potentiam, huic studeamus, huic inuigilemus, huic nosmetipsos dedamus totos, Modo si quis aiat, Stulta pecunia est, ij tunc petulanti Splene cachinno diffluentes obtrudunt. Stulta equidem pecunia est, at eadem Fortunata, & Fælix.

Vilius Argentum est Auro, Virtutibus Aurum.
O Ciues, Ciues, quærenda pecunia primum est
Virtus post Nummos

Pecunia Regnat, atq; pecudes solę sine pecunia viuunt, aiunt nimirum Blasphæmi isti.

Manus AVREA Vincet.

Plus opibus, minùs ore potes. Cicerone secundo
Non opus est, vbi Fantur opes.

Sic ignari, & ignaui Fuci satagunt per compendia, per Summulas contemptissimi quiq; Mortalium vno sub adulationis vexillo parare sibi, iure, iniuria, Crassorum, & Cræsorū latifundia, Ibi enim fas, aiunt, vbi maxima merces. Iustitiam, sapientiam vtilitate metiuntur. Iam philosophantur

Aratris,

Aratris,& Bubilibus nata seruitia,& artẽs, facultates non promoueri quotidie pueri lamentamur. Veruntamen Turdi, & isti misclli sibi malum cacant, cognouerint postremo; Nam Deus ipse Tarditatem Supplicij grauitate compensat, Cuius iuditia occulta sunt multa, iniusta autem nulla. Maneat hoc Virgilianum ijs alta mente repostum.

Discite Iustitiam moniti, nec temnere Diuos.

Quæ meminisse, atq; intellexisse debent illi etiã huiusmodi Fucis,& Fungis,qui patrocinantur,aduersarij nobilissimis ingenijs,& liberalibus. Neq; enim cuiquam tam clarum statim ingenium est,vt possit emergere, nisi illi Materia, Occasio, Fautor etiam, Commendatorq; contingat. Sed speciosum hoc,& egregium offitium studiosos fouendi iampridem exoleuit. Nam posteaquam virtutibus renuntiauimus, ab earundem quoq; Alumnis erigendis cessauimus: atq; vbi desijmus facere laudanda,laudari etiam ineptum putamus. Quamuis multi famam,pauci conscientiam vereantur; Sed grauissimus est morbus,nisi pernicialis,qui à capite diffunditur. Pax. Vrgeamus nos propositum, vnde nos transuersi fuimus abrepti cœcitatem nostri sæculi deplorantes, quoniam veternosæ consuetudinis vis nimis in alto radices habet.

Galeni omninò intererat in Arte sua Medica Vteri Temperiei notarum deprehendendæ meminisse,vt eius Temperies (veluti aiunt) sequatur partium Principum reliquarum ipsam Temperiem. Præceptor si viueret ore fateretur atq; rotundo, se hac in re defecisse: Quod Galenistę castigato-

ſtigatorum oſores aſperrimi dictum execrandum cenſeant. Animi tamen eſt ingenui, errorem vbi cognouerit ſuum, eundem liberè, ac liberaliter nudata fronte confiteri, palam deinde ipſimet renuntiare. Quis veritati hoſtis, niſi turpe Mancipium? Docti, prudentes, liberales viri & verum dicere conſueuerunt, & idem libenter à cæteris audire. Neq; vlli patientius reprehenduntur quàm ij, qui maximè laudari merentur. Error quippe eſt hominis eidemq; omnes viuunt obnoxij: Demus itaq; alienis erroribus veniam, vt noſtris impetremus. An illud Poeticum non ſatis adhuc intelleximus?

Ac prius ignotum ferro quàm ſcindimus Aequor,
Ventos, & varium Cæli prædiſcere morem
Cura ſit, ac Patrios, Cultuſq;, Habituſq; Locorum:
Et quid quaq; ferat Regio, & quid quaq; recuſet.
Hic Segetes, illic veniunt fælicius vuæ
Arborei fætus alibi, atq; iniuſſa vireſcunt
Gramina. Nonnè vides Croceos vt Tmolus odores,
India mittit Ebur, Molles ſua Thura Sabæi
At Chalybes nudi Ferrum, Viroſaq; Pontus
Caſtorea, Eliadum palmas Epeirus Equarum.

An Galenus vnus intèr cæteros Mortales natus erat, qui omnia poſteris dormituris conficeret? Sanè veluti alias diximus in opere quidem excuſſo, at Malignorum Turbellis adhuc non publicato. Nulla foret in poſteris agitatio mentis propria niſi ſeruilis, vbi cuncta Scibilia priores cognouiſſent. Diſpenſauit natura prouidentèr, benignè

(ſi

(si quid ego sentio) vnicuique hominum Aetati certam quãdam cognitionis portionem sui ipsius, cuiusmodi opinionem videtur quoq; habuisse Doctissimus Philosophus, & Poeta super omnia celeberrima etiam exempla genitus Torquatus Tassus patria Salernitanus, ipsa vero Gente Patritius Bergomensis, qua ex Vrbe nobilissima, & parentes, maioresq; nostri oriuntur, at ipsum Tassum legatis, audiatis.

Torquatus Tassus Bergomensis
libro xv. Solymos.

A queste hor vien la Donna, & homai sete
Dal fin del corso lor dicea non lunge
L'Isole di Fortuna hora vedete
Di cui gran Fama à voi, ma incerta giunge
Ben sono elle Feconde, e Vaghe, e Liete
Mà pur molto di Falso al Ver s'aggiunge
Cosi parlando assai presso si fece
A quella, che la prima è delle Diece.
Carlo comincia alhor, se ciò concede
Donna quell'alta impresa oue ci guidi
Lasciami hormai por nella Terra'l piede
E veder questi inconosciuti Lidi
Veder le Genti, e'l culto di lor Fede
E tutto quello, ond huom saggio m'inuidi
Quando mi giouarà narrar altrui
Le Nouità vedute, e, dir io fui.
Gli rispose colei, Ben degna in vero
La dimanda è di te, mà che poss'io
S'egli osta inuiolabile, e, seuero

Il Decreto de Cieli al bel Desio?
Ch'ancor volto non è lo spatio intero,
Ch'il grande Scoprimento hà fesso Dio
Nè lece à voi dall'Ocean profondo
Recar vera notitia al vostro Mondo.
A voi per Gratia, e sourà l'Arte, e l'Vso
De Nauiganti ir per quest'Acque è dato
E, scender là, doue è'l Guerrier rinchiuso,
E ridurlo del Mondo all'altro lato
Tanto vi basti, e l'Aspirar più suso
Soperbir fora, e calcitrar col Fato
Qui tacque, e gia parea più bassa farsi
L'Isola Prima, e la Seconda alzarsi.

Hæc dispensatio Cœlestis, cuius videtur effectus, nec tamẽ satis intelligitur, manifestat nobis ex parte ordinem illum, & harmoniam, quæ numerum, pondus, atq; mensuram includit. Hinc varijs temporibus certa quædam artium, scientiarum additamenta, sed & inuenta prodire animaduertimus: Historiarũ docti satis nouere. Præterea quicunq; dispunxisse voluerint rationes operum artificum intellectus practici fere semper, & salubriter parientis, Ac vbi fatendum sit ingenuè quid quisq; sentiat. Nullam ętatem extitisse arbitramur in qua non fuerint eminentissima ingenia vel artium, vel scientiarum, quæ nisi floruerunt populari fama, extiterunt, sunt. Consenuere quidem plura, atq; in tenebris delituere sæculi præsentis, at vitio eorum, quorum maxime interesset id generis negotia curare: Docti tamen viri Aspendium imitantes Musis, atq; adeo sibimetipsis non insuauiter vixere.

vixere. Nam vere scripsit vir doctus Aeneas Gazæus in Theophrasto.

Statuariam artem Phydias nouerat, atq; etiam bonus erat Artifex, & si non in Arce Atheniense, simul & in Olimpia statuas erigeret.

Subodoratus est hoc Genus Mortalium Iunior Plinius, quapropter scripsit.

O quantum eruditorum, aut modestia ipsorum, aut quies operit, aut subtrahit Fama.

Plenius dictum foret quotiescunq; addidisset

Aut aliorum obruit venenata malignitas.

Quadrat enim vt cum maxime nostro huic sæculo. Secundus loquebatur autem de Terentio Iuniore, qui Equestribus Militijs, atq; etiam procuratione Narbonensis Prouinciæ integerrimè functus recepit se in Agros suos, speratisq; Honoribus tranquillissimum otium prætulit.

Hunc ego inuitatus hospitio vt bonum Patrem Familia, vt diligentem Agricolam intuebar, de his locuturus, in quibus illum versari putabam, & cæperam, cum ille me doctissimo sermone reuocauit ad Studia. Quàm tersa omnia? Quàm Latina? Quàm Græca? Nam tantum vtraq; Lingua valet, vt ea magis videatur excellere, qua tum maxime loquitur. Quantum ille legit? Quantum tenet? Athenis viuere hominem, non in Villa putes. Quid multa? Auxit solicitudinem meam, efficitq; vt illis, quos Doctissimos noui, non minus hoc Seductos, & quasi Rusticos verear. Idem suadeo tibi. Sunt enim vt in Castris, sic etiam in Litteris nostris plures cultu Pagano, quos Cinctos, & Armatos, & quidem ardentissimo ingenio diligentius scrutatus inuenias.

Plures & nouimus nos id generis mortales, dum

peregrinantes quasi Medicinam facimus vel quauis ingenij dote longe præponendos vt Oppidani fuant Medici) Suggestiscientibus nonnullis Thessal s, qui adulatione, multisq; alijs execrandis vitijs regnant obsepti, qui ipsas scientias vix à limine salutarunt, ignorantq; penitus artes humaniores. Sed vt docti viri interim obruantur numero, ac iuncto vrabone Phalangibus Fucorum, & Fungorum Homuncionum illos tamen ventura quotquot erunt sæcula prædicabunt. Alet etiam vnaquæq; ętas ingenia eminentissima, neq; enim quasi lassa, & effœta natura nihil iam laudabile parit, pepererit. Quinimmo artes, atq; scientię & amplificantur, & inueniuntur dum ætates nec momento à fructuosis laboribus cessantes, quasi tradentes lampada sibimetipsis benigno ministerio suffragantur. Hinc doctè cecinit Lucretius Carus.

Sic vnum quiduis paulatim protrahit Aetas
In Medium, Ratioq; in Luminis protrahit oras.
Namq; Aliud ex Alio clarescere Corda videbunt
Artibus ad summum donec venere cacumen.

At sufficiemus nè huic nos oneri? Est enim prima Prudentiæ pars nouisse quid possis, veluti ego sentio, declarare vt valeamus inditia ex quibus vterorum temperamenta varia dignosci possint. Næ turpis est ipsa temeritas, sed fortasse desperatio turpior. Omnino quod in Oratore iam Marcus Tullius rectissimè dicit, Par est eos, qui Generi Humano res vtilissimas conquirere, & perpensas, exploratasq; memoriæ tradere concupierint, cuncta tentare, Nec si vel illa præstantis ingenij vis, vel inclitarum

tarum

tarum Artium defecerit instrumentum, confestim debemus ad otium, & inertiam deuolui, sed quod sapienter speramus, perseueranter consectari: Summum enim culmen affectantes, satis honestè vel in secundo fastigio conspiciemur. Breuiter in omni genere facultatum, atq; scientiarum, & summis admiratio, veneratioq;, & inferioribus merita laus contingit, legite, audite Senem Præceptorem.

Hippocrates lib. 1. De Diæta in Procemio.

Nunc vero multi quidē iam scripserunt, Nullus autem rectè nouit, quid fuerit ipsis scribendum? & aliud quidē alij assequuti sunt, verùm totum nullus adhùc ex prioribus. Immeritò autem vllus aliquis ipsorum reprehendatur, propterea quod inuenire non potuerunt, Immo laudandi potius omnes, quòd inuenire conati sunt.

Vrget nos officij ratio, qui liberaliter nati, & in studiorum Arena iugiter enutriti ab ipsa ferè infantia debemus propterea & humani cætus legibus, & diuinis parere mandatis. Quorsum tot euigilatæ Noctes? tot exantlati labores, nisi & nos testimonium perhibeamus vixisse aliquando, neq; nobis tantùm, sed & cæteris mortalibus. Vrit etiam nos gloriæ sæuæ cupido. Me siquidem ipsius diuturnitatis amor sollicitat, res homine dignissima, itaq; diebus, ac noctibus cognito, si quà me quo possim tollere humo, Id. n. (vt ille ait) voto meo sufficit, illudq; suprà votum, victorq; virùm volitare per ora: quanquam ò, sed hoc satis est. Posteris an aliqua cura nostri, nescio: Nos certè mæremur

remur

remur (verbo absit inuidia) vt si al'qua, non dico ingenio (id enim superbum) sed studio, sed labore, sed reuerentia posterum. Nonnescripsit.

C. Plinius Restituto suo. 5. lib. sexto Epist.

Equidem omneis, qui aliquid in studijs faciunt, venerari etiam, mirariq; soleo; est enim res difficilis, ardua, fastidiosa.

Qui abhorrent noua, seù dedignantur, non intelligunt honestissimum esse maiorum vestigia sequi, si modo recto itinere præcesserint sed legant, audiant Cornelium Nepotem.

Vt quid ab Antiquo Vatum proscripta Tumultu
Veri Sacra Fides longum sylu scis in Aeuum,
An quia spreta lates? Mundoq; infensa Priori
Nos etiam noscenda fugis? mecum inclyta mecum
Exurire, & vultum ruga leuiore resumens
Phœbeam dignare tubam, Sterilisq; vetustas
Erubeat, dum culta venis, dum libera Frontem
Exeris, en Aureis blandas en Pectus Amicum
Mulcem, vulgarem leuius passum Cachinum
Si nostris nil Dulce Nouum, nil vtile visum
Quod teneri pariunt Anni, si sæcula tantum
Aurea Saturni memorant, & nulla Recentis
Gratia virtutis! Aude tamen Ardua Pubes
Mento Canescant Alij, Nos Mente: Capillo
Nos Animo: Facie, nos Pectore: Tempora certè
Virtutem non Prima negant, non Vltima donant.

Res equidem est ardua, nouis autoritatem dare: Obsoletis Nitorem: Obscuris Lucem: Fastiditis Gratiam: Dubijs Fidem, sed non assequutis voluisse

luisse abunde Pulchrum; atq; Magnificum est.

Nascitur in Viuis Liuor, post Fata quiescit:
Tunc suus ex Meritis quenq; tuetur honos.

Scripta semper magis placent ab Autoris morte: Gratia quæuis & dignitas facietate languescit. Hoc tamen est animi sapientis, atq; prudentis, optima satagere, & sperare; Cogitare difficillima; Ferre quæcunq; erunt. Subibo itaq; alacer hoc, quicquid est discriminis, ac (vt ille ait) pro virili aquam infundam in sacrum hunc ignem; hoc excusatius, quòd cogitata mea, quasi Consilia, nō Decreta adfero, Tu qui legis, auditis scito hæc à pura mente dimanare, & si ipsa aliter, subijci à me ijs, quorum propria cognitio hæc, & censura. Memento vero super omnia, Inuentores quoscunq; ferè claudicare, vt doctissimè scriptum fuerit à Preceptore.

I. Cæsar Scaliger ad Cardanum.

Perquam paucis intentio data est, & quibus data, data est Mutila, & inchoata.

Sanè perfecta, & consummata (nisi ego insanio) longè absunt à principio quod respiciens Preceptor Iunior Medicus in hac sententiam scripsit.

Gal. in l. Hipp. de Rat. Victus Comm. 2.
T. C. 36.

Fieri nequit, vt libro vno præsenti bene omnia scribat Hippocrates, atque ordine doceat, præcipuè cum ipse primus horum inuentionem sit molitus.

Difi-

Difficile eſt enim ſemper, quod eſt rectiſſimum aſſequi, nihilominus quæcunque, quantulacunq; ſint inuenta ſummis laudibus extollēda ſunt, quod habemus à Præceptore Præceptorum ipſius Medicinę dicente.

Hippocrat. lib. de veteri Medicina Tex. 24.

Admirari oportet, cenſeo, ea; quæ ex multa ignorantia ſunt eruta, & inuenta, quòd probè, & rectè adinuenta ſunt, & non à Fortuna, aut Caſu.

Si quis autem parum gratus homuncio, ne dicam, omnino malus, & ignorās aiat, hoc quicquid eſt ſcripturę Mangonium eſſe, me Interpolem Autorem, & Gręcis, Arababibus cuncta referri oportere, ſuam potius detegit virulentiam, & malitiam, & inſcitiam, quàm vel hilum offendat, iuſteq; damnet conatus, tentamentaq; noſtra. Sint aliqua, & plura, quæ fuerint à maioribus deſumpta. An ſit in Priſcorum Sapientum Docta ſequi ueſtigia? At non reddidiſti, quæ ſumpſiſti. Nouum ſcribendi genus execrandum. Quę retulit Ariſtoteles Platoni, atq; adeo uetuſtioribus illo Scriptoribus? Quæ Auicennas? Quæ cęteri? Ne cęteros interea Scriptores enumerem mutuatos dogmata ſcripta ſuis tamen parentibus autoribus accepta, qui non retulerint. Sciens, lubens, ac uolens interea ceſſo à nominandis Neotericis, hoc ue illi tenentibus, qui non ſcripſere, at penitus exſcripſere Ioannes Fernelius uir nunquam ſatis laudatus, laudanduſuè (quē honoris gratia nomino) ſcientiarum

prope

prope omnium Principum curiosissima cognitione nulli postponendus, vel ad sęculorum quorumcunq; actorum memoriam comparatus. Medicinam fere vniuersam docte, scitè scripsit caractere Physico quadrato, quamuis eandem reliquerit nobis Auicennas huiusmodi congressum tanti viri nô expauit Aetatum decursu nihilominus comprobati. Fernelius nihil non ab Antiquis desumpsit, & neminem is compellauit nominatim. Quapropter reijciatur, explodatur, exibiletur mango, & interpoles Autor. Vah quæ malum est hæc fęx, cęnum,& colluuies hominum,at pecudum potiùs, canum oblatrantium rabidè? Hèm hęc laborum, vigiliarum merces,& messis? nempe nullus calumniarum modus; omnino verum est, quod scripsit Plato.

Plato:

In quouis Studio vilės, & nullius pretij homines permulti sunt, Probi verò admodùm pauci, quos maximè in pretio habere oportet.

Vnaquęq; Artium (veluti ego dicere soleo familiariter) suos habet Clodios, & Milones: Catilinas,& Cicerones, illud tamen famosum Plutarchi solatur me.

Regium est audire malè, cum facias benè.

Sed eo imus,quò omnia ibunt: Et suum cuique decus benigna satis rependet posteritas, veruntamen Hippocratem ipsum legatis, audiatis.

E Hippo-

Proptereà verò hunc sermonem propono, quod multi homines, vbi audierint aliquem priùs de re aliqua exposuisse, eum, qui de his posterius differit, non recipiunt, non cognoscentes, quod eiusdem intelligentiæ est, ea, quæ rectè dicta sunt, posse iudicare.

Consulant ignaui, ignari homunciones, & veterum, & nostra scripta, sed ea lege, vt curiosissima lance cuncta pendantur, sanè tunc ij cognouerint (modò vnciolam teneāt sensus ipsius communis) quousq; Priores, quousq; nos fuerimus in hoc docendi negotio progressi. At nemo quisquam cæteris omnibus ęquè satisfaciat, & si satagat, vrgeat Sysiphi molem, ac nihilo plus agat, quam vt cùm ratione insaniat. Dictum itaq; fuerit prudenter, sapiens nullum stomachnm habeat. Cęterum velint, nolint maleuoli (hoc ijs extorquebitur inuitis & rumpantur Ilia Codris) laudabitur semper vel conatus noster, vel ipsa indicatura, quam nemo hactenùs olfecit (quod ego nouerim) mortalium, presso nimirum docendi, atq; narrandi caractere partis Principis Genericę, vel indiuidui specifici (qualis est vterus) notas, & inditia volumine tradere separato, vnde possimus coniectura artificiosa subodorari varietatem vteri temperierum eiusdem. Non ignoro Satrapas aliquos non defore (veluti Mundus in maligno positus est) interrogatos de mea scripturą ista, iunctis corrugatisq; labris capita illa obstipa laterorsum sēsim obliquaturos, principio nec tantillum hiantes, Mox illud mus-

ſaturos Vuh; tandem boantes erupturos, vt Arcadię Pecuaria rudere dicas, Libellus non deſplicet: Voluntas Autoris laudanda: Aetas etiã adiecerit. Papę, At ò tu Satrapa.

Nequaquam Populo bibulas donaueris Aures.
Reſpice quod non es, tollat ſua munera Cerdo.
Tecum habita, noris, quàm ſit tibi curta ſupellex.
Deſine èt Anticyras melior ſorbere meracas.
Nunc face ſuppoſita feruescit ſanguis, & ira,
Scintillant oculi, dicisq; facisq; quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

Haud nego ipſam Aetatem addituram, ſed aio, & multa forſitan mihi dempſerit, Mirum, quaſi ego homo ſim extra hominum cenſum. Nec mihi obijciant, quę ſcribuntur à Plinio Nepote.

Plinius lib. 1. Epiſt. & Epiſt. 29.

Et Hercule vt aliæ bonæ res, ita bonus liber melior eſt quiſq; quo maior. Vides vt Statuas, Signa, Picturas, Hominum deniq; multorumq; Animalium Formas, Arborum etiam, ſi modo ſint decoræ, nihil magis, quàm amplitudo commendat: idem orationibus euenit. Quinetiã voluminibus ipſis Autoritatem quandam, & pulchritudinem adijcit Magnitudo.

Puerilis obiectio, quam oratio eiuſdem intellecta iugulat. At eſt libellus, do, quin & ſit libellulus. Quęram ego molem voluminis, aut granditate quaſi lydio lapide cenſeantur Scripturę. Veritas, dignitas, neceſſitas materię ipſiusq; rei tractatę ęſtimatur in pendendis operibus non autem ver-

borum nugacitas, pompa, & loquentia inanis oratio Physica est Matrona, eiusq; manus, & oculi sũt veritas perspicuitas, Relinquendi sunt orationis Cincinni in foro, quod si secùs sentias cęcus.

Nugaris Puer Solea obiurgabere rubra.
Non equidem hoc studeo pullatis vt mihi nugis
Pagina turgescat dare pondus idonea Fumo.

Non isthęc nos loquimur frustrà: sed cato silentio multa sunt cuiq; dissimulanda, & deuoranda. Catones isti, nam plures iam Ecastor de cęlo ceciderunt, censentes nostras Scripturas ex Mole, ij existunt, qui scribentes notantur ab eodem Satyr.º hi nimirum.

Torua Mimalloneis implerunt Cornua bombis
Et raptum Vitulo caput ablatura superbo
Bassaris, & Lyncem Menas flexura Corymbis
Euion ingeminat, reparabilis adsonat Echo.
Hæc fierent, si Testiculi vena vlla Paterni
Viueret in nobis? summa delumbe saliua
Hoc natat in labris, & in vdo est Menas, & Atys.
Sed tamen ista Filix nullo mansuescit Aratro.

Quę dicta voluimus ad castigandam, & reprimendam Sciolorum quorũdam nimiam arrogantiam, & petulantiam, qui sutores vltra crepidam sapere sibimet persuasere. Caligant vsqueadeo homines sua censentes; atq; semetipsos. Familiare siquidem est mortalibus, ferè singulis omnia sibi ignoscere, nihil vero alijs remittere, & inuidiam rerũm non ad caussam, sed ad voluntatem, personasq; dirigere.

Postremò non deerunt qui cognoscentes veri-

tatem

tatem doctrinę meę, eandem publico testimonio confiteri noluerint, autumantes laudem quam alijs tribuunt, in eorundem laudantium cedere vituperationem, cuiusmodi homines Plinius doctissime suggillauit:

Hinc misera illa Medicorum circa Aegros consultationes, nullo idem sentiente, ne videatur alterius accessio.

Veruntamen & Galenus, quem audite, legite.

Gal. lib. de bono, & malo succo cap. 1.

Solis illis occacata erat ratio, qui ab Hippocratis doctrina de succis deficientes, quiduis potius quàm succos caussari audent. In quibus tamen fuere, qui clam apud me faterentur, se conspicere quidem satis quàm prouicacitèr cum Hippocrate agerent, qui succos negarent ad bonam valetudinem, nec ad morbum bene, aut male facere posse: Pudere tamen iam exacto quinquagesimo Aetatis anno ad Hippocratem transfugere.

Omnino isti potius dignitati suæ, quam veritati fauere volunt, & hi sunt, quos pudebit nostras laudare lucubrationes. Alterum est genus oppido nequam dicentium homunciorum. Nos Medicinam hucusq; fecimus, & feliciter, iuditioq; omnium doctè absq; hac Physiologia Indiciorũ Vteri Muliebris, quapropter insidentes vestigijs primis nolumus hęc tua ò Vlme Patauine addiscere, videre, tractare.

At vobis non scripsimus Personę Medicę, quinimo doctis viris, & vere Medicis, qui artis pręcepta cum studio sapientię coniunxerunt, hi .n. sunt

verè

verè Medici, & veri Medici, sed ò tu nequam, & persona qui mihi detrahis, Verres Medicus existis. At ne vos vobismetipsis abblandiamini cum dixeritis artem feliciter à vobis fuisse tractatam absque signata cognitione Temperiei Vteri Muliebris in ipsis Mulieribus, audite, legite, Hippocratem.

Hippocrates lib. de Arte Tex. 5. & 6.

Dicet sane hic Aduersarius, quod multi iam Aegri etiam citrà Medicorum vsum sunt sanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autem mihi omnino fieri potuisse, vt & qui Medicis non vsi sunt, in Medicinam inciderint, non tamen vt scierint, quod in ipsa rectum fuerit, & quod non rectum: Alioqui contigisset, vt seipsos eodem penitùs modo curassent, quo curati fuissent, si Medicos adhibuissent. Et hoc tandem magnum signum est essentiæ ipsius artis, nempè artem esse, & quidem magnam, quando et hi, qui eã esse non putant, per ipsam seruati apparent.

A pari videtur & mihi fieri posse, ut dum vos tractaretis Medicinam Muliebrem ignorantes Vteri ipsam Temperiem, incideritis tamen in Medicinã opportunam, non tamen, ut uos eam cognosceretis. Quid? Quod nonne medentur & Empyrici, atq; adeò feliciter, ut nil supra.

Nec tu cum obstiteris semel, instantiq; negaris
Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
Nam luctata canis Nodum arripit, ast tamè illi
Cum fugit à collo trahitur pars longa cathenæ.

Summa summarum alloquor Doctiores, & Doctor. Si quis habet meliora det, & à nobis ineat gratiam. Si Aetatem despiciunt nostrum. Recor dentur

dentur ij, nec tamen Canis Naturam cunctarum rerum dedisse prudentiam, nam etiam quicunque sunt habiti mortalium multa scisse dicuntur, non omnia. Quapropter

Inuigilate viri, tacito nam tempora cursu
Diffugiunt nulloq; sono conuertitur Annus.

Nouerintq; omnes id genus scripta artificis magè, qui est memoriam fouere, quam artificis, qui futurus est mentem docere: nō enim est doctrina per suas tradita caussas: Quapropter non quibuscūq; sed ijs, qui aliquem in arte habitū habent, scriptus est, ueluti Aphorismorum liber Hippocratis, cum Satyrico itaq; Persio dicamus.

,, *Pinge duos angues, Pueri, Sacer est locus, extrà*
,, *Meyte.*

Veruntamen, quia caput est in omni negotio, non solum quid, sed & quomodo agendum sit, nouisse. Dicemus primò & Aphoristica una Periodo rem ipsam uniuersam, quod summarium (utar uoce antiqua) ad fouendam memoriam fuerit saluberrimum, dum in Breuiarium pauca digesta, & uelocitèr perleguntur, & frequenter iterantur. Mox subijcientes Paradigma totius futuri negotij amplius delineatum.

Quod tertiò fusius narrantes, & quasi suis pingentes coloribus caractere tamen Aphoristico declarabimus. Orationi demùm nostræ sigillatim, & GRAECORVM, & ARABVM Doctrinam, quę pertinet, ad susceptum Argumentum Physiologiæ Temperamentorum Vteri Fœminei subijciemus, coniuncturi etiam LATINORVM nostro-

nostrorum qui fuerunt Medici celebres orationē. Atq; id consulto facimus, qua ad asseuerandam ex eorum dignitate opus nostrum, quà ut certius detractores iugulentur, & cōstet palam scripserimus, an exscripserimus? breuitèr num accessio tantilla fuerit Arti Medicę facta? quę longa, nisi & propemodùm immensa Aphoristicè, non Oratoriè ipsa uniuersa tractari deberet, ab Atticis quippe non autem Asiaticis, quam ego Prouinciam uel Tantaleam, uel Sysiphęam inclinante Aetate fortassis ten uero, nisi ex toto, saltem ex parte, Posteris exemplum meo relinquens periculo. Feliciores uiuite benigni omnes, qui legitis, uel auditis, mihi, Manibusq; meis futuris interdùm bène precantes, omnia ęqui, boniq; consulentes, Quod & fore non despero. Nec enim ipsa malitia usq; adeò restagnās, late, altè potest sese diffundere, ut boni mergantur uniuersi, argumentum sit ex Catachysmo uel apud Gentiles Deucalion, Pirrhaq; eius uxor, apud nostros uerò Moses ille Dei Symmistis, atq; Loth. Nonne itaq; rependendam mihi gratiam uerbis aliquibus merito censeam salutaribus? omnino, & non solùm quia bene sperant Generosi Animi, sed quoniam expectare bona decet, præsertim à bonis atq; bonorum ergò alterutrius, uel rei cōsummatę uel ipsius attentatę. Vnos autem bonos Alexicacos, & Auerruncatores calumniarum omnium spe re futuros, itemq; oro, rogo, obsecro, etiam, atq; etiam ter maxime obtestor. Vos autem malitiosi homines, & suggesti scientes aut discite, aut docete aut docere uolentem ęquo animo patiamini. Hi

sunt

sunt, qui me inuitum etiam compulere talem dicendi caracterem instituere, quem nominauit Columella vir doctus caninum; quorum obtrectatorum in me Væsana maledicta si forsan homines ignorent vereor satis ne legentium, vel audientium non fastidium modo, sed plerunq; & odium etiam incurram, immerito quidem, sospitalis Deus alioqui non me adiuuet. Habet enim mens nostra natura sublime quiddam, & erectum, & impatiens superioris. Ideoq; abiectos, aut summittentes se, veluti monet alter oculus eloquentię Quintilianus libenter alleuamus, quia hoc facere tanquàm maiores videmur: Et quoties descessit Aemulatio succedit humanitas. At qui se supra modum extollit, premere, ac despicere creditur, nec tam se maiorē, quàm minores cęteros facere. Inde inuident humiliores. At nequam hominum, quibus licet modis, est infrenanda malitia, ne isthęc effrenis ruat in omne vetitum nefas, atq; exempli Trophęum sibi erigat pessimum, bonos interim calcans, atq; pessundans. vbi autem exemplum nocet, quemadmodum ego dicere soleo, ibi Clementia censeatur Dementia. Boni vigeant, Mali valeāt, nisi resipiscant.

CAP. PRIMVM.

Calumnia aduersus orationem, quę videatur obscæna: & calumniæ depulsio.

SCitum illud, & prudens, omnia cauere, nihil reddere, nisi hoc sit vitium, perinde ac omnia

credere. Veruntamen suus cuiq; stomachus, non secus atq; signata vox, & indiuidua facies. Certum attamen hoc vt longo vsu cognouerim ipse, & aliorum ex experientia collegerim; Neminē vnquàm sibi satis cauere hominem ab homine, prestat nihilominus haud cessare ingenium ad bestiarum hominum ictus, morsus, calumnias fugiendas, declinandas, & depellendas. Vnde protinus inter inertia subijt illud opportuno, atq; nimirum arrepturos esse maleuolos, & obtrectatores nostros argumentum damnandi scripturam nostram, ductum (velu i censebunt) ab ipsa Orationis Obscœnitate, videtur enim de Naturalibus Fœminarum dicentem, non posse in recensendis partibus Obscœnis oratione, vocabulis vti nisi Obscœnis. Quapropter huiusmodi scripturam honestissimis auribus inimicam quasi scopulum, & syrtes iure damnandam, diris etiam esse exibilandam, si verum illud est, corrumpunt bonos mores colloquia mala.

Praeterea scioli quidam homines vbi referant nescio quae veterum dicta sibimet abblandiuntur, perplacent, atq; ingulauerint quasi veritatem gestiunt insane vaesani.

„ *Vrge & crescentem infla sermonibus vtrem*.

Hos itaq; illorum opinioni quasi calculum adijcientes, narremus que scripserit Plutarchus, ex Interprete.

Plutarchus lib. de Amore Prolis.

Etenim natura cum omnibus in rebus accurratam, artificio-

tificiosamq; adhibeat diligentiam, nihilq; mancum, aut supernacaneum admittat, &, (vt ait Erasistratus) nihil habeat otiosum, aut friuolum: nulla oratione satis explicari potest, qua industria confecerit ea, quæ ad Humani generis procreationem attinet. Ac fuerit fortasse non satis decorum nimis subtiliter ea persequi, quorum vocabula parùm honestè proferuntur, sed occultantur, vt intelligi possit qua sit, & quam apta constitutio eorum membrorum, quæ gignendo, fouendo, in lucem edendo, & enutriendo homini natura destinauit.

Homines isti næ ij sunt, qui à Satyrico lepidè ac bellè satis picti fuere, vos legite, audite.

Vltrà Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de Moribus audent,
Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt.
Frontis nulla Fides. Quis enim non Vicus abundat
Tristibus Obscænis? Castigas Turpia, cum sis
Inter Socraticos notissima Fossa Cynedos.
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc Lex Iulia? Dormis?
Ad quem subridens. Fælicia Tempora, quæ Te
Moribus opponunt, habeat iam Roma Pudorem
Tertius è Cælo cecidit Cato. Sed tamen vndè
Hæc emis? Hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? Ne pudeat Dominum monstrare Tabernæ.

Varillus, & Sextus, ac reliqua Monstrorum colluuies sordidissima obiicere nobis audebit orationis Obscænitatem. Impuri, quos ego, sed præstat insistere, neq; illos suis coloribus pingere.

Quæstio est. An dentur verba Obscæna? Stoici negant, Peripatetici aiunt, quorum tamen rationes nunquam mihi satis arrisere. Sed alterius in-

tereſt negocij rem ipſam definire. Interim ſubmouiſſe calumniæ telum ſat fuerit, clypeo, & Aurelij Cornelij Celſi, atq; Aurelij Auguſtini Diui, quorum virorum dignitatem vanitati obtrectantium ſciolorũ oppono. Legatur, audiatur D. Auguſtinus, qui diſſerens, An etiam in Paradiſo terreſtri generandum fuiſſet, ſi nemo peccaſſet: Vel vtrum contra actum libidinis pugnatura illic fuiſſet traditio caſtitatis in hanc ſententiam ſcripſit.

D. Aurelius Auguſtinus lib. xiv. De Ciuitate Dei. Cap. xxiij.

Hunc reniſum, hanc repugnantiam, hanc voluntatis, & libidinis rixam, vel certè ad voluntatis ſufficientiam, libidinis indigentiam proculdubio niſi culpabilis inobedientia pœnali inobedientia plecteretur in Paradiſo nuptia non haberent, ſed voluntati membra illa, vt cætera cuncta ſeruirent. Ita genitale aruum, vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc Terram manus: & quod modo de hac re nobis volentibus diligentius diſputare verecundia reſiſtit, & compellit veniam, Honore præfato, à pudicis auribus poſcere, cur id fieret, nulla cauſſa eſſet, ſed in omnia, quæ de huiuſmodi membris ſenſum cogitantis attingerent, ſine vllo timore Obſcenitatis liber ſermo ferretur, nec ipſa verba eſſent, quæ vocarentur Obſcæna, ſed quidquid inde diceretur tàm honeſtum, quàm de alijs, cum loquimur, corporis partibus. Quiſquis ergo ad has literas impudicus accedit, Culpam refugiat, non naturam: Facta denotet ſua turpitudinis, non verba noſtra neceſſitatis, in quibus mihi facilimè pudicus, & Religioſus lector, vel auditor ignoſcet, donec infidelitatem refellam, non de fidei

rerum

rerum inexpertarum, sed de sensu expertarum argumentantem. Leget enim hoc sine offensione, qui non exhorret Apostolum horrenda fæminarum flagitia reprehendentem, quæ immutauerunt naturalem viam in eum vsum, qui est contra naturam: præcipuè quia nos non damnabilem Obscænitatem nunc, sicut ille, commemoramus; atq; reprehendemus, sed in explicandis, quantum possumus, humanæ generationis affectibus, verba tamen sicut Obscæna deuitamus.

Sed legite pariter, vel audite ipsum Aureliū Cornelium Celsum, non equidem professione Medicum, sed Medicinæ candidissimum Scriptorem, virum ingenuum, cuius doctissimam rotunditatem intellectus, vbi quis cognoscere satagat, is Columellam, & Quintilianum legat, sed nostra peragamus.

Aurelius Cornelius Celsus lib. sexto suæ Medicinæ. Cap. xiix.

De Obscęnarum partiū vitijs, & curationib.

Proxima sunt ea, quæ ad partes Obscænas pertinent, quarum apud Græcos vocabula, & tolerabilius se habent, & accepta iam vsu sunt, cum omni ferè Medicorum volumine, atq; sermone iactentur. Apud nos fœdiora verba, ne consuetudine quidem aliqua verecundius loquentium accomodata sunt, vt difficilis hæc explanatio sit, simul & pudorem, & artis præcepta seruantibus. Neq; tamen eæ res à scribendo deterrere me debuit. Primum vt omnia, quæ salutaria accepi, comprehenderem, dein quia in vulgus eorum curatio etiam præcipuè cognoscenda quæ inuitissimus quisq; alteri ostendit.

Si

Si hos viros intellexerint Scrupulosiora ingenia cessabunt assentiri calumniæ obtrectatorum. Apagete cum importuna, & pueri i, & otiosa huiusmodi vestra verecundia in qui naturæ desertores. Præstat huius Maiestatem, atq; mysteria contemplari, quam vestrę opinioni subscribere. Iugulo vos hoc Stagyritico pugione.

Aristoteles lib. 1. de partibus Animalium Cap. quinto.

Sed cum iam satis de illis egerimus, nostramq; explicauerimus sententiam, restat, vt de animante natura disseramus, nihil pro viribus omittentes, vel vilius, vel nobilius; nam & in ÿs, qua in hoc genere minùs grata nostro occurrit sensui, natura parens, & autor, omnium miras excitat voluptates hominibus, qui intelligunt caussas, atq; ingenuè philosophantur. Absurdum enim nulla q; ratione probandum est, si imagines quidem rerum naturalium, non sine delectatione propterea inspectamus, quod ingeniũ vna contemplamur, quod illas condiderit, idest artem pingendi, aut fingendi. Rerum autem ipsarum natura ingenio, miraq; solertia constitutarum contemplationem non magis persequamur, atq; exosculemur, modò caussas perspicere valeamus. Quamobrem vilium animalium disputationem perpensionemq; fastidio quodam puerili spreuisse, molesteq; tulisse dignum nequaquàm est, cum nulla res sit naturæ in qua non mirandum aliquid inditum habeatur. Et quòd Heraclitum dixisse ferunt ad eos, qui cum alloqui eum vellent, quòd forte in casa Furnaria quadam caloris gratia sedentem vidissent, accedere temperarunt, ingredi enim eos fidenter iussit, quoniam, inquit, ne huic

quidem

quidem loco Dij desunt immortales. Hoc idem in indaganda quoq; natura animantium est faciendum. Aggredi enim quaq; sine vllo pudore debemus, cum in omnibus natura numen, & honestum, pulcrumq́ insit ingenium. Quippè cum naturæ operibus iunctum illud præcipuè sit, vbi nihil temerè ociceq́ fortuita committatur, sed alicuius gratia omnia agantur, Finis enim cuius gratia quicquam vel constat, vel conditum est, boni, honestiq́ obtinet rationem, At vero si quis cæterorum animalium contemplationem ignobilem, abiectamq; putat, iam hic de se quoque idem arbitrari debet.

Sed vt rem in pauca conferamus, vel naturę maiestas, vel salutis ipsa necessitas excusabit scripturæ orationem, quę tantum obtinuerit momenti ad pudicitiam violandam, quantum voluntatis habuerit homo ad eandem non conseruandam.

CAP. SECVNDVM.

Calumnia altera aduersus ipsius Scripturæ sententiam, atq; ipsius depulsio.

Villes homines, & qui per seipsos nequeunt apparere, vituperando meliorem esse se aliquid conantur ostendere. Nisi me fallit memoria, scripsit Socrates, quemadmodum refert Eusebius libr. decimo hist. Ecclesiasticę nimirum homines nequam in calumnia bonorum sibimet constituunt Coronam primam, Lauream, & Apicem Subsselliorem; quapropter nullis non cessant ab insidijs, & nullo non tempore homines praui, nostram non dam-

damnauerit quasi caninam eloquentiam qui semel iam relatorum Balotranum fuerit expertus venenatam maleuolentiam. Doctus ego reipsa scribo, cum non puduerit personas istas litterarias, atq; numeri ternarij clanculum tamen insusurasse nonnullis, atq; in angulo me esse prorsus hominem Analphaβetum. Sed à damnatis natalibus, & Arcadię pecuarijs exhalatio tantum est expectanda Mephytica. Rem ipsam prosequamur. Altera fuerit obtrectatorum calumnia nostram aduersus hãc scripturam. Dixerint nempe isti. Sit huiusmodi vera doctrina: Omninò si homines eandẽ sequentur, nihilominùs haud consequentur, Nec est dixerint opinio nostra, sed ipsius Hippocratis, ipsius etiam Galeni, vos legite, audite.

Hippocr. lib. 1. de Morbis Mulieb. Tex. 75.

Periculosa verò sunt, velut dictum est, & plerunq; acuta, & magna, & intellectu difficilia, eo quòd mulieres participant morbis. & aliquando neq; ipsa sciunt, quòd agrotant, priusquàm morbos experiantur à mensibus, & seniores factę fuerint. Tunc autem & necessitas, & tempus ipsas morborum causas docet. Et quandoq; non cognoscentibus ex quo morbo agrotent, morbi incurabiles fiunt, anteaquam doceatur rectè Medicus, ex quo morbo agrotet. Verentur enim narrare etiamsi sciant, & pra imperitia, ac ignorantia. Turpe id sibi esse putant.

Constat, inquient obtrectatores, ex hac Hippocratis oratione mulieres delabi plerũq; in morbos, & incurabiles, & graues, quia suppudeat illas Medicis

dicis narrare symptomata, quibus illę vexantur. Vnde patet manifestò nunquam fore, vt eędem fęminę quicquam dicant de confirmatione suarum partium, ac reliquo negotio Muliebri. Sed iunioris præceptoris accedat quoque testimonium addice- légito:

Galenus Com. primo in l. Hipp. de Officina Medici Tex. Com. 13.

Hæc quidem Medicus assistentes celat, vt ipsos aspectu prohibeat. Alia vero ob laborantis pudorem, vbi graui animo fert videri a multis, quo vitio in Ano, vel obscœnis partibus affligatur: has enim partes inuitissimus quisque alteri ostendit. Fœminæ vero Clunem, Pectus, Ventrem, atque adeo magis Pubem.

Dixerint propterea ipsi obtrectatores doctrinā meam, vt veritati penitus consentiat, otiosam futuram, & prorsus inutilem, quia sit impossibile totius negocij Muliebris cognitionem fore vt habeamus adeo minutam: Prælaturas esse fœminas nedum sterilitatem, sed saturem quoq; vel narrationi, vel ostensioni naturalium sui sexus, eorundemque symptomaton; Ita ruere vniuersam fere Doctrinam meam.

Huius farinæ homines ista nobis obijcientes, ij sunt, qui nuncupantur Scioli: Equidem veterum scripta legerunt aliqua, sed lecta nō intellexerunt. Cui vitio fuerit remedio multum legere, non multa: sunt enim imbecilla id generis ingenia. Robusta namq; & rotunda multum legunt, ac multa, quę

non solùm intelligunt sed plura etiam, & hæc est nota, validi, vigentis intellectus. Qui enim, quod legit solum intelligit, nec solers progreditur vlterius, hic cesset à studijs, nunquam enim quidquam laudabile pariet. Lectio autem ipsa debet esse assidua, attenta, diuturna. Interim non prætcribo illustrem sententiam qua vtitur familiariter Pompeius Valentinus ciuis Mutinensis V. C. vel sacerdotalis vitæ ferè inimitabili exemplo, vel vtriusq; iuris doctrina singulari, præterea & Humaniorum Studiorum cognitione præcipuus, quem vnicè diligo, & amo. Valentinus ait. Studeat quis leuitèr, is didicerit nihil. Studeat verò nauitèr, is didicerit nonnihil. Sed illa pertinent ad iuditium consequendum, quod est ipsa contemplatione posterius. Est enim iudicium reflexa Cognitio, nimirum intellectio intellectionis. At hæc aliàs, & libro proprio de ingeniorum indice caractere.

Diluamus interea propositas obiectiones. Qui hæc dicunt, non legerunt, aut non intellexerunt, vel & lecta, & intellecta non meminere Qualia, Quot, quæ scripserit Hippocrates in libris ipsis, De sterilibus. De Morbis Muliebribus, Hos illi relegant, nouerint aduersùs nostram scripturam vanè, nisi malignè calumniam talem effudisse, neque condemnatam in meam doctrinam, quasi curiosam, superfluam, & impossibilem. Referre nunc loca Hippocratica, quibus reuincitur obtrectatorum petulantia, ineptia, malitia, ignorantia, omnino perinde foret, ac vniuersam doctrinã fere morborum Muliebrium ab ipso traditam Hippocrate

huc transferre, quapropter satius fuerit supersedere, interim subiunxisse non pigebit, quæ insequuntur Hippocratis orationem paulo ante narratam ex obtrectatorum quasi mente.

Hippocrates lib. 1. De Morbis Mulierum. Text. lxxv.

Sed & Medici simul peccant non exactè caussam Morbi percunctantes, sed velut viriles morbos sanantes, & multas noui iã ab huiusmodi affectionibus corruptas, quare statim caussam interrogare oportet: multum enim differt curatio muliebrium morborum, ac virilium curatio.

Misereor ego nonnunquàm huiusmodi sexum, & præsertim virgines ipsas, quæ Deo consecrauere virginitatem, cum à Medicis interdum curantur prorsus ignorantibus naturalium Mulieris Physiologiam. Hinc earum morbi aut protrahuntur, aut commutantur pessimè, aut rebellant insuperabiles demum vt commoriantur. Falluntur virgines, & qui earundem curam gerunt, decipiuntur supinè credentes passim cuiq; medicato etiam famigerato illarum curationem demandari posse. Vtinam scitum illud in politicis homines intelligerent, atq; intellecto vterentur. Caue, ne quem semel sapere aliqua in re tibi persuaseris, hunc semper sapere, & in omni re doctum esse facile credas. Quod tamen vitium late patet in medicina præsertim. Quē una in ægritudine semel valuisse cognouerunt homines, aut felicem extitisse, hunc semper in omnibus valiturum, seu benignam sortem experturum

esse, ij sibimet fingunt opinantes. At ratio, vsus nos commonet, sæpius contra euenire, præsertim in curatione morborum Muliebrium, & virilium, quos ego dico morbos sexuales, uel specificos, quia pertinent ad indiuiduum, non quatenus est indiuiduum, sed quatenus est indiuiduum hoc cum additamento specificum. Genitalia sexus utriusque maris, & fœminæ non equidem nomine tenus, at physicè, nimirum Physiologiam earundem probe teneat, oportet quasi vngues, digitosq; suos Medicus ille, qui vult non Empyricè, at Physicè, uel ratione duce mederi, tractare morbos principiorũ specificorum ipsius maris, & fœminæ. Alioquin is, qui aptus est curationi morborum virilium, is erit ineptus curationi morborum Muliebrium, & è cõtra. Non enim qui nouit medicinam uirilem, necessario cognouit medicinam Muliebrem, dabiturq; (ueluti nos obseruauimus) doctus Medicus marium, qui fuerit indoctus fœminarum Medicus. Difficillimum existit, ac maximè arduum reperire Medicum bonum in exercenda medicina utriusq; sexus scilicet uirili, & Muliebri. At hæc alias, nunc audite, legite ipsum Hippocratem.

Hippocr. lib. 1. De Morbis Mulieb. Text. 32.

Morborum porrò vires considerare oportet, & caussas, ex quibus morbi fiunt, exquirere atq; sic ad alia procedere, & morbos circa locos curare, & qua quidem ob caussam osculorum hiantium prohibentur, ut ne detineant in ventre, harum oscula præparare, ut probè deducta sint. Quum

vero

dere humiditatem prohibuerit, hanc inspicere, vt dic impe-dibus. Totis Mulierum negotijs expensis, siue ex toto corpo-re quod apparet videntur, siue ex ipsis vteris, siue ex [illegible]

Summarium docto nunc, qui haberi pos-sit cognitio naturalium feminæ, breuiter negotij to-tius Muliebris. Quæ oretenus à Muliere cogno-scere non poteris, ex illa fragilio intelligere ex socijs in-timis ex matre, ex coniuge, ex obstetrice, ex nutri-ce. Mulier quippe nulla existit cui tanquam Di-doni Anna soror non assistat. Illud nunquam obli-uiscaris, Medicum oportere taciturnum, Elinguem prorsus esse, nihil non penitus abscondere, nihil ef-ferre, Terram omnino illum oportet existere, vnde illud, Terræ dictum. Scio refragari Satyricum il-lud carmen de Myda apud Persium, at hæc sunt Poetarum Figmenta.

CAPVT TERTIVM.

Nomina Partium Corporis Muliebris ad hoc opus pertinentia declarantur ex Rufio Ephesio, & Galeno.

OPeræ pretium facturos nos esse arbitramur, si nomina illa Partium Corporis Muliebris, vnde sumuntur notæ ad cognoscenda Tempera-menta vteri earundem intereà vel Tyronum gra-tia declarauerimus; atq; præsertim ex opinione Rufi Ephesij viri diligentis in hoc nominum ne-gotio partium corporearum humanarum. Non

præ-

præteribimus etiam quicquid Galenus, & alij ad idem hoc negotium pertinentium scripserint subiungere. Interim quæ memoria paulo tenaciori vigent ingenia, & quibus ad hanc rem superior vna lectio, vel altera satis, superq; sufficiunt, patienter, & æquanimiter ferre debebunt, si hæc modo scrptu ræ nostræ interseruut, & propter alios non putare superfluum, quod iam sibi sentiunt non esse necessarium. Sed auspicemur.

Ruffus Ephesius de Corporis Humani Partium appellationibus: Lib. Primus.

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

De Muliebribus Genitalibus, Cap. 13.

Pecten.

Muliebris autem Pudendi, quod supra est, Pecten dicimus, id triangulum est, & imi ventris terminus. Ab alijs Epysion appellatur.

Schisma.

Pudendi Rima, Schisma dicitur à Græcis, Scissuram Latinè interpretamur.

Nympha.

Musculosa in medio Caruncula Nympha, & Myrton, ab aliquibus Hypodermis, ab alijs Clitoris nominatur, lasciuèq; eã tractare κλιτορίζειν dicunt.

Myrtochilæ.

Myrtochilas verò vtrinq; posita Carnosa Corpora, cęterum hæc Eurypho, & Cremnos, id est,

Rupes

Rupes vocat. Sed nostræ Aetatis Medici Myrtochilas, Pterigomata (quasi Alas dixeris) appellant, Myrton verò, Nympham.

De reliquis vsq; ad Inguina Partib. Cap. xv.

Sub Costis Molles Partes à Græcis Laparæ, & Chenecones, à Latinis Ilia vocantur.

Clûnes, Subclunes.

Clunes autem, ac Sedilia post Lumbos Carnosę partes, quoniam illis sedendo nitimur. Ab alijs nates dictæ sunt. Sub quibus Hyppoglutides, idest Subnatales vocatæ iacent.

De partibus ab Inguinibus &c. Cap. xvj.

Inguina Femorum Priores Partes sunt propè Pubem posita. Neruus autem ad Acetabulum pertinens, ac totus Articulus Coxendix dicitur.

Femina, Interfemina.

Femorum internę partes Parameria Gręcis, Femina Latinis sunt. Interfemina autem loca Mesomeria Gręcè, Interfemina Latinè dicito.

Ruffi Ephesij de Corporis Humani partium appellationibus. Alter liber Primus.

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

De Ventris, seu Alui partibus. Cap. xij.

Aluus est, quam alij ventrem nominant. Quod in medio est Epigastrion Gręci vocant super ventrem,

trem, scilicet cutem. Media Cauitas est vmbilicus. Et circumdata cutis Vetula vocatur, quod ea corrugata senectam adesse significat.

Abdomen, Sumen :

Quod sub vmbilico ponitur Abdomen, ac Sumen est.

Epysion.

Quod postea ad Genitalia vsq; pertinet Epysion, Pubes, ac Pecten dicitur.

De Fœminarum locis. Cap. 14.

Muliebrium locorum pars superior Pecten est: Fissum verò prima diuisio.

Nympha.

In medio sita Musculosa Caruncula Myrton, aut Nympha est.

Myrtochila.

Myrtochila verò à lateribus collocatæ Pinnę.

Nates. Cap. 15.

A Lumborum lateribus Nates sunt post Lumbos Carnosæ partes, Clunes appellatæ, sitę sunt, quę & Ephedrana, quod sedendo commodę sint à Grę cis nominantur.

Inguina. Cap. 16.

Inguina sunt Femorum Principia.

Femo-

Femina.

Femorum partes interiores Femina sunt.

Plichades.

Quæ partes inter has Perinæumq́; sunt Plichades à Græcis dicuntur.

Ex Heredoto, vel Galeno, & libro qui inscrib. Introductio, seu Medicus.

Nunc veniamus ad Galeni recitandam sententiam; vel potius Herodoti, huius arbitramur nos esse librum illum, qui inscribitur Introductio, seu Medicus, atq; ex Galeni ipsius testimonio, quod legite, audite.

Galenus in sextum Epidemiorum Hippocr. Com. 2.

Exteriora sunt, quæ ad Oeconomiam, vsumq́; conferunt, & nonnulla eorum, quæ ab Herodoto scripta in eo sunt libro, qui MEDICVS, est inscriptus: dicta quoque, & à nobis sunt in quibus præsensionem persequimur.

Sed legite, audite ipsum Herodotum qui ex Interprete dixit. Cap. X.

Abdomen.

Quod ante Ilia, & Hyppocundia compræhendit Abdomen est.

Chæneon.

Quod vtrinq; est Chæneon, idest, inane, & vacuum.

Ilium, vmbelicus:

Ilium medium occupat vmbelicus.

Sumen.

Sub hoc Sumen, Græcis Itron.

Pubes.

Posteà pubes sequitur, quę & Aqualiculus, Græcè Epysion dicitur, in quem Thorax finit, vbi & Masculorum pudenda constituta sunt, tum Fœminarum ad Femoris vtriusq; exortum, vt sub hoc occultetur.

Muliebris autem pudendi (sic enim nominaui ipsum) sinus ipse κτεὶς idest Pecten vocatur.

Alæ Pudendi.

At quæ Sinum ambiunt, Alæ vocantur.

Nympha.

Inter has autem Caruncula ad fissuram exorta Græcorum lingua νύμφα nominatur, nostra Colliculum appellare licet. Hanc quod multò promineat Aegyptij in virginibus excedere consueuerũt.

Marcus Antonius Vlmus.

Fuere qui hanc particulam, seu Nympham dixerint, stimulum Veneris quoniam contrectatione illius blanda in Fœminis appetitus, & idem acerrimus Veneris excitetur, semenq; interdũ elicitur.

Augetur hęc eadem pars nonnunquam grandis vsqueadeo, vt excindenda sit. De qua chyrurgia legitote Aëtium, atq; Paulum Aeginetam in suis operibus Medicis cap. prop. quod inscrib. De

Nym-

Nymphotomia in Fœmilnis Tribadibus arrigitur Grandis.

Veruntamen ipsum Aristotelem consulitote loquentem, De partibus huiusmodi in hanc sententiam ex Interprete Gaza, vos autem Græcam legite orationem.

Aristoteles lib. 1. De part. Animi. Cap. 13.

Venter infrà pectus est, parte priore, cuius radix est vmbilicus.

Ilia.

Huic radici pars subiecta in latus vtrunq; Ilia dicitur.

Abdomen, Sumen.

Quæ autem rectè subiungitur Sumen est, siue Abdomen.

Aqualiculus.

Cuius postremum est Aqualiculus.

Hyppocundria.

Sed super vmbilicum Hyppocundrium est, à Cartilagine, quasi Subcartilagineum nominatum.

Chólago.

Cauum autem commune Subcartilagij, & Ilion Cholago est.

Lumbi.

Partem posteriorem Lumbi pari structura præcingunt, vnde nomen Osphys inditum est.

Nates.

Partis verò Excretoriæ, quod subditum, quasi

ſtragulum eſt Nates appellatur. Cap. 14.

Mulieris autem Genitale contra quàm viri formatum eſt. Cauum enim ſubditum pubi eſt. Ceruix ab vtero effertur, acceſſum prolifico Maris ſemini præbens. Communis Femoris, & imi ventris pars inguen.

Nunc ad Galenum veniamus, qui & ipſe ventris huius inferioris externas partes nomine peculiari connotauit.

Galenus in lib. Hippocr. De officina Medici. Com. 2. T.C. 15.

Quod verò Pneumatodes appellare ſoleat eos, quibus denſus eſt ſpiritus, dictum quidem in ſuperioribus eſt, ſed & nunc manifeſtum eſt.

Rurſus enim in peius mutabuntur huius mulierculæ ſymptomata, & circa decimam ſextam diem ipſam mortuam eſſe ait, denſum ſpiritũ habentẽ.

Quin & quòd poſt hanc cõſcriptus æger, etiam ipſe denſum ſpiritum habuerit, ob iliorum affectionem, ipſa dictio manifeſtum facit, hoc modo habens.

Filius erat mulieris ipſius Apoemanti ſororis, Ili a magna, & ſplen, ſpiritus, egeſtio amaræ bilis.

Quemadmodum enim pneumatodes, hoc eſt anhelοſos, aliquando vocat, eos, qui denſum ſpiritum habent; ſic etiam quandoq; ſimpliciter, ſpiritus ſcribit.

Nihil verò miri eſt, ſi magnis exiſtentibus Ilijs, ſpiritus denſus fiebat. Nam etiam rurſus progreſſus in ipſo, denuò inquit.

Ilia

Ilia verò intenta erant, & sanè erat etiam Tussicula modicè sicca.

In vniuersum enim, veluti diximus, quando aut tumor, aut dolor quispiam in partibus iuxta Ilia constiterit, paruus & densus necessariò fit spiritus.

Quare neq; hoc mirabile cuipiam videri debet, quod etiam in ijs, quę post hæc sequuntur, cum anteà dixisset, Ilium submolle: apponat Pneumotodes: hoc est Anhelosi non valdè.

Si enim Laparon Græcis vacuum & molle, hypolaparon autem subuacuum & submolle significat, in tantum sanè difficulter spirabunt, in quantū partes circa Ilium ipsis malè habuerint.

Moderatè itaq; ipsis affectis, moderatè difficulter spirabunt.

Lapara.

Lapara item dicunt eas Corporis Partes, quę inter Costas Nothas positæ sunt, & Ossa, quę ad Ilia pertinent. Iam verò omne, quod desidet, λαπαρὸν appellant, translato Vocabulo ab eo, quod communiter accidit, siquidem Omne quod Vacuum est necessariò desidet.

Chæneon. Tex. Com. 16.

Vocatur autem, vt mox retuli, κενεὼν, quod inter Thoracem est, & Os, quod ad Ilia pertinet, ita dictum, propterea quod Inane sit, hoc est, Desidat.

Galenus in lib. Hippocr. De Fracturis Comm. 2. Tex. Com. 70.

Ilia dixit κενεῶνα, quæ nonnulli accipiunt pro Ilium Ossibus, nonnulli pro parte, quæ super ipsa est, quę

λαπαρά

λαπάρα propriè vocatur, quod verbum apud Poetam reperitur in eo carmine.

ὑπὸ κατὰ λαπάρην

Equidem de Vocabulo λαπάρας dicere possum adductus experimento, & Hippocratis, ac Poetæ vsu, tum ipso Morbo, eam significare Partem, quæ inter Ossa Pectoris, & quæ propriè appellantur Ossa Ilium, est Interiecta: de qua suo loco agemus.

Gal. Com. 3. in lib. Hipp. de Articulis Tex. Comm. 74.

Quò fit, vt Corpus circa Ilia præhendant. Ilia autem vocant κενεῶνα eam Regionem intelliges, quæ est inter Ossa Coxarum, & Costas Nothas, quę omnino sine Osse est.

Has partes nimirum Chineonas, aut Laparas, qui Textum Hippocratis fuerunt interpretati verterunt periphrasticè, nuncupantes laterum Mollitudines quemadmodum nouere in Oratione Hippocratis versati.

Gal. Comm. 2. in lib. Hippocr. De Fracturis. Tex. Comm. 70. Plychades.

Πληχάδα quidam per χ scribunt, quidam per γ πληγάδα. Eo vocabulo significatur, quod inter vtrunq; Crus spatium est, vnde Hippocrates Diuaricari vocat ἐκπεπλῆσθαι, καὶ διαπεπλῆσθαι. Nam, & Poeta, τοῖς ἐκπλήθοντο ποδοῖς dixit, significare volens Diuaricabant Pedibus.

Addere lubet in gratiam Tironum, quæ scripta fuerint à Cornelio Celso Viro Docto, qui & Galeno

leno ipsi fuit ætate superior, circa nomenclaturam Partium aliquarum huiusce negotij limites, quæ intercedunt.

Aurelius Cornelius Celsus Cap. primo, & libri quarti suæ Medicinæ.

Vulua in Virginibus quidem admodum Exigua est. In Mulieribus verò nisi vbi Grauidæ sunt, non multo maior, quàm vt Manu comprehendatur.

Ea recta, Continuataq; Ceruice, quem Canalem vocant. contra mediam Aluum orsa, inde paulum ad exteriorem Coxam conuertitur; deinde super Rectum Intestinum progressa, Ilijs Fœminæ latera sua innectit.

Ipsa autem Ilia inter Coxas, & Pubera imo Ventre posita sunt.

A quibus, ac Pube Abdomen sursum versús ad Præcordia peruenit; ab exteriori parte Euidenti Cute, ab Interiori læui Membrana inclusum, quæ Omento iungitur Περιτόναιος autem à Græcis nominatur.

CAPVT

CAPVT QVARTVM.

PRoximum est, vt operis vniuersi futuri simulachrum ipsum, & summarium iam vobis exhibeamus, qua in re vetustissimũ praeceptorem Hippocratẽ nostris intereà viribus imitari tentauimus, reipsa docti, & vsu aliquanto experti Artis Medicę longitudinem, nisi potiùs immensitatem, vitę nostrae interturbatam toties, atq; adeo grauiter breuitatem. Piget, pudet interdum tot legere, videre in hac arte scriptores prolixitate styli, argumentorum, egressibus inopportunis maxime diffluentes. Nulla tamen est ars, vel disciplina quae compendium & dicendi, & docendi magis exigat quàm Medicina, hanc Atticus caracter decet, Asiaticus verò maxime dedecet; Non dissimulabo quae sentiam. In Medicina scribenda quicquid non adijcit superioribus illud etiam detrahere videtur, quin; immo & ipsis posterioribus, (censeant syncera, quadrata iuditia) apparebit nocere, non est enim cuiusq; Doctos ab indoctis scriptoribus interstinguere, hoc est offitij doctiorum, non autem ipsorum Tironum sed arduum est, nisi & periculosum hominibus agendi modum praescribere conari. Ambitiosos mortales quiduis potius posse quàm instrui, neq; esse, vt volentes admoneas, aut nolentes excites, vtraq; illos in re semper suo Aras dicasse cerebro, dùm satagunt potius suũ ostentare, quàm alterius fauere ingenio. Theatra iam ipsa conclamant, Mortales pereq; omnes ferè neq; benè consultantibus delectari, neq; bonis moueri consilijs

Medicus

Medicus est Charon (excipio semper doctos, ingenuos viros) iam vnusquisq; remigare sat nouit vbi præscripserit Pharmacum, & Clysma, instrui renuit. Quapropter hæc omittamus, ne minus gratiæ monendo Recta, quàm offensa reprehendendo praua mereamur. Græci doctè præcipiunt. Non tentanda, quæ effici omnino non possunt, itaq; prodeat iam totius operis delineatum Simulachrum, & Aphorismus.

APHORISMVS.

Cognitionis Temperamentorum Vteri &c.

Vteri Muliebris Temperiem significant Pubes, Menstrua, Venus, Semen, Conceptio, Partus, Puerperia, Pudenda, Mammæ, Lac, Ventris, Lumborum ac reliqui totius Corporis ipsa Conformatio. Præterea Partium Principum ipsa Temperies.

,, *Temperiem monstrant vteri hæc, quæ signa sequuntur:*
,, *Menstrua, Conceptus, Semen, Partusq;, Venusq;*
,, *Cumq; Pube, atq; Puerperio committe Pudenda*
,, *Lac, Mammas, Ventris, Lumborum iunge Figuram*
,, *Corporis ac reliqui quæcunq; hinc Forma geratur*
,, *Principis huc etiam veniat Complexio Partis.*

CAPVT QVINTVM.

De Lanugine Labri superioris Fœminarum, qui à me dicitur nouo conficto Nomine, Gynæcomystax, & lingua vernacula Cerchietto, ouero Mustacchietto.

OMninò (aut ego labor turpissimè) superuacuus foret iis studijs longior labor, si nihil liceret melius inuenire præteritis. Cedò, cur posteris nobis insitum fuisset relictum sacrum illud, & immane sciendi desiderium, nisi & adijcere superioribus nos quoq; possemus? Doctissimis Antiquorum, & Patrum nolumus propterea derogare, quorum sedulò studio, assiduis lucubrationibus factum est, vt Posteri quicunque sunt, erunt Gradū etiam vlterius valeant proferre in contemplatione rerum naturæ laboriosissima. Quapropter nemo non Posteriorum debet omnia prioribus, isti quomodocunque, quæcunque, quantulacunq; scripserint. Euenit in Philosophandi studio, perinde atq; in Agricolatione, Hi sementem, Illi Agrum parant, Alij verò metunt, Aliqui etiam omnibus laboribus cęterorum fruuntur supini, grati, nonnunquàm & ingrati. Sunt, sunt equidem perpauci qui alienarum vigiliarum, & laborum æstimatores, contra vero plurimi sunt iniqui, & detractores, & osores. Nemo sibi persuadeat intelligi posse scribentium, Autorum Aerumnas, vel difficultates

à quoquam, nisi ab ipsis Aleam hanc, & Arenam experientibus, nimirum sensus est Magister optimus, atque is rarò fallax, nisi semper potius Fidelis nunquam vero infidelis. Veruntamen vt intellexerint, quod tum à Aliena neque diù ploramus, neque diù memoramus. Obliuio est lubrica, eadem paratissima, Et omnium ęquè rerum promptissimum est obliuisci. Nihilominus cessare non oportet à demerendis præsentibus, & posteris exemplo veterum commoniti, alioqui ad societatem nati mortales nihil minus curarent, quàm societatem, quæ angusta sit vbi pręsentes tantum attingat, veruntamen latè patet, atq; omnes æquè attingit, qui fuere, qui sunt, qui erunt. Homo propterea non solum sibi, sed & posteris nascitur, atq; patribus, contemporaneis quoquè offitio, benefitio, Maiores reuereamur, cęteros omnes demereamur.

Quòd si longius procemiatos fuisse aliqui ægreferant, nos præsertim caracterem Atticum & probantes, & profitentes, nouerint ij, nobis illum in tractatu Inditiorum esse institutum, in reliquis vero non esse propositum. At nemo homo omnibus hominibus satisfacit, & quemadmodum non vno (quod aiunt) Calopodio cuncti mortalium calceantur, sic nec vno (quodcunq; sit) scribendi genere delectantur. Sed rem ingrediamur sensibiliter declarantes à maioribus non fuisse animaduersam partem sensibilem faciei Muliebri inexistentē atq; externam, nulla ope Anatomes, vel dissectionis ipsi sensui visus obuiam, & manifestam, vnde

patet non solum in ipsis intelligibilibus, verũ etiam in sensibilibus posteros adijcere posse veterum monumentis, vbi præsertim non supinè, sed acerrimè singula vilimus animaduertere.

Hęc pars, quam sensu nos percepimus inexistentem faciei Muliebri extrinsecus, atq; cęteris cognoscendam sensu Indice, & Iudice proponimus, visitur in Labro superiori Fœmineo, sunt autem Pili, vel Pilorum, aut Pilaris Lanugo, qua vestitur cutis labri superioris Muliebris, hæc pars (arbitramur namq; nos Pilos esse partes Humani corporis censũs proprij, veluti demõstrare conati sumus in Physiologia Pilorum Humanorum) dicitur à me nouo confecto nomine Ginæcomistax, Ratio nominis est duplex cum à sexu, tum à loco. Pilorum siluula tenens regionem Labri superni vocatur Mystax, nomine iam recepto, cuius rationem habuistis ex Meletio, legereq; potestis in opere meo, cuius est Index Titulus, Physiologia Barbæ Humanæ, hoc est, De fine Physico, & Medico Barbę Humanæ, cuius operis malignorum turbellis adhuc non publicati leguntur duntaxat fragmenta, Anno vndesexcentesimo à Christo nato supra mille iam publicata, atq; mense eiusdem Anni Augusto, hoc autem signatissimè scripsi nunc equidem non absq; caussa, docti intelligent, qui opera aliorum legerint quantum pertinet ad Pilorum materiam, quam dixi esse sanguinem genitalem spiritibus genitalibus perfusum à facultate genitali prouenientibus, An sit semẽ obiectum facultatis generatricis, & quod? nouerit docti. Altera noui nominis ratio est à se-

xu.

XII. Γυναικώδης, Muliebris.

Pręterea sequutus fui Plinij vestigia doctissimi viri, quem vobis & legendum, & audiendũ trado.

Plinius libro quinto Historiarum. Cap. 30.

In Ceramico autem sinu Priaponnesos &c. Paulumq; à continente distans, quæ vocata est Cynedopolis, Probrosis ibi relictis ab Alexandro Rege.

Atq; idem Autor libro sexto, cap. septimo ait.

Dein Tanain Amnem, gemino ore influentem, incolunt Sarmatæ; Medorum (vt ferunt) soboles, & ipsi in multa genera diuisi. Primo Sauromatæ Gynæcocratumeni, vnde Amazonum connubia.

Docti satis intelligent Analogam Onomatopœiam, nec interea nos alloquimur suggestiscientes illos, qui non erubuerunt in Angulo (vbi detrahũt seruitia Dominis) nonnullis insurrare me esse Hominem Analphabetum.

Gynæcomystax est itaq; Barbulę imago, vmbra inchoamentum, seu Lanugo Pilaris Labro superno Muliebri inexistens, Vbi verò nominis vim attendas, dictio significat Mystacem Muliebrẽ hanc partem lingua vernacula dicere soleo (Cerchietto ouero Mustacchietto) origo nominis cõstat satis.

Pilus iste subijcitur omnibus fere differentijs accidentalibus, quibus & cęteri Pili subijciuntur Gynęcomystax imitatur, vel repræsentat ipsam ferè lanuginem, est breuiculus ipse Pilus, tenuis, mollis, plerunq; cuti concolor, quapropter minus curiose eundem inspicientibus, non animaduertitur, sed

visum,

visum,& oculos minus acres Interdùm subterfugit.

Hactenùs insinuaui Gynęcomistacis Pilos,eosq; Pilis masculis, & consummatis comparaui. Dicimus autem isthęc in eum finem, vt scias differe tamen inter sese plurimùm ipsos Gynęcomystaces quorum differentiæ,cum in ipsis fere consistant rerum momentis,verbis tradi nequeunt signatis; vsu autem,longaq; exercitatione acquiruntur,cognoscuntur,plus enim est in sensu, quàm in sermone, vel minus est in sermone quam in sensu, itaq; supersedebo conatibus,& facta,aut data solum indicatura,quod est reliquum,relinquam aliorum sensibus,adiungens tantum interea,quę ad pleniorem huiusce partis doctrinam pertinere videntur, hæc autem respiciunt qua tempus,qua vsum ipsius Gynęcomystacis, Nihil est enim in corporis ipsius compage subsistens,vel eidem coniunctum, quod sapientissima Natura Architectatrix fine suo, vel vsu, & officio non exornauerit, sed nostræ mentis paruitas non potest eiusdem attingere granditatē. Natura omnium Autor omnes omnium ratiocinationes mortalium transcendit (veluti ego censeo) atq; illius caligo, & operum ignoratio (quantum iudicare ualeo) vnum, verum, existit uestibulum ipsius LVCIS inaccessibilis, nobis misericorditer condonatum, vt aliquatenus eādem possimus cōtemplari per hanc transennam (quod aiunt) & hæc veluti Aenigmata, Sed raro vtimur contemplatione naturæ, contra verò plerunq; nisi & semper abutimur, Quotùsquisq; autem ob alienam malitiam non decidat à bonitate, cum ipsa nequi-

tia

tia facilè imitatores inueniat? loquor interim de Phylosophis, qui hominibus Idiotis exempla bonitatis, iustitiæ daturi, illis potius exempla fiunt nequitiæ, At vnusquisq; creaturæ magis quàm creatori famulatur, & hactenus fortasse nimis.

Tempus in quo erumpit Gynęcomystax.

Stat suum quoq; Gynęcomystaci Tempus, in quo erumpit, & apparere incipit ex naturę legibus, hoc autem existit Menstruorum eruptio, Mammarum conformatio, seu ipsa fratratio earundem, vtar interim vocabulo Theodoreo, quod nobis dedit Gaza Aristotelem interpretatus; hanc ueritatem definit sensus, oculus ipse, & actio visoria. Nam si paulo curiosioribus oculis animaduertere volueritis labrum supernum externum puellarum quæ sint maturæ viro, & nubiles, obseruabitis lanuginē pilarem in hac parte iam indicatam, & ipsum Gynęcomystacem in aliquibus plenius culum, & aliqua differentia euidentiorem sensibus, in alijs uerò puellis, uirginibus non adeò manifestum sed occulto proximum. Non me piguerit uos monuisse illas difficultates, quibus interdum quasi obstruitur, & impeditur ipse oculus, quominus Gynęcomystacem inspiciat. Sunt autem huiusmodi impedimenta ferè isthæc, nimirum.

1 Breuitas.
2 Tenuitas.
3 Raritas.
4 Color, & hic Flauus dilutè, Albicans, & præsertim qui dicitur lingua uernacula Biondo pallido, nos Patauini utimur hac uoce smorto.

Vna-

Vnaquæq; iſtarum differentiarum Accidentalium Gynęcomyſtacis ualuerit iuxtà uires proprias eundem quaſi oculis eripere, ſuffurari; Has omnes uerò ubi coniunxerit natura omninò eſt arduum opus cognoſcere Gynæcomyſtacem. Augetur etiam difficultas, niſi actio uiſus obtineat ſuam cōmoderationem quantum pertinet ad obiecti huius poſitum, interuallum, ſeu ſpatium, & ſi quæ ſunt alia. Nemo non nouit, ſi hæc minutula, quæ maximè recedunt à ſenſus obiectis, aliquis uoluerit cognoſcere obiectum ita conſtituendum eſſe, ut lux diſeruiat prorſus ipſi actioni uiſoriæ. Sed uſus, quotieſcunq; delectentur homines huiuſce partis cognitione, illos docuerit aptius, quàm ſcriptura in qua fuimus paulo forſitan longiores, at ſi rei nouitatem conſulueritis, operam niſi probabitis, certè uoluntatem non damnabitis. Exeant, exerant ſeſe, qui noua doceant, uel rationi, uel ſenſui congruentia, mox noſtra impetant, lacerent quibuſq; cęteris iniurijs, calumnijs laceſſant, ſed nimirum.
„ *Apparent Rari Nantes in Gurgite vaſto*.

Nouitas equidem contingit interdum grata, ſed eadem periculoſa; & plerunq; odioſa: uidetur .n. ignorantię aliorum ingeniorum quaſi indicatio, & exprobratio, ſed Autoris eiuſdem uel ingenij ſummi, uel dignitatis, ac laudis acceſſio, & honeſtiſſima, iuſta etiam amplificatio. Nullis autem rationi ſen ſuiuè innixa nouitas contigerit odioſa niſi & odioſis hominibus, qui faſtu nimio & ſuperbia elati neque intelligunt ex parte ineloquibilem Diuinę diſpenſationis Prouidentiam, neq; ſui intellectus im

becilli-

becillitatem cognoscunt, hi non sunt uerè homines, at hominum potius odia, nisi & opprobria me mentote. Qui ægrefert alicuius mortalium digni tatem, is non videtur olfecisse naturæ, siue Dei naturæ Autoris ineffabilem Maiestatem, videtur obfecisse naturæ, siue Dei Naturę Autoris ineffabilem Maiestatem. Nouitas equidem suspecta, & sæpè nisi semper lacunosa. Nihil enim operum ingenij humani simul & inuentum, & consummatum simul existit.

Auspicemur tandem Gynæcomystacis vsum, qui pertinet ad significandam Temperiem partiũ Genitalium Muliebrium, scilicèt vteri, atq; testiũ earundem Fœminarum, quapropter salaces ignauæ ad Venerem, adhuc Aptiores, Ineptiores Mulieres, quæ fuant propter actionem facultatis generatricis, quantum ad ipsas pertinet ex ipso Gynæcomystace desumentur inditia.

Notæ Vteri calidi, atque Testium Fœminæ quæ desumuntur à Gynæcomystace.

Si Gynæcomystax Temporius eruperit, atq; is Densior, Longior, Nigrior, Crassior, pro eius tamen natura, Fæmina tunc habuerint Vterum calidum atq; præsertim ipsos testes; Eadem fuerint Salaces, Marium appetentes, quantum verò ad seipsas pertinet, fœcundæ, atq; maximè vt plurimum aptæ ad opus facultatis generatricis præstandum; & in Venere satis vegetæ.

Quæ verò Fæminarum nullas, aut perexiguas notas, atq; momentà ferè inuisibilia Gynæcomystacis obtinue-

 rint,

rint, hæ plerunq; sunt ad Venerem ignauæ, habentq; facultatem sui sexus generatricem minus valentem, vt, quantum ad se pertinet, rarò sint fœcundæ.

Cæterùm caput, radix, & cardo, vis, generandi, atq; ipsamet generatio pendet à coniunctione iusta, opportuna, & cōmoderatione vtrorumq; principiorum scilicet maris, & fœminæ, cui rei & alia coniunguntur non negligenda, quæ interdum summè, vel prosunt, vel obsunt. Atq; mementote vos omnes legitis, qui aut auditis, quemadmodum punčto temporis maximarum rerum momēta vertuntur; à pari etiam & momentis quibusdam rerum maximarum constitutiones, exitus nonnunquam prorogari, sæpius interturbari, plerunq; verò & interturbata dissipari. Sed hæc plenius declarata sūt à nobis in opere iam delineato nostro, cuius est Index Titulus, Physiologia facultatis generatricis humanæ.

Quæ voluimus delibasse propter coërcendos factiosos sciolorum quorundam vesanos impetus, pueriles, qui vbi viderint mulierem aliquam fœcundam absq; Gynæcomystace, aut è contra sterilem cum Gynæcomystace, statim ἀλόγως dixerint, me esse hominem vaniloquum, doctrinam publicasse sensibus repugnantem, quæ miseriæ sunt fructus ineptiarum nostrarum; siquidem cum alij ad alia nascantur, nemo satagit propensionem animo insitam cognoscere, eandēq; tractare, sed vnusquisq; nullo delectu habito inconsultè cuius potius rei se se applicit; quam ei, cui natus est, hinc Mare Cœlo miscetur, & Chaos illud fabulosum iā viget si opera

ra ingeniorum attentè inspicias, atq; introspicias, Aratra Phylosophantur, Musæ in Pistrino iacent. ò Tempora, ò Mores.

Meretrices, quia sunt in Venerem putres, rarò obtinent Gynæcomystacem sensibus manifestum, nisi eædem existant admodum calidæ, quantum pertinet ad partes genitales sui sexus, aut Venere celtica vtantur quippe refrigerat valide naturalia fœminarum coitus frequens, & multus.

Contrà verò sensibiliter apparet Gynæcomystax in virginibus, quæ Deo illibatam sui corporis integritatem, animumq; vouere, præsertim vbi partes genitales proprij sexus calidiores obtineant natura, & non aduersetur institutum vitæ reliquum, quippe sanguis spiritibus Morpheticis, genitalibus vel seminalibus largiter perfusus quasi restagnat, & præsertim ad cutem, huiusmodiq; loca caracteristica, quapropter exoritur pilus, vel iuualescit grãdior coloratior, crassior, hinc plures earundem virginũ sub desitionem menstruorum, atq; ætate grandiori obtinent quoq; Gynæcomystacem grandiorem, propterea mulieris hidrem, vt in aliquibus Mystacis masculi, & virilis imaginem repræsentet, sensus docet, nullisq; alijs res indiget testibus. Hoc & superioribus animaduertere seculis maiores nostri, vos audite, legite ipsum Aristotelem ex Gaza narrantem.

Aristoteles libro tertio Historiarum Animi.

Cap. vndecimo.

Pili post genitalia, qui ante pubertatem castrati sunt, non exeunt: Et post pubertatem exitis, soli decidunt præ

pubis. Pili in mento mulieris non prodeunt, nisi interdũ pauci, cum menstrui cursus substiterunt. Et vt in Terra Caria mulieribus Sacerdotibus euenire aiunt; quod diuinationis inditium interpretantur.

Altera huius periodi propositio repugnat sensui, vidimus enim nos mares Barbatos excisos, omni prorsus adempta virilitate, quibus tamen Barba non decidit. Preterea hanc eandem veritatem suo confirmat ingenuo testimonio Dion Niceus vel Xiphilinus ex eodem. Sed fortassis in ea Regione, vel in aliquibus contigisse scribit Aristoteles, aut exscribit legens, vel audiens.

Pili pauci, vel rari exoriuntur in mento mulieris ait Aristoteles, quando menstrua subsistunt, Et ego dico Pilos aliquos, & in aliquarum mulierum præsertim Sacrarum Virginum, seu Monialium exoriri in mento, quia sanguis genitalis eo restagnat atq; seminalis, hic autem est materia horum pilorum, qui in hac faciei parte consistunt, nascuntur. Virgines enim sacræ quia nullam cognoscant Venerem ipsorum virorũ non profundunt menstrua adeo genitalia veluti reliquę Fœminę viris vtentes, Coitus nanq; excalfacit naturalem mulierum earumq; loca laxat, & aperit propter motum exercitationem istarum partium, Hinc menstruum, & semen ad vterum trahuntur, quapropter coitu mulieres vtentes liberaliter magis reddunt menstrua, contra verò parcius, & difficilius ipsæ virgines, atq; præsertim sacræ Moniales, quo fit etiam vt ipsæ viuant magis obnoxiæ suppressionibus menstruorũ, & varijs, atque difficilimis vexentur, symptomati-

bus,

bus, hoc autem plerunq;, non autem semper contingere animaduertitote, magnaq; ex parte verũ cognoscitur, nam peculiares constitutiones, Temperationes quorũdam indiuiduorum experiemini à superiori propositione longinquas, & aliter sese habere cognoscitis, quàm diximus quæ leguntur apud Aristotelem, hæc sunt.

„ Γυνὴ δὲ τὰς ἐπὶ τῷ γενείῳ οὐ φύει τρίχας, πλὴν ὀλίγαι ἐνίαις γίγνονται, ὅταν τὰ καταμήνια στῇ, καὶ οἷον ἐν Καρίᾳ ταῖς ἱερείαις, ὃ δοκεῖ συμβαίνειν σημεῖον τῶν μελλόντων.

Marci Antonij Vlmi Interpretatio.

Mulieri verò pili barbæ non nascuntur, veruntamen pauci, rari generantur in aliquibus, Menstrua quando steterunt, quemadmodum in Caria Sacerdotibus Fœminis, quod videtur contingere indicium futurorũ, vel eorum, quæ sunt euentura.

Quotiescunq; ad verbum interpretari libuisset, nemo vsq; adeo cęcutit, qui non intelligat hanc debuisse versionem esse.

„ *Mulier sanè in mento non gignit Pilos.*

At legant Græca, qui Gręca nouere, vbi Gręcus Autor, qui Græcè scripserit, dicens refertur. An Gaza rem acu tetigerit vertens illa verba τῶν μελλόντων censeant doctiores.

Præterea Gynæcomystax animaduertitur in fœminis ætate prouectis, instante menstruorum cessatione, non autem in omnibus, at in ijs, quæ vterum, vel testes, breuiter naturalia sexus obtinent calidiora. Hæc

Hæc autem vna est ratio, quia sanguis genitalis, vel seminalis, repletus nimirum spiritibus facultatis generatricis restagnat ad cutem, in eiusq; regionem promouetur, qui est materia pilorum huiusce ordinis, ac census.

Hanc opinionem ego scripsi, & publicaui Anno vndesexcentesimo supra Mille à Virginis Partu, atq; mense Aprilis, opus autem istud Mutinæ fuit impressum, cuius est inscriptio talis.

Opinio Marci Antonij Vlmi Patauini Philosophi, & Medici De fine Medico Barbæ Humanæ: Quæ sunt Fragmenta desumpta ex eius opere, cuius est Index Titulus: Philosophia, & Medicina Barbæ Humanæ: Mutinæ In Aedibus Francisci Gadaldini M. D. XC IX. Superiorum permissu. Quod opus à Typographis. Vltimam manum accepit, veluti legitur in fine. Die vigesima tertia Mensis Aprilis Diuo Georgio dicata 1599.

Horum Fragmentorum perplura exemplaria hùc, illùc deferenda curaui, & viris doctissimis, Clarissimis præterea & Amicis donaui. Mediolanum, Cremonã, Bergomũ, Brixiã, Veronã, Venetias, Mantuam, Patauium, Romam. Florentiam, Faventiam, & aliò etiam transmitti volui Fragmenta ista hæc operis, vt innotesceret passim hæc opinio & vera excipiatur, falsa refellatur, Quid autem sen

tiam

tiam de materia pilorum, atq; de materia pilorum barbaliũ, (cuiusmodi ordinis est Gynæcomystax) apertè constat in ipsis Fragmentis. Nihil quippè aliud est Gynæcomystax, quàm barba Muliebris labro superiori inexistens.

CAPVT SEXTVM.

Paradigma totius Operis futuri Aphoristici De Vtero Mulíebri, siue Anacephalæosis Notarum omnium euidentior, ex quibus desumitur cognitio Temperamentorum Vteri Fœminarum, Partiumuè Genitalium earundem.

LIbet nùnc pro viribus enumerare summatim, at etiam distinctè notas, vel inditia ex quibus interstinguere liceat coniecturà artifitiosà, (cuius ea est ratio, vt cum pleruq; respondeat, aliquando etiam fallat) vteri Mulierum, seu partium generatrici facultati addictarum earũdem Temperamenta varia, Quod fuerit Procemium quasi Aphoristici styli narrandi, atq; insinuatio signata magis. Preterea Index Methodi, quã tenuimus, in opere hoc instituendo, conformando, cuius rei manifestatio non solum obfuerit, sed maximè potius profuerit, cum Historiæ Vterinæ indiciali facilius cognoscendæ, tum & id generis operibus (cuiusmodi plura con-

conformari possunt, atq; oporteret in ipsa Medicina longissima, nisi immensa, & iam Scriptorum numero, varietate insuperabili) aut componendis, aut digerendis meditationibus, quas Artifices rationales Medici commentantur sibimet in tractandis operibus Artis. Veruntamen cum unusquisq; fere suo stomacho viuat, & seruiat isthæc omnia doctorum, & doctissimorum uirorum subijcientes rotundo iuditio nostram orationem instituamus.

Conijcimus Temperamentum VTERI MVLIEBRIS, uel Partium GENITALIVM FOEMINARVM ex Notis pluribus, quæ desumuntur.

- A PVBE.
- A MENSTRVIS.
- A VENERE.
- A SEMINE.
- A CONCEPTIONE.
- A PARTV.
- A PVERPERIO.
- A CONFORMATIONE Proxima, & Remota.
- A TEMPERAMENTO Partium Principum reliquarum.

NOTÆ à Pilis Pubis desumptæ.

NOTAE, quæ desumuntur à pilis pubis, accidentales omnes eæ sunt differentię, quibus ipsi obnoxij existunt, pertinent nanq; ad illa prædicamenta,

menta, quæ sunt accidentia, cuiusmodi sunt quantitas, qualitas. Pili verò pubis omnibus subijciuntur accidentibus, quibus & pili reliqui; de ijs autem in opere nostro, cuius est Index Titulus. De fine Physico, & Medico Barbæ Humanæ, satis tractauimus, interea verò dicemus, quæ videbuntur sufficere, atq; breuiter. Differentiæ itaq; accidentalis pilorum pubis pertinent.

I.

Ad TEMPVS, iuxtà quod consideratur eorundem pilorum pubis exortus, atq; eiusdem. 1. Anticipatio cita, vel celeritas. 2. Tarditas, quod est oppositum. 3. Tempestiuitas.

II.

Ad LOCVM, siquidem pubes. 1. Aut latè quoquouersum diffundit aliquando semetipsam. 2. vel angustos terminos interdum obtinet. 3. siuè mediocriter expatiatur, sensus est Index, & Index.

III.

Ad QVALITATEM, Oportuerit verò considerare. 1. Colorem. 2. Figuram. 3. Raritatē, Densitatem, atq; horum oppositorum Moderationem.

IV.

Ad QVANTITATEM, eamque continuam, cuius duo animaduertuntur isthæc scilicet. 1. Pilorum Longitudo, Breuitas. 2. Crassities, Tenuitas, &c.

V.

Ad FACVLTATES eorundem pilorum,

hi CONFORMANTVR, AVGENTVR. conformantur pili, quando suæ corporationis terminos accipiunt, consequentes eam proprij ambitus metam, quam ex naturæ lege debent obtinere, Conformantur itaq; 1. Citò. 2. Tardè, 3. Tempestiuè. Auctio dat differentias quoq; accidentales, Nam pili strictim ad Cutem attonsi recrescunt. 1. Citò. 2. Tardè. 3. Tempestiuè, vt hæ omnes accidentales differentiæ à conformatione, & auctione desumptæ ad ipsum TEMPVS pertinere videantur.

DE MENSTRVIS.

MENSTRVVM sanguinem esse sanguinem optimum, genitalem, & peritoma principij specifici alterius, nempe fœminæ, atque (nisi adsit quid præter naturam) esse sanguinem purum ego existimo, cuius caussa efficiens existat calor genitalis, sexualis fœmineus, in quo tali characteristico sit facultas eiusdem sanguinis menstrui effectrix, dixissem menstruificam, nisi monstrificam expauisse hominum dicacitatem, nugacitatem, atq; malitiā, hoc autem quod pronuntiatum est à nobis de menstruo sanguine satis probare conati sumus in eorundem Physiologia, quam notis familiaribus delineatam tenemus in diarijs nostrorum studiorum non equidem breui publicandam, quia vrgeant potiora, atque præsertim Philosophiæ accidentium vltimorum, ab vno & altero opere edito inuulganda propter asseuerandā naturæ ipsius Maiestatem.

Noui-

Nouimus & nos illud (loquimur interim de sanguine menstruo) prudentissimè dictum à sapienti quodam viro humaniorum studiorũ, sed & scientiarum, ac linguarum Augusto, Difficile est omnia legisse; Difficilius meminisse, Turpissimum negare, quapropter cautio est nobis dicere, legisse nos quicquid prisci Autores de menstruorum impuritate scripserint, sed hęc alias. Notæ quæ desumi possunt à menstruis, eæ sunt plures, considerantur enim.

Quando primùm ERVMPANT.

Quandò Fluunt.

In ERVPTIONE prima oportuerit animaduertere AETATEM, Præterea & ADNEXA.

AETAS attenditur, quia pro varietate ipsius Temperiei partium genitalium, ac vteri solet vt plurimum euariare tempus eruptionis eorundẽ. Quæ fuerit. 1. Cita. 2. vel Tarda. 3. vel Tempestiua.

ADNEXA verò existunt illa, quæ contingere, & concomitari assolent &c.

II.

Dum fluunt verò ex lege naturæ ipsa menstrua, considerentur isthæc omnia, atque diligentissima cura adhibita.

I. QVALITAS.
II. QVANTITAS.
III. MODVS SVBSTANTIAE.
IV. CONGELATIO.
V. TEMPVS.

I. A QVALITATE primùm eruuntur plu-

res differentiæ accidentales, quæ subministrauerint notas, vel inditia, & fuerint

COLORVM differentiæ, quę pertinent ad sensum visus.

TACTILES differētię, scilicet calor, frigus.

OLFACTILES differentiæ, quę respiciūt sensum odoratus.

A QVANTITATE desumuntur notæ, cum fluant menstrua,

1. Copiosè.
2. Parcè.
3. Mediocritèr.

A SVBSTANTIAE Modo, fuerint enim eadem:

1. Vel Crassa.
2. Vel Tenuia.
3. Vel Mediocria.

Atq; videbis ipsa interdum in crassitie, alijsuè differentijs prorsus consentire, sibi cōstare, aliquando etiam à semetipsis dissentire, neque sibi constare. Nam in Periodo Fluxus illorum, vel spatio exierint primo die Crassa, mox Tenuia.

A CONGELATIONE, quippè menstrua fluentia, congelentur.

1. Aliqua Cito.
2. Alia Tardissime.
3. Nonnulla mediocris Temporis spatio.

Quas notas plurimi semper fecit Hippocrates, nostro autem tempore video supinè à Medicis aliquibus neglectas. Quinimo neq; solent animaduertere quoto spatio temporis concrescat sanguis

ex

ex venis effusus p Phlebotomiā; vnde valent docti Physici cognoscere seu conijcere qualis existat sanguis in venoso genere, præterea quomodo se habeant viscera præsertim vero vnum Iecur,quod est generandi sanguinis officina. Non vsque adeo insanimus vt Medicos residere in cubiculis ęgrotantium velimus donec sanguis concrescat,sed hęc mandanda sunt assidentibus ęgro. Propterea dixit senex Præceptor. Neq; solum seipsum prętare oportet opportuna facientem,sed & Aegros, & adsidentes, at eo deuenerunt intemperierum ipsi homines,vt cogantur miseri Medici tractare, atq; empyricè ipsam Medicinam rationalem,cuiusmodi Tirannis,vndecunq; sumpserit initium,viget maximè sæculo hoc nostro.

A TEMPORE desumuntur etiam notæ, siquidē considerare oportuerit quotis diebus fluāt, Mulierum nanq; aliquæ per diem unum duntaxat menstrua reddunt,aliquibus per sesquidiem; Nonnullis vero menses fluunt usq; ad tertium, & quartum diem. Alijs quoque producuntur longius.

De Indicijs à VENERE.

A Venereo concubitu desumuntur pariter notę conijciendi Temperiem vteri Fœminarum,quę autem consideranda sunt, illa censentur.

APPETENTIA.

DELECTATIO.

ADNEXA.

Appetentia,qua uritur Fœmina,copulandi sese

cum

cum ipso Mare, hic autem ardor consideratur ad temporis differentiam relatus; Etenim aduenit citò, vel admodùm temporiùs 2. Nonnunquam tardius; 3. uel tardissime.

Sed huiusmodi consideratio pertinet ad eius principium. Consideratur verò etiam porrò, scilicet in ipsis Mulieribus virum expertis, aut iunioribus, quæ vruntur hoc Oestro. 1. Aut frequenter. 2. uel raro. 3. sed & mediocri modo sese habent, vel illo mouentur.

II. Sequitur uoluptas Venerea ipsum sequens concubitum, uelut umbra corpus, in qua consideratur.

1. Et sensus.

2. Et ipsum tempus, uel sensus iuxtà differentiam corporis.

1. Voluptas enim Venerea, aut est. 1. Vehemẽs, acerrima. 2. Vel è contra, scilicet ignaua.

3. Nonnunquam uerò inter utrunq; extremum medio modo se habet.

2. Præterea hæc eadem uoluptas consideratur iuxta ipsius temporis differentias. 1. Nam diu perdurat. 2. Vel est breuissima. 3. Vel utrunq; oppositum intercedit.

Adijcietur coniecturæ, si hæc inditia sensus, atq; temporis inuicem coniungantur iuxta omnes combinationes, quæ fieri possunt.

Restant annexa, uel consequentia ipsum concubitum, sunt autem hæc. 1. Lassitudo. 2. Robur à Venere peracta, quippe Fœminarum aliquæ dilassantur, ut horreant repetitos concubitus; sunt etiã

alię,

aliæ, quæ onere quasi leuantur, ut repetant amplexum, & concupiscant.

De Notis à CONCEPTIONE.

Mulier ueluti non concipit nisi ex maris copula; sic & conceptio æstimari debet iuxtà copulam utriusq; maris, & fœminę. Quapropter Physici (loquimur intereà Physici Physicè) nequeunt de uno principio specifico dicere seorsim, nisi cum relatione ad aliud, & oppositum. Nihilominus progredi etiã licuerit aliquousq; indicasse fuerit satis, Mox ingenia prouectiora, quæ uiguerint, cata, docta moderatione singulis utentur, sed auspicemur.

In conceptione oportuerit animaduertisse, quæ sequuntur.

1. FACILITAS, DIFFICVLTAS concipiendi: scrupolosiores homines addant & Anni Tempus, unde potuerint desumi forsan inditia.

2. SEXVS, concipiantnè marem, an fœminam, aut semper alterutrum dictorum, aut quem potius, uel frequenter magis generent marem, uel fœminam?

III. QVANTITAS consideratur, atq; eadẽ CONTINVA. 2. DISCRETA ipsius nempe fœtus.

Quantitas discreta subministrat inditia hoc pacto: Fœminę an sint vniparæ, an pariant gemellos? atq; aut rarò, aut non ita raro sed interdum, vidimus enim nos fœminas nonnullas, quę pepe-

rerint

rerint aliquoties Gemellos.

Quantitas continua & ipsa dat notas, neq; aspernabiles, sunt autem.

1. STATVRA, Breuis, Longa, Mediocris.

2. HABITVS corporis fœtus, vel pueri, qui aut fuerit plenus, & succulentus, vel strigosus, & exilis.

Quæ ambo considerare oportuerit in Gemellis, præterea SEXVM.

IV. PARTVS & ipse fuerit index, vel dederit inditia, signa, quę sunt.

1. FACILITAS.

2. DIFFICVLTAS.

Mementote verò quæ scripserit Hippocr. libro de natura pueri tex. xj. Cęterùm maximè laborāt, ac dolent in partu, & partus purgationibus mulierēs primiparæ. Et quæ rarius pariunt magis dolēt, quàm quæ sæpius.

V. SVPERFOETATIO.

VI. ABORTVS.

VII. MOLA.

De Notis à PVERPERIO.

PVERPERIVM similiter dabit inditia, quę recensuisse nunc fuerit superuacaneum, sunt enim accidentalis omnes illæ differentiæ in menstruo sanguine à nobis consideratę, quas meminisse, & in Puerperijs cōsiderare potuerint ingenia legētium, audientiumni si hæreant memoriæ.

De

De NOTIS à SEMINE.

Quia proximè ab hoc opere inuulgato cogitamus narrare tantundem scilicet Aphoristico stilo scribere De Indicijs cognoscendi Temperiem Partium Genitalium Masculinarum, Prœtereà libros De caussis horum vtriusq; sexus adiungere Indiciorum, propterea de semine intereà eiusq; Notarum recensione tacemus consulto ad reliqua signa transeuntes.

De Notis à CONFORMATIONE.

CONFORMATIO ipsius corporis Mulierum subministrat Indicia, præsertim vero quam ego dico partis cōformationem, vel particularem; Alia nanq; est conformatio vniuersalis, nimirum corporis reliqui; pendet vero hæc à cæteris animę facultatibus non à generatrice scilicet à visceribus cerebro, corde, iecore; nos interim dicamus de particulari conformatione, quæ diuiditur, & in

1. EXTERNAM, & Remotam.
2. INTERNAM, & Proximã, vel Propriã.

In conformatione, quæ dicitur vel proxima, vel interior considerantur plura, nimirum

I. VTERI CORPVS, Moles, quæ obtinet has differentias desumendas

A quantitate continua, magna, parua, mediocri.
A modo substantiæ, vel concretione.

II. Post vterum consideratur eius os, & grande, paruũ, mediocre: cuius differentiæ sunt quoq;

Crassum, Tenue, Mediocre.

III. Sequitur PVDENDVM Muliebre, quæ dicitur vagina penis, à qua sunt hæ differentiæ.

1. Longitudo, Breuitas, Mediocritas.
2. Caliditas, Frigiditas, Humiditas, Siccitas.
3 Latitudo, Angustia.
4. Asperitas, Leuitas
5. Caro compacta, musculosa, densa. Vel Exilis, tenuis, laxa, strigosa.

IV. Deinceps est NYMPHA, cuius accidentales differentiæ petantur.

A sensu Venereo.
A quantitate.

Sensus Veneris cognoscitur, quia hæc pars interdum sponte riget vel ex leuibus occasionibus titillatione modica; Ex adspectu ex audito, vel sermone rerum Venerearum. 2. Mox quia hæc eadem pars diuti us rigeat attrectata, semenq; eliciat. Aut è contra ignaua sit ad erectionem, breui etiam, flaccescat rigens, erecta, neq; semen fœminę proliciat. Postremò quia inter ambo hęc extrem a medio modo se habent.

A quantitate desumuntur accidentales quoque differentiæ, quoniam aut fuerit crassa, tenuis, mediocris. Aut longa, breuis, mediocris.

Postremò restant MYRTOCHILAE, quæ sunt iuxta os pudendi externum quasi alæ positæ, dant & ipsæ notas.

COLORIS.
QVANTITATIS, Paruę, Magnę, Mediæ.

Et hæc fere sunt, ex quorum accidentalibus differentijs

ferentijs liceat signa depromere, vnde conijciatur partium genitalium, vel vteri ipsa Temperies; quæ omnia pertinent ad conformationem internam, partium nempè intrinsecarum.

CONFORMATIO EXTERNA.

CONFORMATIO EXTERNA, siue longinqua respicit partes fœminę externas, & non deseruientes primò, seu proximè ipsi facultati generatrici Mulierum, sunt autem

PECTEN.
CHENEONES.
ILIA.
CLVNES.
LVMBI.

Pecten subministrat indicia, quatenus tumet Crassum, amplum: vel subsidet, exile, angustum.

A Cheneonibus verò desumuntur Notæ, quia sunt huiusmodi partes latæ, carnosæ; aut strigosę, Angustæ.

Ilia verò tument ampla, carnosa; vel tenuia, parua cognoscuntur.

Clunes prætereà considerantur iuxta quantitatis, qualitatis differentias. Nam interdum tument ampliter, ac renituntur compactę, albæ, leues nitidę, conformanturq; adeò nonnunquàm ineptè vt appareant exuccæ, strigosæ, pendulæ.

In Lumbis postremo animaduertuntur, latitudo, angustia, & ipsa moderatio. Leuitas, hispiditas, aut lanūgo. Carnis moles, & musculorum su-

hirctorum quantitas, substantiæ modus. Color ipsius cutis.

MAMMÆ.

A MAMMIS, & earũ opere quod est LAC desumuntur pariter indicia: sunt enim primò Mammarum consideranda: VENTER, atq; ipsarum PAPILLA, in vtrisque autem

1. Quantitas, continuta, uel moles
2. Qualitas, vel color.
3 Substantiæ modus.

Mammarum venter, corpus, vel moles visitur interdum magna, sed & parua aliquando, prętęrea mediocris; loquor de ipsis lac non adhuc habentibus, & fœminarum non grauidarum.

Earundem color animaduerti debet, sitne albus fuscus, pallidus, atq; id generis aliorum colorum, qui exercitatione melius quam oratione cognoscuntur.

Mammas adhuc videmus, aut sentimus compactas, quæ renituntur: vel molles, quę diffluunt. Priores stant quasi pectoribus affixæ firmiter: Posteriores verò propendent quasi auulsę corpora nanque glandosa, & spongias peculiares, prętereà cutem habent rara, exilia, hanc vero tenuem, laxam. Quę autem sunt priores mammæ pectori valdè adhærescentes, vt rotundatę surrigantur adeersę obtinuere corpus spongiforme, vel glandosum earundem, (quod est proxima lactis officina) densum crassum; postremò & cutis ambiens probè alta visitur compacta, neque strigosa.

Papil-

Papillæ Mammarum iuxta Quantitatis Continuæ, vel Moli Corporeæ Differentias tantūdem veniunt considerandæ, prætereà & Coloris. Moles Papillarum referatur ad Mammarum Molem Color verò separatim attenditur.

De notis à LACTE.

LAC, quod est Mammarum Opus, veluti Semen Testium, & Sanguen Iecoris, dabit Notas haud exiguas, neq; negligendas, desumūtur autē

A QVANTITATE.
A QVALITATE.
A MODO SVBSTANTIAE.

Mammarum sunt aliquæ Steriles, vel ab ipsius Naturæ Ortu, vel mox agritudinum nonnullarum Violentia: quemadmodum aliquæ sunt Lactis feracissimæ. Lac breuiter funditur, seu Generatur Copiosum, Parcum, vel Mediocris Quantitatis.

In lacte considerantur Differentiæ Coloris: Aliud nanquè Albicat, & Splendet. Aliquod verò Fuscū, aut Citrinum apparet, sed & Pallidum.

Sapor deinceps animaduertitur Gustu, Dulcis, Aqueus, Insipidus, Acris, qui & breui Acescit. Olfactus pariter interstinguit Differentias aliquas Oratione fere ineffabiles, Exercitatione, Sensu perceptibiles: cognoscunt Periti, & sensus acerrimi homines ipsius vel Suauitatē, vel Insuauitatem.

Modus Substantiæ habet Differentias, & ipse aliquas. Nam aut Diffluit aquosum, Tenue: vel Concrescit subsistens.

Non

Non reticebo isthæc Axiomata, Vsu longo, & Curiosissimo semper fere mihi cognita; quæ Ratio tuetur, atque suffulcit.

Axioma Primum.

Si Thorax fuerit Paruum, & Mammæ Grandes, tunc Vterus fuerit Calidissimus, pariter verò & ipsa Māma.

Axioma Alterum.

Contrà verò si Mammæ Parua insint ipsi Thoraci Magno, Signum hoc est maximè proprium, seu Valdissimum Vteri Frigidioris.

Veruntamen quia Noua omnia plerunque suspecta existunt, legite, audite, Coniecturam Analogicam, & Veracem, vsu sæpe qui est fidissimum Testimonium, confirmatam, Dignitate etiam assecuratam Galeni Præceptoris.

Galenus lib. Artis Medicæ. Cap. XXIX.

Si Caput Paruum, Thorax autem Latus extiterit, Maximum hoc tibi fuerit Cordis Caliditatis Inditium. Cum verò Magno existente Capite, Paruus fuerit, Propriissimum hoc erit Cordis Frigidioris Signum.

Consulto nunc supersedemus nos recensendis Inditijs, ex quibus licet conijcere Temperiem cæterarum Partium Principum, scilicet Cerebri, Cordis, Iecoris, hoc enim agere, perinde foret, ac Vniuersum Opus Artis Medicæ à Galeno Præceptore scriptæ huc importunè satis transferre.

De

CAPVT SEPTIMVM.

De membrana Virginali, seù Virginitatis quæ Hymen à Græcis nuncupatur.

Proximum foret Indices Aphorismos Temperici Naturalium Fœminarum, vel Vteri, aut Partium eiusdem Sexus addictarum Facultati Generatrici prò viribus tradere conari, sed transuersos nos agit nec volentes, quæ Membrana, Hymen Græcis dicta, creditur passim inesse Pudendo Muliebri, antequam violetur Cunnus, quamobrem nonnulli credunt hanc Membranam esse quasi Virginitatis Custodem, ac sincerissimum Testem.

Hymen, Membrana Cunno, seù Pudēdo Puellari iuxtà Naturę leges insit, nec nè, principio dubitatur.

Consideranti acriter ipsam rem, & rectè iudicanti videbitur quasi Prodigio simile, nisi & suprà cuiuslibet Monstrifici Operis Naturam, dubitari apud Naturæ Consultos, atq; Peritos de eo, quod est Obiectum Sensus cum Visus, tum Tactus illud sit nec nè iuxta legem Naturæ, quàm impedita, & inuoluta sint oportet, Dubia, quæ vnius Mentis agitatione cognoscũtur, vbi de ijs, quorum Iudex est Sensus pertinaciter vsque dubitatur. Omnino verum est illud, nisi Oraculum à Plinio Hestorico narratum.

C. Pli-

Nullum tàm impudens Mendacium est, vt Teste careat.

Quapropter minus erubescere oportet. Si frequentes etiam Optimæ Caussæ similes sint Malis, & Innocens Reus multis Verisimilibus premattur, quod frustra interim dici à nobis crediderint homines minùs Prudentes. Manet nobis alta mente repostum, & Plenitudo tēporis etiam aduenerit: Non esse penitùs admirandum, si in Re sensili cæcutiant, labantur quandoque Mortales docet abundè Viperæ partus, & etiam Vrsæ Illam emori in lucem prodeuntibus eius Ventrem corrodentibus Viperillis credunt ferè omnes, & sapientum plerique. Carnem informem ab Vrsa pari voluerunt alij, quos indicare nominatim videatur quà ostentationi, quà Malignitati proximum, ij cum fuerint alias veri doctrinæ Fama, & veraci satis illustres, sufficiat interim Doctissimi Viri testimonio summatim errorem vetustissimæ opinionis, atque late sese fundentis notatum iugulare.

I. Cæsar Scaliger Exercitat. sexta, & Rub. Vltima De Subtilitate ad Hieronimum Cardanum.

Aristoteles in Quinta de Generatione Animalium scripsit idem super oculis Hirundinum, superque Fatu Vrsæ: Eam Fætus informes eÿcere potiùs, quàm Parere; si vera dicunt, quos postea linctu effingat. Bonum verò Phidiam: si quantum demendum, quantum relinquēdum sit,

ſit, ſciat. Quid huiuſce Fabulæ Autoribus Fidei habendum ſit, ex hac Hiſtoria cognoſces. In noſtris Alpibus Venatores fætum Vrſam capere: Diſſecta ea, Fætus planè Formatus intus inuentus eſt.

Idem Scaliger Exercitat. CCI.

Viperas verò ab impatientibus moræ Fætibus numeroſiſſimis, atque iccirco erumpentibus rumpi, atque interire, Falſum eſſe ſcimus: qui in Vincentij Camerini Circulatoris lignea theca vidimus enatas Viperillas parente ſalua.

Næ multa ſunt quę ſancita ſunt ex Vnius Vetuſtatis deerrantis Fide alioqui Falſa, & Senſibus ipſis repugnantia. Credidit huiuſmodi Membranam dari ex lege Naturæ ipſe Scaliger, cuius hæc ſunt verba.

I. Cæſar Scaliger Exercit. CLXXV. Rub. 1. De ſubtilitate ad Hyer. Cardanum.

Eſt in Atlantis iugis Occidẽtalibus, quæ pars Surnag, ab incolis nuncupatur, Radix quædam, cuius eſu ad Venerem Augendam, Continuãdamq́; mirifice corroborentur. Quin aiunt: ſuper eam ſi quis Vrinam reddiderit, illico turgere libidinibus. Virgines, quæ præſunt Paſcuis, ſi ſuper ea ſedeant, aut Vrinam faciant, eis perinde rumpi Naturæ MEMBRANAM, atque ſi à Vico fuerint vitiatæ.

I. Cæſar Scaliger quantum licet hoc ex loco nobis colligere videantur crediſiſſe, aut conceſſiſſe

N huiuſ-

huiusmodi Membranam Pudendi Puellaris quam significauit etiam adesse nisi Auicennas eiusdem saltem Interpres in hanc sententiam scribens.

Auicennas lib. 3. Fen. 21. Tract. 1. Cap. 1.

Et ante Violationem Puellæ Virginis sunt in Collo Matricis Panniculi, contexti ex Venis, & Ligamentis Subtilibus valde, Ortis ex omni parte eius, quos destruit Violator, & currit, quod in eis est de Sanguine.

Quam Sententiam eijsdem ferè verbis pronuntiatam retulit, vos legite, audite.

Auicennas lib. 3. Fen. 21. Tract. 3. Cap. 10.
De Regimine Deuirginitatæ.

De Mulieribus est, cui accidunt, cum Violantur Dolores Magni, & propriè cum Collum Matricis eius est Strictum, & Panniculi Virginales sunt Textura Densa, & Virga Deuirginantis est Grossa.

Hanc Membranam Cunni puellarem, scilicet inexistentem Pudendo Virgineo, seu Puellari concessit Auerroes & ipse, eandem quasi describens (vt videtur) signatius, Orationem cuius iuxta fidē Interpretis legendam, siuè audiendam vobis nunc propono.

Auerroes Tract. 1. Collectaneorū. Cap. vlt.
Rub. De Anatomia Vuluæ.

Et Orificium Vuluæ Virginis est Crispum, & ex Crispitudine

ſpitudine illa oriuntur Venæ Minutæ, habentes Pelliculam vnam contextam duabus Texturis; Vna tendit in longitudinem, & illa eſt Minor: & altera vadit in Latitudinem.

Conſulatis Rhazium T. 1. Cap. 26. cuius verba conſulto non recitamus daturi nunc Rhazium alterum noſtri cenſus Italum, nempe Nicolum Florentinum Virum, & Doctum, & multæ lectionis, qui Caracterem Rhazij Arabie omnino inſequutus narrat hæc legenda, vel audienda.

Nicolus Florentinus Tract. pr. Cap. ſeptimo. Sermonis ſexti. De Anatomia Colli Matricis.

Dixit Alm. Os Virginis conſtrictum eſt, & Rugoſum, & in Rugis ipſius Colli Virgulares Venæ texuntur Subtiles, quæ, quando corrumpitur Virgo, rumpuntur: & prædictæ Dilatantur Rugæ. Et Auicennas dixit ante Violationem Puellæ Virginis ſunt in Ore, vel Collo Matricis ſcilicet iuxta Os Panniculi contexti ex Venis, & ligamentis Subtilibus valdè ortis ex omni Membro eius, ſcilicet Circumſtante ei, & hos Panniculos frangit, & deſtruit Violatio, & currit quod in eis eſt de Sanguine, ideoq; cum Violatur, Sanguinolatur. Et eſt quod dicit Collum Matricis ab Ore eius Intrinſeco, de quo dictum eſt ſuprà, vſq; ad Os eius Extrinſecum, quod eſt Vulua totum Rugoſum habens Rugas ad Modum Sanguiſugarum, & eſt Pelliculoſum, Delatabile, & contrahibile tempore neceſſitatis, & indigentiæ Coitus, & Partus, & hoc eſt Membrum Pri-

mum, quod occurrit de habentibus aptitudinem ad Generandum.

Confirmat Membranam Cunnipuellarem in eodem Sermone Sexto iuxta Naturæ legem adesse Nicolus hisce verbis.

Nicolus Florentinus Tract. 3. & Cap. XXX. Sermonis Sexti.

De Virginatione, seù Violatione Virginis.

Mulier, quæ Virgo est, descernitur à Violata, & Corrupta per Visum, & Tactum Obstetricis. Quoniam antè Deflorationem, vt in praecedentibus dictum est, Os Matricis est Velatum Panniculo, contexto Venis, & Arterijs: quæ cum defloratur, Rumpitur & inde Sãguis emittitur.

Et descernitur iste Sanguis à Sanguine Menstruo. Quia est clarus, & non Turbidus: Et quia est Paucus: Et quia solùm tunc emittitur, & non ante, neque Post.

Et Vrina quidem Virginis est Subtilis, & Limpida: Quia Via Matricis eius, & Vulua, Strictæ sunt: Quare non descendit in Vrina eius nisi quid Subtile, non ingrossans, neque turbificans eam.

Et cum hoc Virgo mingit Subtilius. Et ad Longius, quàm Corrupta atque paullo inferius ait in eodem prorsus Capite.

Contingit tamen aliquando in Defloratione Virginis, quod Vulua eius inflatur, & tumescit, & curatur cum Sessione in Aqua Decoctionis Maluæ, & Pulegij: Et inunctione facta ab extra cum Oleo Ros. rec. vel Omphacino.

Dixit Auicennas. De Mulieribus scilicet Virginibus est,

est, cui accidunt Dolores Magni cùm violantur: Præcipuè cum Collum Matricis eius est Strictum. Et panniculi scilicet Superficiei Colli eius sunt Debiles, idest Rara Textura & facilè Frangibiles, tùc enim scinduntur. Et propriè cum Virga Deuirginantis est Cirossa, disrumpens eos, ad quorum Disruptionem sequitur Sanguinis Fluxus, & Dolor.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hæc ferè sunt omnia, quæ legimus, & meminimus desumi posse à Veteribus in Membranæ Cũni puellaris quæ Hymen dicitur, asseuerationem. Difficile tamen est Omnia legisse: Difficilius Meminisse: Turpissimum negare &c. Quid senserint Andreas Versalius, Realdus Columbus, Gabriel Fallopius cæteriq; Anatomici, vt legerim eosdem intereà nõ memini, vnicuique lecuerit eorundem adire, consulere Scripta si libuerit.

Vnum hoc scio, cum Quæstio sit de Existentia eius rei, quod est Obiectum Sensuum Visus, Tactus, eandem controuersiam definiendam esse vtriusque sensus Iudicis, & Indicis, vel alterutrius Fide, ac Testimonio.

Ego interim hoc ingenue assero ingenuus mihi hucusq; ætatis hanc dictam Hymenem Membranam semper fuisse incognitam, vt eandem curiosissimus Sensibus, & acribus nisi acerrimis cognoscere omnino sategerem. Huius ad inueniendæ caussa (si forsan extaret) dissecui Abortus plures Puellares, vel Fœmineos Octimestres, præterea, &

quæ vel statim, aut Hebdomada, Mense, sesquimense à Partu interiere, Dissecui Fœminas Vnius, alterius, tertij, Quarti Anni vsque in Septenniũ, atque plures nullam vnquam animaduertere potui Membranem huiusmodi Hymen vocatã, quin eius neque Vestigium. Grandiores etiam dissecui Virgines, nihil promoui. Scitote autem dictum à me, & consulto fuisse tractatam Anatomen diligentissimè vsque in Septennium, quia Puellæ ab hoc ætatis articulo transacto Locus est Suspicioni hanc eandem vocatam Membranam interire corrumpi potuisse, vel ab ipsa Puella Digitis semetipsam violãte, seù propter alterius, quisquis ille fuerit homo, & quomodocunque contigerit) malitiam. hoc enim Virus apparet in huius ætatis nimirum Septenij articulo exoriri, succrescere, quando catus Plato in suis Libris de Republica iusserit huius ętatis Mares, & Fęminas vna amplius nõ esse alendas, at separatim, locum signatum alibi docuimus, interea non suppetit, neq; uacat mihi pręcipitanter exaranti. Anatomico studio an ego incubuerim diù, & diligenter secretus nouere studiosi Viri, qui mea opera uti uoluerunt, inter quos uiuit nunc Vlysses Aldrouãdus Naturæ Thesaurus, nisi Lingua, qui discruciatus est (illo referente) per biennium ut sensu cognosceret Anatomen Partium Genitalium ipsius Gallinę, quam ego ipsius adspicientis oculo, alijsque adistentibus unius tantum horæ spatio subieci, curauit hæc Naturæ Heros diligenter expingẽdas omnes Partes, mihi suis nominibus insignitas, cuius Icones etiam tra-
diderit

diderit posteritati. Ego uel à Decimoquarto meę ætatis anno in hunc usque uirilis ætatis Articulum primum continenter fere secretus Anotomico incubui studio, neque humanæ duntaxat Speciei, sed cæterorum quoque Animalium, Piscium, Auium, & Viuentium, & Defunctorum, quotiescumque dabatur occasio, cui semper eram in insidijs, eiusdē quandoque Artifex. Hoc enim Ratum habebam & Clauo (quod aiunt) trabali infixum Animo inhærescebat meo. A nemine mortalium posse intelligi (quantum licet nobis interea peregrinantibus à Patria illa Cælesti) Animæ Physiologiam, & Naturæ Maiestatem, nisi ab eo Viro, qui Corpora diuersarum spetierum, quæ sunt Animarum Organa, diligenter, curiosissima sedulitate longissime tractauerit, atque tractata cognouerit. Dixero breuius. Nemo intelligit plenique Physiologiam Animarum, (prout nobis datum est illas cognoscere) nisi is Anatomen Corporis diuersarum spetierum diligentissime consuluerit, Doctus, Perituſque existat Anatomicus. Sentiant alij quicquid velint, ego ita sentio, neque me pœnitet (verbo absit inuidia) diutius adeo tot annorum curriculo insudasse me Anatomico Operi exercendo, quod Vnum, & singulare quoq; stat Vestibulum ad Medicinam Rationalem recte administrandam, & qui Medicus Rationalis Anatomen saltem Humanæ Speciei non probe tenet is omnino erit Lusciosus, nisi & Cochles, incurrit nanque plurimos errores, quapropter consulant id generis Medici Conscientiā suam quæ Theatrum existit viro Sapienti: Conscientia

ſcientia exiſtat qua Tortor, quà Iudex. Viro Probo, hic Murus aheneus eſto.

Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere Culpa.

Audite Iuſtitiæ, Virtutis Exemplar, Spirans & Simulachrum.

Seneca Vndecimo lib. Epiſtolarum. Epiſt. Octogeſimaſexta.

Nemo mihi videtur pluris æſtimare Virtutem, Nemo illi eſſe magis Deuotus, quàm qui Boni Viri Famam perdidit, ne CONSCIENTIAM perderet.

Sed proſequamur nos rem propoſitam, in Viã, quod ait Euripides, redeuntes. Videbitur fortaſſe aliquibus D. Auguſtinum Superiori Opinioni fauiſſe ponenti hanc Membranam, vel concedenti, quę dicitur Hymẽ, vos orationẽ eius legite audite.

D. Auguſtinus Lib. primò de Ciuitate Dei Cap. XVIII.

Neque enim eo Corpus Sanctum eſt, quod eius Membra ſunt Integra aut eo, quod nullo contrectantur attactu, cũ poſſint diuerſis etiam Caſibus, vulnerata Vim perpeti: & Medici aliquando Saluti opitulantes, hæc ibi faciant, quæ horret aſpectus. Obſtetrix Virginis cuiuſdam integritatem Manu velut explorans, ſiuè Maleuolentia, ſiuè Inſcitia, ſiuè Caſu, dum inſpicit, perdidit. Non opinor quemquam tàm ſtultè ſapere, vt huic periiſſe aliquid exi-

ſtimet,

stimet, etiam de ipsius Corporis Sanctitate, quamuis Membri illius integritate iam perdita.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Non crediderim ego ex hac D. Augustini Oratione quemquam recte posse vnquam colligere; (aut ego turpiter labor) credidisse Augustinum Diuum dari Membranam Naturæ, interpretor si quidem Virginis Integritatem aliud, quàm ipsam Membranam, scilicet Coarctationes, Angustias illas Virginei Pudendi: Obstitrix nanque Manus penitiori intromissione, seu extendens violenter ipsius Oris Pudendi Exterioris, sed & Interioris Rugas dilatauit easdem, atque explicuit, quapropter Sanguis dimanauit. Hęc dico, quia ita sentio. Omnino si Peccare, & Peccanti fauere perinde est: A pari Falsum dicere Mentiri & Falsitati Verbo, Calamo patrocinari velle perinde fuerit. Quæ dico autumans hanc meam Sententiam, & Disquisitionem quasi diuinans futuris ætatibus, atq; etiam proximis Testimonium veluti meum acceptum iri vt intersit meę Fidei, sincerissimam, quam sentio Veritatem, interim narrare scribere, alioqui ego sim homo periurus, sciens, volens neque decipi vnquam quenquam mortalium, neq; decipio modo scribens, neque decipiam pro virili hoc satagens. Cæterum vt hoc meum Testimonium liberaliter asseuerem, narrabo quæ præterea videantur confirmare nullam talem Naturæ Membranam dari etiam in Virgineo Pudendo, vos legite, audite.

O Galenus

Galenus libro De Anatomie Viuorum.
Rubrica De Anatome Matricis.

Collum autem Matricis Lacertosum est, multas habẽs Pelliculas, & Inuolutiones ad modum Bursæ; Sicut & Collum Vesicæ, vt possit Dilatàri, & Constringi; quando opus fuerit. Quoniam antè horam Partus ipsius Fœminæ Os Matricis constringitur secundum omnes suas Plicas, ad Modum Rosæ, cuius Folia complicantur, antequam Expandatur ipsa, vnde ita Strictus & Meatus Colli Matricis, quod solummodo viam habeat Vrina per ipsam. In Prima autem Defloratione dilatatur Collum Matricis, & Rumpuntur quædam Venæ Subtiles, quæ sunt in Dextra Parte ipsius Colli, & exit Sanguis.

Marcus Antonis Vlmus Patauinus.

Hic liber adnumeratur inter Galeno adscriptos libros, atque (quantum ego sentio) quicunq; illi censuerunt, recte iudicarunt. Caussas reddere nunc haud vacat. In hac Periodo non meminit Autor quicquam prorsus De Membrana Naturæ, quam omnino recensuisset, vbi cognouisset: præsertim cum agat de Cunni Virginei Defloratione.

Habemus adhuc librum Galeni, cuius est Index Titulus, De Vuluæ Dissectione; in quo nulla fit mentio huius Membranæ, quæ Hymen dicitur. Attamen si vspiam meminisse debuerit Galenus de ipsa, omnino illum oportuisset hoc in Opere de ipsa verba facere, cum attingat, narret omnes Vuluæ Partes, atq; consideret eandẽ adhuc nõ vitiatã.

Nec

Nec decipiatur aliquis legens, aut ſupinè audiēs talem Orationem in eodem libro poſitam, quaſi pertineat ad huiuſmodi Membranam.

Galenus lib. De Diſſectione Vuluæ Cap. 2.

At Cunnus inanitas ea eſt, quæ inter Oſſa Pubis penetrat, extrinſecus Pelliculam quandam innatam habens Virorum Præputio correſpondentem.

Innuit enim Alas, vel Myrtochilas, Epiphiſes Cutaneas vtrinque Ori Externo Colli Vterini adiacentes, non autem ipſius Naturæ Membranam, quæ Hymen dicitur.

Vnum adnoto Librum hunc eſſe Mancum, niſi ego fallor, vos audite, legite, mox iudicatote.

Gal. lib. De Diſsectione Vuluæ Cap. VIII

Atque hanc Vaſorum Coniunctionem, neque Ariſtoteles, neque Herophilus, neque Eudemus agnouit, qui quidē Veri a me in præſentia commemorati ſunt, non quòd ſoli hoc ignorarint, ſed quod cum optimè Diſſectionem tractarint, hoc non aduerterint. Nam Dioclem, Praxagoram, Philotimum, ac reliquos fere omnes Veteres, ſicut Pleraq; alia, ita hoc quoque in Corpore noſtro ignoraſſe mirum non eſt, quippè qui rudem quandam, non Exactam Diſſectionis cognitionem habuerunt: Vnde neque vllam mihi illorum rationem habendam cenſeo: De his verò quid dicam, neſcio; Damnare enim eos cum in reliquis tam accurate omnia indagarint, non audeo: Sed nec Vaſa hæc adeò Parua ſunt, vt latere quempiam poſſint. De illis ſanè,

quæ quod Collum Vesicæ perueniunt, satis exquisitè tractarunt, quod & in eundem locum vt in Maribus exeāt, & Glandulosa sint, & à Testibus profectæ Vuluæ inhærescant: De his uero, quæ ad Cornua tendunt nihil dixerūt, cum tamen etiam hæc non minus euidentibus Meatibus Vuluam intrent, quam illa in Collum, & Genituram intus habere videantur. Sed de his in sequenti Tractatu, vbi De Functionibus agemus, plura explicabimus.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hic liber De Fūctionibus, vel Actionibus, quod ego nouerim hucusque non fuit editus, neque ad manus nostras peruenit, at plenius de Re ista, alijs etiam diximus in Meridiatione nostra, cuius est Index Titulus.

De Interitu Librorum Galeni.

Sed redeamus in Viam, ego hactenus me legisse non memini in quoquam Galeni Commentario vbi meminerit ipse huius Membranæ Naturę quæ Hymen dicitur Græcis, & à me nouo confìcto nomine Cunnipuellaris Membrana. Difficile tamen est Lecta omnia meminisse.

Vnum hoc singulariter admiror quotiescunq; Membrana Hymen existeret in Pudendo Virgineo ex Lege Naturæ Virum Doctisimū Rufum Ephesium in Partium nomēclaturis Externarum illius non meminisse, Virum accuratissimum & oculatissimum, qui tamen has Partes Muliebres exquisitè narrat, & Nymphæ meminit.

Ara-

Aretæus, Aetius, Paulus Aegineta, ne verbum quidem hac de Membrana fecere.

At multa priſcis incognita demum à Poſteris fuere adinuenta, beneficio Naturæ, quæ nunquã vniuerſim tradit ſe cognoſcendam, at ſigillatim, & quaſi per Partes.

Concedo libenter, aio tamen hanc Naturæ ſemetipſam diſtribuentis normam, Legem cognoſcendę magis apparere, vel ſæpius in ijs, quę pertinent ad mentis agitationem, quam in ijs, quæ ſpectant ſenſuum perceptionem; Haud tamen ignoro & plura ſenſibilium per ętatum decurſum paulatim ipſis innoteſcere Mortalibus.

At quis ferat Pertinaciam negantium vires allati Argumento pręſertim cum agamus de Parte adeò ſenſibus obuia qualis foret Hymen, quotieſcunque illa ex lege Naturę ipſius exiſteret.

Iugulo iſtos. Cedo huiuſmodi Membrana an fuerit ſupra cenſum cęterarum Partium, & extra Naturę leges, vt Morbi ſeu Morborum vires non quandocunque, quomodocunque patiatur? Apagete qui negatis inſani. At ſi Morbos experitur Hymen, Non illos paſſa fuerit vel ętate Maiorum Aetio, Paulo Aegineta, vel Aetate eorundem; qui legiſtis, aut audiuiſtis horum libros Virorum, nonne animaduertiſtis qua diligentia Naturaliũ Fœminarum tractauerint Morbos, quos referre non piguerit, vt appareant ſenſibiliter magis hactenus à nobis relata.

Pau-

Cap. LXX.

Quibusdam ingenti Magnitudine est Nympha, ita vt indecora turpitudine occurrat, & quemadmodum aliqui narrunt, aliquæ per hanc partem etiam arrigunt, veluti Viri, & ad Coitum concitantur. Quapropter Supina locata Muliere, quod superfluum est in Nympha, id Volsella apprehensum Scalpello resecamus, vitantes, vt ne ex profundo ipsam excindamus, ne Rhiadica idest Fluida affectio ex hoc sequatur. Sed & Caudam, quæ Carnosa ab Vteri Osculo excretio est, & Muliebre Pudendum replet, aliquando verò etiam ad Externas Partes instar Caudæ prominet, similiter, vt Nympham resecare oportet.

Sed audite, Caput legite Septuagesimum secũdum eiusdem libri à Paulo scriptum, Rubrica

De non Perforatis, & de Phymo.

Mulieres quædam Genitales Partes non perforatas habent, quandoque ex Natura, quandoque incremento postea facto, Morbo aliquo prægresso; Et hoc aliquando in profundo, aliquando in Pudendi Alis, aut in Intermedijs Locis. Et aut ex Concretione, aut propter Obturationem.

Quod vero Obturat, Aut Caro est: Aut Membrana. Impedimentum autem Multum inducit hæc Affectio partim in Coitu, partim in Conceptione, aut etiam Partu: Quandoque etiam in Menstrua Purgatione, si sanè id, quod obturat, siuè Caro, siuè Mẽbrana sit, penitus obstruat. Nam in aliquibus id in medio perforatum est.

Mar-

Omnino quotiescunq; Paulus aut ex Antiquis, aut suo Marte, vel sensu cognouisset dari Membranam in Pudendo Virgineo iuxta legem Naturæ, meminisset nunc eiusdem; Sed non meminit.

Puellam ego imperforatam vidi Bononiæ adolescens, quæ S. p'ënium vix attingebat. Naturalia eius non equidem penitus erant occlusa, sed Meatulum perexiguum obtinebant vnde manaret Vrinam, Dissecta hac, & nubilis facta, viroque tradita concepit, peperit.

Adhuc vidi Bononiæ (narro ipsius rei cognatione adductus) cum essem adolescens Puerulum Hebdomadarium (tot enim erant illi dies ab Exortu) in Xenodochio Expositorũ Infantium quod est in Via Pomparum, ab Aedibus D. Mamolo Sacris nuncupata, natum absque Podice, & omnino imperforatum, vita functum dissecui, & animaduerti Rectum Intestinum in vesicam, & eiusdem cauitatem desinens. Vrinam viuens Infans reddebat canosam, odore tetram, qua nimirum stercus oleret, sed nihil minus cogitabam tunc rerum vsu parum doctus, vix enim altero anno Tertium lustrum attigeram, tentatum equidem fuit viam seu Podicem candenti Ferro conformare, at non respondit euentus.

Veruntamen hęc, & alia in Collectaneis nostris Rerum Anotomicarum, & irrationalium, & Morborum, licet omnis Morbus existat pręter rationẽ, quod addidisse voluimus non Dicta Scribentium rigidè, non ęquanimiter censentur hac tempestate à malignis hominibus, qui à me dicuntur Psylli ipsorum Librorum, ij enim legunt vt errata dunta-

xat

xat notent, pessimè cuncta interpretantes. Has delibauimus Historias nobis visas, in Mortalium Documentum, quapropter intelligant nisi desipiant, quando existeret Hymen, hanc Membranam vel non fuisse vt illam prçterijsset Paulus, vel subijcendam cuidam Morbo, & excitaturam symptomata aliqua grauissima, veluti constat de Membrana exorta in Pudendo Fœmineo iuxta varietatem locorum.

Aut enim nascitur Membrana in anterioribus Partibus Cunni, tunc vero foret conspicua, quam Visus, Tactus cognoscerent.

Aut in proximo Ceruicis Vterinç, vel Oris eiusdem Vteri, quç afferret incommoda plura, neque aspernanda.

Aut exoriretur Membrana in Partibus Cunni intermedijs, nec propterea, veluti narrat Aegineta cessarent Damna exinde Fçminis obuenientia.

Sed audiatis Membranam, quotiescunque intra Pudendum femineum nascatur, fore, vel esse Caussam ipsius Sterilitatis. Legite.

Hippocrates lib. de Natura Muliebri T. 58.

Si Genituram non suscipiat, Mensibus secundum Naturam prodeuntibus, Membrana ante Vteri OS excreuit. Contingit etiam ex alijs Caussis. Cognosces autem hoc, si digitum admoueris Membranæ prætextum continges.

Interpretes, atque Censores conuenere accipiëtes, hçc Vocabula (Membranç prçtextum) legitur attamen in Grçca Oratione ἀφὴν τοῦ προβλήματος,

quod

quod est dictu. Obicem, Impedimentum obiectū tanges. Cuiusmodi Expositionem tradidit vsu iam receptus Interpres, atque Censor ipse recipit in lib. primo de Morbis Muliebribus, vbi legitur eadem prorsus Oratio, vos consulitote ipsos Libros.

Hippocrates lib. pri. de Morbis Mulierum Tex. XXXV.

Si Genituram non suscipiat Mulier, Menstruis secundum Naturam prodeuntibus, MEMBRANA præposita est, (fit etiam ex alijs Caussis) cognosces autem, vbi Digito Obicem contigeris.

Hippocrates lib. De Sterilibus Tex. 13.

Quum Mulier Genituram suscipere non poterit, necesse est, MEMBRANAM Superexcreuisse in Osculo Vterorum.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Nonne constat manifesto ex relatis iam testimonijs Membranam esse caussam Sterilitatis, quotiescunque innascatur Pudendo Muliebri, atque in penitioribus partibus? non enim potest Semen Virile ab Vtero excepi Fœmineo. Quapropter nō est par credidisse Membranam huiusmodi ex lege ipsius Naturæ posse in illis Partibus oriri.

Dubitaueritnè aliquis de Veritate huius Historiæ? videtur sane id contingere posse, quando re-

P gnant

gnant interdum Ceruicosi homines, negantes id esse, quod sensu proprio non cognouerint, derogant cuiuscunque fidei, timentes, nè sibimet decessio fiat, cæteris Dignitatis accessio: Suæ sententiæ, validissimum scilicet hoc fundamentum habent suorum habetudinem sensuum (addebat Plutarchus lib. de Musica) Opinanturque si quid alij percipiant, id plane iam nihil esse, neque vllam habere Vtilitatem, quod euomere illos non puduerit legentes hāc institutam Membranæ Naturæ disquisitionem, at Dominus Malos malè perdet, & suam cuique Laudem benigna rependet Posteritas. Nos prosequamur institutum nostrum. Dixerint ne perfricta fronte videantur negasse. Quotiescunq; Membrana innascitur Pudendo Muliebri Caussa sterilitatis, qui exire possint Menstrua. Omnino Veritas est, Nemo vnus potest esse Medicus Rationalis Bonus is nisi fuerit Anotomicus optimus: Morbos, Morborum sedes, Naturam eorundem nunquam ipsius mentis agitatione conijcere valuerit, vnde Prædictio, & Vniuersa pendet Curatio. Equidem ego interdum Heracliti, Democriti aliquando vices gero, præsertim Suggestiscientes respiciens, qui de me tanquam de Homine Analphabetū clanculū sunt obloquuti, pingentes me quasi ex Cascorum Senatu rudiorem adhuc emersisse, qui Pythagoreus Musis iugiter incubui noscens illud. Homines loquuntur, Numina tacent, quod ego familiariter vtor dictum vsu mihi cognitum, neque ex lucidissimis illis meis Pythagoreis tenebris vnquam exijssem Persona huiusce Scœnę vita

nanq;

nanque nostra nisi suos dirigat conatus ad Patriam Cœlestem consequēdam, hanc non ingrediuntur scelesti homines quidnam est aliud Vita hæc mortalis nisi Fabula quædam Scœnica; in qua procedit vario cultu gens abdita,& quisque suas peragit partes,at Proscænium ingressi nos qui ridemus, & ridemur,tueamur quæ interim sunt nostra.

Eqnidem si Menstrua extrent tantùm de Ore Vteri dubitassent recte,qui fieri posset, ea vt egrederentur secundum Naturam quando Membrana intrinsecus nasceretur ante os eiusdem Vteri. Verūtamen fluunt Menses etiam ex Venis Colli eiusdem Vteri,quas cognouit Præceptor vetustissimus nisi fallor cum scripserit.

Hippocr. Aph. Sect.v.& Aph.LX.

Si Mulieri Vtero gerenti Purgationes eant impossibile & Fætum esse Sanum Galenus in Commentario scribit. Excretio verò, quæ in Grauidis fit, videtur ex Venis, quæ in Collo sunt apparere. Nam ab Interioribus, quæ sunt in Cauitate Vteri Secundæ pendent, quare nihil potest per illas in Muliebrem Sinum excerni.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Has indicauit Venas,& docuit Galenus alijs pluribus in locis,quæ nunc mihi præcipitanter exarāti haud succurrunt,videtur autem easdem innuisse in his verbis,legite,audite.

Sunt idem alia quadam Arteria, & Vena, qua vtrinque Ceruicem Vulua ineunt, ab ea, qua ad Cunnum, & Sedem tendit, diſciſſa.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

At iugulemus iſtos peruicaces. Naſcatur Membrana Hymen in medio Pudendo Muliebri, qui exierint Menſtrua, tamen ea prodeunt ex integris Virginibus, perplures enim viuunt illibata prorſus Corporis Caſtitate.

At erit perforata Mēbrana Hymen, quiduis abſurdum confitebuntur ne homines mali herbam porrigant; at non eſt hoc Abſinthium bibere. Tu contumax nimirum & Lynceus, cæteri nos, & ego Hypſea, veruntamen exaudio vos muſſantes illud quaſi dictum Viri alioqui Molliſſimi. *Sustinenda omnia, dum viuamus.* A Pari vos, Fingenda ſunt omnia, & comminiſcenda nè cedamus.

At Hymen Membrana nonnè in modo Subſtantiæ Denſitate, Raritate, præterea Craſſitie Tenuitate variauerit iuxta differētias Tēperamentorum Primorum & Genericorum, adhuc etiàm Characteriſticorum ſeu Indiuidualium, quę niſi ſatagat Medicus cognoſcere, is vt Rationalis fiat, ſemper medebitur Empirice, cuiuſmodi Medicina plerunque regnat, ſcilicet Medicina Rationalis Empyrica, hanc vſurpant Medici illi qui vbi memoriter habuerint neſcio quæ Axiomata Rationalia,

nalia, & quasdam Sectarũ Cantilenas ignari prorsus Phylosophiæ tamen illis non vtuntur, sed Empyricè abutuntur, qui (sane melius ageretur cum illorum ægrotis) vtinam Empyricem Medicam priscam obtinerent, at veterno peræq; omnes occupamur. Esse autem Officium Medici boni, vt satagat cognoscere Temperiem non Generatim, at Indiuiduatim seu cuiuscunque Indiuidui quãtum licet homini coniectura id consequi legite audite.

Hippocr. lib. de Sterilibus Tex. 18.

Cæterum conare (ò Medice) vt PHYSICVS sis, ad hominis habitum, ac Robur respiciens. Ex his enim nullus est, qui non omnia ad amussim faciat. Proinde ex his ipsis Coniecturam faciens, totius Corporis, & Capitis Purgationibus, Medicamentis, & Vteri fomentis, ac appositiijs vti conare. Hæc autem Elementa tibi sunt.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Coniectura vero assequimur Temperiem Indiuidualem, Radicem optimæ Curationis; Coniectura autem Multam quidem Rationis speciem habet, non item Synceram Veritatem irrefragabiliter asserit, sed verisimiliter. Coniectura est quantum ego sentio quasi Veritatis Vmbra, & hoc per Figurã dictum sit, Filia Lusciosæ, Tenebricosæ Rationis nostræ, sed hæc plenius, & planius declarata sunt à meis Opere cuius est Index Titulus in

De

Sed amphora cæpit institui, iam Vrceus exit aiebat Satyricus Venusinus. Si Hymen Membrana debet variare iuxta Temperamenta Generica, & Caracteristica dabitur quandoque Hymen Membrana Crassa, Densa, cedo quo abeunt disruptę ipsius reliquiæ, non rebellant? hæc tamen legimus nunquam, aut contigisse audiuimus.

Auenzoar Vir in Medicina faciũda vndequaq; doctissimus huius Hymenis non meminit, quis autem fuerit hic vir? vos legite audite.

Auerrous lib. 4. Collectaneorum. Cap. 40.

Et Auenzoar similiter vt Rhazis est testificatus, cui in hac scientia Medicina debet concedi Corona, quia vixit Centum Triginta quinque Annis, & in Quadragesimo Anno in hac Arte operari cæpit & in bono obijt statu, & in habitu Scientiæ vidit, quanta videre, & cognoscere potuit, ergo sui libri credendi sunt, & ipsius Testimonia.

Auerrous lib. v. Colect. cap. 31.

Abinzoar fuit supremus in Scientia Medicina à Galeno vsque ad nostra tempora.

Auerrous lib. 7. Collect. ad finem.

Vnicuique volenti ad huiusmodi præclaritatis Scientiam peruenire, bonum est, vt libros Abimeron Auenzoar studiose

studiose legat: Nam illic Medicinæ Thesaurus patet. Et Deus nos ab Errore exuat, & ex ipsius Lumine nostros Oculos illuminare dignetur.

Veruntamen audite, legite ipsum Auenzoarem nihil de Hymene loquentem, etiamsi verba faciat de Cunno Virgineo deflorato.

Auenzoar lib.2.Tract.v. & Cap.vltimo. Rub. De Laniatione Matricis.

Hoc quidem accidens aliquibus mulieribus euenit in tempore Partus; aut quando violantur à Virginitate.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sed Communis Opinio tot ætatibus inueterata nisi portionem Veritatis obtineat, saltem Vmbram quandam eiusdem possideat necesse est, hęc autem nil aliud existit, nisi Sãguis, qui erumpere solet plerunque in ipsa Virginea Defloratione prima. Hic autem exit nonnunquam Copiosus, nam Phallus rigens Crassus præ angustijs virginalibus irrumpẽs Claustra Pudoris violenter eadem dilatat, rugas omnes explicans, quapropter contingit Venulæ aliquæ vt lacerentur. Adijcit Violentiam Frictio diutina quæ & ipsa sanguinem prolicit, fuerit argumento Manus Cutẽ externam leuiter attrictãs, fricans, quæ allicit interdum & liberaliter Sanguinem, vndè rubet florida. Cogitatio subeat quid valeat Phallus rigens in Partibus illis interioribus Cu-

te Mollioribus,ſubſtantia Carnoſis, præterea quæ Vaſa obtineant cum ſeſe Motus addat comitem inſolens,violenta illa exercitatio, contrectatio Sãguinem, ac Spiritus liberaliter aduocat in Partes Genitales proximas,quapropter afflectus,& diuexatus Cunnus euomit ſanguinem. Quia priſci vividerunt illum manantem,propterea intus Panniculum,ſeu Hymenem ſtare crediderunt, ſeù credi voluerunt,Multa enim, fingunt homines vt Malitia infrenetur, & conſultò, & ſapienter, quemadmodum etiam nonnulla prudenter ſolent occultare, hæc ſunt Offitioſa Mendatia auerruncandæ ſi fieri poſſit nequitiæ cauſſa, illa enim contagioſa eſt,ac facile,& latè ſerpit. At eſt nè aliquod virginitatis Inditium hæc alia Quæſtio eſt, nec huius interea temporis, Omnino ſi aliqua eſt Cognitio Virginalis Cunni, illa eſt Coniecturalis, infida, lubrica,fallax non nego tamen plura eſſe Inditia,quę numero vrgeant à Facie, à Suffitu, ab inſpectionę Cunni Rugarum,& Quantitate Continua. Neque mirentur homines apparere ſigna Verginitatis in Facie ſi dixerim, nam vt fallere poſſint aliquando, tamen inexiſtunt, & ego huic potius Parti ſcilicet Faciei credo,& crederem,quam Cunno, Ars enim interdum ſenſus decipit, non deſunt Mulieribus Mangonia, Veruntamen Faciem quid interpollauerit hactenus ignoro.

Athe

Athenodorus Oct. lib. Deambulationum
Ex Laertio in Vita Democriti.

Refert Athenodorus cum ad illum Hippocrates venisset, iussisse afferi Lac, inspectoque Lacte, dixisse: Capella primi Partus, & Nigra est. Vnde maximum Diligentiæ suæ miraculum Hippocrati fecisse. Sed & Puellam Hippocratis Comitem primo die ità Salutasse. Salue Virgo. Postridie verò. Salue Mulier fuerat enim Puella nocte illa vitiata.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Si qui negare audeant, ne ij sunt Phylosophi ex Commentario, alteri ex libro Nautæ. At Inditia trade. Cedo qui interstinguitur Vox singularium hominum Socratis à Platone, Petri à Paulo, nam vt ait, Plinius, docet Experientia, Vox maximam partem Vultus habet, Sua cuiq; est Indiuiduo vox Indiuidualis, atque rarissime inueniuntur homines duo, qui eandem vocem obtineant, ego vt curiosissimè id obseruarim, veluti cætera Naturæ Opera, tamen vix duo reperi Exempla hominum qui fuerint Vniuoces, vnam & eandem scilicet habeãt Vocem, citius quantum experimento promouimus adinueniuntur homines Vnifacies, qui vnam & eandem obtineant Faciem, quales depinguntur à Poetis, narrantur ab Historicis, præsertim à Plinio & Valerio Maximo, Plutarcho, & alijs.

Quæ tu non nosti, fortasse nouit ofellus

O Bone vir qui decempeda tui Ingenij, & Sensus

Q aliorum

aliorũ Inginia & sensus dimetiri audes. Multa sũt Sensibus et percepta cognita, quę tamen sunt ineffabilia, sed qui hęc negãt, nõ sunt philosophi, Phylosophia sane acquiritur ex Libris, at non solùm, veruntamen ex assidua, longa, diligentissima contemplatione operum Naturæ, qui huiusmodi Metam satagit pertingere, nauiter illum sese exerceat oportet non supine, sed hæc alibi satis excussimus.

Vnum hoc nõ reticebo Virgineos Cunnos posse vitiari absq; Sanguinis effusione præsertim quãdo adsint hæ conditiones.

I. Vbi Cunni conformatio sit ampla ex Natura

II. Si Modus Substantiæ fuerit Laxus

III. Si Cunnus obtineat Frigidam Temperiem

IV. Si Venæ habeant corticem duriorem, paucæque insint Cunno

V. Si Sanguis fuerit Crassus, & Paucus.

Quotiescunque ex parte Virginis hęc adsint vel Omnia, vel pleraque, credere tunc par est in eius Violatione nullum posse sanguinem fundi, præsertim.

Si Phallus fuerit Exilis, neque rigens admodum, & momento fere vir peragat Venerem, absq; valido Motu, sitque Virgo ætate prouectior, neque Marem depereat, sed auersetur & Venerem interea temporis. Vix etiam credi potest, quantum afferat momenti ad hanc rem Animi affectus, qui plerunq; auertit Sanguinem vniuersum fere à Partibus Genitalibus, quapropter violata Virginea Claustra nullum effuderint Sanguinem. Haud negauerint qui experimẽto cognouerint Affectum in

ipsius

ipſius Animi Vires, aliqui ſpatio noctis incanuere toti, alij obriguere in Veſtigio vt vita defunctos repreſentarent. Nonnulli etiam repente nuntio audito, vel re viſa interiere; legantur Hiſtoriæ, ſed rerum Euidentium ipſam Veritatem aliquando leuat Orationis prolexitas, & Moles teſtium, vel Numerus.

Contrà verò vbi fęminę, ſeu Virgines obtineāt.

I. Cunnum Arctum, Anguſtum
II. Eundem abundè Carnoſum
III. Sed & compactum
IV. Qui Venas habeat Plures, Corticis Tenuioris
V. Si abundet Sanguis
VI. Atque is Tenuis
VII. Calidus
VIII. Virgoque appetat Venerem, & Marem depereat
IX. Moueaturq; valde
X. Venus protrahatur
XI. Feraturque animo impotenti in eandem

Sanè tunc par eſt Sanguinem exire Copioſum, præſertim ſi Mas exiſtant Laſtaurus, ſcilicet Craſſum, & Magnum habeat, Penem eundemque maximè rigentem.

Vnum eſt illud adijcio, nimirum ſi Virginis Mēſtruum Vectigal inſtet, nam hoc imminente Naturalia Fœminarum, earumque Partium Vaſa Sanguine abundant, Ratio dictat, Senſus docet, attamen legite, audite.

aliorũ IngInia & sensus dimetiri audes. Multa sũt Sensibus et percepta cognita, quę tamen sunt ineffabilia, sed qui hęc negãt, nõ sunt philosophi, Phylosophia sane acquiritur ex Libris, at non solum, veruntamen ex assidua, longa, diligentissima contemplatione operum Naturæ, qui huiusmodi Metam satagit pertingere, nauiter illum sese exerceat oportet non supine, sed hæc alibi satis excussimus.

Vnum hoc nõ reticebo Virgineos Cunnos posse vitiari absq; Sanguinis effusione præsertim quãdo adsint hæ conditiones.

I. Vbi Cunni conformatio sit ampla ex Natura
II. Si Modus Substantiæ fuerit Laxus
III. Si Cunnus obtineat Frigidam Temperiem
IV. Si Venæ habeant corticem duriorem, paucæque insint Cunno
V. Si Sanguis fuerit Crassus, & Paucus.

Quotiescunque ex parte Virginis hęc adsint vel Omnia, vel pleraque, credere tunc par est in eius Violatione nullum posse sanguinem fundi, præsertim.

Si Phallus fuerit Exilis, neque rigens admodum, & momento fere vir peragat Venerem, absq; valido Motu, sitque Virgo ætate prouectior, neque Marem depereat, sed auersetur & Venerem interea temporis. Vix enim credi potest, quantum afferat momenti ad hanc rem Animi affectus, qui plerunq; auertit Sanguinem vniuersum fere à Partibus Genitalibus, quapropter violata Virginea Claustra nullum effuderint Sanguinem. Haud negauerint qui experimẽto cognouerint Affectum

ipsius

ipſius Animi Vires, aliqui ſpatio noctis incanuere toti, alij obriguere in Veſtigio vt vita defunctos repreſentarent. Nonnulli etiam repente nuntio audito, vel re viſa interiere: legantur Hiſtoriæ, ſed rerum Euidentium ipſam Veritatem aliquando leuat Orationis prolexitas, & Moles teſtium, vel Numerus.

Contrà verò vbi fęminę, ſeu Virgines obtineāt.

I. Cunnum Arctum, Anguſtum
II. Eundem abùndè Carnoſum
III. Sed & compactum
IV. Qui Venas habeat Plures, Corticis Tenuioris
V. Si abundet Sanguis
VI. Atque is Tenuis
VII. Calidus
VIII. Virgoque appetat Venerem, & Marem depereat
IX. Moueaturq; valde
X. Venus protrahatur
XI. Feraturque animo impotenti in eandem

Sanè tunc par eſt Sanguinem exire Copioſum, præſertim ſi Mas exiſtant Laſtaurus, ſcilicet Craſſum, & Magnum habeat, Penem eundemque maximè rigentem.

Vnum eſt illud adijcio, nimirum ſi Virginis Mēſtruum Vectigal inſtet, nam hoc imminente Naturalia Fœminarum, earumque Partium Vaſa Sanguine abùndant, Ratio dictat, Senſus docet, attamen legite, audite.

aliorū Inginia & sensus dimetiri audes. Multa sūt Sensibus et percepta cognita, quę tamen sunt ineffabilia, sed qui hęc negāt, nō sunt philosophi, Phylosophia sane acquiritur ex Libris, at non solum, veruntamen ex assidua, longa, diligentissima contemplatione operum Naturæ, qui huiusmodi Metam satagit pertingore, nauiter illum sese exerceat oportet non supine, sed hæc alibi satis excussimus.

Vnum hoc nō reticebo Virgineos Cunnos posse vitiari absq; Sanguinis effusione præsertim quādo adsint hæ conditiones.

I. Vbi Cunni conformatio sit ampla ex Natura
II. Si Modus Substantiæ fuerit Laxus
III. Si Cunnus obtineat Frigidam Temperiem
IV. Si Venæ habeant corticem duriorem, paucæque insint Cunno
V. Si Sanguis fuerit Crassus, & Paucus.

Quotiescunque ex parte Virginis hęc adsint vel Omnia, vel pleraque, credere tunc par est in eius Violatione nullum posse sanguinem fundi, præsertim.

Si Phallus fuerit Exilis, neque rigens admodum, & momento fere vir peragat Venerem, absq; valido Motu, sitque Virgo ætate prouectior, neque Marem deperceat; sed auersetur & Venerem interea temporis. Vix etiam credi potest, quantum afferat momenti ad hanc rem Animi affectus, qui plerunq; auertit Sanguinem vniuersum fere à Partibus Genitalibus, quapropter violata Virginea Claustra nullum effuderint Sanguinem. Haud negauerint qui experimēto cognouerint Affectuum

ipsius

ipsius Animi Vires, aliqui spatio noctis incanuere toti, alij obriguere in Vestigio vt vita defunctos repræsentarent. Nonnulli etiam repente nuntio audito, vel re visa interiere; legantur Historiæ, sed rerum Euidentium ipsam Veritatem aliquando leuat Orationis prolexitas, & Moles testium, vel Numerus.

Contrà verò vbi fęminę, seu Virgines obtineāt.

I. Cunnum Arctum, Angustum
II. Eundem abundè Carnosum
III. Sed & compactum
IV. Qui Venas habeat Plures, Corticis Tenuioris
V. Si abundet Sanguis
VI. Atque is Tenuis
VII. Calidus
VIII. Virgoque appetat Venerem, & Marem depereat
IX. Moueaturq; valde
X. Venus protrahatur
XI. Feraturque animo impotenti in eandem

Sanè tunc par est Sanguinem exire Copiosum, præsertim si Mas existant Lastaurus, scilicet Crassum, & Magnum habeat, Penem eundemque maximè rigentem.

Vnum est illud adijcio, nimirum si Virginis Mēstruum Vectigal instet, nam hoc imminente Naturalia Fœminarum, earumque Partium Vasa Sanguine abùndant, Ratio dictat, Sensus docet, attamen legite, audite.

Q 2 Gale-

aliorũ Inginia & sensus dimetiri audes. Molta sũt Sensibus et percepta cognita, quę tamen sunt ineffabilia, sed qui hęc negãt, nõ sunt philosophi, Phylosophia sane acquiritur ex Libris; at non solum, veruntamen ex assidua; longa, diligentissima contemplatione operum Naturæ, qui huiusmodi Metam satagit pertingere, nauiter illum sese exerceat oportet non supine, sed hæc alibi satis excussimus.

Vnum hoc nõ reticebo Virgineos Cunnos posse vitiari absq; Sanguinis effusione præsertim quãdo adsint hæ conditiones.

I. Vbi Cunni conformatio sit ampla ex Natura

II. Si Modus Substantiæ fuerit Laxus

III. Si Cunnus obtineat Frigidam Temperiem

IV. Si Venæ habeant corticem duriorem, paucæque insint Cunno

V. Si Sanguis fuerit Crassus, & Paucus.

Quotiescunque ex parte Virginis hęc adsint vel Omnia, vel pleraque, credere tunc par est in eius Violatione nullum posse sanguinem fundi, præsertim.

Si Phallus fuerit Exilis, neque rigens admodum, & momento fere vir peragat Venerem, absq; valido Motu, sitque Virgo ætate prouectior, neque Marem depereat, sed auersetur & Venerem interea temporis. Vix etiam credi potest, quantum afferat momenti ad hanc rem Animi affectus, qui plerunq; auertit Sanguinem vniuersum fere à Partibus Genitalibus, quapropter violata Virginea Claustra nullum effuderint Sanguinem. Haud negauerint qui experimẽto cognouerint Affectuum

ipsius

ipsius Animi Vires, aliqui spatio noctis incanuere toti, alij obriguere in Vestigio vt vita defunctos repræsentarent. Nonnulli etiam repente nuntio audito, vel re visa interiere: legantur Historiæ, sed rerum Euidentium ipsam Veritatem aliquando leuat Orationis prolexitas, & Moles testium, vel Numerus.

Contrà verò vbi fęminę, seu Virgines obtineãt.

I. Cunnum Arctum, Angustum
II. Eundem abundè Carnosum
III. Sed & compactum
IV. Qui Venas habeat Plures, Corticis Tenuioris
V. Si abundet Sanguis
VI. Atque is Tenuis
VII. Calidus
VIII. Virgoque appetat Venerem, & Marem depereat
IX. Moueaturq; valde
X. Venus protrahatur
XI. Feraturque animo impotenti in eandem

Sanè tunc par est Sanguinem exire Copiosum, præsertim si Mas existant Lastaurus, scilicet Crassum, & Magnum habeat, Penem eundemque maximè rigentem.

Vnum est illud adijcio, nimirum si Virginis Městruum Vectigal instet, nam hoc imminente Naturalia Fœminarum, earumque Partium Vasa Sanguine abùndant, Ratio dictat, Sensus docet, attamen legite, audite.

aliorũ Inginia & sensus dimetiri audes. Multa sũt Sensibus et percepta cognita, quę tamen sunt ineffabilia, sed qui hęc negãt, nõ sunt philosophi, Phylosophia sane acquiritur ex Libris, at non solum, veruntamen ex assidua, longa, diligentissima contemplatione operum Naturæ, qui huiusmodi Metam satagit pertingere, nauiter illum sese exerceat oportet non supine, sed hæc alibi satis excussimus.

Vnum hoc nõ reticebo Virgineos Cunnos posse vitiari absq; Sanguinis effusione præsertim quãdo adsint hæ conditiones.

I. Vbi Cunni conformatio sit ampla ex Natura
II. Si Modus Substantiæ fuerit Laxus
III. Si Cunnus obtineat Frigidam Temperiem
IV. Si Venæ habeant corticem duriorem, paucæque insint Cunno
V. Si Sanguis fuerit Crassus, & Paucus.

Quotiescunque ex parte Virginis hęc adsint vel Omnia, vel pleraque, credere tunc par est in eius Violatione nullum posse sanguinem fundi, præsertim.

Si Phallus fuerit Exilis, neque rigens admodum, & momento fere vir peragat Venerem, absq; valido Motu, sitque Virgo ætate prouectior, neque Marem depereat, sed auersetur & Venerem interea temporis. Vix cuim credi potest, quantum afferat momenti ad hanc rem Animi affectus, qui plerunq; auertit Sanguinem vniuersum fere à Partibus Genitalibus, quapropter violata Virginea Claustra nullum effuderint Sanguinem. Haud negauerint qui experimẽto cognouerint Affectum

ipsius

ipsius Animi Vires, aliqui spatio noctis incanuere toti, alij obriguere in Vestigio vt vita defunctos repræsentarent. Nonnulli etiam repente nuntio audito, vel re visa interiere: legantur Historiæ, sed rerum Euidentium ipsam Veritatem aliquando leuat Orationis prolexitas, & Moles testium, vel Numerus.

Contrà verò vbi fœminæ, seu Virgines obtineãt.

I. Cunnum Arctum, Angustum
II. Eundem abundè Carnosum
III. Sed & compactum
IV. Qui Venas habeat Plures, Corticis Tenuioris
V. Si abundet Sanguis
VI. Atque is Tenuis
VII. Calidus
VIII. Virgoque appetat Venerem, & Marem depereat
IX. Moueaturq; valde
X. Venus protrahatur
XI. Feraturque animo impotenti in eandem

Sanè tunc par est Sanguinem exire Copiosum, præsertim si Mas existant Lastaurus, scilicet Crassum, & Magnum habeat, Penem eundemque maximè rigentem.

Vnum est illud adijcio, nimirum si Virginis Mẽstruum Vectigal instet, nam hoc imminente Naturalia Fœminarum, earumque Partium Vasa Sanguine abundant, Ratio dictat, Sensus docet, attamen legite, audite.

Cum Menſtruorum Purgatio inſtat, Craſſa planè Vulua, ac Tumens apparet, vtpotè Sanguinis Humiditate irrigata: Tenuis contrà, atque Arida, cum ab hoc Expurgationis tempore longiſſimè abeſt.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Intellexi ego ab ingenuis hominibus Virgines aliquas violatas in ipſo congreſſu primo Sanguinem non fudiſſe, quarum Corpora tamen erant integra, quæ mox ab altero die Sanguinem aliquæ liberalem, aliæ Paucum fudere. Quippe earũ Cunnus ex frictione Veneris repetitæ inflãmationem contraxit, craſſiorque factus ex Sanguine qui adijt partes, mox eundem fũdit. Præterea Virgo Septennis deflorata à meo famulo Horatio Spilambertenſi non effudit Sanguinem, illi enim concumbẽs moderatione interpoſita, atque Dierum ſpatio vſque adeo ſenſim, & ſenſim dilatauit Clauſtra Pudoris, vt ſanguen haud manauerit quando Cunnus excipiebat Colem vniuerſum. Caueant itaque homines dijudicare audere Virginem ex ipſo Sanguinis fluore dum Vitiatur, habeo etiam Honeſtiſſimæ Matronæ ſynceriſſimum Teſtimonium, quæ aſſeruit ſe Virginem cum fuiſſet à Coniuge violatã nihil prorſus fudiſſe ſanguinis. At clauſulam præſtas imponere huic negotio, concludamus itaque Doctiſſimi Fernelij Teſtimonio viri etiam integerrimi Diſquiſitionem iam longius fortaſſe quam par

par sit, vel esse debuerit promotam, vos legite audite.

Ioannes Fernelius Physiologiæ suæ lib. pri. Cap. VII.

Vteri Ceruicem medio circiter progressu plerique tradunt in Virginibus exili Membrana dirimi, Venulis conspersa, quæ primo Concubitu profuso Sanguine disrumpi solet, vndè ὑμὴν, & ὑμέναιον Græcis appellatur. At potius censeo Ceruicis latera nondum Venerem expertis duntaxat quasi conglutinata conniuere, quæ primus Concubitus magna ex parte diuellit.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

At sensus deijudicet Veritatem experiantur Digito, & explorent Cunnos Viuentium puellarum, aut Consulant Oculis, tunc erunt certiores an Hymen sit (veluti ego censeo) Fabula pura, puta, quæ ab Arabibus forsam dimanauit, veluti Viperarum & Vrsarum parientium Fabellę, quę risu digna explodantur à Mente Virorum Sapientium, & Prudentium. Non uegamus tamen ita aliquibus Puellis reperiri posse Membranam obsidentem interiora Cunni, sed fuerit præter naturam, veluti patet ex Testimonio Hippocratis iam relato.

CA-

CAPVT OCTAVVM.

In quo Aphoristicè narrantur Inditia Temperamentorum Simplicium, & Compositorum ipsius Vteri Muliebris.

VO sunt præcipua, in quibus differunt Homines, non solum à Bestijs, sed & à Seipsis, RELIGIO, PHYLOSOPHIA, Vtrisq; verò si Mortalis careat, nę Homo iste fuerit etiam Bestia quauis immani tetrior, perniciosior, quantum ego sentio. Religionem autem Philosophia esse potiorem nemo non cognoscit, hæc tamen ritè instituta, & rectè culta Singulare stat Vestibulum ad ipsam Pietatē cùm adeundam, tùm consequendam. Quapropter mox ab ipsa Religione viget regnat. Cum autem dentur Plures Philosophandi Gradus, inter cæteros, qui versantur circà hunc Mundum Sensibilem, præstare forsan videatur, qui ad Spetiem pertinet Humanam, cuius gratia facta sint Mortalia Omnia. Homo nanque (si Veritatem nos Mortales attingimus) est COELVM PARVVM, ac propterea DEVS volens Principium, & Finem inter se coaptare, vt Res necessitudine coniūctas, & Amicitia, Principium quidem fecit COELVM, Finem verò HOMINEM illud inter Sensibilia, & Incorruptibilia Perfectissimum (dixit Philo Iudæus) hunc inter ex Terra Genita, & Corruptibilia Optimum. Factum enim Corpus qui-

quidem ex Humo, Anima vero ex nulla omnino re creata, sed ex Patre, atque Rectore Rerum omnium. Homo itaque si iuxta Mentem Diuino Verbo est cognatus, Beatæ illius Naturæ Sigillum, siue Particulæ quædam, siue Splendor, & Radius, item Mundo Vniuerso iuxta Structuram Corporis, est enim contemperatus ex eisdem Elementis, Terra, Aqua, Aere, Igne, singulis portionem suam conferentibus, quis non videt ipsum esse Mortalis, & Immortalis Naturæ Confinium, vt etiam dicere liceat Hominem esse Omnia. Corpus autem eiusdem, quæ Domus est quędam, aut Templum Sacratũ Rationali Animæ, quam illa Diuina Imago circũferre debebat, nonne par est credere summa Sapientia ab illa Ineffabili Sapientia fabricatũ uisse? Omnino Blasphæmia existit, dixisse, Hominem Opus Dei Perfectissimum, vel quantum ad Corpus eiusdem pertinet, formatum esse insipienter, tunc vero tale foret Corpus Humanum, quando singulæ ipsius Partes & priuatim conuenientibus non absoluerentur Numeris, & aptè in Aniuersum non cohærent. Quapropter mirari satis non possum dixisse aliquos Mortalium Philosophantes, Corpori Humano inesse, quod Finem vllum non habeat, sed tantum pendeat ex Necessitate Materiæ, vsque adeo latè sese fundit damnãda Stultitia, seu Arrogantia, seu Temeritas eorum, qui facile vel asserere, vel negare de quauis re sustinent. An ignorant homines Physici, quotiescunque de Operibus Naturę, de Creatura dicunt, seipsos tunc, de Creatore DEO verba facere?

cere? Quid est aliud Natura, quàm Dei Potestas Ordinaria, Imago præterea quędam in Rebus Sẽsibilibus eluçens Ineffabilis Sapientię, eius Qui est? Miseri, & Cœci Mortales quando Sensuum, atq; mancæ, oberrantisque Ratiocinationis Humanæ Decempeda pueriliter, nisi & fatuẽ dimetiri audẽt Latifundia Ineloquibilia Inaccessibilis illius Bonitatis, à qua cuncta sunt, quæ sunt, Meminerimus ego & semper hanc Veritatem, indignè, & irrationabiliter de Operibus Dei, & physicis disputare, perinde esse ac eius Maiestatem Blasphęmare. Multa sunt, Fuerint Mortalibus Occulta: Neque enim Omnia quæcunque sunt huiusce Mũdi Sensibilis, facta fuere, vt intelligerentur, equidẽ ipsorum aliqua; Plura verò etiam, vt Homines tãtum admirarentur, licet rerum singularium omnium vel sit potius Admiratio, quàm Scientia, semper enim quodcunque aliqua ex parte latet Mortales acerrime etiam Contemplantes, vnde prouehimur (quantum nobis licet) ad plenius conijciendum ea, quæ Dei sunt Creatoris, ob vtrasque verò Caussas dixerimus optime, ac verè, Sapienti Viro Multa licet ignorare. Nos iterim Inditia Temperamentorum Partium Fœminæ Genitalium narraturi hęc breuiter præfari voluimus ad coercendam illorum petulantiam, qui aut ex his spernent multa, & relata fastidio quodam puerili damnasse audebunt, haud intelligentes in contemplatione Naturæ ambitus nihil posse videri Superuacuum, atque multo minus in Homine, cuius veluti est suprema Dignitas cęteris Mortalibus comparati, sic

in ipso conformando vel præcipua Naturæ constat Architectio immensa vero eiusdem Naturæ subtilitas circa ipsum clarius appareret, nisi Ignaui, & Ignari homines cuncta pernicie corrumperet. quippè Mortales Ignorantiæ pudore interdum & mentiri noni piget, neque alius est Fidei pronior lapsus, quàm vbi Falsæ Rei, vel Temporis ipsa Longinquitas, vel Testium Numerus, vel grauissimi cuiusdam Viri Silentium accedat. Sed rectè intuenti, se persuadet Rerum Natura nihil Incredibile existimare de ea, cuius Legem Plinius considerans, & Voluntatem ait Neq; omnium Rerum afferre posse Caussas minus mirum est, quam constare in aliquibus. Hinc apparet Docti, atq; Prudentis Viri interesse, Plus semper in omni Opere Naturæ putare Artis, ac Sapientiæ inesse, quàm attingere valeat Humanum Ingenium; Non secus ac Prudêtes, & bene Consulti Mortales, qui plus semper in omni re putant incommodi subesse, quàm appareat. Vnde monuit nos Doctissimè Augustinus. Diuus Homines nunquam obliuiscantur se esse Homines neq; Deo dent Insipientiam, quia non plenè capiant eius Sapientiam.

R NO-

NOTÆ VTERI MVLIEBRIS CALIDISSIMI.

PVBES.

VLIER, quæ habuerit VTERVM CALIDISSIMVM, huic PILI PVBIS Citò Erumpunt,& Consummantur Crassi,Densi,Nigri, Duri, Longi,Qui & Attonsi Recrescunt Breui. Pubes Latius porrigitur ad Vicinas Partes ,& suprà Sumen, ad Laparas quoque sed & Plichades.

MENSTRVA.

ENSTRVA in hisce Fœminis Temporius Apparent, scilicet Annum circiter nonnunquam Duodecimum exeuntem ,quemadmodum nobis cognitum est,vel Decimum Tertium. Rara tamen illa Temperies existit, siquidem omnis Excessus semper infrequens obseruatur. Menstrua Tardius desinunt. Fluunt Pauca,Rubra,Calida.

VENVS, & SEMEN.

PPETIT hæc natura Marem, cum Citò,tum frequenter. Delectatur vehementer in ipso Concubitu, non tamen Diù. SEMEN fundit Breui, neque Difficulter, idem Calens, & plerunque Crassum.

Expe-

Experitur Mas Vteri Canalem, seù Pudendum ipsum Calidum, aliquando & impense. Quod Humectatur Parce, atque Breui Resiccatur.

CONCEPTIO.

CONCIPIVNT Mulieres huiusmodi frequenter (quod pertinet ad ipsas) Masculam Prolem, rarò autem Oppositam, Veruntamen si Fœminas pariāt, hæ sunt Viragines, quarum Signa interserere opportunum, quinimo necessarium iudicamus Narrationi susceptæ, hac enim Voce, sed & Opposita iuxta Principium vtrunque sumus vsuri, dantur quippè Mares, ac Fœminæ, ambo scilicet Principia non Vnius Ordinis, verūtamen Triplicis cuius rei hocesto summarium.

Generatio fit coeunte vtroq; Principio, & Mare, & Fœmina, Prodit autem ex ambobus Semen qua Masculum, qua Fœmineum, atq; propter istorum commixtionem variam contingit quoq; Varietas cum in Maribus, tum in ipsis Fœminis Dantur quippe Mares Census Triplicis, & Fœminæ tantundem.

Primò enim est Mas omnino, vel Sipliciter Mas

Mox datur Masculus non omnino, vel non Simpliciter Masculus.

Tertiò gignitur Masculus Androgynus

Digeruntur pariter Fœminæ vno, eodemque caractere. Quæ est Doctrina Hippocratis, quando libri, quorum est Index Titulus De Diæta sint Hip

 pocratis,

pocratis, vel Magni, aut Vetustissimi, nisi fuerint Nepotum, scilicet Filiorum Draconis, ac Thessali, horum enim Nati ambo dicti sunt Hippocratis Nomine, quemadmodum fusius, & apertius traditum fuit à nobis in capite Priori, eodemq; Historico PHYSIOLOGIAE Pilorum Humanorum quam nūc interea temporis exaramus præcipiti etiam Stylo, Capitis autem Prioris atque Historici iam relati hæc est Rubrica.

Qui, & Quot fuerint Prisci Medici Nomine Hippocratis nuncupati ex Galeni Testimonio?

Hoc autem Capite digerimus pro virili ipsos Hippocrates, atq; iuxta Consanguineitatis, vel Generis normam. Sed ipsum Autorem, vel Hippocratem legite, audite.

Hippocrates libro primo. De Diæta. Tex.xxi.& xxij.

Siquidem igitur Mascula Corpora ab Vtrisque secreta fuerint, Augescunt prò re præsenti, & fiunt hi Viri Animis Splendidi, & Corpore Fortes: Si non à Diæta posteà Detrimentum sentiant.

Si verò à Vtro quidem Masculum secernatur, à Muliere verò Fœmineum, & superauerit, si ita contingat, Masculum (Genitura enim admiscetur ad Fortiorem, aut Debiliorem; Non enim habet ex præsentibus aliquid, ad quod familiarius secedere possit. Suscipit enim Parua Maiorē, & Maior Minorem. In commune autem super hac, quæ adsunt, Dominium exercent) Corpus sanè Masculum augescit, Fœmineum verò minuitur, & in aliam sortem secerni-

cernitur: Et hi quidem minus Prioribus Splendidi fiunt, tamen quia Masculum à Viro superauerit, Viriles euadunt, & hoc Nomen meritò habent.

Si verò à Muliere quidem Masculum secretum fuerit, à Viro autem Muliebre, superauerit autem Masculum, Augescit eodem modò sicut prius, Fœmineum verò minuitur; Et fiunt hi Androgyni, idest Viri Effœminati, atque sic rectè appellantur.

Tres quidem igitur hæ sunt Generationes Hominum, differentes in eo, quod Magis, aut Minus tales sunt, propter Partium Aquæ Temperamentum, & Alimenta, & Institutiones, & Consuetudines, declarabo autem in profressu sermonis etiam de his.

Cæterum Fœmella eodem modò gignitur.

Si enim ab Vtrisque Fœmineum secretum fuerit, Fœminosissimæ ac Ingeniosissimæ fient.

Si verò à Muliere quidem Fœmineum, à Viro autem Masculum, superauerit autem Fœmineum, Audaciores quidem Prioribus fient, veruntamen Ornatæ, at Moderatæ etiam ipsæ.

Si verò à Viro quidem Fœmineum, à Muliere verò Masculum secretum fuerit, & Fœmineum superauerit, Augescit eodem modo, & fiunt hæ Audaciores ad hæc Prioribus, & Viriles, ac Viragines nominantur.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Consulite ad huc vlterius Hippocratem in libro cuius est index Titulus. De Genitura. Verũtamen quæ sint Notæ, seu Characteristica Inditia Mulieris Viraginis legite, audite, siquidem vobis illam hisce quasi Coloribus depingo memoriæ mãdandũ.

Cha-

Character, seu Facies ipsius Mulieris Viraginis.

Est Virago Mulier plus iusto Calidior, Venosa, Colore Fusca, Corpore compacta, Neruos obtinet Robustos, identidem ipsos Musculos, atque eosdem satis expressos: Pratè reà Lumbos, ac Nates præ Sexu non admodum Amplas, sed & Pectus, ac Humeros Latiores habet, Mammas item Solidas, Quantitate Mediocres atque Lactis feraces parum, sed & interdum Steriles. Vox eidem Grauis, & Verum aliquatenus mentiens inexistit, Nares Grandiores, Myxa earundem Patula. Mulier huiusmodi est Hirsuta, neque Purgatur, vel Raro, & parce admodum. Pedes Grādiores obtinet (si Sexum respicias) neque Molles Breuiter omnibus ferè Notis à Cerebro, Corde, Iecore, Genitalibus quæ pendent Masculum refert, insuper & Mores eidem obtinet proximos Virago Mulier, vt non solum Corpore, sed & Animo ipsos repræsentet Mares.

Quas nos addidimus Notas, cum à NASO, tum à PEDIBVS desumptas, illas plerunque veras curiosissima facta obseruatione animaduertimus ipso Sensu. At Experientia Sensuum Alumna, Filia nonne corroboratur ab ipsa Ratione? Narium, & Myxarum Amplitudo inseruiūt Duobus Visceribus præcipuis CORDI CEREBRO, Quapropter Narium CONFORMATIO (vbi lex, Iustitiaque dominetur) præscribitur a TEMPERIE eorundem Viscerum Cordis, & Cerebri. Quemadmodum Conformatio Thoracis Recta Iusta sequitur Cordis Temperiem Narium itaque Amplitudo ratione Axiomatis iam à

me

me pronuntiato *est Inditium* Cerebri,& Cordis Calidi, quam Tẽperiem si hæc ambo Viscera teneãt, credere par est Vterum quoq; esse Calidissimum, hanc nimirum Notam vbi addideris reliquæ Syndromi Inditiorum. Nisi animaduertatis hoc Mysterij Phisici, iam non estis Physici, neque eritis Rationales Medici, sed ab Experientia Empyrici.

Amplius Magnitudo Pedum (secludo Monstra) est Index Nota Cerebri Calidi; nam Vis Ossifica viguit valuit. sed nimis forsitan excurrimus à proposito nostro digredientes, pertinent enim isthæc ad Indicaturam Temperamenti, quam libro proprio & iuxta Aphoristici stili Caracterem iam tractauimus; & publicabimus, Occasionem si cognouerimus. Cætera Inditia vos legere potestis apud Galenum, sed ex ijs aliqua duntaxat, vel apud Actium Amydenum, vel Paulum Aeginetam, sed & Auicennam cæterosque huiusce ordinis Viros, & Fama, & Scripturarum Dignitate celebres.

PARTVS PVERPERIA.

ARTVS huic Naturæ Facilis est, nisi Conformatio repugnet, aut quidpiam Externum PVERPERIA eidem Fluunt Pauca, & ferè Menstruis consimilia, præsertim vbi Marem pepererit.

VTE-

VTERVS:

VTERVS est Magnus, Venas Amplas obtinet, sed & Arterias, quorum Vasorum ipsi Meatus existunt neque Minuti.

OS VTERI Grande, Hiat plerumque, in Concubitu Glandem arripit Phalli.

CONFORMATIO, &c.

CLVNES, Pecten, Lumbi visuntur Amplis & hi nonnunquam Pilosi, vel obsiti Lanugine Pilari sentiuntur Calidi, Ilia tument Vasta.

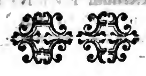
PTERIGOMATA sunt Corporatiora; Nympha identidem Magna, Contrectata facile arrigitur, interdum sponte Prurit.

MAMMAE sunt Moderatæ, quarum Papillæ Rubent, sentiuntur Calidæ Lac fluit nõ equidem Copiosum, at Crassum, & Calens, vbi præserrim cætera consentiant Membra Principalia, COR, CEREBRVM, HEPAR.

VOcem habet Magnam hæc Natura.

VRina est Rubra.

PVlsus Velox, & Vehemens existit.

CA-

CAPVT NONVM.

NOTÆ VTERI FRIGIDISSIMI.

PVBES.

VAE verò VTEROS habent Frigidissimos Fęminæ PVBESCVNT omnium Tardissimè: Pili existunt Breues, Molles, Tenues, & Subflaui: Consummantur etiam tardissimè. Strictim cæsi ad Cutem Recrescunt à longo Interuallo. Pubes est Rara, & Angustissimos Terminos habet, non enim circum circa liberaliter expaciatur.

MENSTRVA.

MENSTRVA Erumpunt cum Torminibus, & admodum Tarde. Ipsa Destillant fere, neq; Calida fluunt, at sentiuntur interdum Frigida, Tenuia, sed & Aquosa. Non Congelantur citò. Cessant per Aetatem Cito, Nisi Cacochymia subsit Corporis in Vterum, quasi Cloacam decurrens. Quod fuit antea Solum Seminis Genitalis, & Organum Generatricis Facultatis.

VENVS, & SEMEN.

APPETVNT VENEREM huiusmodi Mulieres, & Vix, & Omnium Tardissimè, prætereà ex longis etiam interuallis.

Delectantur neq; admodum, neque Diù in ipso Coitu, & ab eodem repetito lassantur. Pudendum sentitur Frigidum.

Difficulter, ac Tardè in Concubitu Semen emittunt, neque cum Impetu, & idem Paucum, Subcalidum, Aquosum.

CONCEPTIO. PARTVS.

CONCIPIT, (quantum ad se pertinet) difficulter, q; Rarò, atq; Fœminam, vel Marem Fœminarem huiusmodi Mulier, prçsertim vbi Iunior existat, vel Aetate prouectior, Nam Calore Naturali Consummato atque Vigente poterit sæpius grauidari. Nũquam Superfœtat, quod hactenus dictum sit maiori ex parte. Vbi Molam Concipiat, difficulter euadit. Aliquando Septimo parit Mense, nisi Prius Abortiat. Partus est Difficilis.

PVERPERIA.

PVERPERIA Frigida, Nigra exeunt, interdum & Aquosa. Cachochymus fit nonnunquam huius Naturæ Vterus, præsertim si Hæmorrhagiam sit perpessus, quæ tamen Rarò contingit.

VTERVS.

VTERVS est Paruus, Venas obtinet Angustas, sed & Arterias Tenues: Obtinent verò huiusmodi Vasa Corticem Durissimum, & Mea-

tus Exiles. Quamobrem Temperies hæc obnoxia est Suppressioni Menstruorum, Victus præsertim si addatur Ineptus, & adsint Exteriora, quæ suffragenturhuic Damno.

OS VTERI est Durum, & Occlusum plerunque, Contorquetur, facile.

PVDENDVM sentitur Frigidum, neque admodum Grande, at vbi semel Partu fuerit dilatatum, vix redit ad priores terminos quãtitatis.

CONFORMATIO. &c.

PTERIGOMATA, siuè Myrtochilæ, aut Rupes (quemadmodum illas Euripho nuncupauit) sunt Paruæ.

MYRTON verò, aut Nympha Exilis apparet, vix arrigitur contrectata, vel Tardè, Flaccescitque Citò, ac Raro sponte Prurit.

EPYSION, Pecten iacet, neque ample Tumet.

LVMBI Leues, Exiles, Frigidi, & nisi post Longum Tempus incalescunt.

OSSA ILION Parui sunt ambitus, neque extant Corporata: CLVNES non Tument.

LATERVM Mollitudo, seù LAPARA sunt Angusta.

PECTVS Angustum visitur: MAMMAE nõ benè Conformantur. Venas Tenues obscuras & Paucas obtinẽt: Incalescũt verò Difficulter. LAC est Paucũ, idem Serosũ, neq; CALidum.

Papillę Tenues, non Rubent, Exuctæ diu rigent Grandiores. Cutis Mammarum est Crassa.

MEMBRA cætera Principum sunt Frigidæ Temperiei, ac præsertim COR, & HEPAR.

VOX admodum Tenuis exauditur: Pulsus Tardus, ac Debilis. Vrina est Alba.

CAPVT DECIMVM.

NOTÆ

VTERI CALIDI, & HVMIDI

PVBES.

VTERI Muliebres si fuerint CALIDI, & HVMIDI Tempore Opportuno Pubescunt. Pili sunt Molles, & à Densitate recedunt: Flauescunt ijdem Pubes modicè attingit Circumsitas Partes, vt exeat rarò peculiares Fines. Attonsi verò non admodũ Celerimme Recrescunt, præsertim Exuperante Humiditate.

MENSTRVA.

ERVMPVNT MENSTRVA Celeriter, nec Dolorifica valde, sed leuiter, ac Breui. Et nisi Cessauerint Anno Quadragesimo quinto

tò protrahuntur vſque ad Quinquageſimum, ſed & Longius, vt rarò certe contingat. Vidimus autē nos aliquot Mulieres fudiſſe Menſtruum Vectigal vltrà Quinquageſimum tertium etiam Annum, quæ antea temporis & Concepere ſæpius, & nonnunquam Abortiere. Cęterum hæ Mulieres perrarò Aegrotarunt, atque vbi contigerit, Morbi ſeminarium extitit Plethoria. Et huiuſmodi Fœminę, ſiquę alię præſertim poſſunt Generare vſque ad Annum ſuæ Aetatis Quinquageſimum, & adhuc vltra ipſum.

Atque facultatis Generatricis Actionem prorogari interdum in Mulieribus docet Veterum Autoritas, prætereà Senſus, ac Filij nihilominus Robuſti generantur. INNOCENTIVS Parens meus nunc Septuagenario maior natus eſt ex Matre Quinquagenaria, quæ fuit MARGHERITA GATTAE Gentis Oriunda ex Nobiliſſima Vrbe Papienſi. Prorogari verò & vltra Annum Quinquageſimum Actionem Facultatis Generatricis in Mulieribus, quę Menſtruis vtitur, docet per Analogiam eiuſdem Facultatis Generatricis Anticipatio: conſtat nanq; Teſtimoniū Puellam Nouennem Papienſem Grauidatam fuiſſe ipſum audite, legite.

IOAN.

IOANNES MICHAEL SAVONAROLA PATAVINVS.

Tract. sexto Practicæ Maioris. Cap. XXI. De Aegritudinib. Matricis Rubrica 6.

Propter quod sciendũ quod Mulieres Sanæ discurrẽtes cum Sanitate prò latitudine sua Vita debent habere hunc Fluxum, inchoantes secundum plurimum in Anno Quartodecimo, quo Tempore sunt Completæ factæ Viripotentes, & Virtus fortificata magis, nec tanta Humiditas transit in Augmentum sicut in Annis præcedentibus. Et hoc tempore incipit Conceptio secundum plurimum & dicitur vtrobiq; secũdum plurimum. Quia ante istud Tempus inueniuntur Puellæ Completæ iam factæ Viripotentes habentes Menstrua. Vnde quandoque reperitur talis Annorum Duodecim, quandoque Vndecim.

Et quidam, vt MARSILIVS Patauus vidit Puellam Papiæ Annorum NOVEM Impregnatam. Sed hæc sunt Rarò.

Cognoui ego Puellas succiplenas, & Duodennes, ex testimonio Matronarum asserentium nihilominus Menstrua reddentes. Quinimo & Vnam circiter Octennem (loquor interim de Veneris Appetentia) quæ Puella virum deperibat atq; illo fruebatur: hic fuit Vnus ex famulis meis homo quotidianæ, & popularis conformationis Horatius nomine ex Agro Mutinensis oppido Spilamberti quamobrem scite Plato docuit in sua Repub. Mares, ac Fœminas à Septennio transacto separatim alendos.

FLV-

FLVVNT MENSTRVA Rubra, Calida, Multa, & Crassa mediocriter, quæ Breui Congelantur. Aceruatim hisce Fæminis Mensis interdum prodeunt, quapropter & à Fluxu Periodico breui Resiccantur. Nonnullis earum quoque Grauidis prodeunt vsque ad Alterum, sed & Mensem Tertium.

VENVS.

APPETVNT hæ Fœminę Marem tempestiue; atque ex Venereo Concubitu, Multa etiam non delassantur, nisi Candore plurimùm Vigeant, sed gratissime repetunt. Eędem non sine detrimento ferunt silentium Veneris, præsertim vbi concumbere sæpius assueuerint, nisi molem acquirant Carnis, & eiusdem compactæ, vel Pingnedo succrescat liberaliter. Pruriunt etiam vsque ad Annum Quinquagesimum, & Prouectiores, licet sæpius conceperint, dummodo rarenter ægrotarint, neque Caussa vlla adfuerit, vnde Vteri, & Venarū fathiscerent Vires.

SEMEN.

SEMEN facile fundunt Crassum, Calidum.

CONCEPTIO.

VTERVS Calidus, & Humidus est maxime omnium Genitalis, quòd pertinet ad ipsum,

&

& congruit fere huiusmodi Temperies Vteri cuicunque Marium Temperamento. Nisi Caliditas alterutrius præsertim Mascula valde prædominetur, Humiditasque sit admodum Pauca. Vlterius nisi priuatim adsit Dissociatio Corporum, quę trāscendit (veluti sentio interea temporis) Facultates Qualitatum Primarum, & sequitur Characteristicam Indiuidui Formam, Temperamentum hoc Vteri congruit Senibus Maribus, aut Imbecillis propter Frigidam illorum, atque Siccam Temperiem Generationi parum Opportunis: Fœminæ verò, quæ ex his Concipiunt, istæ Rarò pariunt Mares, quinimo sæpe Fœminas, aut Mares Fœminares, dum Vtero gerunt Mulieres hanc Temperiem obtinentes degunt plerunque Sanę, nisi quid præter Naturam contingat.

SVPERFOETANT etiam hæ Mulieres, ac Geminos pariunt Vitales, atq; eosdem Mares præsertim vbi Semen Masculum fuerit Largū, & Validum. Nihilominus & Molæ sunt obnoxij huiusmodi Vteri, veluti Experientia sępius cognoui, atque in Mulieribus Adolescentibus, quæ nihilominus vno Partu Molas pepererе plures, interdum verò Puerum & Molam.

GONORHAEAM facile incurrunt à Veneris longo interuallo, præcipue verò si Copulari assueuerint, magis autem eæ Fœminæ, quæ non sunt admodū compactæ Carnis, at Fuscæ existūt, & Cibis Euchymis liberaliter aluntur. Cæterum & Hystericis deprehenduntur Affectibus, neq; Leuibus, si Cerebrum, & ab ipso exorta non vigeant,

ex

ex Corrupti Seminis aura liberaliter halante, quæ Venenum refert aliquãdo,& eidem proximas Vires, nam optimi Corruptio est Pessima.

PARTVS.

PARTVS earundem Fœminarum non est laboriosus, præsertim si paulo ante Pariendi tempora, & Auersa Venere Quadrupedum coierint More, Suffragio accedente laboriosi Victus, qui fere Grauidis etiam Omnibus prodest, Rarò autem obest.

PVERPERIA.

PVERPERIA non parcè fluunt,& eadem Sanguinem referunt, atq; cito congelantur.

VTERVS, eiusdem OS.

VTERVS huiusce Temperamenti existit Grandis, Carnosus, idem,& Crassus qui potest multum dilatari.

OS eiusdem descendit nonnunquàm, & præcipuè si Humiditas exuperauerit, Molle tamen cognoscitur, neque Gracile. Glandem Phalli coeuntis plerunque deuorat exugens.

PVDENDVM.

PVDENDI Capacitas est Mediocris, Calida sentitur. Atque si vigeat Siccitas mediocriter Caro est compacta, quemadmodum Exuperante Humore sentitur nedum Mollis; at Laxa. Virgineus huiusmodi Cunnus vbi defloretur à Mare Coeunte Sanguinem liberaliter fundit, magis verò si rigeat valde penis, tardetque Mas in Semine eijciendo: Hæ Fœminæ Lastauris concumbentes maxime sanguinem fundunt. Humectatur in Coitu huiusmodi Temperies, neque parce. Exiccatur tardè, nisi Calor prępolleat ipsi Humiditati.

CONFORMATIO. &c.

CVNNI Exterior Facies aptè conformatur. Rupes tument Pleniusculæ, Molles. Nympha est Grandis mediocriter, quæ tumet frequenter arrecta sponte, sed & contrectata blandè Fęminam exhilarat, prolicitq; semen facili negotio. Rubent saturè omnia Intrinsecus. Quæ Vmbilico subsunt, ea visuntur Corporatiora, Sumen, Regio ad Cheneonas, & Ilion ossa, Pecten extra prominet non solùm extrinsecorum mole, sed & Ossium Amplitudine. Lumbi sunt Vasti, & eorundem Caliditas suauis. Hypoglutidum, & Natium Conformatio apparet satis concinna. Harum omnium Partium Cutis, & Mollis, & Nitida, & læuitate cõtingit grata.

MAM-

MAMMÆ.

MAMMAS habet Grandiores Fœmina hæc, Nitidas, & Succulentas, vbi sæpius lactarint, & lactant Mulieres obtinent Venas amplas in ijsdem Mammis, plures, latasque.

PAPILLIAE rubescunt saturè, neque Minutulæ.

LAC.

LAC citò aduenit, & est Calens, Dulce, in quo Serosa, & Caseosa Pars moderatè se habent, propterea Substantiæ Mediocris, nisi Mulier fuerit Carnis Densæ, & Compactæ, atque Exuberantis. Veruntamen hisce Mulieribus, quæ Lac parcius fundunt, neque Carnem iam dicti Caracteris obtinent, Menstrua possibile est interdum fluere.

INFANTES huiusmodi Lac exugentes temporiùs Dentiunt, Lumbricisque non rarò infestantur, vbi ipsum intra mediocritatem coxerint, & liberalius assumpserint, Aluo Molli nō existēte. Sunt ijdem obnoxij VARIOLIS Benignioribus, sed pluribus, & latioribus, nisi quid contingat præter Naturam, Earundem Cicatrices Leues, quæ facile tollantur Vestigia. Lac vbi ex Naturæ Lege cessauerit, præsertim si Caliditas exuperet Mammę stringuntur, & compactæ, Rotundæ priorem acquirunt ferè Conformationem, vt appareant Nitidæ, ac Renitantur.

OMNIA verò istiusmodi Inditia vigebunt amplius, quando Mulier obtinuerit Vocem Magnam, Pectus amplum, Collum Crassiusculum, & Pulsum pleniorem, neque Cerebrum Frigidum aduersetur. Præter cætera verò si IECVR Sanguinis Optimi sit Ferax, & Copiosi, quod ex Venarum Amplitudine, Colore, Calore, sed præsertim Vrinæ Rubore cognoueris, & Carnis Mole.

CAPVT VNDECIMVM.

NOTÆ.

VTERI CALIDI, & SICCI.

PVBES,

SI GENERATRICES PARTES FOEMINARVM Extiterint CALIDAE, & SICCAE, PVBES tunc Celerius cōparet, quàm in Superiori Temperamēto iam proxime dicto. Sed & Motus eiusdem pariter festinantior existit, quà ad Conformationem Pili, quà ad ipsius Attonsi Reparationem. Pubes apparet Robusta, atq; Densa, cæterum Coloris Nigri, vbi Calor excesserit. Pilus est Crispus, qui Cito Gracilescit, Exit adhuc Fines sibi peculiares.

MEN-

MENSTRVA.

MENSTRVA Temporius etiam plerunque Erumpunt, neq; absq; Cruciatu. Dùm profluunt Acrem obtinent Caliditatem, & (si calido Sicco vtantur Victu Mulieres) propemodum Vrentem. Eadem Tenuia existunt, Citrini Coloris, vnde Pudendum aliquando excoriatur, & Succrescente Bile Mulier Vteros mordetur, ac dolet, lancinaturque. Menses adhuc his nonnunquam Bis, ac Ter Lunæ vnius gyro citantur.

VENVS.

APPETENTIA VENERIS identidem Tempestiua huiuscemodi inest Fœminis, sed Acris, & furens, vt descendere aliquando soleat Vterus, præsertim si cessent Longius à Concubitu, quæ antea sæpius eidem indulgebant, atque Victus existat Lautus, neç cessent, quinimmo Sensim Pus obuij sint Fomites Venerei. Exuscitāt nāq; & intermortuā Venerem Lasciua Lectio, Oratio, Inspectio, Tactus & consimilia. Calidi tamen, ac Sicci Vteri non ferunt Venerem Multam, lassantur faciliter huiusmodi Fœminæ, ob Sanguinis nimirum Penuricam, Tenuitatem, sed & Spirituum.

SEMEN.

SEMEN effundunt cito hæ Mulieres, Acre, Calidum, Tenue, Paucum. Non adeo facili

negotio

negotio fluore eiusdem tentantur, quantum pertinet ad Copię Caussam, Sed vbi contingat Gonorrhæa eadem Odiosa, atque Difficilis.

CONCEPTIO.

CONCIPIVNT hæ Mulieres non adeo faciliter, veluti eæ Temperamenti Superioris, alioqui opportunæ sunt Generationi. Requirunt Semen Virile in Actiuis Temperatum, quandoque Subcalidum si in Passiuis extiterit paulo Humidius, Nisi Dissociatio adsit Characteristica, quã Proprietatem Indiuidui nuncupamus. Generant Masculam prolem quantũ pertinet ad ipsas huiusmodi Fœminæ.

SVPERFOETANT Rarò, Geminosque adhuc Rarius pariunt eędem, nisi SEMEN VIRILE omnibus Dotibus, ac Liberale vigeat, quia cæteræ Partes Principes vtriusque etiã Principij, atque Iecur maxime obtineat Calidam Humidam Temperiem. Præterea Aetas, Anni Tempus Cœli status, Victus Ratio, & quæ sunt id generis, præterea & Consociatio Characteristica Indiuidualis tota Cupidinis Oestro admodum suffragentur.

PARTVS PVERPERIA.

PARTVS vbi Siccitas exuperet non est admodum Facilis.

PVER-

PVERPERIA Mebstruis correspondent, Atque huiusmodi Mulieres obnoxiæ sunt aliquando Hæmorrhagiæ Vterinæ, non Plethoria Sanguinis vrgente, Sed Cacochymia Biliosæ Illuuiei Vrente, quæ Tenuis, Acris, Calens extimulat valdè: Quapropter Laxantur, aperiuntur, Rarescũt, Roduntur pauco negotio Vasa ipsa, horum si Cortices in Biliosis Temperamentis existunt Rari, Tenues breuiter Strigosi, qualia earundem Fœminarum esse videmus Corpora. Hinc & Abortiunt nonnunquam huiusmodi Mulieres, atque præsertim si diuexentur Victus ratione inepta, & Animi Affectibus immoderatis ipsam Temperiẽ sequentibus.

VTERVS & eiusdem OS.

VTERVS non est Grandis, ipseque Tenuis existit. Os autem ipsius Durum, & Calidum, neque Corpulentum, quod hiat plerunque, sed & Obtorquetur non difficulter ex ipsa Siccitate.

PVDENDVM.

PVDENDVM Calet, Angustum, sed non est multæ Carnis, Breue, neque Humectum, (quod magna ex parte dictum sit) Resiccatur autem Breui, si Humectetur ex Concubitu. Stat ipsum, Vlcusculis, & Ardori obnoxium, breuiter Maribus gratum contingit, qui commiscentes sese his Mulieribus, Glandis Cuticulam Phalli interdum

exco-

Excoriatā reportant Copulare quapropter ſeſe cū huiuſmodi Fęminis vel Erumpentibus Menſtruis, vel nondum probe reſiccatis periculum imminet. Caue, ſi ſapias, Vterum Bilioſum fluentem, præſertim vbi Syrius vrget.

NYMPHA blandiori Tactu, ſi moueatur, illico Obdureſcit, ſed non grandis ſemenq; prolicitur, quæ ſponte ſæpius prurit.

PTERIGOMATA ſunt Exilia, Tenuia, nihilominus Calida.

PECTEN, CHENEONAS, CLVNES habent hæ Mulieres fere Exuccas: Oſſa Ilion Cutim quaſi perforant.

LVMBI niſi Caleant, ij non difficulter incaleſcunt, præterea Lanugine, ſeù Inchoatione quadam Pilorum veſtiūtur medij: Non ſunt Craſſi, non ſunt Lati, ſed fere ſtrigoſi, cuiuſmodi ſunt ipſa Crura.

CVTIS harum Partium Viſui, Tactui non eſt admodum grata, qua à ſubiectis Muſculis facile ſeparatur, ac Tenuis exiſtit.

MAMMÆ.

MAMMAE non ſunt admodum Ampl̃æ, ſed Venis exarantur ſatis conſpicuis, neque Compactæ.

LACTIS Quantitas non eſt Copioſa, ipſum vero habet Modum Subſtantiæ tenuem, Declinat à candore plurimùm, vergitq; potius ad colorem citrinum, Acre interdum, ſed & Amarum

ſentitur,

ſentitur, neq; ſuauiter Olet. Aphtas gignit in Ore lactentium Infantium, qui & ſunt Alui fluentioris, & Morbillis ſæuis, ac malorum morum obnoxij.

PAPILLAE ſũt Exiles, Calidæ, Lac citò reddentes, quia Meatus obtinent ampliuſculos, Vlcuſculis, & Rimis aliquando infeſtantur, præſertim ſub inepta Victus Ratione, atque Infans vbi fuerit Voracior.

PARTES PRINCIPES.

PVLSVS harum Fœminarum exiſtit Velox. Iraſcuntur ex leuiuſculis Occaſionibus, Iecur præſertim obtinuere Siccum, Exæſtuans, Vigilias quoq; Somno ampliores. Earundem Ventriculus interdum Amareſcit, ſed & Billioſa euomit, & (quod magna ex parte dictum ſit) breui ſitiunt Mulieres iſtæ, Linguam, Labia, & Fauces cum obtineant ſuapte natura ſiccas, & Vrina ipſarum eſt Citrina.

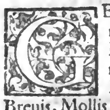

CAPVT DVODECIMVM.

NOTÆ

VTERI FRIGIDI, & HVMIDI

PVBES.

ENITALIA Mulierum vbi fuerint FRIGIDA, & HVMIDA, præſertim ſi Frigiditas dominetur, aduenit omninò Tardiſſimè. Rara eadem exiſtit, Pilus Tenuis, Breuis, Mollis, & ſi cædatur Incrementum Ortui æquipollet.

MENSTRVA.

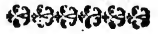
MENSTRVA Erumpunt his Mulieribus admodum tardè, nec abſq; Lumborum Dolore, Grauitate, præterea & Pectinis, quibus tunc temporis eſt Ventriculus interdum Supinus, Nauſeabundus, Raro appetẽs: Cuiuſmodi ſymptomatibus viuũt pariter obnoxiæ, ſi Menſtrua, quę fluere oportebat, ſubſiſtant; Hæc promptè fiunt Cacochyma, ſanguis Albicat, interdum Seroſus, Tenuis, nonnunquam & Craſſior, & ab Vtero Mucci plerunque prodeunt.

VENVS:

APPETVNT hę Fœminæ tardius Marē ipsum, atq; Raro. Quin vt per ætatem vigeant, & nonnunquam Venere vtantur etiam Victus Lauti, Euchymi Caussa suffragante, deferuescit nihilominus hic impetus breui, præsertim si Grauidatæ sæpius fuerint, & adhuc magis si Abortierint. Vterus enim amplius refrigeratur harum Fœminarum. Frenum quapropter Veneris Muliebris earum cohibens impetum furentem existit Cōcubitus immoderatus, Grauiditas, sed & Abortus. Delectatio Concumbentium ipsarum neque Longa, sed & Ignaua, Torpentque fere in Coitu, tarde nanque mouetur in ijs Veneris Oestrū, quapropter Motus earundē in Concubitu languidus, & hanc ob rem Viris parū grata contingunt. Delassantur ex Coitu multo, qui plerunque iuuat, & reddit easdem Vegetiores, Coloratiores, & Animo etiam perspicaciores.

SEMEN.

SEMEN haud facile fundunt, & hoc plerunque Serosum, nisi ætate vigeāt, & Victus Ratio sit Euchyma, Liberalis quoque.

CONCEPTIO.

CONCIPIVNT difficulter Mulieres huiusmodi Temperiem obtinentes Partiũ Genitalium, præsertim si fuerint ætate prouectiores. Nouella tamen Aetas (licet in ea nõ sit Calor adhuc Perfectus, & Media opportuna magis est Grauidationi. GENERANT ex Maribus, quorũ Semen existat Calidum, Siccum. Hæ sunt Mulieres, quæ si prouectiores impleantur Semine Decrescẽtis Maris (quod magna ex parte dictum sit) generare assolent vel Mares Ignauos, & Capitones, Frontones, Cæsios, Balbos, Glabros, & raro etiam Eupogones, maxime autem si vtriusq; Principij Specifici Maris, & Fœminæ diuturnior ante Concubitum Genitalẽ Victus fuerit Frigida, Humida, quam & Crassi succi Mulier si prægnans teneat, Natus Morbo Comitiali fuerit etiam obnoxius, quod magna ex parte voluimus acceptum. Hæ Fœminæ dum Vtero gerunt (vsus plerunque attestatur) Varijs, neque mediocribus Affectibus præter naturam vexantur, earum Crura plerunq; tument, in Somnum promptæ, quæ est soboles Frigidorum Humidorum Humorum.

VTERVS.

VTERVS est Grandis, vbi Humiditas præpolleat, sed ipsius Concretio laxa, Mollis. Hic nonnunquam Leuis existit, aut Lubricus ex

Humi-

Humiditate, propterea Semen Virile susceptum aliquando euomit. Flatibus est obnoxius, & Cotyledones obtinet Muccosos. Præcipitat Vterus quandoq; ex laborioso Partu, Ligamenta namq; sunt eius Laxa, & in his plerunq; Mentium cænosa Fex iniquè stagnat, præsertim si stillent Pauci ob Crassitiem, Viscíditatem Phlegmaticæ Illuuiei vnde os eiusdem contorquetur, Vasa nanque Tenuia exportare nequeunt immūdum Sanguinem quasi impicata.

OS VTERI.

CERVICEM, aut Os Vteri Molle, Humidum habent huiuscemodi Fœminę, nec Tenue, quę Fluidis inter cætera morbis corripiuntur, nisi Materia in Corpus recurrat.

PVDENDVM.

PVDENDVM est Laxum, Grande, Humectum, & à Coitu resiccatur tardè, ac omnino istiusmodi Fœminæ sunt Maribus ingratæ.

CONFORMATIO.

NYMPHA est adhuc Vtero ignauior, nisi Aetas, Consuetudo, Affectus quasi stimuli pungant, Difficulter Titillationem sentit, vt arrigatur, arrecta breui flaccescit, neq; Semen elicit quod magna ex parte dictum sit.

PTE-

PTERIGOMATA sunt Ampla, & Mollia, compressa digitis; & cedunt facili negotio, & dilatantur, non Rubent.

LVMBI videntur grāditate speciosi, Clunes pariter, ac Ilion ossa, sed Conformationem haud habent expressam, neque & compacta caro Musculorum subiectorum. Cutis est Leuis, Plumbeumq; refert colorem.

IMVS Venter harum Fœminarum plerunq; dolet, ac Onus velut insitum eædem habere videntur. Est his Corpus Molle, ac Tumidius quodammodo, propemodum vt Aqua affectis inter cutem, quàm Leucophlegmatiam appellant.

MAMMÆ, LAC.

MAMMAE harum Mulierum sunt Grandes, Frigidæ, Molles, neque Venas habent conspicuas, neq; Nitent, sed plumbeum referunt colorem. Papillæ earundem sunt Crassiores, nec Rubent.

LAC est fluidum, Subcalidum, Ichorosum nonnunquam Sapore Aqueum, Odore ingratum, & hoc cessante vix redeunt ad priorem conformationem, vt pendulæ potius iaceant, atq; si lactarint hæ Fœminæ sæpius, restāt Equina quales Vbera, in quibus Lac facile grumescit, Pueri hoc lacte alti emittunt serius Dentes, somnolentiores apparent.

PAR-

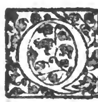
VOCEM Clangosam, Tenuem, Inęqualem plerunq; obtinent hæ Mulieres, tentantur Coriza, quod magna ex parte dictum sit. Dormitant, Somno etiam profundo prehenduntur ad Motum promptæ parum, Sputatrices, Pauidæ, raro appetunt, Vrina Alba, Spumosa, Arteria earundem est Mollis, & Pulsus minus Grandis.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

NOTÆ:

VTERI FRIGIDI, & SICCI.

PVBES.

QVANDO sũt Muliebres VTERI FRIGIDI, & SICCI, tunc Pili PVBIS Tardè consummantur, nihilominus Crassiores, & Duriores quam in superiori Temperatura, citiusq; comparent, & Cæsi recrescunt.

MENSTRVA.

MENSTRVA difficillimè præter cætera erumpunt, inferentia non leues cruciatus.

Tardantq; huiusmodi Flores, ac vbi Virgines viuant, non exeũt nisi ætate grandibus, & suã Quantitatis metam cum receperint. Raro autem vsque in Quadragesimum Annum producũtur, nisi accedat Mutatio Temperiei, vel Hepatis, vel Vteri, ac maxime vbi Frigiditas perpolleat. Fluunt (nisi Destillent potius) parcè, nihilominus protrahũntur. Colore sunt Menstrua Fuscedini propiora, & Crassa, neque admodum Calent. Si in Virginibus subsistant, & alijs quoque Mulieribus Virum expertis, vbi Iecur Calidum sit, vel exæstuet, Cancer timendus venit aut Genitalium, aut cæterarũ Partiũ, quæ Vtero consentiunt, cuiusmodi sunt Mammæ, Conseruatur enim Succus Melancolicus, qui demum aduritur, atque decumbere solet in Loca, vel Cognationis, vel Obnoxia. Raro enim quisquam non aliquam Corporis partem habet imbecillam, præsertim ex Mulierum Genere.

VENVS, & SEMEN.

APPETVNT hæ Mulieres Marem Tardissimè, nisi stimulet Flatus, quo plerunq; abundare solent. Non delectãtur in Coitu nimis, at neque Diù: Lassãntur quoq; Breui propter Spirituum Paucitatem, qui Terrestres potiusquàm Aethærei sunt. SEMEN in Concubitu emittuut tardè id generis Mulieres, sed & Modicum, nisi Pusillum, Tenue.

CON-

CONCEPTIO.

NATVRA huiusce VTERI, quantum ad se pertinet, censetur, & est ferè Sterilis, aut plerunq;, maximè verò si Frigiditas prædominetur, aut Siccitas valdè. Vt CONCIPIANT requirunt Semen CALIDVM, & HVMIDVM, atq; Vegetum istiusmodi Fœminæ, alioqui magna ex parte Steriles: Nam quod temporis progressu senescentibus accidit, hoc eæ statim ab Ortu nactæ sunt. Nimirum Senectus est Frigida, & Sicca. Iure itáq; mulieres huiuscemodi vix, aut Rarò Concipiunt, nisi copulentur Maribus Temperiei Oppositæ, præsertim quę fuerint prouectiores ætate Fœminæ, tunc enim cessat & alterũ subsidium, Calor náq; Innatus deficere cœpit, quinimò vtrunq; Generationis nostrę Principium desinit scilicet Calor, & Humor. Grauidantur hæ Fœminæ præsertim non ita diù ante futuram Menstruorum Eruptionem, sed & fluetibus, licet rariùs (quantum ego nouisse potui diligenter circa istiusmodi satagens pro virili negotium) Etenim refrigeratur amplius hisce Vterus Fœminis propter eiusdem & Laborem, & Hiatum.

CAVEANT huiusmodi Mulieres à Maris amplexu frequẽtiori, nam Venus reddit omnes homines Sicciores, quapropter amplius & resiccantur, quæ Siccæ sunt Natura, & maxime si Frigidæ sint; Atq; si Iuniores fuerint Aphæstę, siue dicas in Venerem putres, iam ætate grandi sunt ineptiores Generationi, quod pertinet ad ipsas: Mulie-

X res

res enim Frigidum, Siccum Vterum obtinētes admodum temporius sterilescunt ob Veneris ipsam nimietatem amplius Refrigeratæ.

PARIVNT hæ Mulieres vt plurimum Fœmineam Prolem. Nam & quæ difficili negotio grauidantur, si vel cura adhibita, vel casu aliquo conceperint, Fœminā magna ex parte concipiunt, potiusquàm Marem, veluti Experientia testimonium perhibet, Hoc autem & de Maribus intelligitote, qui si vix generare valeant (quantum ad eorum spectat Naturam) rarò Fætum generant Masculinum, frequentius Fœmininum. Quod si gestēt fætę Marem Fœminę, & pariant; Sunt hi Exucci, Strigosi, ac Proceri, qui & breui senescant. Consultumq; prudenter, sapienter fuerit Partus Concretioni, Longęuitati, Sanitati, vbi procurentur alendi ijdem Nati Nutricis Lacte Calido, Humido, vt eorundem Principia principio quasi reformētur, sed etiam Corroborentur Partesq; omnes restituātur.

ABORTIVNT potiusquàm Superfœtēt, nisi quid rarum contingat, Quippe nihil est ferè Perpetuum in ipsa Natura, vnde & Geminos parere valeant hæ Fęminæ, sed Rarenter admodū.

VTERVS huiusmodi & Hydropem, & Molam (quod iuxta Caractêrem Temperamenti Proprij dictum sit) nonnunquam patitur.

PARTVS.

PARTVS Difficilis ijsdem contingit Fœminis cum propter Conformationem, tum propter

pter ipsam Temperiem (Habent enim id generis Mulieres Lumbos, & Cleneonas Magnitudinis parum amplæ Musculorum quippe subiacentium Natura est Exigua Strigosa, ac Roboris paucitate, ob Exiguam Spirituum Copiam : Quibus Malis vbi coniungatur Angustia Thoracis, difficilior adhuc Partus contingit.

PVERPERIA.

PVERPERIA sunt non adeò Multa, nisi aliquid Cacochymiæ huc à corpore abscedat reliquo, Eadem Nigra, & plerunque Graueolentia existunt, vel Ichorem referunt Melancholicum ipsa Substantia.

VTERVS.

VTERVS est Paruus, ac Tenuis, cæterùm Densus, qui ægrè distendatur : Venas habet Angustas, Duras. Vbi adsit inæquale Teperamentum, & Iecur Calidum; at magè si & Cor huiusmodi Mulierum Vterus fit quandoq; Atrabiliarius, presertim si Viro non commisceatur Fœmina; & iuxta Nature leges; aut Virgo, Viduaue fuerit Antiqua, & hæc Veneri assueta.

OS VTERI.

OS VTERINVM non est Molle, at Cōpactum, Tenue attamen, & Angustū, Conuellitur non difficulter, & contorquetur.

PVDENDVM.

PVDENDVM Natura est Paruum, & cui consueuerit diù Viro præsertim Coæquale, vt hoc ferè cõtingat in omnibus Mulieribus vnius Viri, sentitur aliquando Frigidum.

CONFORMATIO, &c.

NYMPHA sponte arrigitur admodum rarenter, quin & blande etiam attrectata vix, ac tardè intumescit, breuiq; elanguescit, quæ Tenuis, Breuis existit, Nisi Aetas, Animi Affectus, Cõsuetudo, Victus, Anni Tempus, cęteraq; id generis faueant ipsi Veneri, tunc enim prolicitur etiam Semen ex eiusdem attrectatione, & Paucum, nisi Serosum.

PTerigomata Strigosa, Pallida, Tactui Frigida existunt quantum ad eorũ pertinet Naturã.

QVæ sunt infra Vmbilicum Exilia: Suminis Regio nõ tumet, sed Ossa Pubis Duritie ingrata sentiuntur, quapropter Mares, qui in ipsa Venere Delitias quærunt, hisce Mulieribus quando cõcumbunt Generationis caussa, iunguntur Auersè potiusquam Aduersè Cuiusmodi Copulam (vt interdum possit esse Genitalis) nemo verè Physicus nõ damnauerit, veluti lubricam & Naturæ dictatis ex Diametro (quod aiũt) oppositam, quicquid senserit. T. Lucretius Carus Poëtiphysicus eandem laudans, at nullis rationibus asseuerãs. Cui tamen Viro eiusdem Posteri non erubuerunt

supinè

ſupinè admodum ſubſcribere, nomine Phyſici, re autem nihil minus, qui Præceptoris Doctiſſimi Iunioris De Animalibus Hiſtoriam aut non legere, aut non intellexere, aut intellectam obliti fuere. At nos Commentario ſeparato hanc Opinionem iugulauimus, nobis iam diù ſubrepto, diximus tamen aliqua ad ipſam Exibilandam opportunè etiam in Refutatione Obiectionum, aduerſus Phyſiologiam noſtram iam publicatam De Fine Phyſico, & Medico Barbæ Humanæ.

CONFORMATIO Lumborum, Clunium, Cheneonum fere iam eſt indicata, ſi quæ proximè diximus conſulas, Cutis harum Partium calet parum, niſi ſentiatur interdum Frigida, ingrata etiam ob ipſam Aſperitatem.

MAMMÆ. LAC.

MAMMAE Paruæ ſunt, & ſi tetigeris, Frigidæ, vix incaleſcunt, non renituntur ſolidæ. Color earundem eſt Plumbeus. LAC Tarde fundunt & parcè, quod Frigidum, Album, Seroſum plerunque exiſtit, Aceſcitq; breui.

PARTES PRINCIPES.

MVLIERES huiuſmodi Puſillanimes, in omnibus Actionibus Tardæ ſunt, ac ſi Calidiuſculum fuerit Cor, pertinaciter odere, Tetra cogitant, Animus ineſt immanis, altè memoratur. Pulſus Tardus, neque Latus, qui & facile cedat com-

comprimentibus Digitis, Arteria Dura, Pectus nō adeò Latum, sed etiam Humile existit. Exigua Indicia tibi ex Voce dabuntur præter ipsam Tenuitatem; Contuitus illis est Fixus. Ceruix autem vbi Longa sit, & Labrum Crassum, Isthmus, vel Intercilium dicas, Angustius, aut continuentur ipsa Supercilia, & eadem Virilia sint, Iecur siccum, Vrina Pallida, interdum Nigra, & Crassa.

ATQVE ità Muliebris Vteri, vel Partium Genitalium ipsius Fœminæ Cognitionem Indicialem iuxtà Aphoristicum Caractêrem, licet fortasse minus plenè, at certè prò nostra virili, quātum fieri poterat, dixisse voluimus, libenterq; Doctiorum acerrimo Iuditio subijcimus, qui Scitè, Prudenter, Aequanimiter censeant Officioso nostro Labori, vel Indicaturæ Priori, si quæ potuerint desiderare, voluerint condonare, beneficium eorundem fuerit, quo veluti solatio miseriarum nostrarum liberaliter vtentes, conabimur in posterum benignitati illorum, quoad licuerit, correspondere summatim abundè laudabimur nisi condemnabimur.

Admonemus intereà Iuniores hanc Veritatem. Inditia huiusmodi fore quasi OCVLOS, & Manus Medici, at non cuiusuis; sed eius, qui Naturâ Prudens fuerit, ac Philosophus Bonus; adhuc Peritus Proprietatum Naturæ vtriusque, cùm Temperiei, tùm Conformationis, Nam sicuti est Proprietas in Temperamento ex consensu omnium, sic est Proprietas (veluti ego sentio) in Conformatione argumēto sit Facies, & Vox, vnaquæq; enim ipsa-

ipsarum peculiaris est vnicuique Indiuiduo. Postremùm oportet etiam Medicum in Rationali Methodo esse diutius exercitatum, cui Vsui si accedat Solertia, tunc Medicus apposité vigebit in Conijciendo, quod cognoscere satagit. Desit alterutra istarum Circunstantiarum Claudicauerit Coniectura Medici, vt si deficiant penitus, ego Fabulam Surdo prorsus narrauero quapropter Indicia Coniectoria soleo Pharmacis comparare, de quibus Pharmacis legite, audite Herophilum ex Galeni Testimonio, & Libro Sexto De Composit. Medicamentorum secundum Locos, Cap. Tertio.

Herophilus Medicus Vetustus.

Siue enim dixeris, Pharmaca nihil esse Sola per seipsa, rectè dicas, Nihil enim sunt, nisi Rectè ijs vtentem fuerint adepta.

Siuè rursum Pharmaca veluti Deorum Manus esse dixeris, etiam hoc rectè dices, iuuant enim maximè, si is, qui eis vtitur in Rationali Methodo fuerit Exercitatus; & cum hoc Natura Prudens.

MARCI

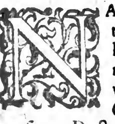
MARCI ANTONII VLMI PATAVINI

DE INDITIIS TEMPERAMENTORVM VTERI MVLIEBRIS

SECTIO LIBRI ALTERA.

In qua narrantur ipsa Testimonia Graecorum, Arabum, & Latinorum.

PROOEMIVM.

NAE mortales nos fluctuantes ratiocinamur, longè quia nostra à Patria peregrinamur: hinc plerunq; dùm veritatem sequimur, vanitatem complectimur, attamē (res ipsa iudicat) nemo iam non profitetur Doctrinam, Scientiam, atq; Sapiētiam: vsque adeò specie recti, miserè, sed & puerilitèr decipimur, & difficulter vltrà semetipsum sapit Genus humanum. Ventura cognoscere omninò satagimus, Prȩsentia verò, consilijs etiam omnibus adhibitis, turpiter ignoramus. Argumento sint ipsa Temperamenta singularium hominum, quibus & vtimur, à primis qualitatibus sensibilibus manantia, quæ tamen aut non cognoscuntur, aut difficulter, lubricâq; cōiecturâ percipiuntur: Coniectura

iectura

iectura nanq; mentis humanæ aliquando ad verũ peruenit, aliquando fallitur. Adſunt, Adſunt ipſa temperamenta, ſed quaſi abſunt; procul enim à noſtra cognitione poſita in abſcondito iacent; latent. Is difficultatẽ intelligit, qui eorum notitiam haud negligit. Offitioſo labore nos hucuſque & priores fortaſſe Mortaliũ, viam indigitare conati ſumus, quam tenentes homines Phyſici, ij valeant facis huius prælucẽtis beneficio prouehere ſeſe, atquè ſuo, quod aiunt Marte, ad indaganda breuiter corporis totius ac reliquarum partium temperamenta. Sed nõ tam bene agitur cùm rebus humanis, vt veritas ſimul oſtendatur, & accipiatur; adeò cuncta Mortalium opera tempori cohærent, quod eadem eruta, vel dirigit; vel diruit, quando ſint rerum ſingularum vices, ſemper tempus autoritatem parit. Quicquid autem futurum ſit, nunquam pœnituerit nos demerendo generi humano incubuiſſe, inſudaſſe, inuigilaſſe. Talentum nobis Dei benignitate conceſſum ignaui non defodimus. Late reſonans adhuc exaudire videmur Poeticum illud

Conſpicit ecce alios dextra, læuaq; per Herbam
Veſcentes, lætumq; Choro Pæana canentes,
Inter odoratum Lauri Nemus, vnde ſupernè
Plurimus Eridani per Syluam voluitur Amnis.
Hic manus ob Patriam pugnando vulnera paſſi,
Quiq; Sacerdotes caſti, dum vita manebat,
Quiq; Pij vates, & Phœbo digna locuti,
Inuentas aut qui vitam excoluere per Artes,
Quiq; ſui memores alios fecere merendo.
Omnibus his Niuea cinguntur Tempora vitta.

Brutè sapiunt ij, nisi potius desipiunt, qui societatem humanam, presenti, sed & vtili sibi cura, ceteròquin Timones respiciunt. Ius nostri cætus, ad quem omnes peręq; homines nascũtur, non adeò seruile, aut exile cẽsendum est, sed liberale amplissimis temporum pomœrijs fundit sese latius, atq; decurrit. Pecudes præsentia diligunt, cætera negligunt. Haud secùs pecora homines tantum non Mammonæ geniti huiusmodi sibi fingunt somnia vigilantes, ipsi tamen somniorum vmbræ futuri.

Proh superi, quæ dira Orbem deludit Erynnis?
Felices, quos non trahit ambitus. Ardua nactus
Non in se descendit Honos, non Cæca Potestas
Quid possit, Fortuna videt: non perfida sentit
Prosperitas fleuisse humilem, qui ridet in altis
Parcite; venales quisquis venatur Honores
Vnde ruat, Tabulata struit. Premit vltio noxas
Tunc grauior, cum tarda venit: tunc plena timoris,
Quum terrore caret: Blanda nil sæuius ira
Quum floret miseri felix iniuria voti.
Post Zephyros plus lædit Hyems, post gaudia luctus,
Vnde nihil melius, quàm nil habuisse secundum.

Qui secùs sentiunt ipsi viderint, suscepto iam præstat nos indulgere labori, & quod relinquitur pensi, breuitèr expedire.

Decreuimus in ipso huiusce operis vestibulo subiungere Doctrinæ nostrę quasi Testimonia, quęcũq; Gręci, Arabes, Latini scripserint circa Notas vnde conijciuntur temperamenta vteri fœminarum,

rum, quapropter constabit quousque nos promouerimus. Itaquè Sectio hæc operis illorum dicta continebit, Certum id habeo, satagentibus hominibus (quicunq; sint Physici, vel Medici) cognoscere temperamenta partium muliebrium facultati generatrici addictarum non minimā esse ademptam molestiam. Prætereà & maximam fuisse additam vtilitatem vnâ etiam ex hac tantùm particula operis mihi elaboratâ: cum & compendio temporis facto, & laborum simul, illos alios, atq; alios libros euoluendi absq; vlla molestiâ valeant nunc habere hoc ex monumēto. Quicquid illi Autores prisci fideliter scripserint, interpositâ solùm fide ipsorum interpretantium, quos appellent lecturi, audituri.

CAPVT PRIMVM.

Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę sunt ex Pauli Æginetæ Testimonio.

PAulus Aegineta Medicinam exercuit, veterumq; doctissimorum Medicorum plurium legit monumenta, & præsertim Oribasij, qui & ipse (referente Paulo nostro) totum librum, in quo omnem tuendæ sanitatis rationem tradidit, instar Florum aliunde decerpsit, nam post Galenum, & adhuc iuniores fuit. Descendit Aegineta ad Medicinam scribendam, non vt ipse ait, quod à veteribus quid circà Artis tractationē prętermissum sit, at potius Doctrinæ compendiariæ, mox & exercitationis propriæ caussà. Intellexit vir doctus, Exercitationem quacunq; in re maximè posse; illam breuitèr esse quasi spiritum omniū agendorum: hæc alit, confirmat memoriam, vt propterea mentis nostræ agitationem singulariter promoueat. Itaq; Paulum Aeginetam antiquę Medicinæ Notarium soleo nuncupare: ipsum legite, audite.

Paulus Ægineta in Præfatione suæ Medicinæ.

Omnem medendi Methodum, aut omnem particularem Materiam memoriâ tenere difficillimum est, aut etiā omninò impossibile: quarè hoc compendium ex veteribus collectum confeci. Ve-

Veruntamen quatenùs, & quomodo attigerit vir hic Physiologiam vteri muliebris temperamentorum indicialem, ipsum consulamus, qui tamen legit veteres Medicos.

Paulus Ægineta Libro Tertio suæ Medicinę Cap. 74. Rub. Non Concipientium Curatio.

VTERI FRIGIDIORIS NOTAE.

1. FRIGIDIORES Vteros indicat mensiũ suppressio.
2. Et victus frigidior, ac crassi succi.
3. Et torpor oboriens circà pectinem, lumbos, ac crura.
4. Si verò perfectè perfrigeratæ fuerint, nequè venerem appetunt.

VTERI CALIDIORIS NOTAE.

1. At verò CALIDIORES Vteros coniectare oportet.
2. Ex toto corpore calidiore.
3. Et menstruis paucis.
4. Et cùm dolore.
5. Et quòd exulcerant Pudenda mulieris.

VTERI

VTERI HVMIDIORIS NOTAE.

Si verò ob HVMIDITATEM Vteri non concipiant, signum est.

1. Quòd & humectantur circà coitus.
2. Et menses deferuntur tenuiores.
3. Ac multi.

Quantum pertinet ad SICCITATEM nullum attigit indicium; legimus autem verba isthæc paulò inferius.

Quòd si SICCIOR sit vterus, per contraria curetur, Balnea dico, & vnctiones, & cibos Humectantes, ac oleraceos, vinumq́ moderatum, & non valdè vetus.

M. Antonius Vlmus:

Iuxtà vulgare scribendi genus mihi nunquam receptum, recipiendum; sentiant alij quicquid velint, quando ingenuum est Philosophari. Dicerent popularia ingenia (ludamus & nos) in dicta periodo stare Fundamentaliter (hoc est verbum sesquipedale à Poeta laudatum) Doctrinam Aegineticam vteri ficcioris, vt hæc sit Elicitiua doctrina per argumentum à contrario.

VTERI SICCIORIS NOTAE.

SICCIOR fuerit vterus ille
Qui non humectatur circà coitum.

Et

Et quando feruntur Menses crassiores,
Ac pauci.

Has machinas inuenêre, & hoc Philosophandi genus inuexere, homines etiam, qui se Peripateticos appellant, cum tamen exemplum nullum habeant ex eodem; qui neminem fuerit interpretatus. Dixerint, heus tu, nobilissima ingenia hoc non abhorruere scribendi genus: equidem. Rapiuntur quippe trãsuersa interdum à violentia consuetudinis: at qui natare norunt, ij absq; cortice natant, sed alterius est negotij hoc tractare argumentum, quod tamen conuelletur nunquàm radicitus, ea agit mortales nonnullos intemperies.

CAPVT SECVNDVM.

Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę sunt ex testimonio Aëtij Amideni.

Aëtius Sermone decimosexto. Cap. xxiix.

CALIDIORIS VTERI SIGNA.

1. Vterorum CALIDITAS ex reliqui corporis caliditate coniectatur.
2. Et ex mensium paucitate,
3. Cùm dolore prodeuntium.
4. Sed & quæ prodeunt Nigriora sunt.
5. Et ob nimiam puncturam nullum ordinem seruant.

6. Se-

6. Sequitur autem ad hanc temperaturam insignis Salacitas.
7. Et totius corporis siccitas.

Vteri FRIGIDIORIS Indicia.

Desumpta ex Sermone xvj. & Cap. xxvij.

Cæterùm Vterorum FRIGIDITATEM ex mensibus suppressis coniectamus, neq; enim prę nimia crassitudine commodè deferuntur.

ij. Sed & stupidus sensus circà pectinem, lumbos, ac crura percipitur: Aliquæ etiam penitus crurum impotentes sunt.

iij Quòd si prorsùs perfrigeratæ fuerint, ne venerem quidem appetunt.

iv. Et vteri osculum contractum habent.

Ex Sermonis eiusdem, Capite L. iv.

FRIGIDIORIS Temperaturæ Fœminas, tum ex his, quæ dicta sunt, cognoscemus, tũ quod somnolentiores, & ad motum pigriores sunt: Et coloris albi, siuè plumbei, venis subnigricantibus, vrina aquosa: Pituitam assiduè excreant, & aliquando pituitosos humores euomunt.

M. An-

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Conueniunt ambo hi Græci in recensendis notis Temperierum Vteri Muliebris. Galenus certè, quod ego legerim, aut meminerim, verbum nec vllum habuit de Indicijs cognoscendi Temperiem Vteri Fœminarum. Apparet manifestè si quis legat, vel audiat Librum Artis Medicę Galeni ipsius. Adhùc in suis tot; atq; tantis voluminibus loquutus est nunquàm, nisi me fallit memoria, de huiusmodi Notis Vterinis. Omnino sicuti nationibus singulis inest sua virtus, & vitium, Peculiari etiam solo certæ sunt vires.

Densa magis Cereri, rarissima quaque Lyæo
Altera Frumentis, quoniam fauet altera Baccho.

A pari certis quoq; Aetatibus addicta sunt propria Bona, & Officia, & Sīgularibus hominibus videtur quędā quasi suę innasci Dotes, Officia hinc prudenter, & scitè dictum fuit ab Aristotele, quod ex Platone desumpsit. *Alij ad alia nascuntur.* Constat Sęcula proficere, sed & in aliquibus etiam deficere. Omnium nanq; rerum est Vicissitudo.

Hæc indicia iàm narrata à Græcis, vbi vos acritèr expendere volueritis, ad meam iam institutam Methodum reducere licebit hoc pacto, vt respiciant singula.

I. Vel Temperiem totius.
II. Vel Menstrua, atq; istorum.
 1. Quantitatem.
 2. Qualitatem.

3. Substantiæ Modum.

III. Aùt Venerem.

IV. Aùt Concubitum.

V. Vel osculum Vteri.

VI. Siuè Partes Externas Pectinem, Lumbos, Crura, scilicet harum partium sensum.

Sed & victum ante actum respiciunt, quod genus inditij neglexinius nos consultò, veluti nimis longinquum. Victus namq; ratio vsurpata indicat potius humorum Qualitatē, Quātitatem Modum substantię eorundem, quàm Temperiem cuiusuis corporis partium. Sanè à victu commouetur ipsum temperamentum, si fuerit ille huic aduersarius, at hoc non contingit, nisi à longo temporis interuallo, iuxta illud Axioma vulgatum omne agens in agendo repatitur. Sed Arabes iam adeamus.

CAPVT TERTIVM.

Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quæ desumuntur ex Auicennæ Doctrina.

ALterum Testimonium ex Arabum doctrina desumitur, inter quos recensetur Princeps Auicennas; is autem plenius quàm Græci hoc Argumentum tractasse videtur, quemadmodum constabit legentibus, audientibus.

Auicen-

Auicennas lib. Tertio suæ Medicinæ, Fen vigesimaprima. Tract. primo, Cap. 4. De significationibus complexionum Matricis.

De significatione Caliditatis.

CALIDITATEM Matricis significat.

j. Communitas corporis.

ii. Et paucitas menstruorum.

iij. Et significant ipsa color menstruorum: Et proprie cum sumitur Pannus lineus, & supponitur in nocte, deindè exiccatur in vmbra, & considératur, An sit Rubeus, an Citrinus? & significat caliditatem, & choleram, aut sanguinem. Aut sit Niger, & Albus? Et significat contrarium illius. Verùm niger cum fœtore putrido significat caliditatem quandam. Et qui est sine ipso, significat frigiditatem.

iv Et quandoq; significatur caliditas ex doloribus in partibus Hepatis, & exituris, & vlceribus accidentibus in matrice.

v. Et exiccatio labiorum mulieris.

vi. Et multitudo pilorum.

vij. Et tinctura aquæ secundum plurimum.

viij. Et velocitas pulsus.

De significatione FRIGIDITATIS Vteri. Caput Quintum.

FRIGIDI Vteri ea censentur Indicia, quę mox dicentur, scilicet.

i. Retentio menstruorum.
ij. Aut paucitas eorum.
iij. Aut subtilitas eorum.
iv. Aut nigredo vehemens eorum.
v. Et prolongatio apparitionis eorum.
vi. Et antecessio ciborum grossorum, & frigidorũ.
vij. Et antecessio coitus plurimi.
viij. Et stupor in superioribus matricis.
ix. Et paucitas pilorum in pectine.
x. Et paruitas tincturæ aquæ.
xi. Et corruptio coloris eius.

De signis Vteri HVMIDI. Cap. Sextum.

Vterum esse HVMIDVM significant.

i. Tenuitas menstrui.
ij. Et multitudo cursus humiditatis.
iij. Et abortus fœtus, cum magnificatur.

De signis SICCITATIS. Cap. Septimo.

Vterum esse SICCVM indicant.

i. Exiccatio.
ii. Et paucitas cursus.

CAPVT

CAPVT QVARTVM.

Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę desumuntur ex Nicoli Florentini Testimonio.

SVccedit postrema Latinorum schola quæ subscribens maiorum dogmati Indiciali Temperamẽtorum Vteri Muliebris, illud idem asseuerare plenius videtur. Duorum autem referam duntaxat Latinorum testimonia, qui amplius hoc negotium tractasse apparent, ij vero sunt Nicolus Florentinus, Alter sanè Antonius Guainerius Medicus Papiensis: exordiemur nos à priore Nicolo scilicet, qui cum fuerit in Medicina scribenda imitatus omninò charactẽrem Rhazij Arabis viri doctissimi, propterea dicitur à me Rhazius Latinus vos ipsum audite, legite.

Nicolus Florentinus Sermone sexto suæ Medicinæ. Tract. Tertio.

De signis Complexionum Matricis Naturalium. Cap. primo.

Indicia Matricis CALIDÆ.

Signa complexionis Matricis calidæ sunt duodecim.

Primum

Primum est, dicit Auicennas, quòd Caliditatem Matricis significat cõmunitas corporis, scilicèt in caliditate quia totum corpus ex ea redditur calidum.

Itaq; cum videris in toto corpore mulieris caliditatem: Argue matricem eius esse calidam: Intelligendo tamen sic, quòd si membra principalia, & nobilia fuerint temperata, & matrix calida, reddetur tunc totum corpus calidius temperato. Et si principalia, & nobilia fuerint frigida, & matris calida, reddetur minus frigidum, quàm si matrix nõ foret calida.

Hanc autem caliditatem non operatur matrix super toto per se, cum non influat super ipsam calorem, sanguinem, vel spiritum. Sed illam operatur per accidens, scilicet in quantum ad ipsam multæ veniunt arteriæ, & nerui, mediantibus quibus caliditas matricis reuerberatur super principalia, & sic super toto: sanguis etiam contentus in venis, & arterijs eius caliditate matricis calefit plusquàm foret, & sic calefaciendo partem post partem sanguinis aliarum venarum, peruenit eius caliditas ad cor & hepar, & sic ad totum corpus.

Et quòd matrix calida reddat corpus calidum, patet. Quoniam fœminæ castratæ redduntur secundum vniuersum corpus frigidiores proportionabiliter frigiditati masculorum castratorum: & est hoc signum sumptum à qualitate mutata.

Marcus

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

SI commiſcentur ſcribendi Caracteres, tunc ingenia pariter vel audientium, vel legentiũ confunduntur, Aetherogeneus ſtilus exiſtit ſimul docere Indicia, & Indiciorũ Cauſſas, quantum ego ſentio, tollit huiuſmodi character perſpicuitatem, inuehit obſcuritatem. Argumento ſint pueri qui litteras diſcunt cauſsâ legendi, illas addiſcunt ſignatè primum, deinceps combinant, ſeu coniungunt, qui eſt alter gradus addiſcendi lectionem, poſtremo legũt. Aliud eſt docere Indicia Temperierum, aliud Cauſſas Indiciorum cognoſcere, vel tradere. Vtrunq; iſtorum ſeparatim (niſi inſanio) tradendum eſt, quotieſcunq; ſatagimus rem perſpicuè, dilucidè cognoſcere, vtrunq; Characterem doctiſſimus Pręceptor Ariſtoteles in Phyloſophia Specifica, vel Spetierum docenda tenuit, nobisq; ſignificauit docti ſatis intelligunt; feliciſſimè ageretur cũ vniuerſis Facultatibus, atq; Sciẽtijs vbi ceſſaſſent à tot commentandi generibus, & veſtigia Praeceptoris huius iunioris tenuiſſent, quae aliquatenus pro virili tenere conatus fui in voluminibus hactenus à me conſcriptis, conabor etiam in reliquis tradendis operibus.

Propterea ſeparatim ſcripſi hoc Opus de Indicijs Tẽperiei Vteri, vel Partium Genitalium Fœminarum: Cui ſubiungam, & breui librum de Cauſſis horum inditiorum: conſulens ei, qui eſt doctrinae ſpiritus, ipſa perſpicuitas. Quę narraui non equidem

dem condemnans Nicolum, at deplorans nostrorum, & superiorum temporum calamitatem. Sed non adeò feliciter nobiscum agitur vt quispiam error simul ostendatur, & relinquatur, ipsi viderint doctiores.

Argumentum illud, quod sumpsit Nicolus à fœminis castratis est curiosissimè pensitandum. Quia docet sensibiliter vterum, ac testes fœmineos concurrere ad temperiem totius corporis constituendam. Hoc desumpsit à Galeno, & ex libro de vsu partium. An castrentur fœminæ nostri generis, veluti Brutorum, docuimus nos ex antiquorum testimonio, atq; in opere nostro. De Fine physico, & Medico Barbæ Humanæ, Sectione Tertia, Capite quarto, & Rub. de Castratione fœminarum Humanarum, quæ à me dicuntur Eunuchæ. Ibi ex Xantho Hist. lib. sec. Lydiorum indicauimus Lydorũ Regem Andramytim fœminas primum Castrauisse, & Eunuchorum loco illis vsum fuisse. Opus hoc meum editum est, sed non adhuc publicatum, breui tamen inuulgabitur. Sed audiamus ipsum Auenzoarem qui & ipse retulit à Nicolo dicta, at alia adhuc eidem aduersaria.

Auenzoar Libro Secundo; & Tract. quinto Cap. quarto, Rub. vero De dislocatione Matricis.

Et recordati fuerunt quidam Medici, quod aliquando putrefiunt ligamenta matricis omnia; & exit matrix omninò; & permanet Mulier absq; matrice, & viuit sine

dimi-

Diminutione aliquarum suarum Operationum. Et dixit mihi quidam Amicus meus, de quo & eius Veritate confido, quod vidit Mulierem, cui omninò Matrix exiuerat, & remansit viua, faciendo omnes suas Operationes Naturales integrè, & perfectè. Et sic esse debet absq; dubio, cum non sit Membrum Principale, nec aliquibus Membris aliquas prastet Vtilitates, nec prastet aliquod iuuamentum in Conseruando Vitam, nec inuentum fuit ad illud. Et pro certo iuuamentum in Muliere est Matrix, sicut Membrū Viri in Viro. Tamen Testiculi sunt Membrum Principale, sicut declaratum est: & ex ipsis est Vir, idest Masculus Vir diuersificatus à Muliere.

Sed Matrix non est alterius Iuuamenti, nisi quia facit appetere Coitum: & ad Impraegnationem recipiēdam: & facit Crescere, & Tumere Vbera.

Et Graeci quandò volunt impinguare Scrophas, Extrahunt eis Matrices.

Testiculi autem Mulieris Minores sunt, quàm existāt illi Virorum, & Testiculi Virorum sunt rotundi: Mulierum verò Plani.

Cùm autem Testiculi Mulieris extrahuntur, redditur Animal incognitum. Quia ex omnibus Animalibus sunt Masculi, & Faemina: & cui ablati sunt Testiculi non est Masculus, neque Faemina: nec potest esse Moris Masculi, neque Faemina. Quare de necessitate est alius à Masculo, & Faemina.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Commutatur sanè Temperies Corporis Foeminei quotiescunq; Castretur Foemina, vnde apparet

Genitales Partes Fœmineas obtinere Locum inter Partes Principes, atq; illas easdē obtinere Vires Influentes, quod aiunt, nimirum pendere Temperiē à seipsis reliquarum Partium. Sintne Testes, an Vterus nimirū alterutra istarum Partium, vel Vtraque simul, & Quomodo contingat non est huius loci quærere, definire ipsius rei Veritatem. Sufficiat hoc sensile Argumētum animaduertisse haud negligendum Viris liberaliter, non autem seruiliter Philosophantibus. adijciam quod scripserit Paulus & ipse referens Mulieres Vtero exciso penitus aliquas superuiuere, legatis, audiatis.

Paulus Aegineta libro tertio, & Cap. 72.

Si verò vbi per tempus mansit, putrefactum fuerit id, quod procidit, auferatur id citrà omnis periculi formidinem. Nam Totum esse ablatum Vterum Putrefactum narrant, & tamen Mulierem vixisse.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Contrà id ego intellexi euenisse, atq; in Oppido Agri Brixiani satis celebri, & in Via Regia posito Mantuam versus, hoc dicitur *Montechiaro*, alluit ipsum Clusius Amnis nobili vetustate insignis, & Larij Lacus, nisi fallor, alumnus: ibi Medicinā diù feci, quod Parentes mei Franciscam Sororem meā dederint Vxorem IACOBO ZENARO eiusdem Oppidi antiqui oriundo ætates multas. hic est Chyrurgus omnium Experientissimus (absit

sit verbo inuidia) neq; interim quicquam tribuimus Affinitati, si mentior, diras quascunque patiar. Praeterea is Vnus est NARIVM CVRTARVM RESARCIENDARVM Egregius Artifex. Opere ipso iam Testimonium Clarissimum perhibuit. hanc Artem quam iunior ego scripsi, nunc nouo dato nomine, appello pluribus nominibus, at singularibus, quę nũc propono considerãda, nam breuissimo Caractêre, atque perspicuo illam (si Deo placuerit) docebo, nullum Artis Mysterium occultans, & Iconibus pluribus, atque Necessarijs illam adaugens, quippe me tunc temporis Adolescẽtem etiam scribentẽ nonnulla subterfugere, nec enim animum satis appuleram ad scribendũ haec sunt Noua conficta mihi Nomina.

1 CHYRVRGINSITIO.
2 INSICHYRVRGIA.
3 NASINSICHYRVRGIA.
4 NASICHYRVRGIA.
5 NASICHYRVRGINSITIO.

Sed haec aliàs, interea nos prosequamur susceptum negotium, deprecantes veniam huiusce digressionis ab Ingenijs Rotundis, Anxijs, & Scrupulosis. Narrarunt mihi incolae Montisclari Oppidi iam relati, Obstetricem praecidisse cuidam Mulieri Vterum prolapsum, quae paulopost ex Haemorrhagia interijt, an superstes futura, si praesidia fuissent adhibita, ignoro, Academicis nunc subscribens, quantum pertinet ad Genus nostrum, & in Foeminis aetate prouectis, quae Vasa obtineant insignia. Nicolum proponamus, vos legite, audite.

Alterum Indicium.

Secundum Signum est sumptum ab Exeunte Mutato. Et est, dixit Auicennas, Paucitas Menstruorum. Quia Caliditas Matricis resoluit, & consumit Partem eius, quod defluit ad ipsam. Fit etiam in Toto Corpore ex Caliditate redundata super eo Melior Digestio: Vnde & Pauciores fiunt Superfluitatis, & per consequens Menstrui diminuitur Quantitas. Et non obstat quod dicunt quidam, Quod Caliditas est Attractiua, & Dilatatiua Viarum; Quoniam Virtus Attractiua Menstrui in Matrice est Debilis, Nec defluit ad ipsam per suam Virtutem Attractiuam, sed Expellitur ad ipsam ab Expulsiua Principalium, & Nobilium Membrorum, & non iuuatur Virtus Attractiua Matricis à Calore ipsius in attrahendo in tantum; quod non sit plus, illud, quod resoluitur, quam illud, quod Attrahitur. Illud tamen Signum non est Proprium, cum possit Paucitas Menstrui ab alijs Causis prouenire, quàm à Caliditate eius, vt ab Opilatione eius; Et ideò non significat Caliditatem, nisi sit iunctum cum alijs Signis significantibus ipsam.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Nicolus concedit Vtero Facultatem Attractricem Menstruorum, at ipsam Debilem. Galenus verò negat, ipsum audite, legite.

Galenus

Galenus libr. Quinto de Simplicium Medicamentorum Facultatibus. Cap. xxij.

Itaque mirandum non est si tum Victus, tum Medicamenta Similia sint, nempè & ea, quæ Generant, sedantq; in Menses singulos ex Vtero Purgationem. Et ea, quæ Lactis in Vberibus Generationem procurant, ac supprimunt. Quanquam hactenus differant, quod & Calidioribus, & magis Incidentibus Purgatio Menstrua nonnunquàm indigeat quippe cum ea in parte sita Vena magis aperiri debeant, quàm quæ tendunt in Mammas: & Sanguinem Fluxilem magis requirat, nimirum, Cũ Vterus ad Delationẽ eius nihil cõferat. *Mittuntur enim in Venas, quæ illi committuntur haud Attrahuntur Menses: At Sanguis in Vbera non tantùm mittitur, sed & trahitur, ac proinde leuiore subsidio Medicaminũ opus habet, cùm non abundè in Mammas confluit.*

Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Sed Volũtariam istorum Virorum Doctrinam, prȩsertim Galeni sequentes institutum, Veritatem rerum, non scribentium Dignitate, sed Rationum pondere metientis, non equidem nos (& pace illorum, atq; assectarum dicatur) magni ȩstimamus. Contra potiùs arbitramur Vterum pollere Vi Attractrice Sanguinis (nisi quid contingat prȩter Naturam) ipsius Menstrui, qui perfunditur etiam Vi Genitali non solum Vteri, sed Testiũ quoq; in proximo adiacẽtium beneficio, vnde fit Materia apta

Generationis Fœtus, quātū pertinet ad Fęmininū Principiū, qui tamē Sanguis Mēstruus Vi Genitali Fœminina perfusus consummatur, adueniente, & adiungente se Facultate Genitali Principij Oppositi, scilicet Maris, quicquid sentiant Veteres, atque Scholæ, sed non interest huius loci hanc rem definire; sat fuerit ind casse opinionem. Neq; colligāt Fœminam posse Generare Per Se Molā, quia vidi hactenus illā Generari a Mulieribus Viro vtetib⁹, nunquam autem à..... Virginibus cognoui Molam fuisse Generatam, neq; hactenus audiui. Vterus attrahit Menstrua, quia est Pars Princeps, apparet eiusmodi Dignitas ex ipsius ablatione in Brutis, at prosequamur.

Indicium Tertium.

Tertium Signum etiam sumptum est ab Exeunte Mutato in sua Qualitate. Et est, dixit Auicennas, quod significant ipsam Color Menstruorum declinans ad Citrinitatem, vel Viriditatem, vel Nigredinem cum Fætore, Quia Viriditas, & Nigredo possent à Frigido prouenire; Et tunc non erit in eis Fætor, vt apparebit: Fætor enim significat quandam Caliditatem pręter Naturam super rem Naturalem. Et istud Signum habet Veritatē, pręsupposita Equalitate Complexionis in Principalibus Membris ipsius Mulieris, ità quòd non fiat in Menstruo ex Caussa illorum Color Citrinus, Viridis, & Niger.

Indicium

Indicium Quartum.

Quartum Signum est sumptum ab Operatione læsa, & est, dixit Auicennas quòd significatur aliquando Caliditas Matricis Ex Doloribus in Partibus Hepatis venientibus, & secũdùm Hippocundrium Dextrum, Vel secundum Hyppocundria ambo, & tunc debet suppleri, & in Partibus Splenis, & hoc est melius Dixit Auicennas Quandoq; Quia hoc non est semper appares, & propter alias Caussas euenire potest. Possibile est enim Matrice existente Calida, Epar esse Frigidum, & multiplicare Ventositatem, Causantem in eo Dolorem; Et ex alijs Causis. Et similiter etiá potest dici de Splene. Et ideò hoc Signũ Indicium dat iunctum alijs significationibus Caliditatem Matricis.

Indicium Quintum.

Quintum Signum est sumptum à Vulneribus, seu Vlceribus Matricis, quoniam ipsa multiplicantur in Matrice Calida propter Caliditatem incendentem Sanguinem, & Humores, vndè redduntur Pungitiui, Mordificatiui, Vlceratiui. Et istud iterũ Signum non est Certum, cum possint ex Alia Caussa prouenire Vlcera in Matrice, vt propter Hepar Calidum transmittens ad eum Humores Acutos.

Indicium

Indicium Sextum.

Sextum Signum dixit Auicennas est Exiccatio Labiorum Mulieris, scilicet Oris eius.

Et Gordonius dixit; Et Sitis.

Et Gilbertus addidit, Et Continua Amaritudo Oris, quod cōtingit propter Communitatem Magnam, quam habet Matrix cum Stomacho. Cum est Calida, ipsum Calefacit, & Desiccat, quo desiccato causatur Siccitas in Ore, & in Labijs Mulierum Causantur etiam inde Sitis, & Amaritudo.

Alia littera habet Labiorum Matricis, & est etiā Bona, quia Caliditas eius desiccat etiam Vuluam. Non tamen sunt hęc Vera semper. Cum possunt habere aliam Caussam.

Indicium Septimum.

Septimum Signum est Multitudo Pilorum, scilicet in Pectine, & cum iam nota est.

Arbitror subesse Librarij, vel Typographi Mendum, scribiq; vel imprimi debuisse. Et cum iam nata est.

Indicium Octauum.

Octauum Signum est, dixit Auicennas, Tinctū Aquæ, idest Vrinæ secundum plurimum, non tamen semper. Rubet autem Vrina propter Caliditatem Vesicę, & Renum maximè, & etiam Hepati communicatam. Si tamen tantum communicaret

Renibus

Renibus Caliditatem, quod dilataret Vias eorum, & eorum Attractionem fortificaret, tanta humiditas Vrinalis attraheretur ad eos, & tã paruo tempore moraretur in ipsis, quòd non posset tingi, & non tincta egrederetur.

Indicium Nonum.

Nonum Signum dixit Auicennas, sunt Veloces Pulsus propter Caliditatem communicatã Cordi.

Indicium Decimum.

Decimum Signum dixit Gordonius, est Appetitus ad Venerem Magnus cum delectatione multa, & Veloci Spermatis Emissione.

Indicium Vndecimum.

Vndecimum Signum sunt Viragines secũdùm plurimum, & Velocis Motus in Actionibus.

Indicium Duodecimum.

Et potest addi Duodecimum Signum, sumptũ A Iuuantibus, & Nocentibus.

Signa Matricis FRIGIDÆ:

Indicium Primum.

Signa Matricis FRIGIDAE sunt Primum dixit Auicennas, Retentio, vel Ablatio Menstruorum. Aut ipsorum Paucitas. Et scias quod Mẽstrua diuersimodè fiunt Pauca in Complexione Calida, & Frigida.

Quia in Calida per Viam Resolutionis,& Exiccationis, vt dictum est.

Et in Frigida propter Stricturã Venarũ. Quamuis enim in tali Muliere communicata Membris Nobilibus Frigiditate per viam Indigestionis Superfluitates multiplicentur. Nihilominùs Paucæ per hanc saltem viam euacuantur propter ipsarum Debilitatem, Et Viarum Angustationem; propter quod etiam illud Paucum quod est Subtile, quoniam Grossum non valens transire retinetur.

Indicium Secundum.

Secundum Signum dixit Auicennas est ipsorũ Albedo, Aùt Nigredo vehemens. Nigredo autem vehemens procedit, aùt à Caliditate adurente: Aut à Frigiditate Mortificãte; & tunc est sinè Fœtore. Et hoc est Verum, nisi Nigredo fiat per Communitatem ad Splenem transmittentem Sanguinem Nigrum Melancolicum: Albedo autem fit à Frigido agente in Humidum, & propter admixtionem Phlegmatis.

Indicium tertium.

Tertium Signum dixit Auicennas est Prolongatio Mundificationis. Quod Duobus potest contingere Modis. Vno modo, quando prolõgatur Tempus reditus Menstruorum: Quia scilicèt tardat venire per Mensem. Alio modo, Postquàm veniunt diutiùs perdurant, antequam Mundificetur. Cùm hac ergò Prolongatione totum illud, quod emititur,

titur, est Paucum propter Caussam dictam in Primo Signo.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est sumptū à Regimine pręcedente Infrigidatiuo: sicut Vsus Ciborum Grossorum Infrigidatiuorum.

Et Coitus plurimus,& similia.

Indicium Quintum.

Quintum Signum est Stupor in Superioribus Matricis,& circà Hyppocundria, & Vmbilicum: Vel in Superioribus, idest Exterioribus, quę possunt vocari Superiora, respectu Interiorum: & erit vt sit in Mirach Ventris Parua Sensibilitas, & hoc propter Frigiditatem communicātem dictis Partibus.

Indicium Sextum.

Sextum Signum est Paucitas Pilorum in Pectine: Et sunt Flaui: & Rari.

Indicium Septimum.

Septimum Signū est Paucitas Tincturę Aquę, idest Vrinę,& Corruptio Coloris eius, quia erit cū Offuscatione, vel Turbulentia, & omninò non est Color Vrinę Pulcher.

Indicium Octauum.

Octauum Signum est sumptum à Pulsu, quoniam est Tardus propter Frigiditatem communicatam Cordi.

Quia in Calida per Viam Resolutionis, & Exiccationis, vt dictum est:

Et in Frigida propter Stricturã Venarũ. Quamuis enim in tali Muliere communicata Membris Nobilibus Frigiditate per viam Indigestionis Superfluitates multiplicentur. Nihilominùs Paucæ per hanc saltem viam euacuantur propter ipsarum Debilitatem, Et Viarum Angustationem; propter quod etiam illud Paucum quod est Subtile, quoniam Grossum non valens transire retinetur.

Indicium Secundum.

Secundum Signum dixit Auicennas est ipsorũ Albedo, Aùt Nigredo vehemens. Nigredo autem vehemens procedit, aùt à Caliditate adurente: Aut à Frigiditate Mortificãte; & tunc est sinè Fœtore. Et hoc est Verum, nisi Nigredo fiat per Communitatem ad Splenem transmittentem Sanguinem Nigrum Melancolicum. Albedo autem fit à Frigido agente in Humidum, & propter admixtionem Phlegmatis.

Indicium tertium.

Tertium Signum dixit Auicennas est Prolongatio Mundificationis. Quod Duobus potest contingere Modis. Vno modo, quando prolõgatur Tempus reditus Menstruorum: Quia scilicèt tardat venire per Mensem. Alio modo, Postquàm veniunt diutiùs perdurant, antequam Mundificetur. Cùm hac ergò Prolongatione totum illud, quod emittitur,

titur, est Paucum propter Caussam dictam in Primo Signo.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est sumptũ à Regimine precedente Infrigidatiuo: sicut Vsus Ciborum Grossorum Infrigidatiuorum.

Et Coitus plurimus, & similia.

Indicium Quintum.

Quintum Signum est Stupor in Superioribus Matricis, & circà Hyppocundria, & Vmbilicum: Vel in Superioribus, idest Exterioribus, quę possunt vocari Superiora, respectu Interiorum: & erit vt sit in Mirach Ventris Parua Sensibilitas, & hoc propter Frigiditatem communicâtem dictis Partibus.

Indicium Sextum.

Sextum Signum est Paucitas Pilorum in Pectine: Et sunt Flaui: & Rari.

Indicium Septimum.

Septimum Signũ est Paucitas Tincturę Aquę, idest Vrinę, & Corruptio Coloris eius, quia erit cũ Offuscatione, vel Turbulentia, & omninò non est Color Vrinę Pulcher.

Indicium Octauum.

Octauum Signum est sumptum à Pulsu, quoniam est Tardus propter Frigiditatem communicatam Cordi.

Quia in Calida per Viam Resolutionis,& Exiccationis,vt dictum est:

Et in Frigida propter Stricturã Venarũ. Quamuis enim in tali Muliere communicata Membris Nobilibus Frigiditate per viam Indigestionis Superfluitates multiplicentur. Nihilominùs Paucæ per hanc saltem viam euacuantur propter ipsarum Debilitatem, Et Viarum Angustationem; propter quod etiam illud Paucum quod est Subtile, quoniam Grossum non valens transire retinetur.

Indicium Secundum.

Secundum Signum dixit Auicennas est ipsorũ Albedo, Aùt Nigredo vehemens. Nigredo autem vehemens procedit, aùt à Caliditate adurente: Aut à Frigiditate Mortificãte; & tunc est sinè Fœtore. Et hoc est Verum, nisi Nigredo fiat per Communitatem ad Splenem transmittentem Sanguinem Nigrum Melancolicum. Albedo autem fit à Frigido agente in Humidum, & propter admixtionem Phlegmatis.

Indicium tertium.

Tertium Signum dixit Auicennas est Prolongatio Mundificationis. Quod Duobus potest contingere Modis. Vno modo, quando prolõgatur Tempus reditus Menstruorum: Quia scilicèt tardat venire per Mensem. Alio modo, Postquàm veniunt diutiùs perdurant, antequam Mundificetur. Cùm hac ergò Prolongatione totum illud, quod emittitur,

titur, est Paucum propter Caussam dictam in Primo Signo.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est sumptū à Regimine pręcedente Infrigidatiuo: sicut Vsus Ciborum Grossorum Infrigidatiuorum.

Et Coitus plurimus,& similia.

Indicium Quintum.

Quintum Signum est Stupor in Superioribus Matricis,& circà Hyppocundria, & Vmbilicum: Vel in Superioribus, idest Exterioribus, quę possunt vocari Superiora, respectu Interiorum: & erit vt sit in Mirach Ventris Parua Sensibilitas, & hoc propter Frigiditatem communicātem dictis Partibus.

Indicium Sextum.

Sextum Signum est Paucitas Pilorum in Pectine: Et sunt Flaui: & Rari.

Indicium Septimum.

Septimum Signū est Paucitas Tincturę Aqvę, idest Vrinę, & Corruptio Coloris eius, quia erit cū Offuscatione, vel Turbulentia, & omninò non est Color Vrinę Pulcher.

Indicium Octauum.

Octauum Signum est sumptum à Pulsu, quoniam est Tardus propter Frigiditatem communicatam Cordi.

Quia in Calida per Viam Resolutionis,& Exiccationis,vt dictum est:

Et in Frigida propter Stricturã Venarũ. Quamuis enim in tali Muliere communicata Membris Nobilibus Frigiditate per viam Indigestionis Superfluitates multiplicentur. Nihilominùs Paucæ per hanc saltem viam euacuantur propter ipsarum Debilitatem, Et Viarum Angustationem; propter quod etiam illud Paucum quod est Subtile, quoniam Grossum non valens transire retinetur.

Indicium Secundum.

Secundum Signum dixit Auicennas est ipsorũ Albedo, Aùt Nigredo vehemens. Nigredo autem vehemens procedit,aùt à Caliditate adurente: Aut à Frigiditate Mortificãte; & tunc est sinè Fœtore. Et hoc est Verum, nisi Nigredo fiat per Communitatem ad Splenem transmittentem Sanguinem Nigrum Melancolicum. Albedo autem fit à Frigido agente in Humidum, & propter admixtionem Phlegmatis.

Indicium tertium.

Tertium Signum dixit Auicennas est Prolongatio Mundificationis. Quod Duobus potest contingere Modis. Vno modo, quando prolõgatur Tempus reditus Menstruorum: Quia scilicèt tardat venire per Mensem. Alio modo, Postquàm veniunt diutiùs perdurant, antequam Mundificetur. Cùm hac ergò Prolongatione totum illud, quod emittitur,

titur, est Paucum propter Caussam dictam in Primo Signo.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est sumptũ à Regimine precedente Infrigidatiuo: sicut Vsus Ciborum Grossorum Infrigidatiuorum.

Et Coitus plurimus, & similia.

Indicium Quintum.

Quintum Signum est Stupor in Superioribus Matricis, & circà Hyppocundria, & Vmbilicum: Vel in Superioribus, idest Exterioribus, que possunt vocari Superiora, respectu Interiorum: & erit vt sit in Mirach Ventris Parua Sensibilitas, & hoc propter Frigiditatem communicãtem dictis Partibus.

Indicium Sextum.

Sextum Signum est Paucitas Pilorum in Pectine: Et sunt Flaui: & Rari.

Indicium Septimum.

Septimum Signũ est Paucitas Tincture Aque, idest Vrine, & Corruptio Coloris eius, quia erit cũ Offuscatione, vel Turbulentia, & omninò non est Color Vrine Pulcher.

Indicium Octauum.

Octauum Signum est sumptum à Pulsu, quoniam est Tardus propter Frigiditatem communicatam Cordi.

Quia in Calida per Viam Resolutionis, & Exiccationis, vt dictum est.

Et in Frigida propter Stricturã Venarũ. Quamuis enim in tali Muliere communicata Membris Nobilibus Frigiditate per viam Indigestionis Superfluitates multiplicentur. Nihilominùs Paucæ per hanc saltem viam euacuantur propter ipsarum Debilitatem, Et Viarum Angustationem; propter quod etiam illud Paucum quod est Subtile, quoniam Grossum non valens transire retinetur.

Indicium Secundum.

Secundum Signum dixit Auicennas est ipsorũ Albedo, Aùt Nigredo vehemens. Nigredo autem vehemens procedit, aùt à Caliditate adurente: Aut à Frigiditate Mortificãte; & tunc est sinè Fœtore. Et hoc est Verum, nisi Nigredo fiat per Communitatem ad Splenem transmittentem Sanguinem Nigrum Melancolicum. Albedo autem fit à Frigido agente in Humidum, & propter admixtionem Phlegmatis.

Indicium tertium.

Tertium Signum dixit Auicennas est Prolongatio Mundificationis. Quod Duobus potest contingere Modis. Vno modo, quando prolõgatur Tempus reditus Menstruorum: Quia scilicèt tardat venire per Mensem. Alio modo, Postquàm veniunt diutiùs perdurant, antequam Mundificetur. Cùm hac ergò Prolongatione totum illud, quod emittitur,

titur, est Paucum propter Caussam dictam in Primo Signo.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est sumptũ à Regimine prę̨cedente Infrigidatiuo: sicut Vsus Ciborum Grossorum Infrigidatiuorum.

Et Coitus plurimus, & similia.

Indicium Quintum.

Quintum Signum est Stupor in Superioribus Matricis, & circà Hyppocundria, & Vmbilicum: Vel in Superioribus, idest Exterioribus, quę possunt vocari Superiora, respectu Interiorum: & erit vt sit in Mirach Ventris Parua Sensibilitas, & hoc propter Frigiditatem communicãtem dictis Partibus.

Indicium Sextum.

Sextum Signum est Paucitas Pilorum in Pectine: Et sunt Flaui: & Rari.

Indicium Septimum.

Septimum Signũ est Paucitas Tincturę Aquę, idest Vrinę, & Corruptio Coloris eius, quia erit cũ Offuscatione, vel Turbulentia, & omninò non est Color Vrinę Pulcher.

Indicium Octauum.

Octauum Signum est sumptum à Pulsu, quoniam est Tardus propter Frigiditatem communicatam Cordi.

Indicium Nonum.

Nonum Signum est Paucitas Appetitus ad Venerem, Et Tarditas emissionis Spermatis Cum Parua Delectatione in Ea.

Indicium Decimum.

Decimum Signum est Tactus Frigiditatis Corporis eius, cū Discoloratione Faciei: Et totius Corporis: Et Sensibilitas Frigiditatis in profundo circà Regionem Matricis.

Indicium Vndecimum.

Signum Vndecimum est sumptum à Iuuantibus, & Nocentibus.

Modus cognoscendi Varietatem Menstruorum.

Modus cognoscendi Colorem Menstruorum est, dixit Auicennas, sumatur Pannus Lineus Mundus, & supponatur in Nocte, & Mane tollatur, & ponatur in Vmbra, & Siccetur, & cum exsiccatus fuerit, consideretur Color eius.

1 An sit Rubeus, significans Caliditatem, & Dominium Sanguinis?

2 An sit Citrinus, significans Caliditatem, & Dominium Cholere?

3 An sit Albus, significans Frigiditatem, & Dominium Phlegmatis?

4 An sit Niger, & significat Frigiditatem, & Dominium Humoris Melancholici?

Marcus

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Constabit hanc Doctrinam, veluti Nicolus innuit desumptam fuisse ab Auicenna, si legeris, aut audiueris, quę inferius dicentur. Ipse autem Auicennas mutuatus est eandem ab Hippocrate, sed Arabem primò proponamus.

Auicennas lib. Tertio, & Fen vigesimaprima Tract. primo, Cap. Quarto.

TEMPERIEM Matricis significat Color Menstruorum. Et propriè cum sumitur Pannus Lineus, & supponitur in Nocte, deindè Exiccatur in Vmbra, & consideratur, An sit Rubeus? An Citrinus, & significat Caliditatem, & Choleram, aut Sanguinem? Aut sit Niger, & Albus, & significat Contrarium illius. Verùm Niger cum Fœtore Putrido significat Caliditatem quandam, & qui est sine ipso, significat Frigiditatem.

Hippocr. lib. j. de Morbis Mul. Tex. 231

Quùm Menses prodeunt, Linteum complicatum Palmi magnitudine super Tenuem Cinerem expàndito, deinde vt quę exeūt, supèr hoc defluāt, curato. Præstat autem Duo esse Lintea, Vtrunque seorsim, Alterum Diurnum, Alterum Nocturnū, Et Diurnum quidem postera Die lauare oportet: Nocturnum verò, vbi per Diem, ac Noctem super

Cinerem

Cinerem situm fuerit. In Lotura verò considerare oportet, Qualia nam fiant Lintea Lota? vbi in Sole fuerint Siccata. Optimum tamen est in Tenebroso Loco ea resiccari. Siquidem igitur Pituita fuerit, quę Conceptionem impedit Muccosa Lintea erunt. Si verò propter Salsuginem, & Bilem impeditur, Fulua, & Subliuida. His igitur consideratis, & diligenti animaduersione expensis, totum etiã Corpus inspicito; An multa Purgatione opus habeat, an Secùs; itá vt ad Colorem & Aetatem, & Robur, & Anni Tempus, & qua Diæta vtantur inspicias.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Per Analogiam desumpsit Auicennas Modum vestigandi Temperiem Menstruorum, ex quibus conijcere licet ipsius quoquè Vteri Temperamentum Documentum sit vobis curiosissima perpendere animaduersione quę Annexa tradidit Hippocrates.

Legatis prętere eundem

Libro primo De Morbis Mulierum Textu Trigesimoseptimo. Adhuc in eodem Libro Text. Vndeuigesimo supra Centesimium.

Libro De Natura Muliebri Textu Vigesimo.

Prętere in hoc Lib. Tex. Septuagesimosecũdo.

Libro De Sterilibus Textu Decimoquarto.

Cur autem absque Notis Arithmeticis indicauerim huiusmodi Loca, sed potiùs fuerim vsus Dictionibus omnino signatis nõ pigebit referre. Cef

serit

ferit nanque fortassis in Vtilitatem publicam Artis Medicæ, neq; eandem negligendam, si Veritatem indicatam voluerint accipere. At Error non simùl & ostenditur, & relinquitur, puderéq; homines Doceri, vsqueadeo pruriunt omnes Docere. Sed vitium nunquam, aut rarò admodum radicitùs euellitur, & latè funditur.

Caractêrum Arithmeticorum vsus est oppido quam fallax, lubricus, & errori obnoxius, vel propter incuriam, vel propter hominum quoque malitiam.

Quamobrē ex Analogia cuiq; patet satis Mandata Medica, seu Præscriptiones Medicorū (quas obtinuit vsus dici Receptas) iisdem subiacere periculis, cum scribi soleant, & Notis, & Charactêribus Arithmeticis. Documentum itaq; foret mortalibus valde Saluberrimum, illa reijcere, atque vti Dictionibus integris, & signatis; difficilius nanq; subreperet error, qui plerunque solet contingere, veluti animaduertimus, atq; Salutis hominum iactura. Neque mea tantum hæc est Opinio, sed & Antiquorum, vos legite, audite.

Galenus Libro Septimo, De Compositione Medicamentorum per Genera, Cap 9.

Porrò inuenit Menecrates, vt ipse ait, & alij quidam ei attestantur, Medicamentum Diachylon, idest Ex Succis appellatum: Phlegmonis nondùm vehementer Dolentibus esse Remedio. Inscriptus est Liber, quo Pharmacum tradidit.

Auto-

Autocrator Hologrammatos;

Certè Autocrator, quasi dicas Imperator, quoniam huic dicatus est. Hologrammatos, quia sine Notis, integris Syllabis expressus est. Duo, Tria, Quatuor, Quinque, Aliusq; quilibet Numerus; vel Resinae, vel Picis, vel alterius cuiuspiam Medicaminis.

Hoc autem fecit Menecrates, quòd sæpè non modò nolentibus Errorem committere in Scripturis contingit, Sed etiam per Inuidiam quibusdam volentibus dum o litterã θ faciunt, per mediam rotundam lineam alia transuersim ducta, vero Littera alia similiter transuersim apposita; sicut etiam vna linea ex γ, & e derasa littera, ι Caracterem relinqui contingit. Pari modo ex multis litteris, Alijs Appositione, Alijs Compositione, Alijs Ablatione mutari Notas, siue Caracteres illos indicantes accidit. At nihilo plus Menecrates Posteritati consuluit, cum ij, qui eius Librum scribunt, Appellationes Numerorum nõ integris litteris, sed Caracteribus eas significantibus notent.

Iure igitur Damocratis Libri Medicamentorum metris descripti in pretio habiti sunt. Et si omnia hunc in modum tradita forent, optimum nimirum esset.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sanè admiror, neq; satis Medicos nostri temporis Documentum non fuisse insequutos Menecratis, admoneo interim ego, quicũq; sim, haud velint beneficio mortalium negligere hanc scribẽdi For-

mulam

mulam in exarandis Mandatis Medicis, aut Receptis. Exemplum sit.

Rec. Mellis Ros. sol. compos. Vnc. Quinque, cum Vino Gran. Dulc. q. s. f. potio.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Subiunxi Chirographum, quòd obsignari eodem oporteret ipsa Mandata, vtcunq; accipiatur Documentum huiusmodi, non attamen piguerit obiter id animaduertisse: nullius violamus arbitrium: suo quisq; inseruiat Cerebro. Non ignoramus Cautionem quibusdam esse Medicis voluntatem suam non tantum Characteribus, verum etiã Dictionibus, atq; Cymmerijs verbis occultare, sed & Gallinarũ Scripturis (vtar interim Dicto Plautino: Quid & Gallinæ scribunt?) catè, callide quasi ambagibus Delphicis obuoluere ad aucupandam apud Vulgus Dignitatem, quod summè admiratur, quæ non intelligit, non veritate, sed ignorantia sua dimetiens rei momenta ipsius.

Modò si qui ægre ferant nos à proposita fuisse digressos Materia consulant Excursus Pergamenos, & si fuerit illis Vnciola Cõmunis sensus obriguerint, & Marpesiæ tanquam steterint Cautes, quas ego Coruis dedo deliniendas. Filum iam resumamus. Quantum pertinet ad Menstrua interstinguenda ex Colore, quam cognitionem si Medicus negligit in Mulieribus curandis omninò is Carnifex existit, proinde ipsam debet vnusquisq; acriter satagere, vos legite, audite meum Conter-

raneum Vestigijs maiorum prudenter veluti, & in cæteris inhærentem.

Ioannes Michael Sauonarola Patauinus.
Tract. 6. Pract. Maioris, Cap. 21.
Rub. 6. De Menstruis.

Tu tamen nota, quod cum volueris certificari de Humore, qui est in Caussa, fac, vt Tempore Menstrui illud modicum, quod colligitur super Petiam, Exiccetur in Vmbra: Deinde aspiciatur Color eius: Quod si fuerit Rubeus &c. Sanguis: si Citrinus Cholericus, & ita de Alijs, vt sæpe.

Nunc progrediamur ad referenda Indicia Vteri ipsius HVMIDI.

Indicia Vteri HVMIDI.

Indicium primum.

Signa Complexionis humidæ sunt, dixit Auicennas Tenuitas Menstruorum: Sumendo Tenuitatem prò Fluxibilitate, non prò vera Subtilitate.

Indicium Alterum.

Secundum Signum eius est Multitudo Cursus Matricis; scilicet Humiditatum Menstrualium: Quæ fluunt Liquidæ, & Humidæ, & Multæ, vel aliarum Humiditatum, propter quarũ decursum stat Vulua earum, quasi continuè Humida Humectata, aut quadam Humiditate alia Fluida.

Indicium Tertium.

Tertium Signum est Abortus Fœtus, cum Magnificatur Scilicet Fœtus: Quia in tali Matrice Cotyledones sunt Laxi, Humidi, facile frangibiles, quos facile frãgit Magnificatus Embrio: ipse enim non benè formatus in Matrice propter Humiditatem, quasi lubricans est Caussa, quòd Cotyledones frangantur præ Grauedine ipsius.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est: Non delectantur in Venereis: cum tamen vtuntur eis, Emittunt Sperma Fluidum multum.

Indicium Quintum.

Quintum Signum Vrina Grossa Humiditatibus plena.

Indicium Sextum.

Sextum Signum. Totum Corpus redditur Humidius, & Lenius.

De Indicijs Temperiei Vteri SICCI.

Indicium Primum.

Et signa Complexionis Siccæ dixit Auicennas Primum est Exiccatio Menstruorum, & Grossities, & Densitas eorum.

rancum Vestigijs maiorum prudenter veluti, & in cæteris inhærentem.

Ioannes Michael Sauonarola Patauinus.
Tract. 6. Pract. Maioris, Cap. 21.
Rub. 6. De Menstruis.

Tu tamen nota, quod cum volueris certificari de Humore, qui est in Caussa, fac, vt Tempore Menstrui illud modicum, quod colligitur super Petiam, Exiccetur in Vmbra. Deinde aspiciatur Color eius. Quod si fuerit Rubeus &c. Sanguis; si Citrinus Cholericus, & ita de Alijs, vt sæpe.

Nunc progrediamur ad referenda Indicia Vteri ipsius HVMIDI.

Indicia Vteri HVMIDI.

Indicium primum.

Signa Complexionis humidæ sunt, dixit Auicennas Tenuitas Menstruorum. Sumêdo Tenuitatem prò Fluxibilitate, non prò vera Subtilitate.

Indicium Alterum.

Secundum Signum eius est Multitudo Cursus Matricis: scilicet Humiditatum Menstrualium, Quæ fluunt Liquidæ, & Humidæ, & Multæ, vel aliarum Humiditatum, propter quarũ decursum stat Vulua earum, quasi continuè Humida Humectata, aut quadam Humiditate alia Fluida.

Indicium

Indicium Tertium.

Tertium Signum est: Abortus Fætus, cum Magnificatur Scilicet Fætus: Quia in tali Matrice Cotyledones sunt Laxi, Humidi, facile frangibiles, quos facile frūgit Magnificatus Embrio: ipse enim non benè formatus in Matrice propter Humiditatem, quasi lubricans est Caussa, quòd Cotyledones frangantur præ Grauedine ipsius.

Indicium Quartum.

Quartum Signum est: Non delectantur in Venereis: cum tamen vtuntur eis, Emittunt Sperma Fluidum multum.

Indicium Quintum.

Quintum Signum Vrina Grossa Humiditatibus plena.

Indicium Sextum.

Sextum Signum. Totum Corpus redditur Humidius, & Lenius.

De Indicijs Temperici Vteri SICCI.

Indicium Primum.

Et signa Complexionis Siccæ dixit Auicennas Primum est Exiccatio Menstruorum, & Grossities & Densitas eorum.

Indicium Alterum.

Secundum signum est Paruitas Cursus eorum: Et quia Pauca, & Pauco Tépore exeunt, & Mundificantur Citò. Paucitas tamen Menstrui sinè Grossitie ipsius non est Signum certum Siccitatis, cum possit ab alijs Causis, vt dictum est.

Indicium Tertium.

Tertium signum. Appetũt Coitum, sed parum possunt super eo; & quod emittunt Sperma Paucum: & est Solidum.

Indicium Quartum.

Quartum signum. Totum Corpus redditur Siccum: & Extenuatum.

Indicium Quintum.

Quintum signum est Siccitas Oris: scilicèt Matricis: Est enim Vulua Paucarum Humiditatum; & propter Exiccationem Matricis non Abortiũt, nisi ex magna Caussa. Vel Siccitas Oris, scilicet Labiorum: & Sitis communicata Siccitate Stomacho.

Indicium Sextum.

Sextum signum. Vrina est Subtilis, & Limpida. Signa autem Compositarum Complexionum Matricis haberi posśũt ex Complicatione Signorum Simplicium.

Marcus

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Hucusque progressus est Nicolus Florentinus Vir Doctus, qui & Multùm, & Multa legit, omniaq; Lecta Medica retulit in hoc Opus Medicũ, is profectò quando legisset aut Edita, aut Manuscriptã Exemplaria ad hãc Materiam spectantia, illa haud neglexisset, at potiùs exscripta hûc transtulisset, veluti constat apertè satis, cum reddiderit accepta Gordonio, & alijs, quæ in corũ legit Monumentis. Est enim (veluti Plinius ait) benignum & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris, nõ vt pleriq; ex ijs, quos, at præstat vti Attica Eloquentia. Scitote enim conferentem me Autores, deprehendisse à iuratissimis, & proximis veteres transcriptos ad verbum, neq; nominatos, nõ illa Virgiliana Virtute, vt certarent: nõ Ciceroniana Simplicitate, qui in Libris De Republic. Platonis se Comitem profitetur: in Consolatione Filiæ Crantorem, inquit, sequor, item Panætium De Officijs, quæ Volumina eius ediscenda, non modò in manibus habenda quotidiè nostis. Obnoxij profectò Animi, & infelicis Ingenij est, deprehendi in Furto malle, quàm mutuum reddere, cum præsertim Sors fiat ex Vsura. Sunt qui vafrè admodùm, scilicèt Aristotelico more, visis aliorum Opinionibus, per Analogiam ijsdem quasi contrasis, volunt videri Noua protulisse, vetustis Fundamẽtis inædificantes, quod eam Analogicè, & Fundamentaliter exceperunt. Pax. Tot nos habemus (quæ fuit

Gratia

Gratia Dei Optimi Maximi) Inuenta cum in Philosophico, tum in Medico Negotio, vt dementis otij fuat nugas curare. Dabimus Philosophiam nostram De Vltimis Sensibilibus ab Aristot. prorsus ignoratis, quod Pace dictum sit omnium eiusdem Sectatorum, eorum scilicet qui eidem iuramenta dedere.

Dabimus breui Physiologiam Pilorum Humanorum; & hanc Partem Corporis nostri suis Natalibus restituere conabimur, vnius Maiestatis Naturæ acti; cuius dum Vita hos reget Artus, erimus propugnatores acerrimi, iuxta modulū tamen Ingenioli nostri, semper illuc respicientis. Homo ille sapit, qui & minimum, & rarò desipit. Nemo siquidem Mortaliū omnibus horis sapit. Ingeniiq; nostri Moderatio Existit Cæca; Prudens, ac Sapiēs Ratiocinatio. Plura namq; nisi Plurima, vel Omnia cognoscūnt Docti nobis esse Occulta, & si quę cognoscuntur illa vix, tenuiter admodū percipiūtur.

CAPVT QVINTVM.

Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę desumuntur ex Antonio Guainerio Pap.

VIX fallunt Animi præsagia, vbi acriter singula pendas, vel ex hoc vno cognoueris Antonio Guainerio Papiensi, Viro eruditissimo, atq; Medico pręter Doctrinę totius Exemplum etiam Experientissimo, qui Gloriā apud Posteros viuens collimauit, eosdem amplissimis beneficijs demerens,

rens, illam ipsam si vnquã alius integerrimis Operibus amplifer sibimet parauit, quatenus vel ea ętas ferebat, vel ipsius intererat. Obscurus tamen Vir alioqui egregijs facinoribus illustris iacet, delitescit, nulli cognitus, nulli tamen Mortalium Medicorum postponendus, nullus magis cognoscẽdus, & Encomijs nobilioribus celebrandus, quam Noctem timuer itne Guainerius? vos legite, audite ipsum eundem.

Incipit Prologus editus per Eruditissimum Virum, Magistrum Antonium Guainerium Papiensem Artium, & Medicinæ Doctorem Clarissimum.

Magnò, ac summo desiderio iamdiù cuiuscunq; Particularis Membri Aegritudinum curam ponere concupiui: Sed Clarissimi quidam Antiqui Viri me cautum reddiderunt sub Morte præuenti inchoata Opera finire nequiuerunt: Vndè si quid perfectum erat, Nihil suprà: propter tamẽ totius Operis imperfectionem nulla est de eis facta mentio, & sic vacuè tempus eorum pauperculi consumpserunt. Ne igitur mihi veluti illis eueniat, nullum hactenus in Membris Ordinem obseruando, Commentariolos quosdam edidi Membris in quibusdam appropriatos, ut quicquid eueniat, hi absoluti in lucem saltem remaneant, quod & in præsentiarum facere libet. Quare Commentariolus præsens De Aegritudinibus Capitis sit, volo, quem si, Deo auxiliante, fecero, facilè mihi erit iam factos cum Eo ordine quodam concatenare. Sis igitur Bone Deus mihi (ut soles) adiutor, cui sint infinitæ laudes. Amen.

Marcus

Marcus Antonius Vlmus Patauinus :

Guainerius Doctissimus. Doctissimè scripsit, quęcunq; scripsit; attamen iacet Caligine mersus profunda, cuius Opera Medica si legerentur, nae felicius cum ipsa Medica Praxi ageretur, atq; multo beneficio mortalium. Sunt qui eiusdem opera corraserint, & Mangonio Fuco interpollarint, neque mutuum reddentes iniusti, sed Famam Fraus nulla latet: Satagam ego pro viribus talem ac tantum Virum de nostro censu Medico vsqueadeò benignè, & optimè meritum à tenebris in lucem diam reuocare: dedimus enim ei locum in Meridiationibus nostris Encomiasticis, quę pertinēt ad Medicos Optimos. Omnium siquidem nobis famâ cognitorum laudes quantum licuit honorificentissimo Testimonio, Elogio scilicet prosequuti sumus, commemorauimus: defunctis coniungere libuit etiam Contemporaneos nostros. Veruntamen ipsum Guainerium audite, legite.

Commentariolus De Aegritudinibus Matricis, per Magistrum Antonium Guaynerium Artium, ac Medicinae Doctorem Egregiū Papiensem editus feliciter incipit.

De Notificatione Matricis, & Significationibus ipsius. Cap. Primum.

Matrix est Membrum à Natura pro Conceptione deputatum, inter Vesicam, & Intestina situm, Dorso

Dorso, Sumini, ac Ossi Lato colligatum, Duabus cùm Tunicis creatum, quarum Intrinseca Venosa, & Extrinseca Substantiæ Neruea similis concernitur ambabus unico cū Collo ad Extrà protenso. Cuius Orificium ex Venis, & Subtilibus Ligamentis ante libationem contextum intrinseco Ori opponitur. Naturâ de Specierum perpetuitate sollicita in Mulieribus Intrinsecam Matricis Tunicam Venis contexuit, à quarum Orificijs congruo Tempore Menstrua, quæ à Vulgo metaphysicè FLORES nuncupantur effluunt. Sicut enim Floribus carentes Arbores Fructus non ferunt: Sic necnon Menstruantes Mulieres. Ipsæ Virorum comparatione Frigidæ sunt, & Humidæ multum: Quæ Humiditas in eis Calorem hebetat, cuius Superfluitates generantur Plurimæ in eis, quæ Matricis in Venis congeruntur. His cum Natura grauatam se sentit per Venarum Ora eas ad Extrà pellere conatur: quod in naturaliter se habētibus fit Mense omni, Diuersis quāuis Temporibus: Et hoc diuersitate Lunæ aspectus prouenit, cui secundum Ptolomæi sententiam Quarta parte sui Quadripartiti cap. 8. Quatuor Quartas attribuimus.

Primò à sui Apparitione ad Diacotomitatem primam, seù Semilluminationem vsque euenit, quam Calidæ, & Humidæ Complexionis fore est Experimento cognitum.

Ab hac ad Plenilunium Secunda pertingit, & hac Calida est, & Sicca.

Tertia Frigida & Sicca Plenilunio ad Diacotomitatem vsque Secundam vsque perdurans Frigida, & Humida censetur.

Hanc ob Caussam puellæ in Prima:
Adolescentiores in Secunda:
Consistentes primæ in Tertia:

Et aliæ in Quarta Quadra Menstruantur vt plurimum.

Vnde si Menstruorum Retentio eis præter Naturam affuerit: Ars cum Naturam imitetur ad ipsorum Prouocationem, duabus in Primis Quartis Puellæ, & ad Consistentiam vsque Saphenarum Phlebotomiam fieri iubemus. Consistentibus verò ad Finem vsq; Senij in Duabi Quartis Alijs, ideò in Vulgari Versu.

Luna Vetus Veteres; Iuuenes Noua Luna requirit.

Ex his secundum Lunæ Aetatum Diuersitatem Diuersam Mulieribus Complexionem attribui liquet.

Nam in Prima Menstruationis Aetate, Calidæ dicuntur, & Humidæ, Esto magis Humidæ.

In Secunda Calidæ, & Siccæ; Calidæ tamen magis.

In Tertia Frigidæ, & Siccæ; Siccæ quamuis plus.

In Quarta Frigidæ & Humidæ; Magis tamen Humidæ; & hoc per accidens: Mulieres nanq; Caloris defectu in Parte Secunda consistentiæ, quam ante, plures abundant in Superfluitates; etsi complexionis ætatiuæ merito ad Frigiditatem, & Siccitatem declinant magis: Ea ergo de re talem ætatiuam Complexionem Frigidam, & Humidam dicimus; Ex his nanque Caussa Diuersitatis Temporis Menstruationis manifestatur nobis.

Menstruum quoque Superfluum quoddam Alimenti, quod in alendæ substantiam non conuertitur, quidam esse volunt, aliud nihil. Et dicitur Menstruum à Mense, & Mensis à Menne Græcè, quod vt ait Isidorus Etymologiarum Quinto Latinè sonat sonat nanq; Mulier, & in Aetate debita existens Mense Menstruari debet.

Nec est Menstruum Mulieris Sperma, vt voluerunt nonnulli: ipsum enim est quædam Humiditas Saliualis

Alba

Alba ab Vltimo Alimento resecata, & in Testiculis generata Mulieris ad Generationē depitata, finaliter, propter quod Galenus in suo De Spermate ad Embrionis Generationem necessario Effectiuè concurrere probare visus est. Cuius Oppositum Philosophorum Princeps in De Animalium Generatione studuit certificare. Et quia in sequentibus Matricis Complexionem noscere tibi est perutile, audite, legite.

Indicia Vteri CALIDI.

1 MATRICEM Calidam esse Pilorum Crisporum Multitudine circa Pudibunda ipsarum, atq; emissione Citissima cognosces.

2 Cuius MENSTRVA ad Citrinitatem declinantia Diem Tertium non transibunt.

3 Vt plurimum VENEREM diligunt.

4 SEMEN emittunt Citò.

5 Et in Coitu delectantur maximè.

6 Ad Tactum Calidæ sunt.

7 Sunt & Sitibundæ:

8 Atquè cæteris Animosæ magis:

9 Labia Exiccata deferunt quasi semper:

10 Velociores in Motibus, ac alijs Actionibus sunt quibuscunque:

11 Pulsus Velox his est:

12 Et Vrina Intensa satis:

13 Quod si cum hoc Humores in Matrice Calidi fuerint, in ea Pondus, & Grauedinem percipiunt manifestè.

Indicia Vteri FRIGIDI.

1 FRIGIDA Matrix Pilorum retardat Ortum, Paucos, & Exiles emittit.
2 Frigiditas in ea sentitur:
3 MENSTRVA ad Albedinem declinantia sunt:
4 Et Paucum Coitum appetunt:
5 Parum SEMEN emittunt, Tardè:
6 Et in eo delectantur modicùm:
7 Ad Tactum Frigida sunt:
8 Et labia Humida ferè habentes semper, parũ Sitiunt:
9 Sunt Pusillanimes:
10 Ac in Motibus, suisq; in omnibus Actionibus Pigra:
11 Pulsus Tardus est:
12 Et Vrina Tenuis, & Alba:
13 Quæ omnia si Frigidis Humoribus coniuncta sunt cum Grauitate Pondus in Matrice aderit.

Indicia Vteri SICCI.

Matricis SICCITAS ex SICCITATE, & Euacuatione totius cognoscitur.
Vulua Labia SICCA habent semper:
MENSTRVA Emittunt Pauca:
Et esto in Coitu Semen ferè emittant:
Nihil in eo tamen Delectantur:
Maximè Pulsus est Durus:
Et Vrina Tenuis

Indicia Vteri HVMIDI.

1 HVMIDAM Matricem ex Multa MENSTRVORVM Fluida Quantitate cognosces.

2 Vulua

2 *Vulua Labia Humida deferunt semper:*
3 *In Coitu Delectantur parum: Ac propter abundantem Humiditatem Viris non sunt Grata:*
4 *Finntq. earum Matrices adeò Lubrica, vt Semen retinere haud queant.*
5 *Pulsus est Mollis.*
6 *Et Vrina est Spissa.*

Ex præfatis igitur Signis quarumcunq; Matricum Complexiones Simplices comprehendes manifestè, quæ cùm insimul coniungi possunt. Frigiditas simul cùm Humiditate, aut Siccitate: & cum his quoq; Caliditas Composita si fuerint Signa, permixta erunt. Et cum in sequentibus hæc tibi Necessaria sunt, illa benè Menti recollige. Et hæc de Notificatione Matricis, ac ipsius significationibus.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Vixit Antonius Guainerius olim sub Philippo Maria Vicecomite Mediolani, ac totius Liguriæ Duce Serenissimo, veluti apparet ex eius Nuncupatoria Epistola, cum illi dicauerit Commẽtariolum hunc, vnde ista exscripsimus. Titulus nanque talis existit.

Antonius Guainerius Medicorum minimus Philippo Mariæ Mediolani, ac totius Liguriæ Duci Inuictissimo Seruitutis affectum.

Dum isthæc nos exscriberemus, Autorem hunc eruditissimum legentes, animaduertimus ab ipso fuisse aliquatenus obseruatum BARBAM deseruire Indicio Facultatis Generatricis Masculæ, quapropter & accedere Testimonium Sententiæ nostræ,

nostræ, quam publicauimus in Fragmentis, quorum est Inscriptio

De Fine Medico Barbæ Humanæ

A quo fortasse desumpsit Hieronymus Cardanus Vir Doctus, cum & ipse eadem ferè scripserit, quemadmodum legimus in Obseruationibus nostris, at legatis, audiatis Guainerium.

Antonius Guainerius in Commentariolo De Aegritudinibus Matricis Cap. Nonagesimo sub Rubr. De Signis tam Pronosticis, quàm Demonstratiuis Sterilitatis, Difficultatis Impraegnationis.

Sterilitatis Signa tam in Viro, quàm in Muliere per prius ponenda sunt, & Difficultatis Impraegnationis successiuè.

Vir Effaeminatus.

Effaeminatum igitur Virum Sterilem iudica eum, scilicet, qui Timidus existens, Actus Muliebres habet plurimos, Vocemq., in cuius Pectine Pili Pauci, in B A R B A Paucissimi sunt, & Exiles. Hæc enim super T E S T I V M Malã Complexionem F R I G I D A M arguunt, cuius causa Sterilizatur Homo. Et talem Albertus Monstruosum appellat.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sed hoc docet Experiẽtia, quam etiam sunt insequuti, non solum Albertus Magnus, at Vetustissimi Viri Hippocrates, Aretæus, Ego locum, vel Sententiam Hippocratis indicaui in Opere meo De P H Y S I O L O G I A Barbæ Humanę Finali, quę statim exibit (Deo miserante) ab hoc

Opere

Opere publicato Caput addixi Sententiæ Hippocraticę, circa quā postea sum philosophatus Caussas aperiens, at vos legite, audite ipsum Aretęum.

Aretæus Cappadox Lib. 2. Morbor. Diutur. Cap. 5. & Rub. De Seminis Profluuio. Iulio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Atqui & Genitura Vitalitatem impartiens nos viros efficit, Calidos, Articulatos, Hirsutos, Vocales, Animosos, ad intelligendū, Operādumq; valentes: Id viri testantur. Contrà verò quibus nōn inest Vitalis Genitura, Rugosi sunt, Debiles, Acutæ Vocis, Glabri, IMBERBES, Effeminati: Eunuchi id manifestant.

Si quis autem Vir & Seminis profundendi abstinens fuerit, Robustus est, Audax, neque vel Feras expauescens: Testimonio sunt ex Athletis Temperantes.

Nam & illi, qui Naturā quibusdam præstant, ob Intemperantiam Deterioribus multò Peiores fiunt: Contra Naturā Deteriores ex Temperantia Præstantioribus longè Meliores euadunt. Neq; sanè ab alio quopiam quàm à Genitura Robustum Animal generatur. Vitalis itaq; Genitura ad Sanitatem, ad Robur, ad Animi Fortitudinem, & ad Generandum mirificè confert.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Aretæus cum fuerit ætate longè antiquior ipso Galeno, par est credidisse Galenum ab eodem plurima desumpsisse, quę tamen accepta nō reddidit, cùm scripserit consimilia, nisi eadem ipse Galenus, quantum pertinet ad Seminis Vires. Docti satis nouere.

CAPVT

nostræ, quam publicauimus in Fragmentis, quorum est Inscriptio

De Fine Medico Barbæ Humanæ

A quo fortasse desumpsit Hieronymus Cardanus Vir Doctus, cum & ipse eadem ferè scripserit, quemadmodum legimus in Obseruationibus nostris, at legatis, audiatis Guainerium.

Antonius Guainerius in Commentariolo De Aegritudinibus Matricis Cap. Nonagesimo sub Rubr.

De Signis tam Pronosticis, quàm Demonstratiuis Sterilitatis, Difficultatis Impregnationis.

Sterilitatis Signa tam in Viro, quàm in Muliere per prius ponenda sunt; & Difficultatis Impregnationis successiuè.

Vir Effœminatus.

Effœminatum igitur Virum Sterilem iudica eum, scilicet, qui Timidus existens, Actus Muliebres habet plurimos, Vocemq;, in cuius Pectine Pili Pauci, in B A R B A Paucissimi sunt, & Exiles. Hæc enim super T E S T I V M Malã Complexionem F R I G I D A M arguunt, cuius caussa Sterilizatur Homo. Et talem Albertus Monstruosum appellat.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Sed hoc docet Experiẽtia, quam etiam sunt insequuti, non solum Albertus Magnus, at Vetustissimi Viri Hippocrates, Aretæus, Ego locum, vel Sententiam Hippocratis indicaui in Opere meo De P H Y S I O L O G I A Barbæ Humanę Finali, quę statim exibit (Deo miserante) ab hoc

Opere

Opere publicato Caput addixi Sententiæ Hippocraticę, circa quã postea sum philosophatus Caussas aperiens, at vos legite, audite ipsum Aretęum.

Aretæus Cappadox Lib. 2. Morbor. Diutur. Cap. 5. & Rub. De Seminis Profluuio. Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Atqui & Genitura Vitalitatem impartiens nos viros efficit, Calidos, Articulatos, Hirsutos, Vocales, Animosos, ad intelligendũ, operandumq; valentes: Id viri testantur.

Contra vero quibus non inest Vitalis Genitura, Rugiosi sunt, Debiles, Acutæ Vocis, Glabri, IMBERBES, Effeminati: Eunuchi id manifestant.

Si quis autem Vir & Seminis profundendi abstinens fuerit, Robustus est, Audax, neque vel Feras expauescens: Testimonio sunt ex Athletis Temperantes.

Nam & illi, qui Natura quibusdam præstant, ob Intemperantiam Deterioribus multo Peiores fiunt: Contra Natura Deteriores ex Temperantia Præstantioribus longè Meliores euadunt. Neq; sanè ab alio quopiam quàm à Genitura Robustum Animal generatur. Vitalis itaq; Genitura ad Sanitatem, ad Robur, ad Animi Fortitudinem, & ad Generandum mirificè confert.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Aretæus cum fuerit ætate longè antiquior ipso Galeno, par est credidisse Galenum ab eodem plurima desumpsisse, quę tamen accepta nõ reddidit, cùm scripserit consimilia, nisi eadem ipse Galenus, quantum pertinet ad Seminis Vires: Docti satis nouere.

nostræ, quam publicauimus in Fragmentis, quorum est Inscriptio

De Fine Medico Barbæ Humanæ

A quo fortasse desumpsit Hieronymus Cardanus Vir Doctus, cum & ipse eadem ferè scripserit, quemadmodum legimus in Obseruationibus nostris, at legatis, audiatis Guainerium.

Antonius Guainerius in Commentariolo De Aegritudinibus Matricis Cap. Nonagesimo sub Rubr. De Signis tam Pronosticis, quàm Demonstratiuis Sterilitatis, Difficultatis Impraegnationis.

Sterilitatis Signa tam in Viro, quàm in Muliere per prius ponenda sunt, & Difficultatis Impraegnationis successiuè.

Vir Effoeminatus.

Effoeminatum igitur Virum Sterilem indicatum, scilicet, qui Timidus existens, Actus Muliebres habet plurimos, Vocem[illegible], in cuius Pectine Pili Pauci, in BARBA Paucissimi sunt, & Exiles. Haec enim super TESTIVM Malã Complexionem FRIGIDAM arguunt, cuius causa Sterilizatur Homo. Et talem Albertus Monstrosum appellat.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sed hoc docet Experiẽtia, quam etiam sunt insequuti, non solum Albertus Magnus, at Vetustissimi Viri Hippocrates, Aretæus, Ego locum, vel Sententiam Hippocratis indicaui in Opere meo De PHYSIOLOGIA Barbæ Humanę Finali, quę statim exibit (Deo miserante) ab hoc

Opere

Opere publicato Caput addixi Sententiæ Hippocraticę, circa quā postea sum philosophatus Caussas aperiens, at vos legite, audite ipsum Aretęum.

Aretæus Cappadox Lib. 2. Morbor. Diutur. Cap. 5. & Rub. De Seminis Profluuio. Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Atqui & Genitura Vitalitatem impartiens nos viros efficit, Calidos, Articulatos, Hirsutos, Vocales, Animosos, ad intelligendū, Operandumq; valentes: Id viri testantur. Contra verò quibus non inest Vitalis Genitura, Rugiosi sunt, Debiles, Acutæ Vocis, Glabri, IMBERBES, Effeminati: Eunuchi id manifestant.

Si quis autem Vir & Seminis profundendi abstinens fuerit, Robustus est, Audax, neque vel Feras expauescens: Testimonio sunt ex Athletis Temperantes.

Nam & illi, qui Naturâ quibusdam præstant, ob Intemperantiam Deterioribus multò Peiores fiunt; Contra Naturâ Deteriores ex Temperantia Præstantioribus longè Meliores euadunt. Neq; sanè ab alio quopiam quàm à Genitura Robustum Animal generatur. Vitalis itaq; Genitura ad Sanitatem, ad Robur, ad Animi Fortitudinem, & ad Generandum mirificè confert.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Aretæus cum fuerit ætate longè antiquior ipso Galeno, par est credidisse Galenum ab eodem plurima desumpsisse, quę tamen accepta nō reddidit, cum scripserit consimilia, nisi eadem ipse Galenus, quantum pertinet ad Seminis Vires: Docti satis nouere.

CAPVT

nostræ, quam publicauimus in Fragmentis, quorum est Inscriptio

De Fine Medico Barbæ Humanæ

A quo forcasse desumpsit Hieronymus Cardanus Vir Doctus, cum & ipse eadem fere scripserit, quemadmodum legimus in Obseruationibus nostris, at legatis, audiatis Guainerium.

Antonius Guainerius in Commentariolo De Aegritudinibus Matricis Cap. Nonagesimo sub Rubr.

De Signis tam Pronosticis, quam Demonstratiuis Sterilitatis, Difficultatis Impraegnationis.

Sterilitatis Signa tam in Viro, quam in Muliere per prius ponenda sunt, & Difficultatis Impraegnationis successiuè.

Vir Effœminatus.

Effœminatum igitur Virum Sterilem iudica eum, scilicet, qui Timidus existens, Actus Muliebres habet plurimos, Vocemq; , in cuius Pectine Pili Pauci, in BARBA Paucissimi sunt, & Exiles. Hæc enim super TESTIVM, Malam Complexionem FRIGIDAM arguunt, cuius causa Sterilizatur Homo. Et talem Albertus Monstruosum appellat.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Sed hoc docet Experientia, quam etiam sunt insequuti, non solum Albertus Magnus, at Vetustissimi Viri Hippocrates, Aretæus, Ego locum, vel Sententiam Hippocratis indicaui in Opere meo De PHYSIOLOGIA Barbæ Humanæ Finali, quę statim exibit (Deo miserante) ab hoc

Opere

Opere publicato Caput addixi Sententiæ Hippocraticę, circa quã postea sum philosophatus Caussas aperiens, at vos legite, audite ipsum Aretęum.

Aretæus Cappadox Lib. 2. Morbor. Diutur. Cap. 5. & Rub. De Seminis Profluuio. Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Atqui & Genitura Vitalitatem impartiens nos viros efficit, Calidos, Articulatos, Hirsutos, Vocales, Animosos, ad intelligendũ, Operãdumq; valentes. Id viri testantur. Contra verò quibus non inest Vitalis Genitura, Rugiosi sunt, Debiles, Acutæ Vocis, Glabri, IMBERBES, Effeminati. Eunuchi id manifestant.

Si quis autem Vir & Seminis profundendi abstinens fuerit, Robustus est, Audax, neque vel Feras expauescens: Testimonio sunt ex Athletis Temperantes.

Nam & illi, qui Naturã quibusdam præstant, ob Intemperantiam Deterioribus multò Peiores fiunt. Contra Naturã Deteriores ex Temperantia Præstantioribus longè Meliores euadunt. Neq; sanè ab alio quopiam quàm à Genitura Robustum Animal generatur. Vitalis itaq; Genitura ad Sanitatem, ad Robur, ad Animi Fortitudinem, & ad Generandum mirificè confert.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Aretæus cum fuerit ætate longè antiquior ipso Galeno, par est credidisse Galenum ab eodem plurima desumpsisse, quę tamen accepta nõ reddidit, cum scripserit consimilia, nisi eadem ipse Galenus, quantum pertinet ad Seminis Vires. Docti satis nouere.

CAPVT

nostræ, quam publicauimus in Fragmentis, quorum est Inscriptio

De Fine Medico Barbæ Humanæ

A quo fortasse desumpsit Hieronymus Cardanus Vir Doctus, cum & ipse eadem ferè scripserit, quemadmodum legimus in Obseruationibus nostris, at legatis, audiatis Guainerium.

Antonius Guainerius in Commentariolo De Aegritudinibus Matricis Cap. Nonagesimo sub Rubr. De Signis tam Pronosticis, quàm Demonstratiuis Sterilitatis, Difficultatis Impregnationis.

Sterilitatis Signa tam in Viro, quàm in Muliere perprius ponenda sunt, & Difficultatis Impregnationis successiuè.

Vir Effæminatus.

Effœminatum igitur Virum Sterilem iudica eum, scilicet, qui Timidus existens, Actus Muliebres habet plurimos, Vbi enim, in cuius Pectine Pili Pauci, in BARBA Paucissimi sunt, & Exiles. Hæc enim super TESTIVM Malã Complexionem FRIGIDAM arguunt, cuius causã Sterilizatur Homo. Et talem Albertus Monstruosum appellat.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sed hoc docet Experiẽtia, quam etiam sunt insequuti, non solum Albertus Magnus, at Vetustissimi Viri Hippocrates, Aretæus, Ego locum, vel Sententiam Hippocratis indicaui in Opere meo De PHYSIOLOGIA Barbæ Humanę Finali, quę statim exibit (Deo miserante) ab hoc

Opere

Opere publicato Caput addixi Sententiæ Hippocraticę, circa quā postea sum philosophatus Caussas aperiens, at vos legite, audite ipsum Aretęum.

Aretæus Cappadox Lib. 2. Morbor. Diutur. Cap. 5. & Rub. De Seminis Profluuio. Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Atqui & Genitura Vitalitatem impartiens nos viros efficit, Calidos, Articulatos, Hirsutos, Vocales, Animosos, ad intelligendū, Operandumq; valentes. Id viri testantur. Contra vero quibus non inest Vitalis Genitura, Rugiosi sunt, Debiles, Acutæ Vocis, Glabri, IMBERBES, Effeminati: Eunuchi id manifestant.

Si quis autem Vir & Seminis profundendi abstinens fuerit, Robustus est, Audax, neque vel Feras expauescens: Testimonio sunt ex Athletis Temperantes.

Nam & illi, qui Naturá quibusdam præstant, ob Intemperantiam Deterioribus multo Peiores fiunt; Contra Naturá Deteriores ex Temperantia Præstantioribus longè Meliores euadunt. Neq; sanè ab alio quopiam quàm à Genitura Robustum Animal generatur. Vitalis itaq; Genitura ad Sanitatem, ad Robur, ad Animi Fortitudinem, & ad Generandum mirificè confert.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Aretæus cum fuerit ætate longè antiquior ipso Galeno, par est credidisse Galenum ab eodem plurima desumpsisse, quę tamen accepta nō reddidit, cum scripserit consimilia, nisi eadem ipse Galenus, quantum pertinet ad Seminis Vires. Docti satis nouere.

CAPVT

CAPVT SEXTVM.

Medicina est Ars Coniecturalis,& eius quidam Canones.

MEDICINA est Ars Coniecturalis: neq; respondet ei plerunq; non solũ Coniectura, sed etiam Experientia, qui in Artis operibus iam sese diutius exercuit, is hanc Veritatem probè cognoscit, relatam nobis à Cornelio Celso lib. primo suæ Medicinæ.

Quapropter Scitum illud existit, *Vix Vlla Perpetua Præcepta Medicinalis Ars recipit*. Veluti docuere Præceptores ambo Hippocrates, Galenus, quos legite, audite.

Hippocrates Tex. Quadragesimoquinto Libri de Fracturis.

Quod si alligatis Ferulis suspicio sit, ne ossa rectè Concurrerint, Vel aliud quidpiam hominem infestet, vbi Dimidium Temporis præterierit, Vel paulò antè soluere oportet, & rursus deuincire.

Galeni Commentarium.

Superiora dicta sint, cum omnia rectè procedant. Nãq; vbi sit sensus aliquis Doloris, Vel exulcerationis suspicio, aut Vereamur, ne fractura malè composita sit, aut Casu aliquo interueniente Membrũ motum sit, soluere Vinculum

ante

ante Vigesimum Diem cogimur. Id autẽ definiuit ipsum, ne quis existimet perpetuum esse, quod supra imperauit, Fracturam quamlibet vsque ad Vigesimum diem seruandam esse penitus immobilem. Semper enim pugnare Medicus debet aduersus id, quod magis Vrget, Neq; obligare se Praeceptis, tanquam Legi, quam contemnere nefas sit. Quum omnia prater Rationem eueniunt.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hæc omnia dixisse voluimus, quasi præfantes circà ea, quę mox tradituri sumus. Lucubratio hęc pertinet ad cognoscẽdam Temperiem Vteri Muliebris non est Demonstratiua, sed Coniecturalis, innititur enim illis Notis quæ sunt Lubricæ, ac frequenter non respõdent. Nihil scilicet ferè ob vnã caussam fit. Quapropter non est Mirum, si fallax plerunq; Ratiocinatio, nutat. Datur ipsa INAEQVALITAS Conformationis, & adhuc Temperiei, sed neq; solũ Totius Corporis, Veruntamẽ & Partis Vnius. Qui hæc ignorat, is aùt rarò, aut nòn diù Medicinam exercuit, satagens in obseruatione diligenter, Vos refractarij, audite Galenum Præceptorem.

Galenus Lib. j. de Tuenda Sanit. Cap. 6.

Multos videas, Verbi gratia quibus Caput attemperatũ commodè sit, Thorax, Venterve, & quæ Generando tributa Partes sunt, Parum Prospera tamen Temperie sint. Non desunt, & quorum vnum aliquod Viscerum, aut alia quæ-

Ee piam

piam Particula vna, Pluresve, interim verò plura aliqua Viscera parum salubri sint Temperamento. Ego verò in Vnica Instrumentalium Partium Intemperiem, idq; in nō Paucis notaui, ità vt Verbi gratia, Reliqua omnis Ventriculi concauitas vno Temperamento Commodo, Incommodovè esset, alio duntaxat ipsum Ventriculi Os.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Quapropter Documentū elicite, quod tale fuerit, Vteri Temperies non potest coniici ex Cōmunitate Corporis totius (Vtor interim Oratione illius, qui est Auicennam interpretatus) nimirum ex Temperamēto Partium Principum, sed nec ex Pudēdo Vteri. Si quidem Vterus potest esse vnius Temperamenti, Pudendum verò alterius, vt hoc ab illo prodeat, quasi Ramus à Stipite. Hoc idem potest esse diffidium in Conformatione, atque vna cū reliquis partibus, Cheneonibus, Pilis Pubalibus, Lumbis, & si quę relinquuntur alia. Summa Summarum hæc est rata Propositio, quam docet Vsus rerum Magister optimus, & qui in Artibus dominatur.

In vnaquaq; Parte Instrumentaria dari potest Inæqualitas cum Temperationis, tum Conformationis.

Quapropter intererit eius qui legerit acri, circūspecto, moderato, ingenio, quæcunq; à nobis fuere scripta considerare, nec præcipitāter iudicium ferre, vt aliqua repugnare Veritati interdūm cognouerit. Proxima est enim Festinationi Pœnitentia. Sed audiatis Hippocratem atq; Galenum.

Hippo-

Hippocr. Lib. 6. Morbor. Vulg. Tex. 25.

Nihil Contemnere, nihil Temerè.

Galeni Commentarium.

Id quidem & ipsum per se dictum, & scriptum, nullo alio ex prædictis, aut ex subsequentibus indiget, vt intelligatur, aut ipsis fides adhibeatur: hoc verò loco omnino appositè ad id, de quo agitur hæc Sententia collocata est. Huiusmodi namq; Præcepta plerisque Exigua, Vilia, nulloq; pretio digna videntur, atq; propterea ab ipsis contemnuntur, vt neq; Ratione, neq; Experientia harum rerum Naturam contemplentur. Quemadmodum verò, quod nihil Despicere oporteat, prædictus sermo Exemplum est, ità etiam quod nihil temere, nihil inconsideratè affirmãdum sit, vt ego ipse in Oratione, quæ ante hanc est, & in alijs omnibus feci. Neq; in Hippoc. solũ scriptis, sed & in alijs omnibus Antiquorum Libris obseruo, vt non Temerè, quæ quisq; ipsorum dixit, Approbem: sed & Experientia, & Ratione Verumnè an falsum sit, quod scripserunt, examino. At qui se vnius Auctoris Doctrina, Veluti seruos, aut Libertinos addixerunt, simulatq; ab eo scriptum aliquod inuenerunt, inconsideratè, ac temerè credũt, vt in hoc Dicto maximè. In Laboriosis Febribus Aridas Tusses excitari. Neque in quibus Laboriosis id fieret, quæsiuerunt: Numquid ab Fatigationibus, & Externa Vexatione, & an citrà hæc eundem affectum habentibus: neque Vtrum simpliciter an ex accidenti, Lassitudo ipsis euenerit. Quod verò in his, id etiam in alijs infinitis contingere sciatis; & ipsis qui Libros inscripserunt, & ijs, qui eos interpretati sunt, & adhuc multò magis illis Medicis, qui quotidie in Ciuitatibus Circumcursant, sola Irrationabili Exercita-

tione Vtentes. Multa enim isti, vt Exigua despiciunt, Nescientes Multis interdum Exiguis coniunctis, Vnam ex ipsis Summam haud Contemnendam integrari. Temereque alicuius Veri scriptis assentiunt, cui ipse sesesum Vnusquisque seruum tradiderit. Sin autem quis id non fecerit, at alio certè modo et nonnunquã quod primò Imaginationis Caput Verisimile Visum fuerit, absq; longioris Temporis, & per se, & Vnà cum alijs Contemplatione assentiens, Rem Rarò Visam, Perinde ac si plerunq; aut assiduè conspiceretur, Temerè celebrat. Atque Sectarum Dissidia hinc maximè Orta esse Par est, hominibus Sapientiæ Opinionem affectantibus, sibiq; nimium tribuentibus, quæ Verisimilia Visa fuerint, non sæpius Vna cum multis considerata vera esse credentibus; Quemadmodum verò nunc de significatiuo Præcepto exempli loco Sermonem fecimus, ita quoq; in Curatiuis nullum eorum, quæ Pusilla esse videntur, Spernendum est: neq; Temerè atq; inexplorate dictis ipsorum facultatibus credendum, vt in Libris de Methodo curandi præcepimus.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Deridendi sunt ergo illi Medici, & Irrationales existimandi, qui audent contemnere Indicia Qualiacunque, Quantulacunque fuerint, deseruientia Cognitioni, vel Curationi, atque Cognitioni cum ipsius Temperiei, tum ipsius quoq; Intemperiei.

Sed quia (Veluti scripsimus) difficillimum est Scitè, Prudenterq; colligere Veram Cóclusionem Coniecturalẽ, præsertim quando non conueniunt Indicia, sed potiùs dissentiunt, arbitramur operæ pretium

pretium nos facturos esse, delineantes aliquatenus & crassiori Minerua, quę necessaria existant homini hoc negotium tractaturo. Nam rem ipsam docere penitus (nisi turpiter labimur) pertinet ad Physiologiam Coniecturæ Medicæ, quod Operis iam scripsimus, at non ità breui publicabimus alijs districti negotijs. Cuius Operis conscribendi occasionem detulit mihi Præceptor Pergamenus, qui scripsit *Librum de Coniectura, & Signo*. Velutii alias monuimus, & præsertim in Libro à me composito, cuius est Index Titulus. *De Interitu Voluminum Galeni*, quem edemus, Typographi quotiescunque me admoneant, huiusmodi namq; Opera, nō ad Lucubrationes, at ad Meridiationes pertinentia, quæ multam Lectionem, atq; Memoriæ tenacitatem ostendunt, non satis curo. Sed legatis Galeni dictum.

Galen. Comment. primo. Tex, 2. in Hippoc. De Ratione Victus.

Τέκμαρσις est, quæ per τεκμήριον fit Cognitio. Τεκμήριον autem appellant Veteres Syllogisticum signum, non autem Simpliciter Signum omne, vt in Opere, De Coniectura, & Signo est Demonstratum.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Principio quicunq; voluerit Scitè, Prudenterq; Cōijcere (est autem Coniectura Manus altera, & Oculus Medicæ Facultatis) oportet illum cognoscere

scere sigillatim, & penitus, *Quæ sint? Quot existant? Quomodo Indicent? Præterea & Quatenus?* Isthæc omnia oportet in promptu esse Medico, quæ noscat Veluti Vngues, digitosq; suos: Cuiusmodi Cognitio non ita est difficilis; Veluti quæ subsequitur altera. Hæc autem pertinet ad ipsa iam enarrata Indicia, sed non considerata sigillatim, separatim nimirum, atque Simpliciter, quod Scholę dicerent in sese, at cum respectu, & relatione ad se inuicem, Comparatiuè scilicet. Hoc est Opus præter cætera Præcipuum Dignitate, Fine, cæteris omnibus præponendum, quo sublato Fortuna, non Arte, Empyricus, non autem Rationalis fueris Medicus. Huc nisi fallor Senex Præceptor Scitè, Catè respiciebat inquiens: *Iudicium Difficile*. Quam Dotem nemo assequetur, nisi & Artem Vniuersam probè calleat, & eãdem, nauiter, diuq; exercuerit. Postremò autem omnia & singula ritè obseruata Memoriæ mandauerit. Hic enim est omnium Artium, Facultatum, Scientiarum Thesaurus Memoria.

Cognoscere autem Indicia ipsa cum sigillatim, tũ & inuicem Comparata oportere, propter eruendã Cognitionem Temperiei, argumento sit, quod in ipsa legendi actione comparanda, & consequenda contingit. Nemò quippe ignorat primò sigillatim cognoscere necessarium esse singula quæq; Elementa, mox illa simul componenda in syllabas, demum & Dictiones, postremò Orationem. Ex cuiusmodi interstinctione Elementorum, sed & combinatione eorũdem facta diu, & vsurpata sensim contrahitur habitus legendi præceps, & Vix

preme-

præmeditationis Vestigio factus. Non secus euenit in Iudicio ferendo Temperierum ex ipsis Notis, quarum longo tempore cognitarum, obseruatarũ, Scitè Prudenter animaduersarum, & Memoriæ inhærescentiũ subsidio, & ope sensim inolescit Habitus, qui Vulgo dicitur Consuetudo, statim iudicandi illud, quod ex Notis indicatur. Aestimatio namque illa earũdem Notarum inuicem Comparatarũ, dum Vires penduntur iuxta Momenta singula ferè tempore indiuisibili peragitur, cum omnis Facultas Interior in operatione sua exercenda fit celerior facultate qualibet Exteriori, non secus ac omnis Facultas Superior & Nobilior breuiori temporis decursu Opus proprium peragit, quàm reliquæ Facultates inferiores, & Ignobiliores. Omnia enim Nobilia separant sese à Tempore quantùm possunt, tantùm autem possunt, quantum Dignitate præstant. Sed hæc sunt alterius negotij.
Redeat iã Oratio, vnde fuit digressa, subijciamusq; Memoriæ proximè narrata. Non est enim Inutile ipsa Vtilia repetere. Indicia omnia & sigillatim cognoscere, & inuicem collata oportet. Nam tãtum abest vt ex vna vel altera Nota (dummodo earum sit multitudo) colligere nobis liceat Partis Temperiem, vt aliquandò (pluribus etiam Notis idem significantibus) incertum existat, neq; satis firmum censeatur Docto, Prudentiq; Ingenio deducere Cõclusionem. Abierint ergo in Syluas, aut ad Rastra; qui damnare audeant scripturam nostram, si vna vel altera Notarum non respondeat. Audite Galenum.

Gal.

Gal. Cap. vlt. De Plenitudine.

Sed mox an solius sanguinis sit, an verò alterius humoris illis intermixti in vniuersi Corporis colore discernendum erit, vel etiam ex alijs Symptomatibus quæ nuper recensuimus, nempè quæ de Somno & Vigilia diximus: deq; Cibi Appetentia & eius defectu: & de alijs prætereà; quæ à nobis modò relata sunt.

Insuper & ex Priori Victus ratione, ab Exercitationibus, & ijs quæ ægrotanti accidere consueuere, necnon & ex Anni Tempore, Regioneq; & Naturali Corporis tum Densitate, tum Raritate. Sic enim præstiteris potius ex omnibus Fidem dignotioni desumere, quam ex vno tantum vel duobus, cum probè nouerimus, quod hoc ipsum in hac arte ex Coniectura plurima deprompsit, Vniuersa inquam Artis Pars, quæ DIGNOTRIX est, & non solùm ea, quæ in Dignoscenda Plenitudine, aut Cacochimia versatur, de qua nunc nos disquirere instituimus.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Animaduertas quomodo Galenus censet instituendam esse Dignotionem Humorum Corpori nostro inexistentium. Scilicet consulere oportet sigillatim, Fontes omnes illos, Vnde Humores Ortus Caussam sui possunt deducere, deriuare. Negat ex vno, vel altero Indicio, nisi & reliqua cognoscatur, licere cuiquam colligere Prędicatum Conclusionis, vel Conclusionem ipsam Coniectoriam, quod & alibi docuit. Vos legite.

Galenus

Galenus Lib. 2. de Temperamentis.

Ad hunc modum de Temperamentis ineunda nobis Consideratio est, Quamque scilicet Particulam Scorsim Perpendentibus, nec ausis ex Vna pronunciare de omnibus. Quod vtiq; nonnulli fecerunt, qui Resimos, humidos: Aduncos, siccos esse dixerunt. Et quibus parui sunt oculi, siccos: Quibus Magni, Humidos, &c. Scribit verò paulò inferius.

Sed videre licet Totius Corporis Habitum & Mollē, & Pinguem, & Album, & Carnosum, cui tamē oculi sunt Parui, & Nasus Acutus. Rursus Siccum, Macilentum, Nigrum, & Hirsutum, vbi Magni sunt oculi, & Nasus Resimus: Præstat igitur siquidem de solo agitur Naso, vt ex eo Resimo Humiditatem: Ex eo adunco siccitatem conjectes: Nec de Totius Animantis Temperie ex his Particulis Pronunties.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Omninò si quicquam polles ingenio eiusdem Vires promoueris, noueris ex superiori Galenica Oratione per Analogiam argumentari, atque deducere Pręceptum Consimile in æstimanda Temperie Partis Vnius ex eiusdem notis. Quemadmodum enim nos colligimus Temperiem Corporis Vniuersi ex Temperie Partium, Vnde ipsum Totū consurgit: A pari nos etiam colligimus Tēperiem singularis cuiusque Partis ex Indicijs, eidem peculiaribus: Quapropter sicuti nō licet ex Vnius Par-

tis Temperamento concludere Totius Corporis Temperamentum: omninò neq; licuerit, ex Vno Indicio concludere Temperiem cuiuslibet Partis. At quî agendum sit? *Numerum, Dignitatem, Ordinem* Indiciorum oportet cognoscere, Eadem inuicem conferre. Sanè istud necesse est; Veruntamen hæc præscribere, docere, pertinet ad Physiologiam Coniecturæ Medicæ, non autem ad præsens institutum; quod supponit Virũ in Artis operibus iam diù exercitatum, aut sanè prouectum eatenus Ingenium, vt absq; subsidio Corticis nare valeat. Sed nõ expectetis, neque experatis ab Opere Physiologico Medicæ Coniecturæ Minutatim descripta quęcunq; fuerint Peragenda; Canones duntaxat Vobis dabuntur, quibus Vtentes Valeatis dirigere, dimetiri, Operationes Vestras: Et doctissimè scripsit Præceptor Iunior.

Aristoteles Lib. 2. Etich. Cap. 2.

Illud autem antea confiteamur oportet, omnem Sermonem qui est de rebus agendis, Figura, & non exactè fieri debere, quemadmodum & ab Initio diximus; Rationes inquam, vt Materia postulat, semper esse efflagitandas. Actiones autem, & ea, quæ Prosunt, nullam habent Stabilitatem, quemadmodum nec Salubria ipsa: Atq; cum talis sit sermo Vniuersalis; multo minus is sermo Certitudinis habet, Qui de Singularibus est. Nam neq; sub Artem, neq; sub Præceptionem Vllam cadunt. Sed oportet ipsos agentes ea semper considerare, quæ ad Tempus accommodantur,

dantur, quemadmodum & in Medicina fit, & in Gubernandi etiam Arte. Idem alibi scripsit.

Aristoteles Lib. 2. Ethic. Cap. Vltimo.

Qui parum à Recto exorbitat, nō carpitur, siue ad Defectum, siue ad Exuperationem se flectat: Qui verò, Multum, Vituperatur: Non enim latet egressus. Facilè autem non est excipere Ratione Quousque, & Quantum à Recto quispiam egressus carpendus est. Neq; enim aliud quicquā Sensibilium determinari facilè potest. Talia verò in singulis sunt, & Iudicium est in sensu.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Vanum est itaq; expectare, atque expetere Doctrinam singularem, Definitam eorum, quæ pertinent ad Sensum. Imò non est Philosophus qui non cognouit Veritatē huius propositionis, quam ego diutina collegi obseruatione.

Oratio non satisfacit penitus vel Sensui, vel Intellectui.

Nemo quisquam Mortaliū (homo ego loquor humanè) sufficiet vnquam, penitus explicādo quę Sensus Sentit, quæ Intellectus Intelligit. Non hoc aio, & volo, vt Oratio referat prorsus effectu Operationes istarum Facultatum, sed aio ab ipso Sensu, & Intellectu sentiri, Intelligi aliquid Vlterius adeò promotū, cui narrando non æquipollet Oratio, Sermo, loquutio. Illud Sensus cognouit Phauorinus Philosophus, quando ait, apud Agellium

Plus est in Sensu quam in Sermone. Veruntamen & alij percepêre. Hoc autem legi apud Plotinum Præceptorem, at non Simpliciter Idem, sed ipsum audiatis.

Plotin. Enneidæ 5. Lib. 5. Cap. 6.

Ridiculum est complecti moliri immensam illam Naturam. (Loquitur de Prima Caussa, quod est omni Ente superius) Quisquis autem id molitur seipsum vel à minimo quoq; illius Vestigio procul admodum amouet: Profectò quemadmodum cognoscere Naturam Intelligibilem, cupiens, tunc demum cognoscet quod est super sensibile Genus, quãdo nullam prorsus rei sentiendæ tenebit imaginẽ.

Sic etiam qui Naturam Intelligibili Natura superiorẽ contemplari desiderat, si modo Intelligendum omne dimiserit, contemplabitur per hoc inquam discens illam existere. Qualis verò sit omninò dimittens.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sanè vbi deficiat Intellectus, vel non sufficiat in ipso Intelligendi munere, cognoscens dumtaxat Intelligibile quoq; dari, at Inintelligibile. Et hæc est Nota quãtum ego sentio Philosophi Optimi. Quid mirum si dixerimus deficere, aut non satisfacere ipsam Orationem ipsi Intellectui, nedum sensui, quod & ab eodem nihilominus Plotino habebitis legentes Vlterius.

Plotinus

Plotinus eodem prorsus Loco.

Hoc ipsum Verò, quod dicitur Quale, significat reuera non Quale, Cui enim non inest quod dicere Quid consueuimus, nec cõuenit etiam Quod Quale appellare solemus: At nos nostris quasi cuiusdam Parturientis Angustijs laborantes. Quid potissimum dicere Deceat, ignoramus, & de illo, quod dici non potest, dicimus, atque nominamus, Significare aliquid nobis ipsis, quoad possumus, affectantes. Forsàn verò & Nomen hoc quod dicitur Vnum, per respectum quendam ad Multa Negationem, Eleuationemq́ significat. Quapropter Pythagorici quoq; Apollinem Secretiori quadam significatione inter se nominabant, ipsa scilicet Negatione Multorum.

Si autem Nomen hoc, Vnum significatione sua ponat aliquid, & affirmet, tum Nomen, tum etiam Nominatum erit Obscurius quam si quis Nomen illius esse minimè dixerit. Nam fortè Nomen id dictum est, vt Indagator exordiens ab eo, Quod maximè omnium significare potest simplicitatem, eò tãdem perueniat, vt hoc ipsum praterea neget, quasi quanto melius à Nominante poni potuit, impositum fuerit: Neque tamen hoc dignum sit, quo Natura illa significetur. Nempè illud Auditu attingi non potest, neq; ab Audiente Vllo potest intelligi. Sed (si cui patere potest) occurrit potius Intuenti.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sanè hîc nunc Stylo temperare non possum, quin Plotinum Præceptorem meum prædicem, & Ingenio-

Ingeniorum Oceanum, & absq; exemplo genitũ, cum de Cognitione eius *Qui est*, hæc adeò pronunciarit nobilissima Auro, Cedroq; digna. Et quia dixit VNVM à Nullo posse intelligi, sed occurrere potiùs intuenti. Vt sciam digressum fuisse me longius à Proposito nostro, haud tamẽ pigebit referre eiusdem Præceptoris Verba Verè diuina, quę in Enneade iam relata scripsit.

Plotinus Lib. 3. Cap. Vlt. Enneados 5.

At in eo quod Simplex est omninò, nullus potest esse discursus. Sufficit autem modo quodam Intellectuali illud attingere. Oportetq̃, attingentem ipsum dum attingit omninò neque posse quicquam Loqui, neque otium habere dicendi, sed posteriùs de ipso ratiocinari. Credendum verò est, tunc demum nos Vidisse illud, Quando animus repente Lumen acceperit. Hoc enim, hoc inquam Lumen ab ipso Bono manat, hoc est ipsum Bonum. Tunc certè putãdum est id nobis adesse, quando tanquam DEVS Alius, inuocante aliquo, Domum intrans prorsus illuminat: alioquin nisi intrauerit, non illuminat. Sic itaq; Anima Vacua Lumine est, & Vacua Deo: Illuminata Verò habet iam, totà quod mente petebat. Hic certè, hic est Finis Animæ Verus, Lumen scilicet accipere illius, & Ipsum Ipso perspicere, non Alterius inquam Lumine cõtueri, sed per ipsum met aspicere. Quod & suspicit. Per quod enim illuminatus est, idipsum est nobis perspiciendum. Neque enim Solem per Lumẽ Alienum intueri solemus. Verum si quæras, quã id ratione cõsequi possis, omnia prorsus è medio tolle.

Marcus

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Finis Hominis est Cognitio DEI: DEI Cognitio est ipsiusmet DEI Largitio, ipse enim illi aliter sese Manifestat nobis, & ad eũdem accedimus, dum à nobis ipsis recedimus. Modo si quem pertæsum est hæc delibasse digredientes nos, tandiu ab instituta Oratione, consulat rei Dignitatẽ, Epysodia futilia perplura suis in operibus à Galeno relata, quę dicta mihi non fuerint illum damnandi causâ, sed ineptos istos Orbilios Galenicos, vt aliqua ex parte commonefacerem, qui supinè antepõnunt Satagendis Negligenda: Valeant. Modo in Viam redeũtes diximus tradi equidem posse Canones Coniecturę Medicæ, Indiciorumq; ipsius, at singularem sigillatim narrare non licere. Non satisfacit quippè Oratio ipsi Sensui, cum sit Plus in ipso Sensu, quam in Oratione. Quapropter scripsit Prçceptor Iunior in hanc Sententiam.

Aristoteles Lib. 2. Politicorum. Cap. 7.

Vt enim in alijs Artibus, sic etiam circà ciuilem Constitutionem impossibile est singula ad minimum Vsq; scriptis comprehendere. Necesse est enim vt Generaliter scribantur. At illa quæ aguntur particularia sunt.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hinc est quod Artes, quæ versantur circa Singularia, vt Medicina præsertim, Militaris Nauigatoria,

ria, exactè scribi nequeant. Quapropter, si quid sentio, Vix, aut nunquam plenè addiscuntur. Quinimò in huiusmodi Artib. qui dominatur est Vsus & Experientia, neq; est Vlla disciplina in qua non peccando discatur. Nam vbi quid perperam administratum cesserit improsperè, Vitatur quod fefellerat, illuminatq; Rectam Viam Docētis Magisterium. Propterea scripsit Aristoteles.

Aristot. Lib. Vlt. Ethic. Cap. Vlt.

Neque Medici ex Libris fiunt. & tamen dicere conantur, non solum Curationes, sed etiam Aegrotantes curari posse, & Vt curare oportet, Habitu Vniuscuiusque distincto. &c.

Singularia sigillatim ab Autoribus tradi nō posse indicauit etiam Gal. Preceptor, quando scripsit.

Galenus Comment. 2. in Librum Hippocr. De Ratione Victus. Tex. Com. 36.

Verum quemadmodum ad Speciei Victus Inuētionem, operapretium est, vt cognoscas, An Robusta vel Infirma sit laborantis Facultas: Quot item diebus Morbi Coctio futura sit? Sic & considerandum Quantum vel Robusta, vel imbecilla fuerit, nempè in Virtutis tum Robore, tum Imbecillitate Magis, & Minus Valdè discrepant. Sic Morbi quoq; differētias conijcere oportet: Neq; enim Satis est cognoscere, quod Pleuritis, vel Peripneumonia sit, sed & Qualis nam ea sit cognoscere oportet, in Dolore, Febre, & Sputis. Nempè Pleuritidum, qua cum Dolore sunt,

sunt, Alia quidem Magis alia verò Minus Tales exisstūt: Febremq; Vehementem habent tum Magis tum Minus Pleuritides Particulares. Sed non Parua quoq; est in ijs, quæ expuuntur Differentia, vt in Prognostico est dictum. Cum igitur Particulatim in dictis Differentijs Varient ægri, fieri nequit, vt in Empyricorum appellatis Syndromis reperiatur Disciplina. Neq; enim eorum qui in Virtute comperiuntur, Excessum Differentiæ scribi possunt: Neq; Febris vehementia: Neque sputorum Quantitas: neq; in Particularibus Coloribus, Dissimilibusq; Eductionibus Magis atq; Minus. Verum cuiusq; rei Virtute intellecta, omnes inter se comparare, Summamq; vnam ex ipsis colligere oportet.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Caligat in ipsa illustri Meridie quicunque non intelligit instituendam esse Doctrinam Coniecturæ artificiosæ hoc pacto. Nimirum seorsim prius Notas, Indiciavè cognoscere, mox illa eadē simul componere: postremò diducere, colligere summā, scilicet Conclusionem ipsam, & Iudicare tandem, ferreq; Sententiā, quod est Negotium difficillimū, & sacerrimè Arduum in ipsa Medicina faciunda.

Duo itaque sunt Præcipua, & sint Principia in Re Medica facienda, quantum pertinet ad Inuestigationem ipsius Temperamenti, quæ non pigebit referre, præsertim occasione cuiusdam erroris in excudendo, qui interuênit.

Primùm oportet colligere Cōclusionem Coniectoriam, Non ex Vno Inditio, at ex Pluribus, nisi Omnibus. Vnum autem Indicium non sufficere

Gg ad In-

ad Indicandam Temperiem, vel Totius, vel Partis, vt sit ex Conformatione, aut alio desumptum modo, satis patet ex dictis hucusq;: Hanc tamen Veritatem vt cognoscatis apertius, legite, audite.

Albertus Alemanus, vel quemadmodum Vulgo fertur, Magnus lib 9. de Animalibus, Tract. 1. Cap. j. cuius est Rubrica.

Quando primum incipit descendere Semen ad Inguina.

Adhuc autem differens est in annis Pubertatis Eleuatio, & Tumor Mammillarum in Puellis, Quoniam quædam earum acquirunt Mãmillas Magnas valdè, & quædam Paruas, & Pauca inueniũtur, quæ etiã NVLLAS habent, nisi sicut Viri. Talis enim est inuenta Fœmina apud nos in Ciuitate Vangionum, quæ nunc Vuormatia *vocatur, quæ tamen Plures enixa est Infantes, & aliquando tres simul enixa est Gemellos.*

Alterum est, oportere simul Indicia, vbi dissentiant, Comparare, Comparataq; demum Iudicare nouisse, quod est maximè Arduum in Arte Medica, & Periculosum, nõ secus atq; infames Scopuli Acroceraũnia: & Iudicare in Medicina perinde est, atque inter Scyllam, & Charybdim nauigare. Sitne Maximum Rectè Iudicare, legatis, audiatis Præceptorem Iuniorem.

Aristot. Lib. Vlt. Ethic. Cap. Vltimo.

Selectio est Sagacitatis, & Iudicare Rectè est Maximum, vt in Musicis. Qui namque sunt in Singulis Experti,

perti; Rectè opera indicant: & Quibus aut Quomodo perficiuntur, & quæ sunt his consona comprehendunt. Inexpertis autem satis est, si non lateat ipsos Benè, an Male factum sit Opus, vt in Pictura.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Rotũdum itaq; Vegetumq; sit Ingenium, quod Iudicio ferendo sit aptum in ipsa Facultate Medica Arte Coniectoria. Parergon fuat sciolis homũncionibus, qui adhuc Manum Ferulę non subduxere, vt sint Suggestiscientes non pertinere ad illos meorum Operum Censurã. Suppudeat illos, modo quicquam Frontis obtineant, hæc iudicare Velle scripta, quæ legere forsitan quidem Valuerint, sed Vix intelligere potuerint. Neque obijciant nobis eosdem ab ipsis libros possideri, sed & legi, qui mihi leguntur & possidentur. Audiant, Audiant Galenum, sed prius nouerint, Non quicunq; legit, is protinus intelligit, neq; si Valet ad intelligẽdum illico Valet ad iudicandum. Qui vult proficere in Scientijs, Artibus, & Facultatibus, oportet illum & legisse, & intellexisse, & Iudicasse, & Meminisse, aut Reminisci posse. Nisi Vigeat his dotibus Ingenium promouere fortassis potuerit aliquatenus, Veruntamen non equidem Longius. At legite.

Galen. Comm. secundo in Librum Hippoc. De Ratione Victus. Tex Com. 36.

Quæ quidem in Re (loquitur Galenus de colligenda Summa ex Notis Morborum, breuiter de Subducenda ex

illis Coniectura Artificiosa) tum Meliores, tum deteriores reperiuntur Medici, quamquam eadem didicerint.

Sed quinam existunt aptissimi? Prosequitur Galenus, Vos legite, audite.

Nempè qui perspicaci magis pollēt Ratiocinio, ijs qui hebetius habent, euadunt Probatiores. Laboris item Amantiores Segnioribus, Exercitatioresq; minus exercitatis: Atq; qui Memoriam tenaciorem habent, ijs qui minus ea Valent.

Galen. Tex. Com. 37. eiusdem Libri.

Quoniam Victus cuiusq; species ex ijs, quæ antea dixit inuenitur: atq; inde, quæ in ante scripta dictione dicuntur, Conijcere operæpretium sit, vt in Singulis Victus formis, Quantitas reperiatur: præsenti Dictione, Ciborum autem Adiectioni intendendum multò minus: Nam prorsus subtrahere, sæpenumerò expedit, cognoscens Præsidiorum singulorum Quantitatem Artificiosa egere Coniectura. Artificiosè autem Conijcere Viri esse, qui Vires omnium, quæ in Arte sunt, didicerit, Memoriæ mandauerit: atque diligentia omni adhibita se in operibus Artis exercuerit. Paucosq; Tales existere.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

An est cuiusuis Ingenij nimirum Popularis tractare Medicinã, quæ Ars est Indiuidua respiciens, omninò Coniecturalis, propterea Lubrica, Incerta, Fallax, Immensa? Sed legite, audite Præceptorem Seniorem.

Hippo-

Hippocrates Lib. de Fracturis. Tex. 6.

Certum tamen nihil est (loquebatur de corroboratione ossis cubiti, scilicet de Callo, Quoto nempe die ossa hac fracta insimul coalescant Naturá) Nam & Natura à Natura, & Aetas ab Aetate Valdè differt.

Quod Agnoscens Cornelius Celsus lib. primo suę Medicinę in Procœmio in hanc scripsit Sententiam.

Quin etiam Morborum in ijsdem hominibus Alia atque alia Proprietates sunt: & qui Secundis aliquando frustra curatus est, Contrarijs sape restituitur. Plurimaq; in dando cibo Discrimina reperiuntur, ex quibus contentus Vno ero. Nam famem facilius fert Adolescens quam Puer: Facilius Vno cibo, quam Prandio quoque assuetus: Facilius inexercitatus, quam exercitatus homo sustinet. Sapè autem in eo magis Necessaria cibi Festinatio est, qui Minus Inediam tolerat. Ob qua competit eum, qui Propria non nouit, Communia tantum intueri debere, Eumq; qui nosse Propria potest, illa quidem non oportere negligere, sed his quoq; insistere. Ideoq; cum Par Scientia sit, Vtiliorem tamen Medicum esse Amicum quàm Extraneum.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Oportet itaque nauiter sese Medicum exercere in Proprietatibus Indiuiduorum Cognoscendis, atque eorundem Accidentibus Vltimis obseruandis,

dis, qui plerumq; sunt Duces ad Mysteria singularium cognoscenda vel conijciẽda, Sanè Docti intelligunt qui Affectiones ipsas nouere. Interim nõ libet neque licet, nisi inopportunè plenius meam indicare Sententiam. Veruntamen iuxta illud Vulgatum. Sapienti Pauca. Mitte Sapientem, & Nihil dixeris. Constat itaque ex Superioribus, quam Doctè scripserit Ioannes Michael Sauon. Patau.

Ioannes Michael Sauonarola Patauinus Lib. 2. De Balneis. Cap. 17.

Et est simile Indicium hoc Indicio, quod ex signis Medicinalibus accipitur. Nam cum Signa Medicorum sit Efficacia, & non Fallentia non inueniãtur: sed Notitiam sunt dantia Veritati Propinqua, hinc surgit Iudiciũ Aestimatiuum. Quare diuersi cum diuersitate Extimatiua de occurrentibus Aegritudinibus, & Casibus Diuersa deponunt Iudicia.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hæc est Radix Physica dissentientium Opinionum, quas experimur in Medicorum Cõsultationibus ferè semper dissentientibus, rarò autem consentientibus. Quapropter malè audit Ars Medica non equidem simpliciter, at apud Idiotas, qui sua Decempeda reliquorum Ingenia forsan dimetientes, arbitrantur hoc ab iniquitate Medicorum, vel ab ipsa Artis Vanitate, pueriliter admodum Censentes prouenire.

Nec

Nec satis mirari possim & Catonem & Plinium Præstantissimos alioquin Viros in Artem hãc, Rerum Naturæ cognitioni proximam, & consanguineam adeò intemperanter fuisse debachatos.

Marcus Cato.

Dicam de istis Græcis suo loco Marce Fili, quid Athenis exquisitum habeam, & quod bonum sit eorum litteras inspicere nõ perdiscere. Vincam nequissimum, & Indocile Genus illorum, & hoc puta Vatem dixisse. Quandocunq; ista Gens suas litteras dabit, omnia corrumpet. Tum etiam magis si Medicos suos huc mittet. Iurarunt inter se Barbaros necare omnes Medicinâ. Sed hoc ipsum Mercede faciunt, vt Fides ijs sit, & facilè disperdant. Nos quoque dictitant Barbaros, & spurcius nos quam alios Opicos appellatione fædant.

Plinius dixit, subiungens illicò:

Plinius Lib. 29. Histor. Cap. primo.

Atq; hic Cato. DCV. Vrbis nostræ obijt LXXXV. suo ne quis illi defuisse publicè Tempora, aut priuatim Vitæ spacia ad Experiendum arbitretur. Quid ergo? damnatum ab eo Rem Vtilissimam credimus? Minime Herculè. Subijcit enim Qua Medicina, & se & Coniugem Vsque ad longam senectam perduxerit, ijs ipsis scilicet, quæ nunc nos tractamus. Profiteturq; esse Commentarius sibi, quo Medeatur Filio, Seruis Familiaribus, quem nos per Genera Vsus sui Digerimus. Non rem Antiqui damnabant, sed Artem. Maximè Verò Quæstum esse immani pretio Vitæ recusabant.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Contra Ego Credo potiùs damnari Homines, quam Artem, vel Condemnari eiusdem Superstitionem. An sit Rerum Medicarum Vsus Arte sublata? Legant sed intelligãt Hippoc. Contumaces.

Hippocrates Libro de Arte Tex. 5.

Dicet sanè hic Aduersarius, quod multi iam ægri etiam Citrà Medicorum Vsum sint sanati: & Ego id dicentibus Credo.

Videtur autem mihi omninò fieri potuisse, vt & quis Medicis non Vsi sunt in Medicinam inciderint, non tamen vt scierint, Quod in ipsa Rectum fuerit, & Quod nõ Rectum: alioquin contigisset, vt seipsos eodem penitus modo curassent, quo curati fuissent si Medicos adhibuissent.

Ex Capit. Septimo, vel Contextu ait idem Hippocrates.

Quæ enim profuerunt, ob rectum Vsum profuerunt: Quæ verò nocuerunt, ob id quod non rectè Vsurpata sunt, nocuerunt. Atqui Vbi Rectum & Non Rectum. Vtrumq; suum finem habet, quomodo quis hoc Artem esse neget? Hoc enim ego Artis expers esse dico, vbi neq; Rectum, neque non Rectum aliquid existit. Vbi verò Vtrumq; horũ inest, Quomodo hoc non Artis opus, sed potius Inartificialitatis existat?

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Marcus itaq; Cato non potuit Artem damnare quin damnaret & Rem; neque probare eidem licuit Rē, nisi & Artē probaret: Hallucinatus, itaq; est Plinius, nisi ego Hallucinor, vel malè senserit Cato, quando opinaretur dari Medicamenta, non autem eorundem Vsurpandorum Artem. Quidquid sit aut Cato, aut Plin. (Veluti Videre Videor) aberrauerit. Non est damnanda Medicina, sed Medicus eâdem abutens. Atque si damnanda est Medicina, Ambitiosa condemnetur, exibiletur, non autem quæ Proba, quæ Ingenua, quæ Liberalis existit.

Haud nego isthæc Vera esse ab eodem relata.

Plinius Lib. 29. Histor. Cap. j.

Ac minus credunt quæ ad Salutem suam pertinent, si intelligunt. Itaque Herculè in hac Artium sola euenit, vt cuicunq; Medicum se professo statim credatur, cum sit periculum in nullo Mendacio Maius. Non tamen illud intuemur: adeò blanda est sperandi pro se cuiq; Dulcedo.

Vidit hoc Præceptor Senior, itaq; scripsit;

Medicina omnium Artium Praclarissima est: Verùm propter Ignorantiam eorum qui eam exercent, & ob Vulgi ruditatem, quod tales pro Medicis iudicat, & habet, iam eò Res deuenit, vt omnium Artium longe Vilissima censeatur. At verò hoc peccatū ob hanc potissimum Caussam mihi committi Videtur. Soli namq; Medicinæ nulla

Pœna in Rebus Publicis statuta est, præterquam Ignominiæ: Verum hæc ipsa non afficit, neq; contingit eos, qui ex Composito Personam ipsius induerunt: Simillimi enim huiusmodi Medici sunt Personis, quæ in Tragœdias introducuntur. Quemadmodum enim illi Figuram quidem; & Habitum, at Personam eorum, quos referunt, habent, illi-ipsi autem verè non sunt: sic & MEDICI FAMA quidem, & NOMINE MVLTI, RE autem, & OPERE valdè PAVCI.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Quicũq;, ratione probè subducta, singulas quasque ætates consulere voluerit, nę is cognouerit Pictos, & Fictos Medicos perplures viguisse; Veros autem, ac Synceros aliquos etiam in tenebris latuisse. Sed quorsum admiratio? Quando Idiotæ de Medicis iudicium ferant, ac Vulgus, cuius propriũ est nihil intelligere. Medicorum Pictorum, Fictorum vitio contingit; sed & ignaui, ignari Populi caussa contingit, vt Ars Medica Bona malè audiat. In istorum homunciõnũ Versutiam, Iniquitatem referri debent aliquando, quæ scripsit Plinius.

Plinius Lib. 29. Histor. Cap. 1.

Nec dubium est, omnes istos Famam Nouitate aliqua aucupantes, Animas statim nostras negotiari. Hinc illæ circa Aegros Miseræ sententiarum Concertationes, Nullo idem censente, ne videatur accessio alterius. Hinc illa infelicis Monumenti Inscriptio; Turba se Medicorũ periisse.

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Cuius Monumenti illa fuisset Inscriptio, sanè ignoro, istud equidem noui à Xiphilino ex Dione relatum.

Ioannes Xiphilinus ex Dione Niceo

In Vita Adriani Imperatoris.

Adrianus tandem contempta Diata, vsuſq; Cibo, & Potu minùs idoneo, mortuus est, morsenſq; exclamàuit illud peruulgatum.

Πολλοὶ ἰατροὶ βασιλέα ἀπώλεσαν

Multi Medici Regem ſuſtulerunt.

Non ignoro, inquam, repeto Caussam Diffidij Medicorum in Consultationibus plerunq; Nequitiam, & Malitiam esse posse: qui legerim apud ipsum Democritum huiusmodi Sententiam, referam vniuersam, licet pars satisfaciat.

Democritus Abderites.

Valde timeo, neq; Medicinam tuam ipſis placere. Nam pra Intemperantia Omnia ipſis diſplicent, & Inſaniam Sapientiam putant: profectò ſuſpicor pleraq; in Scientia tua palàm Contumelia adfici, aut propter Inuidiam, aut propter Ingratitudinem. Aegrotantes enim ſimul vt ſeruantur, Cauſſam Dijs, aut Fortuna attribuunt. Plerìq; verò Sua Natura id adſcribẽtes, Benefactorem Odio habẽt,

& parum abest, vt indignè ferant, si Debitores esse putantur.

Sed & plerique Artis ignorantiam in seipsis habentes, & Imperiti existentes id, quod Melius est purgant. Inter Stupidos enim fiunt Suffragia, & neq; Aegroti attestari volunt. Neque eiusdem Artis Artifices Testimonium prabere, Inuidia enim obstat. Non autem Inexpertus es tu Talium Nugarum: imò probè scio, ob hoc te sapè in Memorabilibus adflictionibus accersitum fuisse, & neque Caussam, aut Inuidiam libenter derisisse. Veritatis enim neque Cognitio vlla est, neque vllum Testimonium.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Atq; sanè (ego nisi insanio) rectissimè scripsisse arbitror, Homines enim non ad Honores, vt prius, verùm ad Pericula Virtute perueniunt.

PERORATIO.

CAEterùm nimis fortasse Calamo excurrimus. Vos, qui hęc Philosophico Ingenio legitis, & dijudicare potestis, mementote illud à Viro doctissimo pronuntiatum.

Synesius Libro de Somnijs. Cap. xij.

In Omnibus consequi Vera: Vel paululum aberrare: Diuinum est, Aut propè Diuinum.

Homo es, tu, qui Hominem iudicas: Aequanimitas ferè semper laudatur: Seueritas autem ipsa

plerunq;

plerunq; improbatur. Dabo etiam (si..... fauerint) Expositiones huiusce Scripturæ; atq; breui, Deo interim Creatori Gratias, quas possumus & maximis Maiores, ac Deiparę semper Virgini Mariæ agentes.

Viue Liber, Liberq; vige; sed si qua nocebunt,
Disce Libens Liuore nihil sublimius esse.
Cum tibi mordaces obliquent laua Cachinnos
Murmura. Cũ cupiant Linguis lacerare Prophanis,
Sis vtinam Inuidia dignus, qua Summa lacessit,
Quam pascit præsens, extremaq; terminat Aetas.
Vni sat fuerit soli placuisse CAMILLO,
Heroum Iubari, Clypeus qui noxia Magnus
Cuncta proteruorum venientia Tela retundat.
Cui soli placuisse stude, cui pectore totum
Me veluti voueo, carum recoloq; Patronum,
Tu quoq; mi semper fecisse Libelle memento.

Hactenus pro mediocritate, seu modulo Ingenioli mei difficillimis occupationib. angustijs præterea & impeditus, & oppugnatus Historiam hãc Inditiorum, quæ pertinent ad Coniecturam Temperamenti Naturalium Fœminarum, stilo separato Primus illustrare tentaui, Dabo quoque propediem Historiam Indiciorum, pertinentium ad significanda Temperamenta Partium Genitalium ipsius Viri, cuius Commentationis Hęc erit Inscriptio, præterea & Aphorismus.

MARCI

MARCI ANTONII VLMI PATAVINI, PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS.

PHALLVS VIRILIS HOC EST De Indicijs cognoſcendi Temperamenta Teſtium, vel Partium Genitalium ipſorum Virorum.

APHORISMVS.

PVdendorũ Virilium, ſeu Genitaliũ Partium Maſculinarum Temperiem ſignificant Pubes, Barba, Venus, Semen, Generatio, Teſtes, Coles, Lumborum, ac Totiùs Corporis ipſa Conformatio, Prętereà Partium Principum ipſa Temperies.

HAnc Sententiam Aphoriſticam meam velati, & alteram Superiorem Sexus Muliebris, cecinit referẽs Carminibus hiſce rotundis Euſebius Andreas Amanuẽſis meus, Vir & Religionis ſinceritate, prætereà Morum Candore, Linguarum Peritia, ſed etiam Doctrina mihi ſemper Charus, & amatus.

APHO-

APHORISMVS.

QVAE vegetans foueat Natura Pudenda Virorum
Omnibus ostentant validis hęc subdita Notis.
Barba, Pubes, Semenq;, Venus, Generatio, Testes,
Cum Cole, cũ Lũbis, Forma quoq; Corporis, atq;
Pręcipuas statuit, sua quę Concretio Partes.

Si quę tum in istis, tum in reliquis à me scriptis Libris videantur forsán à Doctioribus desiderari, Opus incœptum alij perficiant.

GRATIAS TIBI DOMINE IESV.

BONONIÆ, Apud Ioannem Baptistam
Bellagambam. Mensis Iunij.
M. D C I.

Superiorum Permissu.

